DAVID K. BERNARD

PÁL RÓMABELIEKHEZ ÍROTT LEVELE

Charlesnak, barátomnak (és sógoromnak)
Karennek, húgomnak
Julie-nak, legkisebb húgomnak

Előszó

A Rómabeliekhez írott levelet az Újszövetség, és talán az egész Biblia mesterművének szokták nevezni. Ha valaki el tudja sajátítani a Rómabeliekhez írott levél fogalmait, szilárd alapokra tesz szert teljes bibliai tanulmányozásához.

E tanulmányunk a Rómabeliekhez írott levélről azon a meggyőződésen alapul, hogy a Római levél Isten ihletett Igéjének a része, és ezért, hiteles és tévedhetetlen.

Bár sok könyv készült már a Rómabeliekhez írott levélről, csak nagyon kevés íródott egyetlenséghívő pünkösdi nézőpontból, melyről a szerző hiszi, hogy a legbiblikusabb és az apostolihoz legközelebb álló nézőpont. E könyv célja azonban nem az, hogy védelmezzen egy felekezeti vagy egy előre lefektetett dogmát, hanem hogy magyarázza és elemezze a Rómabeliekhez írott levelet. Ugyanakkor a szerző megkísérli felölelni azokat a gondolatokat, melyek felett más tanokat valló szerzők átsiklottak, illetve azokat a kérdéseket, melyeket ők kihagytak tanulmányaikból. A Tartalomban a Római levél általános vázlatának formája jelenik meg, míg a részletesebb vázlat mindig a főbb fejezetek elején kerül közlésre.

Feltételezzük, hogy az olvasó a Károli fordítású Bibliát használja. A könnyebb érthetőség kedvéért néhány helyen az új fordítású Bibliából idézünk (új ford. megjelöléssel).

Mind a Károli fordítású, mind az új fordítású Biblia a hagyományos görög Újszövetségen (Textus Receptus) alapul, mely több mint 90 %-ban az eredeti kéziratok alapján készült. Ma a tudósok többsége egy kicsit eltérő görög szöveget használ, melyet „kritikai szövegnek” neveznek, és az Újszövetség Nestle-Aland angol szövegével azonosítanak (26. kiadás), valamint az Egyesült Bibliatársaság Görög Újszövetség (USA, 3. kiadás) szövegével. Ahol a kritikai szöveg elhagy egy jelentős szót, kifejezést, vagy számottevően különbözik a Textus Receptustól, e könyv arról is megjegyzést tesz. Ahogy az olvasó látni fogja, a módosulatok viszonylag csekélyek; egyik sem befolyásolja jelentősen a tanításbeli összefüggést.

Öt éven át tanítottam a Római levelet a Jackson College of Ministries-en. Ez a könyv az ötévnyi tananyag alapján készült. A Római levél tanulmányozásának minden éve új gondolatokat ébresztett, gazdagított és inspirált. Reméljük, hogy az olvasó hasonló áldásokat nyer, miközben elmerül Isten Igéjének tanulmányozásában.

Bevezetés

A Teológia fontossága
Ihletettség és hely a Kánonban
Szöveg
Szerző
A levél megírásának ideje és helye
Eredeti címzettek
Cél
Stílus és szerkezet
A tartalom összegzése
A kulcskifejezések meghatározása

Bevezetés

A Rómabeliekhez írott levél a Biblia egyik legerőteljesebb és legnagyobb hatású könyve. Az első helyen áll Pál írásainak sorában teológiai mélységét és jelentőségét tekintve, csakúgy, mint terjedelmét illetően. Nagyobb részletességgel tárgyalja az üdvösség keresztény tanítását, mint bármely más bibliai könyv. A teológiai fogalmak az egész emberiségre vonatkoznak, helytől, kultúrától vagy kortól függetlenül.

A Teológia fontossága

Mielőtt tanulmányoznánk a Rómabeliekhez írott levéllel kapcsolatos tényeket, fontos, hogy világosan lássuk a Biblia teológiai szempontból való tanulmányozásának szükségességét. Teológia alatt a bibliai tanítás rendszerezett, logikai tanulmányozását értjük.

A Teológia tanulmányozása képessé tesz minket arra, hogy a tanítások területén jól felépített gondolatrendszert dolgozzunk ki. Ez ugyanakkor képessé tesz 1) következetes hitvédelemre és arra, 2) hogy minden bibliai anyagot megismerjünk, viszonyítva azokat a jellegzetes tanításokhoz. Ily módon betölthetjük a bibliai elvárást, mely szerint 1) legyünk Istennek olyan munkásai, akik szégyent nem vallanak, hanem helyesen hasogatják az igazságnak beszédét (II Tim 2,15); 2) úgy használjuk az Írást, hogy az hasznos legyen a tanításra, a feddésre, a megjobbításra, az igazságban való nevelésre (II Tim 3,16); 3) álljunk szilárdan hitünkben, nem úgy, mint akiket ide s tova hány a tanításnak akármi szele (Ef 4,14); és 4) megfeleljünk mindenkinek, aki számot kér tőlünk a bennünk lévő hitről (I Péter 3,15).

Vannak, akik tévesen azt feltételezik, hogy a teológia gyengíti a szellemi hatását. Semmi sem áll távolabb az igazságtól. A bibliai tanítások őszinte, imádságos tanulmányozása fokozza a valódi szellemiséget. Valójában csak az igazi szellemiség, a miszticizmussal vagy az egzisztencializmussal ellentétben, vezethet el Isten Igéjének alapos megértésére. Az igazság szabaddá tesz minket szellemileg (Ján 8,32). Minél többet fogunk fel az isteni alapelvekből, annál inkább fog Isten ereje működni életünkben és egyházunkban.

Egy másik hibás feltételezés, ha úgy vélekedünk, hogy csekély kapcsolat van egyik részről a tanításbeli hit, és másik részről a jellem vagy életmód között. Ezzel ellentétben, amit hiszünk, határozottan annak megfelelően fogunk viselkedni. Az elégtelen vagy hamis tanítási nézetek kifejezetten hatással vannak életmódunkra, cselekedeteinkre és döntéseinkre. Minél inkább hasonulunk a bibliai alapelvekhez, annál inkább krisztusivá válunk gyakorlati életünkben.

A hitbeli érettség növekedésének titka a teológia és a szellemi közötti egyensúly megtalálása. Éppen olyan buzgónak kell lennünk Isten Igéjének tanulmányozásában és az azon való elmélkedésben, mint amilyen buzgók vagyunk Isten imádásában és az egymással való közösségben. Éppen olyan buzgónak kell lennünk az imádságban és az imádatban, mint amilyen buzgók vagyunk az Ige tanulmányozásában.

Bizonyos mértékig minden lelkimunkásnak teológusnak kell lennie, és minden teológusnak lelkimunkásnak is kell lennie. Ahhoz, hogy mások felé szolgálhassunk, alapos bibliai ismeretre van szükségünk. Értelmünknek át kell itatódnia Isten Igéjével. Tanácsainknak és prédikációinknak isteni alapelveket kell hangoztatnia, nem saját elképzeléseinket. Másfelől minden bibliai tanulmánynak magában kell foglalnia a gyakorlati szolgálatot, nem csupán egy elefántcsonttorony elméletet. Isten Igéje megelevenedik, ha cselekedni kezdjük. Csak ha az élet minden területén alkalmazzuk, akkor érthetjük meg igazán Isten Igéjét.

Ihletettség és hely a kánonban

Mivel a Rómabeliekhez írott levél a Biblia része, ihletettségének kérdése a Biblia, mint egész ihletettségének kérdésén áll vagy bukik. A Római levél támaszt néhány belső igényt is a bibliai tekintélyre. Először is apostoli tekintélyre tart igényt Isten választott apostola által (Róma 1,1). A szerző kijelenti, hogy szavai igazak (Róma 9,1). Arra inti olvasóit, hogy különítsék el magukat mindazoktól, akik elutasítják a megtanult tanításoknak való engedelmességet, mely természetesen magában foglalja e könyv tanításait is (Róma 16,17). Ha érvényesnek fogadjuk el a Római levelet, el kell fogadnunk igényét is arra vonatkozóan, hogy Isten ihletett Igéje.

Felismerve azt, hogy a Római levelet Isten ihlette, az egész kereszténység egyöntetűen elismerte annak jogos helyét a kánonban (azon könyvek sorában, melyeket Szentírásnak fogadtak el). Az egyház már a legkorábbi időktől elismerte a Római levél kanonizálását. Péter úgy utal Pál minden levelére, mint Szentírásra, melybe természetesen ezt a könyvet is belefoglalta, talán, mint legelső levelet (II Péter 3,15-16). A korai egyháztörténet számos vezetője idézett a Római levélből, vagy hivatkozott rá. Kr.u. 90 és 150 között például Polykárpus, Római Kelemen és a *Didache* idéz belőle, vagy hivatkozik rá, és Ireneaus hitelesnek nevezte. Kr. u. 250-re Justin Martyr, Alexandriai Kelemen, Origenész és Tertulliánus is úgy utalt a Római levélre, mint irányadó tekintélyű könyvre. Egyetlen feljegyzés sincs arról, hogy bárki vitatta volna e könyv hitelességét vagy kanonikusságát. Valamennyi korai kánon, fordítás és döntéshozó tanács elismerte azt az Újszövetség részeként.

Szöveg

A tudósok általában egyetértenek abban, hogy a Római levélnek mind a tizenhat fejezete beletartozik a könyvbe, és egyetlen szerző által íródott. A Római levél minden fennmaradt görög kézirata magában foglalja mind a tizenhat fejezetet. A korai időkben voltak olyanok, akik a 16. fejezet nélkül terjesztették a levelet, sőt némelyek a 15. fejezetet is elhagyták. Mivel a 16. fejezet elsősorban a római szenteknek szóló üdvözleteket tartalmazza, érthető, hogy egyesek elhagyták azt, amikor a könyvet más gyülekezetekhez juttatták el. A tanításokon kívüli tartalmat tekintve senki számára nem lett volna értelme belevenni a levélbe a 16. fejezetet, ha a levél nem lett volna eredeti. Ugyan kinek válna hasznára egy ilyen fejezet kitalálása.

A 15. fejezet elhagyása nyilvánvalóan Marcion hatásának következménye. Marcion korabeli eretnek volt, aki elutasította az Ószövetséget. Mivel a 15. fejezet ószövetségi idézetek fűzérét tartalmazza és úgy ír az Ószövetségről, mint amely a mi tanulságunkra íratott meg (Róma 15,4), nem meglepő, hogy Marcion törölte azt, ahogy törölte az Újszövetség sok más részét is. A 15. fejezet első fele a 14. fejezet gondolatmenetét folytatja és összegzi. Világos, hogy a 14. fejezet nem teljes a 15. fejezet nélkül, és nem lehet a könyv befejezése.

Ez a bibliamagyarázat elsősorban a Károli fordítású Bibliát használja a levél magyar nyelvű változataként. Előfordul azonban, hogy a Károli fordítás kevésbé segíti a kulcsszavak alapján történő részletes tanulmányozást bizonyos stílusbeli vagy szövegösszefüggési okokból, mivel néha a pontos görög eredetitől eltérő szót használ. Ahol ez az eset áll fenn, ott magyarázatunkban igyekszünk hozzáfűzni tudnivalókat a lényeges idézetekhez.

Károli fordítás alapja a Károlyi Gáspár által 1590-ben készített, eredeti nyelvekről való magyar bibliafordítás, az úgynevezett „Vizsolyi Biblia”. (Az elnevezés a kinyomtatás helyére, a Hernád menti Vizsoly községre utal.) A szöveg a későbbi korok során gyakran esett át revízión, ez azonban nem minden esetben használt neki. Ez a fordítás nem vehette még figyelembe az azóta felfedezett korai kéziratok bizonyítékait, és nem foglalkozhatott a modern szövegkritika következtetéseivel sem. Ahhoz, hogy olvasóinknak a lehető legtöbb tudnivalót nyújtsuk, ez a könyv rámutat azokra a fontos szavakra vagy kifejezésekre, melyeket a legtöbb mai tudós nem tekint az eredeti görög szöveg részének. Ugyancsak feltüntetjük a többi jelentős változatot is napjaink kritikai szövege alapján.

A szerző

Mivel a Rómabeliekhez írott levél Isten ihletett Igéjének része, végső vizsgálat szerint a könyv valódi szerzője Maga Isten. Isten emberi közvetítőt használt a könyv megírásához, és a Róma 1,1 alapján ez az emberi szerző Pál volt.

Pál, akinek héber neve Saul volt, nagyon vallásos, magasan képzett zsidó ember volt (Ap Csel 22,3; Fil 3,4-6). Korábban kegyetlenül üldözte a keresztényeket, de egy csodálatos megtérési tapasztalat átélése után hirdetni kezdte annak az evangéliumnak az igazságát, melynek addig ellensége volt. Istentől apostoli elhívást kapott, és az isteni kinyilatkoztatásnak köszönhetően megértette az evangéliumot (Gal 1,1; 11-12). Ő lett a pogányok legfőbb apostola, a korai egyház legnagyobb hittérítője, és az Újszövetség túlnyomó részének szerzője. Az Ap Csel 9 és 22 Pál megtérésének történetét jegyzi fel, míg az Ap Csel 13-28 szolgálatáról számol be.

A tudósok egyetértenek abban, hogy a Római levelet Pál írta. Csupán néhány radikális kritikus vonja kétségbe ezt a nézetet, de következtetéseik nem találtak széles körben elfogadásra, mivel a Biblia hivőinek a Róma 1,1 állítása a döntő.

Pál diktálta a levelet egy keresztény írástudónak, akit Tertiusnak hívtak (Róma 16,22). Nyilvánvalóan Fébé, a Kenkhréabeli gyülekezet egyik szolgálója kézbesítette Pál levelét (Róma 16,1-2).

A levél megírásának ideje és helye

A belső bizonyítékok cáfolhatatlanul jelzik, hogy Pál a Rómabeliekhez írott levelet Korinthusban írta, három hónapos ott-tartózkodása idején, harmadik missziós útja során (Ap Csel 20,2-3). Pál egész úton hirdette az evangéliumot, mialatt Illyricumba tartott (Görögország északi részébe), de nem hirdette még Rómában (Róma 1,13;15,19). Adományokat gyűjtött éppen Macedóniában és Akhájában (ahol Korinthus feküdt) a szükségben szenvedő jeruzsálemi szentek javára (Róma 15,25-26). Pál megbeszélte az adománygyűjtést a korinthusiakkal (I Kor 16,1-4; II Kor 8,9), és harmadik missziói útjának végén fejezte be ezt a feladatát (Ap Csel 24,17). A Római levél megírása idején Pál Gájusnál tartózkodott (Róma 16,23), a korinthusi gyülekezetnek pedig volt egy Gájus nevű tagja, akit Pál személyesen keresztelt meg (I Kor 1,14). Ő volt a kincstárnoka annak a városnak, ahonnan Pál írt, a kincstárnoki tisztség pedig azt jelzi, hogy provinciai fővárosról van szó, vagy legalábbis nagy városról (Róma 16,1-2). Pál úgy említi Kenkhréát, Korinthus keleti kikötőjét, mintha az közel feküdne hozzá (Róma 16,1-2). Röviden, minden arra mutat, hogy Pál Korinthusban tartózkodott éppen, harmadik missziós útja közben.

E bizonyítékok nyomán a legtöbb tudós szerint Pál a Római levelet Kr.u. 57-58 telén írta, valószínűleg 58 elején, talán februárban. Némelyek egy évvel korábbra helyezik. Mindegyik időmeghatározás Néró császár uralkodásának első felére keltezi a levelet (Kr.u. 54-68), Róma városának viszonylag békés, virágzó időszakára. Ez szintén az egyik első levelévé teszi a Római levelet az Újszövetségnek, megírási időpontja szerint is. Ez az egyik legkorábbi Páli levél, melyet csak a Tesszaloniki, a Galata és a Korinthusi levél előz meg.

Eredeti címzettek

A Rómabeliekhez írott levél műfaja levél. Pál a Rómában élő keresztény hívőknek címezte Róma 1,7). Róma, a Római Birodalom fővárosa, a legnagyobb, legfontosabb város volt a világon Pál korában. Ebben az időben Róma lakosságát 4 millióra becsülik, mely magában foglalt egy nagyszámú zsidó népességet – elég nagyot ahhoz, hogy legalább tizenegy zsinagógát tartsanak fenn.[1] Róma hagyományos politeista vallása hanyatlóban volt, és bizonyára a pogányok közül sokan akadtak „Isten-félők". Ezek az emberek látogatták a zsinagógákat, és életüket az erkölcsi parancsolatokhoz igazították, noha hivatalosan nem lettek zsidó prozeliták, ami körülmetélkedéssel járt.

A Római gyülekezet nyilvánvalóan igen nagy volt. A Róma 16. jelzi, hogy a hívők számos csoportban gyűltek össze városszerte. Kr.u. 64-ben a római történész, Tacitus, említést tesz a keresztények „óriási tömegéről" Rómában.[2] Pál megjegyzései azt sugallják, hogy a gyülekezet erős volt és érett, és már több éve fennállt (Róma 15,14; 23,24).

Ki alapította a római gyülekezetet? Pál biztosan nem, mivel sosem járt ott addig. A Római Katolikus Egyház Pétert tartja a római gyülekezet alapítójának, csakhogy a belső bizonyítékok kizárják ennek valószínűségét. Pál határozottan állította, hogy ő nem épít más ember alapjára (Róma 15,20), mégis tervbe vette, hogy elmegy Rómába építeni az ottani keresztényeket, és megosztani velük „valami lelki gyümöl-

csöt” (Róma 1,11-15). Továbbá ha Péter lett volna a római gyülekezet alapító és vezető püspöke, Pál egész biztosan megemlítette volna őt a huszonnyolc szent neve között, akiket a Róma 16,3-16-ban felsorol.

Talán néhány római zsidó, aki jelen volt Pünkösd napján, betöltekezett Szent Lélekkel, és az evangéliummal tért vissza Rómába (Ap Csel 2,10). Talán a római százados, Kornélius néhány rokona vitte el az evangéliumot Rómába (Ap Csel 10). Ha nem, akkor a római gyülekezet valószínűleg keresztény bevándorlók által jött létre, akik a Római Birodalom más részeiről telepedtek oda, bizonyára azokból a gyülekezetekből, melyeket Pál Kisázsiában alapított. Ez azért is látszik valószínűnek, mert Pál már ismert némelyeket a római hívek közül, akik együtt tértek meg és munkálkodtak másokkal (Róma 16,3-16).

Úgy tűnik, hogy a római gyülekezet többsége pogány volt (Róma 1,5; 11,13; 15,14-16). Kitetszik azonban, hogy jelentős számú zsidó keresztény tagja is volt a gyülekezetnek (Róma 4,1; 9-10). Pál feltételezte olvasóiról, hogy ismerik a törvényt, ami arra utal, hogy a gyülekezetben sokan zsidók, zsidó prozeliták, vagy pogány „Isten-félők” voltak (Róma 7,1).

Természetesen, ahogy Pál maga is elismerte egy másik levelében, az apostol írásai nem csupán a helyi gyülekezetnek szólnak, hanem az egész kereszténységnek (I Kor 1,2).

Cél

A levél közvetlen célja az volt, hogy Pál biztosítsa a hívőket, és tudassa velük szándékát és tervét arról, hogy hamarosan meglátogatja őket.

Az írás e közvetlen célján kívül Pált nyilvánvalóan sokkal nagyobb célok is motiválták. Szerette volna az evangéliumnak egy rendszerezett, átfogó meghatározását közölni olvasóival. A Rómabeliekhez írott levél, mint egész, ténylegesen jobban hasonlít egy tanbeli értekezéshez, mint levélhez.

Miért érezte úgy Pál, hogy szükséges egy ilyen értekezést küldeni a Rómabeliekhez? Nem a gyülekezet belső problémáira válaszolt, se nem valamiféle hamis tanítást igazított helyre. Ismerte a római egyház érettségét, de mint a pogányok apostola, komoly felelősséget érzett a gyülekezet iránt, mely a legjelentősebb pogány városban élt. Mivel soha nem taníthatta őket személyesen, isteni elhívása arra ösztönözte, hogy írásban közölje velük Isten nekik szóló üzenetét (Róma 15,14-16).

A tanítás közlése során kérte támogatásukat imádságban és más területeken missziós erőfeszítései számára (Róma 15,24; 30). Még fontosabb, hogy meg akarta védeni a gyülekezetet a hamis tanításoktól, és megnyerni őket az igazság védelmére. Tudta, hogy a júdaisták és más hamis tanítók megkörnyékezik őket, és fel akarta őket vértezni a tévtanításokkal szembeni ellenállásra és az igazságért való harcra.

A levél a lényegesebb céljain át láthatjuk Isten kezét munkában. Isten inspirálta Pált, hogy írjon a Rómabelieknek, így annak a gyülekezetnek is legyen világos, erőteljes fogalma a hit által való üdvösség evangéliumáról. Mint ilyennek, a Római levélnek Isten egyetemes jelentőséget adott.

Stílus és szerkezet

A Római levél jellegzetesen páli stílusú mű, melyben Pál kedvelt fogalmaival és kifejezéseivel találkozunk az egész könyv során. A hit általi megigazulásról szóló, illetve a hívő életéről szóló rész (3-8. fejezet) szorosan illeszkedik Pál korábbi, Galatabeliekhez írott leveléhez. A gyakorlati keresztény életről szóló rész (12-15. fejezet) számos olyan tanítást tartalmaz, melyek gyakran feltűnnek Pál korábbi, Korinthusiakhoz írott első levelében.

Pál stílusa a Római levélben nagyon határozott és erőteljes. Noha Pál a Rómabeli gyülekezetnek címezte, érveit úgy tárja elő, mint amelyeknek egyetemes fontosságuk van.

A Rómabeliekhez írott levél erősen tanítás-központú. Több idézetet tartalmaz az Ószövetségből, mint az összes többi páli levél együttvéve. Tanításainak bemutatása rendszerbe foglalt és logikus. Ennek eredményeképpen a Római levél a legszabályosabb Pál könyvei közül, és valójában a Biblia valamennyi könyve közül is.

Szerkezet szerint a könyvet három fő részre oszthatjuk fel:

Bevezetés – személyes bemutatkozás (1,1-17).

Tartalmi rész – lényegi vagy tanításbeli tartalom (1,18-15,13).

Befejezés – személyes összefoglalás (15,14-16,27).

A tartalom összegzése

A Róma 1,16-17 meghatározza a könyv témáját: Krisztus evangéliuma Istennek hatalma az üdvösségre. Ez a megmentő hatalom mindenki számára rendelkezésre áll, aki hisz. Az igaz ember hitből él.

A levél tartalmi részét öt fő pontban foglalhatjuk össze, melyek mindegyikének középpontjában Isten igazsága áll, amit minden hívőnek tulajdonít:

Egyetemes bűnösség – Isten igazságának egyetemes szükségessége.

Hit általi megigazulás – Isten igazságával való felruházás eszköze (3,21-2,21).

A hívő élete – Szent élet, mely Isten az igazságával való felruházásból származik (6,1-8,39).

Izrael helyzete – Izrael elutasító magatartása Isten igazságával szemben a múlt, a jelen és a jövő tekintetében (9,1-11,36).

Gyakorlati intések a keresztény életre vonatkozóan – Isten igazsága a gyakorlati életben (12,1-15,13).

Ahogy ez a rövid vázlat is mutatja, a Római levél nagyon logikusan rendszerezett. Először azt bizonyítja, hogy minden ember vétkezett, és szüksége van üdvösségre. Azután elmagyarázza, hogyan menekedhet meg minden ember – Krisztusban való hit által, mely Krisztus halálán és feltámadásán alapul. A továbbiakban leírja az új életet, mely a megváltásból fakad – egy szent életet és a Lélekben való járást. Ezek után egy igen komoly ellenvetéssel foglalkozik, melyek Pál korában gyakran merültek fel tanításával szemben; név szerint, hogy miért nem követte Isten választott népe a hit általi üdvösségnek ezt a tanítását. Végül az apostol néhány gyakorlati útmutatást ad az igazak magatartásához Istennel, a gyülekezettel, az emberekkel, az állammal és másokkal szemben.

Noha a Római levél a tanításokat rendezett, ésszerű sorrendben közli, mégsem szigorú értelemben vett rendszerezett teológia. Ez azt jelenti, hogy nem kísérli meg áttekinteni az összes főbb tanítást és bemutatni azokat egy teljes rendszerben. Például a krisztológia és az eszkatológia rendszerezett tárgyalása figyelemre méltó módon távol áll a Római levéltől. Hivatkozásokat találunk Pál szilárd hitére Krisztus istenségében (Róma 9,5; 14,10-11), de a krisztológia rendszerezett tárgyalását a Kolossé levélben olvashatjuk. Hasonló módon érinti Pál az utolsó idők eseményeit (Róma 11,25-27), de az apostol részletes eszkatológiai tanítását az I és a II Tesszalonikai levél mutatja be.

Továbbá a Római levél nem tartalmazza a megtérés, a vízkeresztség és a Szent Lélek keresztség részletes tárgyalását, mivel Pál hívőknek írt, akik már megtapasztalták ezeket az élményeket. A Róma 6. és 8. fejezete azonban fontos utalásokat tartalmaz ezekre a múltbeli eseményekre. Meg kell jegyeznünk azt is, hogy a Rómabeliekhez írott levél szinte soha nem említi a megbocsátást és a bűnök lemosását. Ehelyett majdnem mindig a megigazulás fogalmaival szól megtérésről. Mindkettő fontos nézőpont Isten munkájáról az üdvösség tekintetében.

Habár a Római levél nem rendszerezett teológia, mely az egész keresztény tanítást felöleli, számos lényeges alapelvet érint átfogó módon. Például a bűnről, a hit általi megigazulásról, az igazságról, a kegyelemről, a törvényről és a szentségről szóló tanításokat.

Kulcskifejezések meghatározása

Ennél a pontnál segítségünkre van, ha meghatározunk néhány kulcsfontosságú tanításbeli kifejezést, mely a Római levél Károli fordítás szerinti szövegében és ebben a bibliamagyarázatban előfordul.

Evangélium: A jó hír, mely szerint Jézus meghalt, eltemettetett, és feltámadott a mi üdvösségünkre (1,1; 16). (Lásd I Kor 15,1-4).

Engesztelő áldozat: A kiengesztelés módja; a kegyelem pecsétje. Áldozat a kiengesztelésért; olyasmi, amit Isten azért rendel el, hogy megbocsáthassa a bűnöket az Ő igazságának megsértése nélkül; áldozat, amely elfordítja Isten jogos haragját; áldozat, amely eleget tesz az isteni igazságszolgáltatásnak (3,25).

Hit: Az ember helyes válasza Isten kegyelmére, mely magában foglalja mind az elfogadást, mind az elrendelést (vagy alkalmazást); az eszköz, amellyel az ember megragadhatja Isten kegyelmét. Beleértendő a bizalom, a hűség, az elkötelezettség és az engedelmesség (3,22).

Intő: Bátorító; vigasztaló (12,8).

Isten haragja: Isten jog szerinti viselkedése a bűnössel szemben; a bűn gyűlölete és a bűnös megbüntetése (1,18).

Kegyelem: Isten ki nem érdemelt jóindulata az ember iránt; Isten ki nem érdemelt áldása; Isten üdvözítő munkája az emberben (3,24).

Kiengesztelés: 1) a bűn elfedezése; elégtétel az isteni igazságszolgáltatásnak. Ebben az értelemben csak az Ószövetségben jelenik meg (II Móz 29,33), de az *engesztelő áldozat* kifejezést az angol fordítás a Róma 3,25-ben is *kiengesztelés*-nek fordítja. 2) a Róma 5,11-ben a *megbékélés* szó ugyancsak ezt a fogalmat takarja.

Lélek: 1) Az emberi lélek; az ember Istent ismerő, szellemi része, szemben a természetes, saját lelki részével (1,9). 2) Isten Lelke; A Szent Lélek; Krisztus Lelke (1,4; 8,11).

Megbékélés: Egy kapcsolat helyreállítása; a jóindulat visszaszerzése (5,10-11).

Megigazít: 1) Igaznak nyilvánít, valakit igaznak fogad el (3,26; 28). 2) Igaznak jelent ki, vagy mutat be valakit (3,26; Jakab 2,24).

Megigazulás: (Lásd igei formájában bibliai idézetekből). 1) Az az aktus, mely által Isten igaznak nyilvánítja a bűnöst. 2) Olyasmi, ami valakit igaznak nyilvánít vagy mutat be.

Megöldököl: Halálra ad, megöl (8,13).

Megszentelődés: Elkülönülés a bűntől; a ténylegesen igazzá válás folyamata (6,19-22). Magában foglalja a bűntől való elkülönülés első cselekedetét az újjászületéskor, valamit a szentségben való növekedés fokozódó munkáját egészen az élet végéig. Az angol fordítás ugyanezt a görög szót ötször fordítja „szentség”-nek (köztük a Róma 6,19; és 22-ben is) és ugyancsak ötször „megszentelődésnek” (köztük az I Kor 1,30; és a II Tessz 2,13-at is).

Megváltás: Teljes elégtétel egy díj megfizetése által (3,24).

Méltatlan: Nem állni ki a próbát, nem felelni meg, érdemtelenné, hitvánnyá, hamissá, romlottá lenni. A méltatlan gondolkodás olyan értelem, amely összekeveri a jót a rosszal vagy elveszíti képességét azok megkülönböztetésére (1,28).

Óember: A meg nem újult életmód; a bűn uralma (6,6). (Lásd még Efézus 4,22; Kol 3,9).

Szolgáló, szolgál: 1) Főnévi formában: szolga, segéd vagy diakónus (13,4; 15,8; 16,1). Igei formában: szolgálni, segíteni, segítséget nyújtani (12,7). 2) Főnévi formában: segítő nyilvános összejöveteleken, vagy papi szolga (13,6). Igei formában: levezetni egy nyilvános, vallásos vagy papi alkalmat, szolgálatot (15,27).

Test: 1) A fizikai test (2,28). 2) Az emberiség (3,20). 3) Az emberi természet, beleértve a természetes emberi származást (1,3), az emberi gyengeséget (6,19), és Krisztus bűntelen emberi voltát (8,3). 4) A Bűnös emberi természet annak bűnös vágyaival, köztük a megtérés előtti meg nem újult emberi természet (8,8-9) és az a bűnös emberi természet, amely még mindig jelen van a hívőben (7,18).

Testi: Fizikai, természetes; kimondottan 1) a fizikaira, anyagira vonatkozik (15,27); 2) a bűnös emberi természetet jelenti (8,6-7).

Törvény: 1) Mózes öt könyve (3,21). 2) az Ószövetség (3,19). 3) Egy alapelv (3,27). 4) Isten törvénye; Isten erkölcsi törvénye; Isten kijelentett akarata bármely időben (2,14; 3,20). 5) Mózes törvénye (3,28).

Üdvözítő hit: Jézus Krisztus evangéliumának elfogadása, mint az üdvösség egyetlen eszköze, és engedelmesség ennek az evangéliumnak (az evangélium alkalmazása, vagy befogadása).

Lábjegyzetek

[1] D. Edmund Hiebert: *An introduction to the Pauline Epistles* (Chicago: Moody Press, 1954), 165. old.
[2] Ugyanott: 171. old.

I.
Bevezetés
(1,1-17)
Személyes bemutatkozás

A. Üdvözlés (1,1-7)
B. Pál személyes érdeklődése (1,8-15)
C. A levél témája (1,16-17)

Bevezetés (1,1-17)

Pál Rómabeliekhez írott levele bevezető részének tartalmában egy hosszas üdvözletet, Pál utazási tervének rövid közlését és a levél megírásának célját találjuk, valamint a levél témájának erőteljes meghatározását.

A. Üdvözlés (1,1-7)

1) Pál, Jézus Krisztusnak szolgája, elhívott apostol, elválasztva Isten evangéliumának hirdetésére. 2) Melyet eleve megígért az ő prófétái által a szentírásokban, 3) Az ő fia felől, aki Dávid magvából lett test szerint, 4) Aki megbizonyíttatott hatalmasan Isten Fiának a szentség Lelke szerint, a halálból való feltámadás által, a mi Urunk Jézus Krisztus felől, Aki által vettük a kegyelmet és az apostolságot a hitben való engedelmességnek okáért, minden pogányok között az ő nevéért; 6) Kik között vagytok ti is, Jézus Krisztusnak hivatalosai: 7) Mindeneknek, akik Rómában vagytok, Isten szerelmeseinek, hivatalos szenteknek: Kegyelem néktek és békesség Istentől, a mi Atyánktól és az Úr Jézus Krisztustól.

A Rómabeliekhez írott levél kezdő sorai azt az üdvözlési mintát követik, amely jellemző volt a levelekre az újszövetségi időkben. Ezek a levelek a küldő nevével kezdődtek, a címzett nevével és az üdvözléssel. Pál ezt a formát kiterjesztve gazdag keresztény üdvözletekkel egészítette ki bevezetését.

1. vers: Pál először bemutatkozik, mint Jézus Krisztus szolgája, azzal a kifejezéssel, mely az ószövetségi próféták szóhasználatára emlékeztet: „Jehova szolgája”. A görög *doulos* szó jelentése szó szerint „rabszolga”. Pál legmagasabb rendű elhívása és önazonosításának legnemesebb jegye az, hogy Krisztus rabszolgájának szánta oda magát.

A következőkben Pál úgy írja le magát, mint akit Isten hívott el apostolságra, olyan hívatásra, melynek jelentése szó szerint: „küldött” vagy „hírnök”. Bár Pál nem várja el, hogy a tizenkét apostol közé számítsák (I Kor 15,5), az egyház és a Szent Lélek küldte ki őt, mint a pogányok apostolát (Ap Csel 13,1-4; 14,14; Gel 2,7-9). Apostolnak hívattatott el, és elválasztatott az evangélium hirdetésére. Pusztán a halandók közül senki sem ruházhatta fel ilyen szolgálattal; Magától Istentől kapta elhívását (Gal 1,1; 15,16).

Az evangélium szó szerint azt jelenti, az üdvösségről való „jó hír”. Nem emberek találták ki, hanem Istentől származik. A jó hír az, hogy Jézus eljött ebbe a világba, mint a testben kinyilatkoztatott Isten, meghalt a bűneinkért, eltemettetett és feltámadt (I Kor 15,1-4).

2. vers: Ez az evangélium nem új: Isten előre megígérte az evangéliumot az ószövetségi próféták által. Az Ószövetség valóban megjövendölte Krisztus megszületését (Ézs 7,14; 9,6), szenvedését és halálát bűneink miatt (Ézs 53), eltemettetését (Zsolt 16,10) és feltámadását (Zsolt 16,9-11; 110,1), akárcsak az új szövetséget (Jer 31,31-34) és a Szent Lélek kitöltetését (Jóel 2,28-29). A Rómabeliekhez írott levél nagy figyelmet fordít arra, hogy alapot vessen az Ószövetség mindezen főbb tanításbeli pontjainak. (Lásd például 1,17; 3,10-21 és 4,1-8).

3. vers: Az evangélium középpontja Isten Fia, Jézus Krisztus, aki mindenek Ura. A *Fiú* kifejezés Isten testben való kinyilatkoztatására vonatkozik. Mint ember, Jézus Isten Fia – Isten kinyilatkoztatása testben – mert Isten Lelke hozta létre fogantatását Mária méhében (Luk 1,35). Isteni természete szerint Jézus az egyetlen Isten, Akit az Ószövetség kijelent. Emberi természete szerint Jézus Dávid leszármazottja (Máté 1,1; Luk 3,31), Istentől fogantatott és Mária által született meg.

4. vers: Krisztus feltámadása a halálból nyilvánvalóvá, vagyis mindenki számára egyértelművé tette, hogy valóban Isten Fia volt. Természetfeletti hatalom tette lehetővé a feltámadást, név szerint a szentség Lelke. A szentség Lelke nem más, mint Krisztus saját, szent isteni természete, mivel Ő Önmagát támasztotta fel a halálból (Ján 2,19-21). A 3-4. versek szembeállítják Krisztus emberi voltát („test szerint”) isteni lényével („a szentség Lelke szerint”). Krisztus „szentség Lelke” a Szent Lélek – a két kifejezés nyelvészetileg azonos. Valójában „az Úr a Lélek” (II Kor 3,17). A „halálból” kifejezés a görög szövegben „holtak közül”. (Az új fordítás szövege szerint is – a ford.) A „holtak” szó azért áll többes számban, hogy utaljon rá: Krisztus testének feltámadása csupán az első a számtalan fizikai feltámadás között, melyekre az Ő Lelkének hatalma által kerül sor (Róma 8,11; I Kor 15,20-23).

5. vers: Krisztus által Pál „kegyelmet és apostolságot” nyert, mely valószínűleg azt jelenti, „az apostolság kegyelmét”. A kegyelem Isten ki nem érdemelt jóindulata. Isten felruházta Pált kegyelmével, hogy

kimunkálja benne a hitnek való engedelmességet – „hitben való engedelmesség végett” (16,26) vagy a „hit engedelmességé”-ért.

A hit itt nem tanítást jelent, hanem magát a meggyőződést. A Rómabeliekhez írott levél kezdettől világossá teszi, hogy a valódi hit mindig teremtő, és nem lehet elválasztani az engedelmességtől. A hit általi megigazulás elválaszthatatlan az evangéliumnak való engedelmességtől. Ez a fogalom többször is megismétlődik a levél során (15,18; 16,26).

Isten engedelmes híveket szeretne minden nép közül – a pogányok közül – az Ő nevéért Isten azt akarja, hogy Jézus neve mindenki által felmagasztaltassék. Ezzel a kijelentéssel együtt Pál üdvözlése érintette az újszövetségi üdvösség minden lényeges aspektusát: az evangéliumot, az Úr Jézus Krisztust, a megtestesülést, a feltámadást, a Lelket, a szentséget, a kegyelmet, a hitet, az engedelmességet és Jézus nevét. Az üdvözlés bemutatja a levél témáját – megigazulás hit által, ami engedelmességet jelent – és azonosítja ezt a tanítást az Ószövetség betöltésével.

6. vers: Pál Jézus Krisztus hivatalosainak nevezi olvasóit. A pogányok közül hívattak el, hogy Krisztuséi legyenek.

7. vers: Pál kifejezetten a Római gyülekezetet szólítja meg. Mivel Krisztuséinak hívattak, az emberek Isten szerettei voltak és szenteknek neveztettek – megszentelteknek, elkülönítetteknek, odaszentelteknek és odaszántaknak. Az Újszövetség minden hívőre vonatkoztatja ezt a kifejezést, minden hívőre, aki elkülönült a bűntől és odaszentelte magát Istennek; mindnyájan Isten szent népe.

Pál keresztény üdvözlési módja a „Kegyelem és békesség”. Az általános görög üdvözlési forma a *chairein* (üdv), de Pál a *charis*-t (kegyelem) használja. A szokásos héber üdvözlési mód a *shalom* (békesség) volt, és Pál annak görög megfelelőjét használja, így alkotva meg egy keresztény kifejezést a görög és a héber üdvözlési forma összevonásából. A kegyelem (Isten ki nem érdemelt jóindulata) az indok, és a békesség (harmónia Istennel és ennek köszönhetően a lélek megnyugvása) az eredmény. Mindkettő Istentől, a mi Atyánktól ered az Úr Jézus Krisztus által, azaz az ember Krisztus Jézus halála, eltemettetése és feltámadása – közbenjáró munkája – által (I Tim 2,5).

Az itt használt üdvözlő kifejezés jellegzetes Pál leveleiben. Nem a Szentháromságra utal; ha arra utalna, felmerülhetne a kérdés: Miért hagyja ki a Szent Lelket? Nem, az üdvözlő kifejezés nem a Szentháromságra utal, hanem kihangsúlyozza, hogy nem elegendő elismerni Istent mint teremtőt és Atyát (amit a zsidók és sok pogány is megettek), hanem szükséges elismerni Isten kinyilatkoztatását is Krisztusban. Nyomatékossá teszi, hogy az Isten által elkészített üdvösség kizárólag Krisztuson keresztül nyerhető el.

A határozott névelő („az”) nem található a görög szövegben az „Úr Jézus Krisztus” előtt. A 7. vers tehát szó szerint így hangzik: „Kegyelem néktek és békesség Istentől, a mi Atyánktól és Úr Jézus Krisztustól.” A görög kötőszó itt a *kai*, mely ugyanúgy jelenthet „azaz”-t mint „és”-t a szövegösszefüggés alapján; a kifejezés tehát ténylegesen azt jelenti: „Istentől, a mi Atyánktól, azaz az Úr Jézus Krisztustól.”

Ha összehasonlítjuk a Róma 1,7-et más hasonló kifejezésekkel Pál leveleiben, határozott utalásokat találunk arra nézve, hogy Pál Isten, az Atya és az Úr Jézus Krisztus alatt azonos lényt értett. A II Tessz 1,12, az I Tim 5,21, a II Tim 4,1 és a Tit 2,13 például mind egy lényként azonosítják Istent és Jézus Krisztust. Ez különösen egyértelmű, mivel a Granville Sharp nyelvtani szabályzata vonatkozik a görög szövegnek erre a két versére: Ha ugyanolyan számú, ugyanolyan nemű és esetű két főnevet a *kai* kötőszó kapcsol össze, és ha az első főnevet határozott névelő vezeti be, de a másodikat nem, akkor mindkét főnév ugyanarra a dologra utal.[1]

B. Pál személyes érdeklődése (1,8-15)

8) Először hálát adok az én Istenemnek a Jézus Krisztus által mindnyájatokért, hogy a ti hiteteknek az egész világon híre van: 9) Mert bizonyságom nékem az Isten, kinek lelkem szerint szolgálok az ő evangéliumában, hogy szüntelen emlékezem felőletek. 10) Imádkozásaimban mindenkor könyörögvén, vajha egyszer már jó szerencsés út adódnék nékem Istennek akaratából, hogy hozzátok mehessek; 11) Mert kívánlak titeket látni, hogy valami lelki ajándékot közölhessek veletek a ti megerősítésetekre, 12) Azaz, hogy együtt felbuzduljunk ti nálatok egymás hite által, a tiétek meg az enyém által, 13) Nem akarom pedig, hogy ne tudjátok atyámfiai, hogy én gyakran elvégeztem magamban, hogy elmegyek hozzátok (de mindez ideig megakadályoztattam), hogy köztetek is nyerjek valami lelki gyümölcsöt, mint a többi pogányok közt is. 14) Mind a görögöknek, mind a barbároknak, mind a bölcseknek, mind a tudatlanoknak köteles vagyok. 15) Azért a mi rajtam áll, kész vagyok néktek is, akik Rómában vagytok, az evangéliumot hirdetni.

8. vers: Miután kifejezte üdvözletét, Pál hangot ad rendkívüli érdeklődésének a Római gyülekezet iránt és mély vágyának, hogy meglátogassa őket, ami megmagyarázza, mi indította őt arra, hogy írjon nekik. Akárcsak a legtöbb levelében, Pál belefoglalja soraiba a hálaadást és az imádságot. Először hálát Istennek azokért a jó hírekért, melyek elterjedtek a világon az ő hitükről. Ahogyan Isten felajánlotta kegyelmét Krisztus által, úgy adott hálát Pál Istennek Krisztus által.

9. vers: A hálaadás után Pál biztosította a Rómabelieket arról, hogy a szívén hordozza őket, amint azt az érettük mondott imái is bizonyították. Isten tanúsíthatta, hogy szüntelenül imádkozik a Rómabeli hívőkért. Ez az Igevers erőteljes bizonyítéka a közbenjáró imádság fontosságának. Noha Pál sohasem találkozott a Rómabeli hívőkkel, még kevésbé térítette őket, mégis fontosnak és hasznosnak tartotta, hogy állandóan imádkozzon értük.

Pál lélek (szellem) szerint szolgálta Istent, beleértve ezzel az egész ember szerinti szolgálatot, nem csupán a test és a lélek szerint valót. Ő nem csak emberi személyisége szerint szolgált, hanem lelki lényének legmélyéről, alázatosságban és közösségben. Pál Isten Fiának evangéliuma szerint szolgálta Istent. Az egyetlen mód Isten valódi szolgálatára az Ő Fia evangéliumának való engedelmesség és az evangélium hirdetése – annak a jó hírnek, hogy Isten megjelent testben, mint Fiú, és hogy a Fiú meghalt a világ bűneiért.

10. vers: A levél megírásának idején Pál imádkozott, hogy Isten akarata szerint valahogyan eljuthasson Rómába (15,32). Ez nem csupán az ima fontosságát mutatja, hanem az Isten akaratáért való ima fontosságát. Minden imádságot alá kell rendelni ennek a feltételnek: „Jőjjön el a te országod. Legyen meg a te akaratod, miképen a mennyben, azonképen e földön is" (Luk 11,2). Minden tervet alá kell rendelni ennek a feltételnek: „Ha az Úr akarja" (Jak 4,15).

11. vers: Pál vágyott meglátogatni a Római gyülekezetet, hogy megosszon velük néhány lelki ajándékot. Nem a Róma 12-ben vagy az I Kor 12-ben felsorolt különleges ajándékok valamelyikére gondolt; hanem az igazság teljesebb megértéséhez akarta a gyülekezetet hozzásegíteni, hogy még szilárdabban megalapozza őket.

12. vers: Pál tapintatosan úgy minősíti a fenti állítását, hogy kifejezi, éppúgy vágyakozik az áldásra, melyet ő nyerhet a gyülekezet által, mint amennyire szeretné őket áldásban részesíteni; ezt a gondolatot majd ismét kihangsúlyozza a befejezésben (15,32). Kölcsönös hitük bátorítást adhat egymásnak. Ez elénk tárja a keresztény közösség és alázat fontosságát. Pál nem csupán Isten előtt alázta meg magát szolgálata során (1,1; 9), hanem azok előtt is, akiknek hirdette az evangéliumot. Nagy bölcsessége, tapasztalata és apostoli elhívása ellenére nem bánt úgy a hívőkkel, mintha azok bármilyen szempontból is alárendeltjei lennének, hanem hitte, hogy ő is és amazok is fel tudnak buzdulni egymás hite által. Figyelemreméltó magatartás ez minden prédikátor és tanító számára, mint amelyet fontos elsajátítaniuk és tanúsítaniuk. Isten különleges szolgálattal bízta meg őket, ez azonban nem jogosítja fel őket arra, hogy gőgössé, leereszkedővé vagy büszkévé váljanak.

13. vers: Pál gyakran tervezte, hogy Rómába látogat, de megakadályoztatott (a szó pontos jelentése nem kapott *engedélyt*) olyan okokból, melyeket teljesebben a 15,19-23-ban sorol fel. Mint a pogányok apostola, lelki gyümölcsökre vágyott a főbb pogány városokban, ahogyan már pogány helyeken is része volt ilyenekben. Jellegzetes kifejezést használ itt, hogy kihangsúlyozza ezeket a terveit: „Nem akarom pedig, hogy ne tudjátok…" vagy „Szeretném testvéreim, ha tudnátok" (Új ford.)

14. vers: Miért volt Pál olyan alázatos azokkal szemben, akik felé szolgált? Miért vágyott rá annyira, hogy szolgálhasson a Rómabeliek felé is? Ebben a versben hangot ad komoly elkötelezettségének vagy kötelességének, hogy hirdesse az evangéliumot minden embernek. Nem csupán úgy tekintette szolgálatát, mint egy ajándékot, hanem mint egy adósság megfizetését.

Görögöknek nevezték mindazokat, akiknek nyelve és kultúrája görög volt. A görögök számára a nem görögök barbárok voltak. A „bölcsek" művelt, intelligens embereket jelentett, a „tudatlanok" pedig valószínűleg az átlagembereket többségét foglalta magában. Így Pál átfogja az egész világot a 14. versben; görögök és nem görögök, tanultak és kevésbé műveltek.

15. vers: Mivel Istentől ráruházott kötelessége volt az evangélium hirdetése az egész világnak, Pál természetesen mindenestül kész volt arra, hogy prédikáljon Rómában. Vágyva vágyott bizonyságot tenni a fővárosban, a világ legnagyobb városában az ő kora szerint, és a Rómában lakozó embereknek a Római Birodalom minden területéről. Annak számára, akinek világmissziói küldetése volt, ez a legbefolyásosabb, leghatalmasabb világváros ellenállhatatlan vonzást jelentett.

C. A levél témája (1,16-17)

16) Mert nem szégyenlem a Krisztus evangéliumát; mert Istennek hatalma az minden hívőnek idvességére, zsidónak először meg görögnek. 17) Mert az Istennek igazsága jelentetik ki abban hitből hitbe, miképen meg van írva: Az igaz ember pedig hitből él.

Ez a két vers foglalja össze a levél tanításbeli lényegét.

16. vers: Pál először kijelenti, hogy nem szégyelli az evangéliumot, ami az üdvösség jó híre Krisztus által. (A kritikai szöveg elhagyja a „Krisztus" szót.) E tagadó állítással Pál talán azt akarta kihangsúlyozni, hogy ő ténylegesen az evangélium által dicsőül meg. Természetesen nem arra gondolt, hogy csalódott volna az evangéliumban, vagy hogy az zavarba hozná őt. Nem érezné szégyellnivalónak hirdetni az evangéliumot még a művelt, hatalmas, világias Rómában sem. Azért rendelkezett ilyen önbizalommal, mert tapasztalatból tudta, milyen erőteljes az evangélium. Hasonló módon nekünk sem szabad szégyellnünk a teljes evangélium hirdetését és tanítását minden körülmények között, mert benne rejlik az az erő, hogy csodálatosan alátámassza saját üzenetét, győzedelmeskedjen minden szemben állón, és megváltoztassa az életeket.

Az evangélium Isten hatalma az üdvösségre. Természetfeletti hatalmat hordoz. Az üdvösség felöleli Istennek a teljes emberről – testről, lélekről és szellemről – való gondoskodását, múltban, jelenben és jövőben egyaránt. Magában foglalja a megigazulást, a megszentelődést és a megdicsőülést. Az evangélium a megoldás minden ember problémájára, és válasz minden ember szükségletére.

Az evangélium megmentő hatalma készen áll mindenki számára, aki hisz. A jelen idő használata jelzi, hogy az üdvösség nem korlátozódik csupán egyszeri megvallására a hitnek, hanem folyamatos hitben járást jelent. Ahogy Charles Erdman magyarázza: „A hit nem csupán elméleti elfogadása az igazságnak; kapcsolatot fejez ki egy isteni Személlyel, a bizalom, a hódolat és a szeretet magatartása."[2] A *The Wycliff Bible Commentary* leszögezi, hogy a görög *pisteuo* szónak, melyet a Bibliánk „hinni, hisz"-nek fordít, nagyon mély jelentése van: „A *hinni* az evangélium szövegösszefüggésében csupán egy része a szó jelentésének. Ezen kívül jelent még bizalmat vagy személyes elkötelezettséget, addig a mértékig, hogy valaki önmagát egy másik kezébe helyezi… Hinni Krisztusban azt jelenti, hogy elkötelezzük magunkat neki. Bízni Krisztusban azt jelenti, hogy teljességgel részévé válunk az örökkévaló igazságnak, melyet Ő tanított, és amely Róla szól az Újszövetségben."[3]

Az evangélium először a zsidókhoz szólt, azután a pogányokhoz. A szöveg szó szerint azt mondja: „a görögöknek", melynek jelentése, a görögül beszélőknek. Pál korában a zsidók számára ez a kifejezés többé-kevésbé azonos volt a „pogány" meghatározással, mivel a görög volt a kereskedelem nyelve szerte a világon. A zsidók elsőként való megnevezése nem jelent kivételezést, hiszen Istennél nincs személyválogatás (2,11). Ez egyszerűen csak leszögezi az időbeni sorrend történelmi tényét. A hit általi megigazulás először a zsidók számára vált elérhetővé, Krisztus először a zsidókhoz jött, Szent Lélek keresztségben először zsidók részesedtek. Most azonban Isten terve szerint az evangélium elérkezett a pogányokhoz is.

17. vers újra elmondja, hogy az üdvösség hit által érhető el. Az evangélium kijelenti Isten igazságát azoknak, akik hisznek. „Az Istennek igazsága" kifejezésnek kettős jelentősége van: 1) Isten személyes igazsága és 2) az igazság, melyet Isten tulajdonít a hívőnek. Ez minden, amit Isten elvár az embertől, és ugyancsak minden, amiről Isten gondoskodik az ember számára Krisztus által. Isten igazságának kijelentése ugyancsak kettős: 1) Isten igazsága igazolást nyer az evangéliumban és 2) az ember igazságot nyer (3,26). Ez a kijelentés „hitből hitbe" nyilvánul meg. Hiten alapszik és azoknak jelentetik ki, akik hisznek. Kezdettől végig a hit hozza létre. Az üdvösség minden aspektusa, a kezdeti megigazulástól a fokozatos megszentelődésen át a végső megdicsőülésig, az Istenbe vetett hit által működik és nem emberi cselekedetek által. A keresztény élet a hit lépteivel halad; ez a folyamatos hitben való élet.

A hit általi megigazulás tanítása nem új fogalom. Pál Habakuk 2,4-et idézte, amely így szól: „Ímé felfuvalkodott, nem igaz ő benne az ő lelke; az igaz pedig az ő hite által él." Az „igaz" olyan embert jelöl, aki Isten előtt helyes törvényi állapotban van. Ez az állapot hitből és nem cselekedetekből fakad. Megismételjük, a hangsúly a folyamatos hitben való életen van, nem csupán egy bizonyos időpontban tanúsított hiten.

Habakuk próféta az Úrhoz kiáltott az üldöztetés miatt, amelyet népétől, Júdától szenvedett. Azt kérdezte Istentől, meddig engedi még, hogy az igaz szenvedjen, a gonosz pedig jólétben éljen. Isten a Haba-

kuk 2,4 szavaival válaszolt. Az igaznak türelmesen kell várakoznia az Úrra, bíznia kell Benne, és engedelmeskednie Neki, és a végén Isten igazsága győzedelmeskedni fog. Közben az igaz az ő hite által él, nem saját erejéből vagy kedvező körülményeknek köszönhetően.

Pál belefűzte Habakuk 2,4-et a szövegébe, és felhasználta ezt az alapelvet, hogy bejelentse a levél témáját. Valóban láthatjuk, hogy az egész Római levél e vers alapján van felépítve: Az igaz ember (1-3. fejezet) hitből (3-5. fejezet) él (6-16. fejezet). (Ez a szavak valódi sorrendje a görög szövegben is.) A Gal 3,11 és a Zsid 10,38 ugyancsak idézi ezt a verset. A Róma 1,17 kihangsúlyozza az „igaz embert" az istentelennel szemben, a Gal 3,11 a „hit által"-t hangsúlyozza ki a „törvény cselekedetei"-vel szemben a Zsid 10,38-39 pedig az „él" szót hangsúlyozza a halállal szemben.

A hit nem csupán a földi létét tartja fenn az igaz embernek, amint azt Habakuk próféta hangsúlyozza, hanem az Istenbe vetett hit az örök életet is biztosítja számára. Az az ember, aki igaz hit által – az egyetlen módon, ahogyan valaki valóban igaz lehet – élete lesz mind most, mind az örökkévalóságban.

Lábjegyzetek

[1] Lásd H. E. Dana és J. R. Mantey: *A Manual Grammar of the Greek New Testament,* (New York: Macmillan, 1957,) 147. old.

[2] Charles Erdman: The Epistle of Paul to the Romans (Philadelphia, Westminster Press, 1966) 32. old.

[3] *The Wycliffe Bible Commentary,* Charles Pfeiffer és Everett Harrison, eds. (Chicago: Moody Press, 1962), 1185. old.

II.

Egyetemes bűn
(1,18-3,20)

Isten igazságának egyetemes szüksége

A. A pogányok bűne (1,18-32)
B. A zsidók bűne (2,1-3,8)
    1. Az isteni ítélet alapelve (2,1-16)
    2. Alkalmazása a zsidókra (2,17-29)
    Megjegyzés: A zsidó körülmetélkedés és a keresztény keresztség szerepe
    3. Válaszok az ellenvetésekre (3,1-8)
C. Összefoglalás: Az egész világ bűnös (3,9-20)

Egyetemes bűn (1,18-3,20)

Annak érdekében, hogy a hit általi megigazulást megmagyarázza, a Római levél az emberiség egyetemes bűnösségének bemutatásával kezdődik és Isten igazságának ebből fakadó szükségességével. Először is a pogányok nem követték Isten törvényét, amely kijelentetett nekik a természet és a lelkiismeret által. Másodszor a zsidók szintúgy kudarcot vallottak abban, hogy életüket Isten akaratához hangolják, noha Isten számukra sokkal teljesebb kijelentést adott Mózes törvényében. Így mindnyájan vétkeztek és szűkölködnek Isten dicsősége nélkül. Valójában az Ószövetség már bizonyította ezt az igazságot. Minden ember vétkezett. Ezért mindenki az isteni halálos ítélet alatt áll bűne miatt, és mindenkinek szüksége van Isten igazságára ahhoz, hogy megmeneküljön az ítélet alól.

A. A pogányok bűne (1,18-32)

18) Mert nyilván van az Istennek haragja mennyből az embereknek minden hitetlensége és hamissága ellen, kik az igazságot hamisággal feltartóztatják. 19) Mert ami az Isten felől tudható nyilván van ő bennök; mert az Isten megjelentette nékik: 20) Mert ami az Istenben láthatatlan, tudniillik az ő örökké való hatalma és istensége, a világ teremtetésétől fogva az ő alkotásaiból megértetvén megláttatik; úgy, hogy ők menthetetlenek 21) Mert bár az Istent megismerték, mindazáltal nem mint Istent dicsőítették őt, sem néki hálákat nem adtak; hanem az ő okoskodásaikban hiábavalókká lettek, és az ő balgatag szívök megsötétedett. 22) Magokat bölcseknek vallván balgatagokká lettek; 23) és az örökkévaló Istennek dicsőségét felcserélték a múlandó embereknek és madaraknak és négylábú állatoknak és csúszó-mászó állatoknak képmásával. 24) Annakokáért adta őket az isten szívök kívánságaiban tisztátalanságra, hogy egymás testét megszeplősítsék; 25) Mint akik az Isten igazságát hazugsággá változtatták, és a teremtett dolgokat tisztelték és szolgálták a teremtő helyett, aki mind örökké áldott. Ámen. 26) Annakokáért adta őket az Isten tisztátalan indulatokra; mert az asszonynépeik is elváltoztatták a természet folyását természetellenesre: 27) Hasonlóképen a férfiak is elhagyván az asszonynéppel való természetes élést, egymásra gerjedtek bujaságukban, férfiak férfiakkal fertelmeskedvén, és az ő tévelygésöknek méltó jutalmát elvevén önmagokban. És amiképen nem méltatták az Istent arra, hogy ismeretökben megtartsák, azonképen oda adta őket az Isten méltatlan gondolkozásra, hogy illetlen dolgokat cselekedjenek; 29) Akik teljesen minden hamisággal, paráznasággal, gonoszsággal, kapzsisággal, rosszasággal; rakván, írigységgel, gyilkossággal, versengéssel, álnoksággal, rossz erkölccsel; 30) Súsárlók, rágalmazók, istengyűlölők, dölyfösek, kevélyek, dicsekedők, rosszban mesterkedők, szüleiknek engedetlenek, 31) Balgatagok, összeférhetetlenek, szeretet nélkül valók, engesztelhetetlenek, irgalmatlanok. 32) Kik jóllehet az Isten végzését ismerik, hogy akik ilyeneket cselekesznek méltók a halálra, mégis nemcsak cselekszik azokat, hanem az akképpen cselekvőkkel egyet is értenek.

Ebben az értekezésben az ember bűnösségéről a Római levél először az emberiséggel általában foglalkozik – a pogányokkal, a barbárokkal, akik nem kaptak különleges kijelentést a törvényről – és leírja erkölcsi romlásuk folyamatát. A zsidók kérdés nélkül egyetértettek ezzel a megállapítással, sőt sok pogány is, mert a pogány írók Pál korában még terjedelmesebben, még visszataszítóbb részleteket közölve számoltak be azokról a bűnökről, melyeket Pál felsorolt.

18. vers: Ahogy Isten igazsága kijelentetett a hívők számára (1,17), ugyanúgy Isten haragja is kinyilatkoztatott a hitetlenek számára. Nem szabad összetársítanunk az isteni haragot bűnös indulattal, mely gyakran jellemzője az emberi haragnak. Az ilyen harag magában hordozza a bosszúvágyat, az elkeseredettséget vagy a személyes gyűlöletet. Isten haragja azonban az Ő jog szerinti magatartása a bűnnel szemben. Isten bűngyűlölete szükségszerű része az Ő ember iránti szeretetének, mert a bűn tönkreteszi, megrontja és elpusztítja az embert. Amint a további versek magyarázzák, Isten kinyilatkoztatta az ő bűnnel szembeni haragját vagy ítéletét a természet, a lelkiismeret és az emberi történelem által.

Isten haragja nyilván van a mennyből minden istentelenséggel és igazságtalansággal szemben. Az istentelenség magában foglalja a kegyelet nélküliséget, a tiszteletlenséget és Isten szolgálatának elmulasztását. Az igazságtalanság mindenféle gonoszság és erkölcstelenség gyűjtőfogalma. Az istentelen és iga-

zságtalan emberek a gonoszságuk által visszatartják, akadályozzák vagy elhallgattatják az igazságot, melyet Isten kijelentett nekik.

19. vers: Isten igazsága minden ember számára elérhető. Létezik egy egyetemes lehetőség arra, hogy az emberek megismerjék Istent, mert Isten kinyilatkoztatta és megmutatta nekik jellemét. Az 1. és 2. fejezet megállapítja, hogy Isten világossá tette az igazságot mindenki számára a teremtés és a lelkiismeret által.

20. vers: Istennek különösen két láthatatlan jellemzőjét lehetséges megismerni mindenki számára – az Ő örökkévaló hatalmát és istenségét (isteni természetét) – a látható teremtés által. Ha a pogányok megfigyelik a természetet és elgondolkodnak rajta, felismerik, hogy a teremtett világnak van egy Teremtője. Továbbá, hogy ennek a Teremtőnek roppant hatalommal kell rendelkeznie – azaz, isteninek kell lennie. Az Isten teremtésén való elmélkedés során a pogányok felfedezhették Isten jellemének sok aspektusát, mint például a bölcsességet, a rendet és a jóságot. Amikor Pál pogány hallgatóságnak prédikált Listrában és Athénben, érvelésében a természetre mutatott, hogy így vezesse el hallgatóit az egyetlen Istenhez (Ap Csel 14,14-17; 17,22-31), és ez a megközelítés cseng vissza a Zsolt 19,1-6 tanításában is. Még ha a pogányok nem is rendelkeztek Isten írott Igéjével, elegendő bizonyítékot szolgáltatott nekik a természet, hogy meggyőződhessenek Isten létezéséről, mindenek felett való hatalmáról és arról, hogy méltó az imádatra. Következésképpen egyetlen embernek sincs mentsége arra, ha nem szolgálja Istent. Ha valaki annak alapján cselekszik, amennyi Istenismeretre eljutott, akkor Isten iránti imádata és az utána való kutatása által Isten el fogja vezetni őt egy megmentő ismeretre.

A Teremtőre mutató, cáfolhatatlan bizonyítékok ellenére az emberi faj, mint egész, elfordult Istentől, és nem imádta Őt. Az Igerész nyomon követi az emberiség lezüllését, melyet öt fő lépésre oszt fel, az áttekinthető elemzés kedvéért.

1) Közöny Isten iránt.

21. vers: Habár az emberek tudtak Isten létezéséről, nem dicsőítették Őt, sem hálát nem adtak neki gondoskodásáért. Az első bűn az imádat és a hálaadás elutasítása volt – röviden az Isten iránti közöny. E magatartás következtében az emberek hiábavaló, haszontalan gondolatokkal foglalkoztak és kezdték elveszíteni a világosságot, mellyel korábban rendelkeztek. Szívük megsötétedett, ami itt inkább a szellemi különbségtétel vagy az erkölcsi ítélet hiányára utal (ahogyan a Zsoltárokban és a Példabeszédekben áll), nem annyira a intelligencia hiányára. Ez a vers kimondja az igazsággal kapcsolatos alapelvet: Ha valaki nem az igazság szerint él, el fogja veszíteni azt. Ha az ember elutasítja, hogy a birtokában lévő világosság szerint járjon, akkor a világossága elhomályosul, majd pedig egészen kihuny. Végül teljes sötétségben fog élni.

2) Bálványimádás.

22. vers: Az emberek, az általuk ismert igazság semmibe vevésével, ostoba gondolataikban bölcsnek képzelték és állították magukat. Büszkék lettek saját értelmükre.

23. vers: Ez a bálványimádás ostoba gyakorlatához vezetett. Hogyan teremthették volna a világot az élettelen fából és kőből faragott istenek? Hogyan lenne hatalmuk az állatok durva ábrázolásainak azokon az élőlényeken, melyeket ábrázolnak? Hogyan érdemelhetnének imádatot a bálványok az emberektől, akik alkották őket? Ennek ellenére, amikor az ember elvetette az igazságot Istenről, elvesztette a megértését Istennek. A halhatatlan Isten dicsőségét felcserélte a halandó emberek, madarak, állatok, sőt csúszómászók képmásával.

3) Szexuális tisztátalanság.

24. vers: A bálványimádás romlottsághoz vagy szexuális tisztátalansághoz vezetett. Ez a következmény nyilvánvaló az Ószövetségben, a Római Birodalom történelmében és a mai bálványimádó kultúrákban. végül az erkölcs fenntarthatatlanná válik Isten nélkül. Az Istenbe vetett hit az egyetlen alapja az abszolút erkölcsiségnek; Isten nélkül minden erkölcsi ítélet viszonylagos, szubjektív és bizonytalan.

A bálványimádás miatt „oda adta őket az Isten…”. Ez a kifejezési forma háromszor bukkan fel ebben az Igerészben. Isten nem kényszerítette az embereket arra, hogy vétkezzenek, de vétkük miatt megengedi, hogy tovább süllyedjenek a bűnben. Többé nem tartja vissza őket az isteni kegyelem által, hanem meghagyja őket abban a „szabadságban”, amelyet követeltek maguknak. Természetesen ez a „szabadság” a bűnre valójában szolgaságát jelentette a bűnnek, a romlásnak és az átoknak.

Isten oda adta őket saját szívük bűnös vágyaira. Isten nélkül, Aki az erkölcs forrása, egyre inkább belemerültek a szexuális tisztátalanságba, lealázván saját testüket.

25. vers: Felcserélték Isten igazságát a legfőbb hazugsággal, a Teremtő imádatát a teremtett dolgok imádatával. A bálványimádás a teremtett dolgok imádata, tehát a test imádata a buja élvezetek által a szexuális erkölcstelenségben logikus következménye a bálványimádásnak. Így a bálványimádó az emberek és az állatok képét imádja, míg végül saját testét kezdi imádni.

Ennél a pontnál Pál közbefűz egy ihletett zárójeles kifejezést a Teremtő dicséretére. Mind örökké áldott! Ámen (úgy legyen)! Pál a legkevésbé sem esik abba a hibába, hogy elmulasztaná dicsőíteni Istent.

4. Homoszexualitás.

26. vers: Mivel az emberek ragaszkodtak bujaságukhoz, Isten tisztátalan indulatoknak vagy szégyenletes kívánságoknak engedte át őket. Amikor az ember elveti az erkölcsi törvényt, végül semmi sem látszik rossznak előtte. Ha az ember korlátok nélkül merül bele természetes, bűnös kéjvágyába, végül kutatni kezdi a természetellenes bűnöket, hogy kielégítse megcsömörlött étvágyát. A társadalom széles körében elterjedt heteroszexuális tisztátalanság homoszexualitáshoz vezet.

27. vers: Az Igerész kétséget kizáróan a leszbianizmust (26. vers) és a férfi homoszexualitást (27. vers) írja le, majd pedig épp ilyen világosan bűnösnek nevezi azokat. Nem utal arra, hogy a homoszexuális vágy lehet „természetes" némely ember számára, hanem minden ilyen vágyat és tevékenységet gonosznak, természetellenesnek és szégyenletesnek bélyegez. A természetben a szexuális vágy az utódnemzés céljából létezik. A szexuális kapcsolat ugyanakkor segíti a férj és feleség egységének fenntartását az élethosszig tartó házasság alatt. Ez egyúttal megteremti a családi egységet, és betölti Isten eredeti szándékát az asszony megteremtésekor, aki így társa és segítője a férfinek (I Móz 2,18-25). A homoszexualitás a fenti dolgok egyikét sem biztosítja. Bibliai, társadalmi és biológiai szempontból a homoszexualitás természetellenes és rossz.

Ez nem jelenti azt, hogy a homoszexuális egyén szükségszerűen gonoszabb, mint más bűnösök; rendelkezhet bizonyos fokú erkölcsiséggel más területeken. E bűn növekvő mértékű előfordulása elsősorban a társadalomnak, mint egésznek fokozódó romlását jelzi, nem csupán az egyénét. Például a családok szétbomlása is az egyik olyan tényező, amely a homoszexualitás növekvő gyakoriságához vezet.

Azok, akik ilyen illetlen dolgokban vesznek részt, önmagukban veszik el fizetségüket, vagy büntetésüket tévelygésükért. Míg a „büntetés" szellemi ítéletre utal, itt valószínűbb, hogy a szóhasználat fizikai és pszichikai büntetésről beszél, mint például a szexuális úton terjedő betegségek és más egészségügyi problémák, melyek a testel való természetellenes, gyakori visszaélés következményei.

5) Méltatlan gondolkozás

28. vers: Végül Isten olyan gondolkozásra adta őket, amely megalázó (angol ford.), méltatlan (Károli), és erkölcsi ítéletre képtelen (új ford.). A görög szöveg szó szerint azt jelenti: „nem állja ki a próbát, illetlen, méltatlan, hitvány." A jó és a rossz közötti megkülönböztetés összezavarodik, vagy megszűnik. Miután belemerültek a különböző vágyakba, közöttük a természetellenes vágyakba, a férfiak végül még azt az erkölcsi érzéküket is elveszítették, melyre a természet és a lelkiismeret tanította őket. Többé még csak nem is gondolták rossznak azt, amit tesznek. Mivel nem akarták megőrizni ismeretükben az Istent, Isten megengedte nekik, hogy elveszítsék az erkölcsiségre való minden érzéküket, melynek következtében megtettek mindenféle gonosz dolgokat.

Az Igerész szövegösszefüggésében a *méltatlan* nem olyan emberre utal, aki valamilyen megbocsáthatatlan bűnt követett el, vagy már nem lehet reménye az üdvösségre, mert ez a fejezet az emberiséget, mint egészet, különösen a pogányokat, sorolja ebbe a kategóriába. Természetesen, ha egyszer valaki eljutott addig a pontig, hogy elvesztette a megkülönböztetést a jó és a rossz között, többé nem lesz elég ismerete ahhoz, hogy megtérjen és megmeneküljön. Nem képes a természetre és a lelkiismeretre figyelni, mert gondolkodása eltorzult. Még mindig lehetséges azonban a számára, hogy felismerje a jót és a rosszat Isten Igéjének hirdetésén keresztül, és Isten Lelkének meggyőző hatalma által. valójában ez jelenti ma a reménységet az emberi faj számára. Azok az egyének, akik az ebben az Igerészben leírt bűnökben élnek, még megmenekülhetnek ezekből a bűnökből. A korinthusi gyülekezet tagjai például korábban bálványimádók, paráznák és homoszexuálisok voltak (I Kor 6,9-11).

Az Igerész felsorolja azokat a bűnöket, amelyek a lealacsonyodott társadalmat jellemzik. Közöttük sok olyat találunk, amelyek párhuzamosak az utolsó napok jeleivel a II Tim 3,1-9-ben.

29. vers:

1) Hamisság
2) Paráznaság
3) Gonoszság

4) Kapzsiság
5) Rosszaság (bűnös hajlamok és vágyak)
6) Irigység
7) Gyilkosság
8) Versengés (nem a modern értelemben vett vita)
9) Álnokság (csalárdság – magában foglalja a hazugságot, csalást, és árulást)
10) Rossz erkölcs (rosszindulat)
11) Súsárlók (pletykálkodók, negatív értelemben)
30. vers:
12) Rágalmazók
13) Istengyűlölők
14) Dölyfösek (a görög szó jelenthet szemtelent, sértőt)
15) Kevélyek (fennhéjázók, vagy kötekedők)
16) Dicsekedők
17) Rosszban mesterkedők (gonosz cselekedetekre igyekvők)
18) Szüleiknek engedetlenek
31. vers:
19) Balgatagok (értelmetlenek, megértés nélkül)
20) Összeférhetetlenek (hűtlenek, szerződésszegők)
21) Szeretet nélkül valók (szívtelenek)
22) Engesztelhetetlenek (a kritikai szöveg elhagyta ezt a szót)
23) Irgalmatlanok (kegyetlenek)

32. vers: A világ tudja, hogy ezek a dolgok rosszak; ez az ismeret megszerezhető a természet törvényéből. Még a pogányok is tudják, hogy azok, akik ilyeneket cselekednek, méltók az ítéletre és a halálra. Minden emberi társadalomnak vannak törvényei vagy tabui, de tökéletlen az ismeretük vagy a meghatározásuk a fenti bűnök többségével kapcsolatban. Például minden emberi kultúra tiltja a gyilkosságot, és elveti a csalásnak legalábbis néhány formáját, rosszallja a szülőknek való engedetlenséget és a hitványságot. Az emberi társadalmak általában elfogadják a halálbüntetés jogosságát egyes bűncselekmények esetében. (A lelkiismeret kérdésének, és a lelkiismeret elvesztésének további tanulmányozását lásd a 2,15 elemzésénél.)

Ám az eredeti ismeret ellenére az emberek továbbra is gyakorolták ezeket a bűnöket. Súlyosbította tetteiket az, hogy nem csupán gyakorolták azokat, de az azokat cselekvőkkel egyet is értettek. Örömöt leltek mások bűnében és bátorítottak másokat a bűnre. A modern társadalom például nyíltan jóváhagyja a szexuális erkölcstelenséget és az erőszakot a mozifilmekben és a televízióban.

A bűnnek ez a térhódítása pontos bemutatása az emberi történelemnek Mózes első könyvétől elkezdve. A Biblia valójában az utolsó napokat írja le, amelyek különösen gonoszak lesznek (Máté 24,5-24); II Tim 3,1-9). A romló folyamat alapelve ugyancsak vonatkozik minden társadalomra és minden korra. A történelemben időnként előfordul, hogy egy társadalom magas erkölcsi alapelvekre emelkedik, ám ezt mindig romlási folyamat követi. Amint egy társadalom erkölcsileg leromlik, egyre inkább melegágyává válik a fentebb elírt bűnöknek. Ezért van az, hogy ezek a bűnök sokkal gyakoribbak, és sokkal nyíltabban elfogadottak napjainkban, mint régebben. Ez az oka, hogy jónéhány közülük az utolsó idők jelei.

Ez a romlási folyamat nyilvánvaló az egyéni emberi életekben is. Ha valaki elutasítja, hogy az általa megismert világosságban járjon, egyre mélyebben fog merülni a bűnbe. Lehetetlen ugyanabban az állapotban maradnia, miután megismerte az igazságot; vagy elfogadja azt, és közelebb megy Istenhez, vagy elutasítja azt, és még távolabb kerül Istentől. Ez nem szükségszerűen jelenti azt, hogy minden önfejű ember részletesen végighalad minden felsorolt bűnön, de ennek lehetősége természetesen adva van.

Összefoglalva meg kell jegyeznünk e haladó folyamat logikus természetét; az egyik foktól természetes módon vezet az út a következőhöz. Továbbá ez a haladó folyamat mindig lefelé irányuló, a romlás mélységébe, amely talán csekélynek látszó bűnnel kezdődött: az Istent megillető imádat és hála megtagadásával. Az emberek romlottakká váltak, mert elutasították, hogy a nekik adott világosság szerint járjanak. Isten kegyelmének megőrzése nélkül az emberiség sohasem képes erkölcsileg megjavulni, vagy legalább ugyanazon a szinten maradni. Ha Isten magára hagyja az embert, az ember mindig mélyebbre és mélyebbre süllyed a bűnben.

Mivel a pogányok elhagyták az Isten ismeretét, Isten nem tartotta vissza őket attól, hogy egyre bűnösebbé váljanak. Következésképpen a pogány világnak nincs mentsége bűnösségére Isten szemében.

B. A zsidók bűne (2,1-3,8)

Miután bemutatta a pogány világ bűnét, a Római levél azokhoz szól, akik egyetértenek ezzel az elemzéssel. A 2. fejezet első részében általában beszél valakiről, aki bűnösnek ítéli a pogányokat, de elutasítja, hogy elismerje saját bűnösségét. Erre rávilágítva a levél számos fontos alapelvet szögez le Isten ítéletével kapcsolatban.

A 2. fejezet második részében ezek a következtetések kifejezetten a zsidókra vonatkoznak, rámutatva, hogy a zsidók épp olyan bűnösök, mint a pogányok. A 3. fejezet előrebocsát és röviden megválaszol ellenvetéseket, hogy megerősítse az egyetemes bűnösség tényét, különös tekintettel a zsidók bűnösségére. Ezeknek az ellenvetéseknek a még kimerítőbb tárgyalását a könyv későbbi fejezeteire halasztja, miután teljesen kifejtette a megigazulás minden logikus következményét.

1. Az isteni ítélet alapelve (2,1-16)

1) Annakokáért menthetetlen vagy, óh ember, bárki légy, aki ítélsz: mert amiben mást megítélsz, önmagadat kárhoztatod; mivel ugyanazokat míveled te, aki ítélsz. 2) Tudjuk pedig, hogy az Istennek ítélete igazság szerint van azokon, akik ilyeneket cselekesznek. 3)Vagy azt gondolod, óh ember, aki megítéled azokat, akik ilyeneket cselekesznek, és te is azokat cselekszed, hogy te elkerülöd az Istennek ítéletét? 4) Avagy megveted az ő jóságának, elnézésének és hosszútűrésének gazdagságát, nem tudván, hogy az Istennek jósága téged megtérésre indít? 5) De te a te keménységed és meg nem tért szíved szerint gyűjtesz magadnak haragot a haragnak és az Isten igaz kijelentésének napjára. 6) Aki megfizet mindenkinek az cselekedetei szerint: Azoknak, akik a jó cselekedetekben való állhatatossággal dicsőséget, tisztességet és halhatatlanságot keresnek, örök élettel; 8) Azoknak pedig, akik versengők és nem engednek az igazságnak, hanem engednek a hamisságnak, búsulással és haraggal.9) Nyomorúság és ínség mindent gonoszt cselekedő ember lelkének, zsidónak először meg görögnek; 10) Dicsőség pedig, tisztesség és békesség minden jót cselekedőnek, zsidónak először, meg görögnek; 11) Mert nincsen Isten előtt személyválogatás. 12) Mert akik törvény nélkül vétkeztek, törvény nélkül vesznek is el: és akik törvény alatt vétkeztek, törvény által ítéltetnek meg, 13) (Mert nem azok az igazak Isten előtt, akik a törvényt hallgatják, hanem azok fognak megigazulni, akik a törvényt betöltik. 14) Mert mikor a pogányok, akiknek törvényök nincsen, természettől a törvény dolgait cselekszik, akkor ők, törvényök nem lévén, önmagoknak törvényök: 15) mert akik megmutatják, hogy a törvény cselekedete be van írva az ő szívökbe, egyetemben bizonyságot tévén arról az ő lelkisimeretök és gondolataik , amelyek egymást kölcsönösen vádolják vagy mentegetik.) 16) Azon a napon, melyen az Isten megítéli az emberek titkait az én evangéliumom szerint a Jézus Krisztus által.

Az *1. vers* leírja az ítélkező ember bűnét. Ha a pogányoknak nincs mentségük Isten elvetésére és a bűn választására, akkor az önigazult embernek sincs, aki olyan bűnökért ítél el másokat, melyeket maga is gyakorol. Az első fejezetben található bűnök felsorolása olyan kimerítő, hogy egyikben vagy másikban, esetleg többjükben is mindenki bűnös. Aki tehát elítéli a másik embert, amikor az elköveti valamelyiket, akkor az ítélkező ember önmagát ítéli el, és nincs mentsége.

Valójában a legtöbb ítélkező ember még bűnösebb. Azok, akik rögeszmésen ítélkeznek mások felett bizonyos bűnök miatt, gyakran ezzel próbálják leplezni saját gyarlóságukat ugyanazokon a területeken.

2. vers. Isten nem úgy ítél, ahogyan mi; Ő igazság szerint ítél. Ő elítél *mindenkit,* aki vétkezik. (További tanulmányozását lásd az 5. versnél.)

3. vers. Az emberek hajlamosak arra, hogy mentséget találjanak maguknak azokban a dolgokban, amelyekért másokat elítélnek. Készek azonosítani a bűnt mások esetében, és hamar úgy tekintik saját esetükben, mint önnön gonosz jellemüknek kifejeződését. Amikor azonban ugyanazokat a bűnöket elkövetik, gyakran nem hajlandók bűnnek ismerni el őket. Vagy ha elismerik is, akkor hajlamosak igazolhatónak, vagy legalábbis érthetőnek tekinteni, mint kivételes eseteit az amúgy alapvetően jó jellemüknek. Például amikor valaki dühbe jön, az emberek fegyelmezetlennek és indulatosnak tartják, de maga az illető igazolja magát azzal az érveléssel, hogy ok nélkül felingerelték vagy szokatlanul rossz napja volt.

Egy másik emberi hajlam, hogy valaki azt gondolja, felette áll Isten törvényének, pusztán mert elismeri a törvényt, és vallást tesz iránta való állhatatosságáról. Úgy véli, ő megmenekül az ítélet alól, mert ismeri Isten törvényét, vagy mert nem él a törvény teljes és nyílt elutasításában. Nem fog azonban megmenekülni, ha az életét nem igazítja megvallásához.

Az Igehirdetőknek különösen ügyelniük kell arra, hogy annak alapján éljenek, amit hirdetnek, nem tűrvén meg maguknak vagy nézve el gyermekeinek olyan dolgokat, melyeket másokban helytelenítenek. Gyakran előfordul, hogy egy hivatali méltóság elérése, a hatalom és a siker vallási körökben, csábítja az Igehirdetőket és családtagjaikat arra, hogy úgy éljenek, mintha többé nem terhelné őket ez a felelősség. Ez sátáni megtévesztés. Mindenki felelős Isten előtt. Egyetlen bűnösnek sincs mentsége és senki sem menekülhet meg Isten ítélete alól.

4. vers. Mindenkinek meg kell térnie – el kell fordulnia a bűntől Istenhez. Ahogyan Pál Athénban prédikálta, Isten „parancsolja az embereknek, mindenkinek mindenütt, hogy megtérjenek" (Ap csel 17,30). Isten nem parancsol nekünk olyasmit, amit nem tudunk megtenni. Isten jóságának elnézésének (a harag visszatartása, az ítélet késleltetése), és hosszútűrésének (türelmének) gazdagsága adja meg nekünk a lehetőséget a megtérésre. Sajnos az emberek gyakran úgy magyarázzák ezt a késlekedést, mint a bűn elnézését, vagy engedélyt a bűnre a megtérés lehetősége helyett.

Különösen Isten jósága az, ami megtérésre vezeti az embereket. Ez a fogalom azt jelzi, hogy Isten kegyelme megelőzi az üdvösséget, képessé téve az embert a megtérésre. Isten már kiválasztott minket, mielőtt mi Őt választottuk (Ján 15,16). Ez az „előzetes kegyelem", (a kegyelem, amely megelőzi az üdvösséget), nem csupán egy kiválasztott csoport kiváltsága, hanem minden ember számára megjelent (Tit 2,11), mert Isten előtt nincs személyválogatás (Róma 2,11). Ez a kegyelem visszautasítható, mert az önigazult ember megveti Isten jóságát, elnézését és hosszútűrését. Elutasítja a kegyelem munkáját, mely megtérésre vezet.

5. vers. Ironikus módon, míg ez a keményszívű, meg nem tért ember elutasítja az igazi lelki „gazdagságot", közben haragot „gyűjt" az ítélet kijelentésének napjára. Milyen szomorú, hogy egyetlen vagyona, melynek örökkévaló jelentősége van, az isteni harag!

Az önigazult ember bűnének bemutatásakor ez a fejezet számos alapelvet tartalmaz az isteni ítéletről

1) Isten ítélete igazság szerint való. (Lásd a 2. verset.) Az emberi kifogások, hiábavalóságok, képzetek és az öncsalás nem mentenek meg az isteni haragtól. Isten valóság szerint fog ítélni, abszolút igazságban és abszolút igazságosságban.

2) Isten ítélete cselekedetek szerint való.

6. vers. Pál idézi ezt az alapelvet a Zsolt 62,12–ből és a Péld 24,12–ből. Isten cselekedetek szerint fog megfizetni mindenkinek, s nem kiváltságok szerint. A viselkedés alapján fog ítélni, nem a puszta megvallás alapján, a tettek szerint, nem pusztán ismeret alapján.

Ellene mond-e ez a hit általi megigazulás tanításának, melyet az első fejezetben olvastunk, s amelyet a 3-4. fejezet fejt ki részletesen? A 2. fejezet valóban a cselekedetekből való megigazulást tanítja? Itt nincs ellentmondás, mint ahogy nincs ellentmondás Pál és Jakab írása között sem. (Lásd a III. részt.)

Először is, ez a rész nem úgy beszél a cselekedetekről, mint az üdvösség alapjáról, hanem mint az ítélet alapjáról. Senki sem kaphat mentséget a cselekedeteire való tekintettel; valójában ezen az alapon mindenki ítélet alá kerül (Róma 3,20). Csak Krisztusba vetett hit által nyerhetjük el azt az igazságot, amely Isten követelménye (Róma 3,22). Elméletben ha valaki tökéletesen bűntelenül élne, igaz lenne Isten szemében. A gyakorlatban azonban mindenki vétkezett (Róma 3,23), ezért Isten senkit sem nyilváníthat igaznak a cselekedetei alapján. Tehát az üdvösség eszköze a Krisztusba vetett hit. A hívő Krisztustól ruháztatik fel igazsággal. Isten Krisztus bűntelen élete alapján ítéli meg a hívőt, nem az addig elkövetett bűnök alapján.

Ez a cselekedetekre fektetett hangsúly azonban azt mutatja, hogy a megmentő hit több, mint „könnyed hit". Az isteni ihletés alatt Pál megállapítja, hogy senki sem üdvözülhet, ha hitét nem kísérik jó cselekedetek; ám az apostol vár a további fejezetekig, melyekben megmagyarázza, hogyan lehet jót cselekedni, ami csakis a hitben való életből fakadhat. Az üdvösség tervében szerepel, hogy tényleges igazságot hozzon létre életünkben. A megszentelődést éppúgy magában foglalja, mint a megigazulást (Róma 2,7; 13; 8,4;). Az olyan hit, amely nem hoz létre cselekedeteket, értéktelen. Az igazi hit mindig terem gyümölcsöt, helyes magatartás formájában.

7. vers. Az ellentét itt nem a cselekedetek által való üdvösség és a cselekedetek szerint való ítélet között van, hanem a kétféle élet választása között: hit/engedelmesség, szemben a hitetlenség/engedetlenség-

gel. Azok, akik türelemmel járnak a hitben – jót cselekedve – és így az örök élet dicsőségét, tisztességet és halhatatlanságot keresve – örök életet fognak örökölni.

8. vers. Azok, akik nem engedelmeskednek az igazságnak, hanem önzőek, és igazságtalanok, Isten haragját és búsulását (a harag egyik kifejezése) fogják magukra vonni. (Ez a helyes szórend a görög szövegben.)

9. vers. Minden gonoszt cselekvőnek nyomorúságban és ínségben lesz része. Az ítélet először a zsidókon kezdődik, azután eléri a pogányokat, ahogy az üdvösség esetében is volt (Róma 1,16).

10. vers. Azok, akik jót cselekedtek, dicsőséget, tisztességet és békességet nyernek. Mind a zsidók, mind a pogányok elnyerik ezt a jutalmat.

Ha összhangba akarjuk hozni a 2. fejezetben kifejtett, cselekedeteken alapuló ítélet tanítását a 3. fejezetben kifejtett, hit általi megigazulás tanításával, fel kell ismernünk, hogy a hit és engedelmesség elválaszthatatlanok. Ugyanannak az éremnek a két oldalát képezik. Ahogy Dietrich Bonhoeffer megfigyelte: *„Csak aki hisz, az engedelmes, és csak aki engedelmes, az hisz.”*[1] Észre kell vennünk, hogy amikor Pál a hitről beszél, az „engedelmes hit”-re gondol (Róma 1,5; 16,26).

A Róma 2,13-hoz fűzött kommentárjában William Newell elmagyarázza a hit és az engedelmesség közötti azonosságot: „Sem Isten nem mondja, hogy bárki megigazulhat, mert valamit ’tesz’ (mivel Isten máshol világosan mondja, hogy senki sem igazulhat meg így), hanem azt mondja itt, hogy megcselekvésre, nem csupán hallgatásra, szólít fel minket az ítélet. Látni fogjuk, hogy az evangélium ’az engedelmes hit’-ről beszél: miután az engedetlenség és a hitetlenség felcserélhető fogalmak.”[2] W. H. Griffith Thomas egyetértően idézi G. Campbell Morgant: „A cselekedetek lesznek az ítélet végső vizsgálatának alapjai. Az a hit, mely nem hoz létre cselekedeteket, értéktelennek fog nyilvánulni… A kegyesség, mint kiváltságos viszony, értéktelen, hacsak nem hoz létre tényleges igazságosságot.”[3] Thomas F. Godet-t is egyetértően idézi: „A hit nem lehangoló előjog arra, hogy büntetlenül vétkezhessünk; éppen ellenétesen, eszköz a bűn feletti győzelemre, és szent viselkedésre; és ha ez az élet-gyümölcs nem jön létre, a hit holt, és hiábavalónak bizonyul.”[4]

Ez az Igerész rámutat annak fontosságára, hogy ténylegesen foglalkozzunk a bűnnel az életünkben – először a bűn megelőzésére való igyekezettel, másodszor, megtéréssel minden bűnből, amelyet elkövettünk (Lásd I Ján 2,1-2). Csupán az értelmi hit, vagy egy egyszeri döntés a hit mellett nem elegendő. A 2. fejezet azt tanítja, hogy Isten azon az alapon fog minket megítélni, hogy életünk ténylegesen szent-e vagy sem. A további fejezet azt fogják tanítani, hogy a hit az egyetlen eszköz, amely által győzhetünk a bűn felett és szent életet élhetünk.

3. Isten ítélete nem lesz részrehajló.

11. vers. Isten igazságosan ítél mindenkit, kedvezés nélkül. Mind a zsidóknak, mind a pogányoknak ugyanaz a választási lehetőségük van az üdvösség és az ítélet között (9-10. versek). Isten nem nézi el népe bűnét; sőt, őket ítéli meg elsőként! (I Péter 4,17).

4) Az isteni ítélet a meglévő világosságot veszi alapul.

12. vers. Isten senkit sem fog olyan mérték szerint ítélni, amelyre nem jutott el, hanem mindenkit annak a világosságnak alapján fog megítélni, amelyre eljutott. Isten minden bűnöst megítél. Azokat, akik nem ismerték a törvényt, Isten nem a törvény szerint fogja megítélni, hanem azon igazsággal szembeni vétkeik alapján, amelyet ismertek. Azok, akik ismerték a törvényt, a törvénynek való engedetlenségük alapján ítéltetnek el.

13. vers. Az Igerész ismét csak kihangsúlyozza, hogy nem azok, akik csak hallgatják és ismerik a törvényt fognak megigazulni, hanem azok, akik ténylegesen eleget tesznek a követelményeknek. Isten ítélete a cselekedetek valóságán fog alapulni, nem az üres megvalláson.

14. vers. Azok, akik nem ismerik a törvényt, a természeti törvény alapján fognak megítéltetni (a lelkiismeret törvénye alapján). Minden földi társadalomnak van valamilyen fogalma az erkölcsiségről, és minden embernek van valamilyen ismerete a jóról és a rosszról. Mivel az ember az Isten képére teremtetett, őriz valamilyen fokú ösztönös érzéket az erkölcs iránt, és ez az, ami megkülönbözteti őt az állattól. Az ember természete még önmagában is tartalmaz valamilyen fokú morális vezetést. Noha a pogányok nem ismerik Mózes törvényét, a természet által elismerik és cselekszik a Mózes törvényébe foglalt igazságokat. Ezek az igazságok váltak törvénnyé a számukra.

15. vers. A törvény cselekedetei (a törvény követelménye) bizonyos mértékig be van írva minden ember szívébe lelkiismeret formájában. A lelkiismeret vádló tanú lesz minden emberrel szemben. A lelkiismeret ösztönös tanítása készteti az embert arra, hogy elgondolkodjék tettei felől, és ezek a gondolatok

vádolják, vagy mentegetik őt minden egyes cselekedeténél. Ha gondolatai vádolják őt, akkor az ember elismeri, hogy vétkes az erkölcsi törvény megszegésében. Ha gondolatai mentegetik, elismeri, hogy szüksége van önmaga megigazítására az erkölcsi törvény fényében, és elismer egy szintet, melynek meg kellene felelnie, név szerint az erkölcsi törvénynek. A lelkiismeret és az értelem, mind az egyénben, mind a kollektív társadalomban, alapját képezik az erkölcsi törvényeknek.

Noha a lelkiismeret egyedül nem elegendő arra, hogy irányt mutasson nekünk Isten minden akaratában, de megtanít minket Isten néhány akaratára. Még a legrosszabb bűnösnek is van bizonyos fokú ismerete ezen a téren. Azok, akiknek nincs kifejezett kijelentése Isten akaratáról, még mindig rendelkeznek a lelkiismeret törvényével, és a lelkiismeretüknek való engedetlenségük miatt fognak elítéltetni.

Ez nem azt jelenti, hogy bárki üdvözülhet kizárólag a lelkiismereti törvényhez való állhatatos ragaszkodása alapján. Akár a törvény, akár a lelkiismeret alapján ítéltetik meg, mindenki elítéltetik, mert mindenki vétkezett (Róma 3,20). Soha senki sem élt a lelkiismeretnek még a minimális követelménye szerint sem. A lelkiismeret tehát csupán alapjául szolgál az ítéletnek azok számára, akiknek nincs teljesebb kijelentésük Isten akaratáról.

Senki sem menekülhet meg Jézus Krisztus evangéliumától függetlenül (Ján 14,6; II Tessz 1,7–10). Azok, akik soha sem hallották az evangéliumot, a lelkiismeret törvényét sértették meg. Ezért ők is bűnösök, és szükségük van megváltóra. Ahogy a Róma 1. jelzi, ha imádják Istent és keresik Őt, a Róla való ismeretük mértéke szerint a természet és a lelkiismeret kutatásával, Isten el fogja vezetni őket a megmentő ismeretre és igazságra. (Lásd Jer 29,13-14; Zsid 11,6). Kornélius története az Ap Csel 10-11-ben jó példa arra, hogyan biztosítja Isten, csodálatos módon, az eszközt a szorgalmas kutató számára, hogy hallhassa az üdvösség üzenetét.

Az ismert igazságon alapuló ítélet alapelve, a cselekedetek alapján történő ítélet alapelvével együtt arra mutat, hogy mindenki ugyanazt a mértékű büntetés fogja elszenvedni. Minden bűnös örök halált fog örökölni (örök elválasztást Istentől), és az emberek nem menthetik meg magukat jócselekedetekkel, vagy helyes erkölcs szerinti élettel, de a reájuk kirótt büntetés mértéke nyilvánvalóan függ attól, mennyi világossággal (lehetőséggel, ismerettel) rendelkeztek, és mennyire voltak engedetlenek ennek a világosságnak. Az a bűnös, aki állandóan és szándékosan lelkiismeretével ellentétesen cselekszik, nagyobb isteni haragot von magára, mint az, aki megpróbál lelkiismerete követelménye szerint élni a legtöbb tekintetben. Azok, akik bizonyos területeken lelkiismeretük szerint élnek, azokon a területeken mentséget fognak élvezni. (Sok más Igerész jelzi, hogy a büntetésnek különböző fokozatai lesznek a cselekedetek és a meglévő világosság alapján: Máté 12,43-45; Márk 12,38-40; Luk 12,42-48; II Péter 2,20-22).

Ahogy a 12. vers rámutat, a bűn okozza a halált. A bűn a törvény megsértése, vagy a törvénytelenség (I Ján 3,4). Egyetlen bűn a lelkiismeret törvénye, vagy Isten természetfeletti módon kinyilatkoztatott törvénye ellen, és az ember elvész.

A modern pszichológia néhány érdekes megfigyelése egyezik a lelkiismeretről szóló leírással, ugyanúgy, mint korábban az 1. fejezetben a lelkiismeret elvesztésének a leírásával. Íme néhány gondolat Jerome Kagantól, a jelentős pszichológustól, az emberi fejlődés professzorától a Harvardi Egyetemről, és számos könyv, köztük a *A gyermek természete* szerzőjétől:

> „Mi (tévesen) azt gondoljuk, hogy tanítanunk kell a gyermeket a lelkiismeretre, még ha a kutatások azt mutatják is, hogy minden gyermekben már a második életévben kialakul az erkölcsi érzék. Természetesen az egyes cselekedetekről meg kell nekik tanítani, hogy az helyes-e vagy sem. A gyermeket azonban a biológia felkészíti arra, hogy érzéke legyen a jó és rossz iránt, ahogy a madarat is felkészíti az éneklésre, a halat az úszásra… Ö, (egy tizennyolc éves alany) rendelkezett lelkiismerettel, de a 2 éves kora utáni tapasztalatai következtében elveszítette képességét a bűn és a szégyen felismerésére, amikor társadalomellenes tettet követ el. Amikor a gyermekek 2 évesek lesznek, sajátos érzelmeket tapasztalnak, ha valami rossz tettre készülnek, vagy ha ténylegesen el is követik azt… Néhány gyermek a környezetében élő szomszédság, az otthonuk, a televízió és a mozi hatására, amit néznek, fokozatosan elveszítik ezt az érzéket. Ez az oka, hogy antiszociálisan viselkednek.”[5]

5) Isten ítélete felfedi az ember titkait.

16. vers. Semmit sem rejthetünk el Isten elől. Az ítéletkor Isten még a legtitkosabb meg nem bánt bűnt is felfedi és megítéli.

Isten minden ítéletet Jézus Krisztus által hirdet ki, mivel Jézus Isten teljességének a látható, testi kinyilatkoztatása (Kol 2,9). A szentek Krisztus ítélőszéke előtt fognak állni (II Kor 5,10). A gonoszok Jézus Krisztus előtt fognak állni a nagy fehér trónszék ítéletekor (Ap Csel 10,42).

Pál azt írja, hogy az ítélet el fog jönni „az én evangéliumom szerint", azaz, „ahogy az én evangéliumom kijelenti." Pál ez alatt nem azt értette, hogy az evangélium az ő egyéni tanítása vagy magyarázata, hanem oly nagy buzgóság és szeretet késztette az evangélium hirdetésére, hogy jogosan az ő sajátjának vallotta azt. Mindenkinek szüksége van arra, hogy azonosuljon az evangéliummal addig a pontig, míg az személyiségévé válik.

Összegzésül, a Róma 2,1-16 kihirdeti az ítélet bizonyosságát, az ítélet egyetemességét, az ítélet alapelvét, és az ítélet következményét. Nincs menekvés, még az – és különösen nem az – önigazult, bűnös számára sem.

2. Ami a zsidókra vonatkozik (2,17-29)

17) Ímé te zsidónak neveztetel, és a törvényre támaszkodol, és Istennel dicsekedel. 18) És ismered az ő akaratát, és választást tudsz tenni azok között, amelyek különböznek attól, mivelhogy a törvényből megtaníttattál; 19) És azt hiszed magadról, hogy te a vakoknak vezetője, a sötétségben levőknek világossága, 20) A balgatagok tanítója, a kiskorúak mestere vagy, bírván a törvényben az ismeret és igazság formáját. 21) Aki azért mást tanítasz, magadat nem tanítod-é? aki azt hirdeted, hogy ne lopj, lopsz-é? 22) Aki azt mondod, ne paráználkodjál, paráználkodol-é? aki útálod a bálványokat, szentségtörő vagy-é? 23) Ki a törvényben dicsekszel, a törvénynek megrontása által az Istent gyalázod-é? 24) Mert az Istennek neve miattatok káromoltatik a pogányok között, amint meg van írva. 25) Mert használ ugyan a körülmetélkedés, ha a törvényt megtartod; de ha a törvényt áthágod, a te körülmetélkedésed körülmetéletlenséggé lett. 26) Ha tehát a körülmetéletlen pogány megtartja a törvénynek parancsolatait, az ő körülmetéletlensége nem körülmetélkedésül tulajdoníttatik-é néki? 27) És a természettől fogva körülmetéletlen ember, ha a törvényt megtartja, megítél téged, aki a betű és körülmetélkedés mellett is a törvényeknek megrontója vagy. 28) Mert nem az a zsidó, aki külsőképen az; sem nem az a körülmetélés, ami a testen külsőképen van: 29) Hanem az a zsidó, aki belsőképen az; és a szívnek lélekben, nem betű szerint való körülmetélése az igazi körülmetélkedés; amelynek dicsérete nem emberektől, hanem Istentől van.

A Róma 2,17-29 kifejezetten a zsidók esetével foglalkozik. Az 1-6. vers felépíti a tanítást az önigazult zsidókkal szemben, míg a 17. vers már ténylegesen meg is nevezi őket. Úgy is tekinthetjük az 1-16. verseket, mint az alapelvek leszögezését, a 17-29. verseket pedig, mint azok sajátos alkalmazását. Isten igazság (valóság) szerint fogja megítélni a zsidókat, és a cselekedeteik szerint, nem csupán megvallásuk alapján. Isten nem személyválogató; nem fogja elengedni a bűnös zsidó büntetését, csak azért, mert az illető zsidó, és ismeri a törvényt. Isten annak a világosságnak az alapján fogja megítélni a zsidókat, amelylyel rendelkeztek; azaz a törvénynek való engedelmességük alapján. Isten le fogja leplezni az önigazult zsidóság képmutatását.

17. vers. A kritikai szöveg szerint a kezdő kifejezés *de ha te,* (új fordítás szerint: *ha pedig te* – a ford.) és nem *ímé.*

Ez a rész annak a magasztos helyzetnek és hatalmas lehetőségeknek a leírásával kezdődik, melyek a zsidók számára elérhetőek. Lefesti a kor jellegzetes zsidóját, aki elutasítja a Krisztusba vetett hit által elnyerhető üdvösség evangéliumát. Az ilyen zsidó ismeri a törvényt és bizalmát abba fekteti. Dicsekszik Istenben elnyert helyzetével.

18. vers. Ismeri Isten akaratát, egyetért a kiváló dolgokkal, és útmutatást szerez a törvényből.

19. vers. Olyan helyzetben van, hogy taníthat másokat. Önbizalma van képességében, hogy vezesse a vak és világtalan, sötét szíveket.

20. vers. Önbizalma van képességében, hogy útmutatást adjon az éretlen értelemnek, mert ő rendelkezik ismerettel és igazsággal.

21. vers. Felsőbb helyzete azonban felsőbb felelősséget is helyez rá, és a nagy lehetőségek nagy kötelezettséget is jelentenek. A zsidók, akik nem Istenbe helyezték hitüket, vétkesek felelősségük és kötelességük elmulasztásában, mivel engedetlenek voltak ahhoz az igazsághoz, mely különlegessé tette őket. Tanítottak másokat, de nem tanították önmagukat.

A 21-23. vers leírja az ilyen zsidó képmutatását. Ezek a versek vétkeseknek mutatják be őt ugyanazokban a bűnökben, melyeket a pogányokról sorol fel az 1. fejezet. Először is a mások ellen elkövetett bűnökben vétkes, mint például a lopás.

22. vers. Ugyancsak bűnös önmaga ellen elkövetett bűnökben, mint például a házasságtörésben, és Isten elleni bűnökben, mint például a templomok kirablása. A Károli fordítás a „szentségtörő" kifejezést használja; a szó szerinti jelentésben azonban: „templomrabló" (lásd új ford.). Ez valószínűleg azokra a megtévesztő adományokra utal, melyet szent célokra megígérnek vagy felajánlanak a zsinagógákban vagy a Templomban.

23. vers. Az ilyen zsidó henceg Istennel való, különleges kapcsolatával, és meg van győződve képességéről, hogy vezetni, és felvilágosítani tudja azokat, akik lelkileg tudatlanok és éretlenek, de ő maga nem él az általa ismert igazság szerint. Tanít másokat a törvényre, de ő maga megsérti azokat az előírásokat, így szégyent hoz Istenre.

24. vers. A zsidók következetlensége vezetett oda, hogy a pogányok elvessék Istent, sőt káromolják Isten nevét. Az idézet Ézs 52,5-ből van, és nyilvánvalóan magában foglalja az Ezék 36,22-t is. Erőteljesen vonatkozik ma a mi időnkre. Mi, az Ő „Nevének népe" ténylegesen alkalmat adunk a bűnösöknek, hogy Jézus nevét gyalázzák, ha nem járunk az Ő nevéhez méltón. Nem elegendő magunkra venni Jézus nevét a keresztségben; valóban viselnünk kell a nevét az élet minden területén.

25. vers. a zsidók megkülönböztető fizikai jegyét – a körülmetélkedést – használja példaként, hogy mondandóját világossá tegye. A körülmetélkedés külső jel volt, de a zsidóknak tanúsítaniuk kellett azt a hitet és engedelmességet, amelyet szimbolizált. A körülmetélkedés Isten Izraellel kötött szövetségének a pecsétje volt, de a zsidóknak be kellett tölteniük a tényleges szövetségi követelményeket. Ha a zsidók megtartották a törvényt, a körülmetélkedés érvényes volt; ám ha megszegték a törvényt, a körülmetélkedés érvénytelenné vált.

26. vers. Továbbá ha egy körülmetéletlen pogány betölti a törvény igazságra vonatkozó követelményeit, Isten úgy jutalmazza meg őt, mintha körülmetélt zsidó lenne. Isten az ő engedelmességét körülmetéltségnek számítja be.

27. vers. Valójában az igaz pogány még tanúskodni is fog az ítéletkor azok ellen a zsidók ellen, akik nem engedelmeskedtek a törvénynek.

28. vers. Röviden, ha egy ember csak a körülmetélkedés külső jelével rendelkezik, nem igazán zsidó Isten szemében.

29. vers. Az az igazi zsidó, aki belsőleg az – akinek a szíve van körülmetélve, aki elkülönül vagy eltávolodik a bűntől. Nem csupán az írott törvény létezik a számára, hanem a Lélek által van körülmetélve, és a Lélek törvénye van beírva a szívébe.

Az Ószövetség nyomatékosan aláhúzza Pál meghatározását az igazi zsidóról. Sok Igerész tanítja a szív körülmetélésének szükségességét (V Móz 10,16; 30,6; Jer 9,26; Ezék 44,7-9), és a betűhöz való ragaszkodás hiábavalóságát, ha nincs a szívben hit, mely magában foglalja az engedelmességet (Zsolt 51,16-17; Ézs 1,11-19; Mik 6,6-8).

Az igazi zsidó nem az, aki az emberektől nyer elismerést és dicséretet, hanem az, aki Isten dicséretével és jóváhagyásával bír. Érdekes megjegyezni, hogy a *zsidó* szónak, abban a szövegösszefüggésben, melyben a „Júda" névből származik, a jelentése „dicséret".

Megjegyzés: A zsidó körülmetélkedés és a keresztény keresztség szerepe

A Róma 2,25-29 nem azt jelenti, hogy a körülmetélkedés felesleges volt a zsidóknak az Ószövetség idején. Ha egy zsidó férfi nem metélkedett körül fizikailag, kivágatott népe közül, nem vehetett részt a Páskán, és az isteni igazságszolgáltatás halálos büntetésével kellett szembenéznie (I Móz 17,10; 14; II Móz 4,24-26; 12,43-44; Józs 5,2-9). Ha egy zsidó elutasította hogy körülmetélkedjék, ezzel természetesen hitetlenséget és engedetlenséget tanúsított, de pusztán a körülmetélkedés nem biztosította, hogy engedelmes hittel rendelkezik az üdvösséghez. Továbbá, Isten méltányolta az engedelmes hitet által való körülmetélkedést a pogányok esetében, akiknek Ő nem adott körülmetélkedési parancsot. Az Újszövetség alatt Isten eltörölte a fizikai körülmetélkedés követelményét (Gal 5,6; 6,15). Ma az engedelmes hit által – nyerhetjük el az üdvösséget – a szív körülmetélésével, fizikai körülmetélkedés nélkül.

„A körülmetélkedés semmi, a körülmetéletlenség is semmi; hanem az Isten parancsolatainak megtartása." (I Kor 7,19). A körülmetélkedés önmagában juttat kegyelemhez; csak azért volt rá szükség, mert Is-

ten megparancsolta. Mivel Isten az Újszövetség alatt a keresztényeknek nem parancsolja azt, hogy metélkedjenek körül, ennek nincs jelentősége, hanem Isten parancsolatai megtartása az, aminek jelentősége van, és mindig is lesz. „Mert Krisztus Jézusban sem a körülmetélkedés nem ér semmit, sem a körülmetélkedetlenség, hanem a szeretet által munkálkodó hit." (Gal 5,6). Isten többé nem követeli meg a körülmetélkedést a népétől, de ma is megköveteli a hitet, amely cselekszik. A hit szeretet által munkálkodik, ami azt jelenti, hogy a hit mindig engedelmes, mivel „Ha valaki szeret engem, megtartja az én beszédemet" (Ján 14,23). „Mert a Krisztus Jézusban sem a körülmetélkedés, sem a körülmetéletlenség nem használ semmit, hanem az új teremtés" (Gal 6,15). Ez a három vers egyenlővé teszi a Isten parancsainak megtartását az cselekvő hittel, és a Krisztusban lévő új élettel. Csak az engedelmes hit Krisztusban, ez az, ami számít.

A Kol 2,11-12 összehasonlítja a keresztény keresztséget a körülmetélkedéssel. Ezzel nem arra utal, hogy a keresztség szükségtelen, hanem éppen azt jelzi, hogy a keresztség az Újszövetségben legalább olyan jelentőséggel bír, mint a körülmetélkedés az Ószövetségben. A Vízkeresztségnek nincs haszna, ha nem társul engedelmes hittel, megtéréssel, és a szív körülmetélésével. A fizikai szertartás értéktelen a belső, lelki átalakulás nélkül. Mivel Isten Igéje parancsolja a vízkeresztséget a bűnök lemosására (Ap Csel 2,38; 22,16), a keresztség elutasítása hitetlenséget és engedetlenséget jelent.

Akárcsak az igazi zsidó, aki mindig körül volt metélkedve lelkileg is, úgy az igazi keresztény is az, aki újjászületett lelkileg. Attól, hogy valaki keresztény családban született, szóban megvallja a hitét, elvégzi a keresztség szertartását, részt vesz a szentségekben vagy más rituálékban, hivatalosan csatlakozik egy egyházhoz – még nem válik kereszténnyé. Az igazi keresztény lelki zsidó, aki lelkileg van körül metélve. Meghalt a bűnnek a megtéréskor, eltemettetett Krisztussal a keresztségben, és feltámadott, hogy új életben járjon Krisztus benne lakozó Lelkével (Róma 6,1-4). Az újjászületés, amely magában foglalja a vízkeresztséget és a Lélek keresztséget, szellemi körülmetélkedés, mely megszünteti az ó ember bűneit és elindítja a hívőt egy új életre a Lélekben (Kol 2,11-13).

3. Válaszok az ellenvetésekre (3,1-8)

1) Mi tekintetben különb hát a zsidó? Vagy micsoda haszna van a körülmetélkedésnek? 2) Minden tekintetben sok. Mindenek előtt, hogy az Isten reájok bízta az ő beszédeit. 3) De hát hogy ha némelyek nem hittek? Vajon azoknak hitetlensége nem teszi-é hiábavalóvá az Istennek hűségét? Távol legyen. Sőt inkább az Isten legyen igaz, minden ember pedig hazug, amint meg van írva: Hogy igaznak ítéltessél a te beszédeidben, és győzedelmes légy, mikor vádolnak téged. 5) Ha pedig a mi igazságtalanságunk az Istennek igazságát mutatja meg, mit mondjunk? Vajon igazságtalan-é az Isten, hogy minket büntet? Emberi módon szólok. 6) Távol legyen! Mert akkor mi módon ítéli meg az Isten a világot? 7) Mert ha az Istennek igazsága az én hazugságom által öregbült az ő dicsőségére, miért kárhoztattatom még én is, mint bűnös? 8) Sőt inkább ne cselekedjük-é a rosszat, hogy abból jó származzék? – amint minket rágalmaznak, és amint némelyek mondogatják, hogy mi így beszélünk, akiknek kárhoztatása igazságos.

E rész tömörsége és a hagyományos Károli fordítás szövegének bonyolultsága megnehezíti a megértést. Más fordítások több kapaszkodót nyújtanak a szöveg értelmezéséhez.

A témának ennél a pontjánál Pál előre látott néhány ellenvetést a tanítására, különösen a zsidók részéről, akik úgy tekinthették a Róma 2,25-29-et, mint a zsidó nép egyediségének, Isten által való kiválasztottságának tagadását. Ez a rész jellemző Páli módon felveti a várható ellenvetéseket, röviden válaszol rájuk, hogy folyamatos figyelmet ébresszen a tárgy iránt, majd a téma további tárgyalását későbbre, megfelelőbb helyre halasztja érvelése logikai rendjében.

A Róma 3,1-8 tehát ténylegesen eltér a fő gondolatmenettől a levélnek ebben a részében. Úgy tekintjük ezt a részt, mint amely négy egymással szorosan összefüggő ellenvetést vet fel:

1) Milyen előnyt élveznek a zsidók?

1. vers. Ez a kérdés érthetőbb annak a tanításnak a fényében, mely szerint egy körülmetélt zsidó elveszítheti Isten jóváhagyását, míg egy körülmetéletlen pogány elnyerheti ugyanezt a jóváhagyást, éppúgy, mint egy zsidó. Ha ez igaz, Mi a körülmetélkedés haszna? A 2. fejezetben kifejtett tanítás látszólag aláássa azt a tervet, melyet Isten Izraelre, mint választott nemzetre rendelt el, és Isten zsidók számára adott rendeletét a körülmetélkedésről.

2. vers. Ahelyett, hogy azt válaszolná, a zsidóság haszontalan dolog, ez a vers kijelenti, hogy a zsidóknak minden tekintetben sok előnyük van. Először és legfőként Isten rájuk bízta a beszédeit. (Más zsidó előnyöket a Róma 9,4-5-ben sorol fel.) A zsidók rendelkeztek Isten Igéjének mindenek felett való kincsével. Nagyobb kiváltságokat élveztek, és természetesen ezzel együtt nagyobb felelősség is terhelte őket.

A *beszédeit* szó „isteni szavakat, isteni kijelentést" jelent, és ebben a szövegösszefüggésben egyértelműen az Ószövetségre utal. Ez a megnevezés a Szentírás ihletettségének magasztos természetét jelzi. Ha a Biblia ténylegesen Isten írott kijelentése, akkor az ihletettségnek minden szóra ki kell terjednie.

2) A zsidó hitetlenség semmissé teszi-e Isten hűségét?

3. vers. Ha néhány zsidó nem hitt Istennek, ahogyan azt a Róma 2. jelezte, ez nem hatálytalanítja-e Isten Ószövetségben adott ígéretét, s nem teszi-e Istent hűtlenné? Mivel a 2. fejezet foglalkozott azzal, hogy a zsidók nem engedelmeskedtek az Igének, következésképpen nem hittek az Igének. Ebben az esetben feltételezett előnyük nem tette-e semmissé az Igét? Ennek az ellenvetésnek a felvetése két következtetést von magával: Vagy a zsidó hitetlenség állítása helytelen, vagy a Római levél tanítása valóban támadja a zsidók különleges voltát, melyet Isten állapított meg, és hűtlennek állítja Istent.

4. vers. Pál kedvelt, nyomatékosan tagadó kifejezésével felel meg erre az ellenvetésre: „Távol legyen!"

Az ember hitetlensége nem semmisíti meg Isten hűségét. Isten Igéje igaz, még akkor is, ha ez azt jelenti, hogy minden ember hazug. Valójában az ember hűtlensége teszi Isten hűségét még nyilvánvalóbbá. Ezzel az állítással a Róma 3,4 idézi a Zsolt 51,54-et. Ez a zsoltár Dávid megtérési imája, melyet Bethsabéval elkövetett bűne után mondott el. A 3. versben megvallja bűnét, a 4. versben pedig elismeri, bűne arra szolgál, hogy bemutassa, milyen igaz és feddhetetlen Isten. A Róma 3,4 úgy szól, mintha magát, Isten ítéleti módszerét vonná bíróság elé. Ennek következtében az ember bűnössége Isten Igéjének igazát bizonyítja, és igazolja Isten ítéletét. Tehát nem hogy nem teszi semmissé Isten Igéjét a zsidók hitetlensége, hanem az csak arra szolgál, hogy kihangsúlyozza Isten hűségét.

A Róma 9-11 még nagyobb részletességgel tárja fel ezt a két ellenvetést, és a vele kapcsolatosan felmerülő más kérdéseket.

3) Ha az ember bűne még világosabban teszi nyilvánvalóvá Isten igazságát, igazságos-e Isten, amikor megbünteti az embert a bűnéért?

5. vers. Ez az ellenvetés az előző ellenvetésre adott válaszból következik. Ha az ember bűne valójában Isten dicsőségét növeli, nem igazságtalan-e Isten, ha elítéli azt a bűnt?

Ez az ellenvetés olyan gyenge lábakon áll, és olyan káromló, hogy Pál helyénvalónak érzett egy zárójeles megjegyzést is tenni: „Emberi módon szólok."

6. vers. Ismét nyomatékosan válaszol: „Természetesen nem!" (Távol legyen!) A vers gyors választ ad a kérdésre, rámutatva arra, hogy ha ez így volna, Isten nem ítélhetné meg a világot. A válasz abból az alapállásból indul ki, hogy Pál ellenlábasai hisznek Isten valóságos ítéletében, melyre az utolsó napon kerül sor, és amelyet természetesen az Ószövetség világosan tanít.

Az előző válasz ezt foglalta magában: az, hogy Isten a gonoszból is ki tud hozni jót, még nem igazolja a gonosz elkövetését. A bűn önmagában gonosz, és magára hagyva sohasem származik belőle jó. Például Józsefet a testvérei a gyűlölet, az irigység és a kapzsiság gonosz indíttatásából adták el rabszolgának. Isten József egyiptomi tartózkodását az üdvösség eszközévé változtatta családja számára, ez azonban nem enyhíti fivérei bűnét. Ha ők nem vétkeztek volna testvérük ellen, Isten akkor is meg tudta volna áldani Józsefet, és szabadulást tudott volna adni családjának. Ha Isten nem lép közbe, ez a bűn pusztító hatású lehetett volna az egész családra nézve. Isten jót hozott ki a helyzetből a testvérek bűne ellenére, nem pedig a bűnök által.

A *7. vers* újra felveti az ellenvetés most már személyesre szabottan: ha az én hazugságom kihangsúlyozza Isten igazságát, és nagyobb dicsőséget hoz neki, hogyan ítélhet el engem Isten a bűnömért? Ha szívességet teszek Istennek, miért büntet meg érte? Ez egyenesen vezet a végső ellenvetéshez.

4) Miért ne tegyünk rosszat, hogy jó jöjjön ki belőle?

8. vers. E második ellenvetés az első logikai továbbvezetése, és azzal érvel, hogy a cél szentesíti az eszközt. Más szavakkal, ha a cél jóra fordul, nem számít, hogy az elérés eszköze gonosz volt. Ez a hamis tanítás például felmentés ad a hazugságra a hasznos cél érdekében, vagy a bibliai erkölcs megsértésére, ha bizonyos helyzetben az látszik megfelelőnek. Ha bűnünk rámutat Isten kegyelmére, akkor nem lehet-e, nem kell-e továbbra is vétkeznünk?

Néhány rágalmazó azt állította, hogy Pál a fentieket tanítja, és voltak, akik meg is erősítették, hogy valóban ezt mondja. Lehet, hogy egyesek szándékosan eltorzították Pál tanítását, hogy hitelét rontsák, míg mások idézték őt, mint tekintélyt, miközben valójában ők maguk tanították ezeket.

Még ma is sokan eltorzítják a hit általi megigazulás tanítását annak az érdekében, hogy hirdethessék, Isten kegyelme automatikusan befedezi a „hívőt" akkor is, ha továbbra is bűnben él. A helyzeti etika (mely szerint az erkölcsi normák nem véglegesek, hanem a helyzettől függően változnak), a „könnyű hit" (üdvösség elméleti hit alapján őszinte megtérés és engedelmesség nélkül), és az „egyszer megváltást nyertél, örökre megváltást nyertél" (feltétel nélküli, örök biztonság ebben az életben, függetlenül a szokásos, meg nem bánt bűnöktől) tanítása valójában arra bátorítják az embereket, hogy maradjanak meg a bűnben. A látszólagos üdvösség, miközben valaki továbbra is bűnben él, csak látszólag jeleníti meg Isten kegyelmét és könyörületességét.

A Róma 3,8 elveti a „cél szentesíti az eszközt" tanítását, azt a tanítást, amely megengedi, hogy a hívő továbbra is bűnben éljen, ezzel hozva nagyobb dicsőséget Istennek. Azok, akik azt állították, hogy Pál ezt a tanítást vallotta, megérdemlik az ítéletet, melyet magukra vonnak.

A Róma 6. tovább foglalkozik e két utóbbi ellenvetéssel.

C. Végkövetkeztetés: Az egész világ vétkezett (Róma 3,9-20)

9) Micsoda tehát? Különbek vagyunk-é? Semmiképen nem. Mert az elébb megmutattuk nyilván, hogy zsidók és görögök mindnyájan bűn alatt vannak; 10) Amint meg van írva, hogy nincsen csak egy igaz is; 11) Nincs, aki megértse, nincs, aki keresse az Istent. 12) Mindnyájan elhajlottak, egyetemben haszontalanokká lettek; nincs, aki jót cselekedjék, nincsen csak egy is. 13) Nyitott sír az ő torkuk; nyelvökkel álnokságot szólnak; áspiskígyó mérge van ajkaik alatt. 14) Szájok telve átkozódással és keserűséggel. 15) Lábaik gyorsak a vérontásra. 16) Útjaikon romlás és nyomorúság van. 17) És a békességnek útját nem ismerik. 18) Nincs isteni félelem az ő szemök előtt. 19) Tudjuk pedig, hogy amit a törvény mond, azoknak mondja, akik a törvény alatt vannak; hogy minden száj bedugassék, és az egész világ Isten ítélete alá essék. 20) Annakokáért a törvénynek cselekedeteiből egy test sem igazul meg ő előtte: mert a bűn ismerete a törvény által vagyon.

A Róma 1,18-3,8 kijelenti, hogy mind a zsidók, mind a pogányok bűnösök, és válaszol a zsidók ellenérveire. A Róma 3,9-20 a Szentírásból állítja és bizonyítja az egész téma végkövetkeztetését: Az egész világ bűnös Isten előtt.

9. versek. A zsidók bűnének bebizonyosodását tekintve a zsidók semmivel sem jobbak a pogányoknál. Noha Isten nagyobb lelki kiváltságokkal és kincsekkel ruházta fel a zsidókat, mind a zsidók, mind a pogányok egyaránt bűnösök Isten előtt. Isten előtt állva senki sem feljebbvaló a másiknál. Mindenki bűn alatt van.

Ez az elemzés megérteti a 9. vers kérdését, mely azt jelenti: „Jobbak vagyunk-e mi zsidók a pogányoknál?" Néhány magyarázó úgy értelmezi ennek jelentését, hogy: „Mi zsidók, jobbá váltunk-e a pogányoknál?" vagy „Mi (szerző és olvasók) jobbak vagyunk-e, mint a bűnös pogányok és zsidók?" A végkövetkeztetés azonban minden esetben ugyanaz.

A „bűn alatt" kifejezés felbukkan a Gal 3,22-ben is, a Róma 7,14 pedig a „bűn alá rekesztve" kifejezést használja. Ez a megfogalmazás többre utal, mint csupán a bűnös tett elkövetésére. Arról beszél, hogy az egész emberi faj a bűn uralma alá került, és minden ember bűnös természetének irányítása alatt van.

10. vers. Ennek az állításnak a bizonyítására Pál számos Ószövetségi Igerészt idéz (Róma 3,10-18). Ezek az idézetek bemutatják az ember gonosz jellemét, gonosz magatartását (beszédben és cselekedetben), és a gonosz gyökerét (nem félik Istent).

A vádak kilenc csoportba oszthatók fel. Az első hat idézet a Zsolt 14,1-3-ból való, amely önmagában teljes ismétlése a Zsolt 53,1-3-nak, és részben a Préd 7,20-nak. A többi idézetet az alábbiakban azonosítjuk.

1) Igazságtalanság

11. vers.

2) A lelki megértés hiánya

3) Nem keresik Istent

12. vers.

4) Elfordulás Istentől (hitehagyás)
5) Haszontalanság (érdemtelenség)
6) Elutasítják, hogy jót cselekedjenek
13. vers.
7) A nyelv bűnei, közöttük a csalás és a mérgező beszéd (Zsolt 5,9; 140,3)
14. vers. A nyelv bűnei magukba foglalják a káromkodást és a keserűséget (Zsolt 10,7).
15. vers.
8) Erőszakosak (Ézs 59,7-8). Az erőszakos lélek abban nyilvánul meg, hogy vérontásra törekszik.
16. vers. Ez az út romláshoz és nyomorúsághoz vezet.
17. vers. Arra készteti az embert, hogy ne kövesse a békesség útját.
18. vers.
9) Nem félik Istent (nincs hódolat vagy tisztelet Isten és az Ő törvénye iránt) (Zsolt 36,1).

Az első hat vád (Róma 3,10-12) az egész emberi fajra vonatkozik, a meg nem újult állapotában. Senki sem igaz Isten szemében, mert mindenki vétkezett. Senkinek sincs lelki megértése, senki sem követi tökéletesen Isten útját, senki sem hasznos Isten számára, és senki sem gyakorolja tökéletesen a jóságot. Valójában senki még csak nem is keresi Istent. Ahogy a Róma 1,18-32 leírja, az ember, ha Isten magára hagyja, sohasem keresi Istent, hanem fokozatosan még bűnösebbé válik. Ahogy a Róma 2,4 rámutat, Isten jósága szükséges ahhoz, hogy elvezesse az embert a megtérésre.

A Róma 3,11-ben újra láthatjuk a megelőző kegyelem szükségességét (a kegyelmét, mely megelőzi az üdvösséget). Isten megmutatta kegyelmét az egész emberiségnek, Önmagához vonzva az embereket és képessé teszi őket arra, hogy keressék Őt, és megtérjenek bűneiből. Eme isteni munka nélkül közülünk senki még csak nem is keresné Istent, hogy imádja Őt és Neki éljen.

19. vers. A 3. fejezetben felsorolt vádak közül nem mindegyik vonatkozik minden emberre, mint ahogy nem minden pogány bűnös minden bűnben azok közül, melyet az 1. fejezet sorol fel, és nem minden zsidó követte el a 2. fejezetben felsorolt összes bűnt. Amikor elolvassuk őket eredeti szövegösszefüggésükben, a Róma 3,13-18-ban idézett Igeversek nyilvánvalóan sajátos embercsoportokra utalnak, nem pedig az egész emberi fajra. Mégis például szolgálnak az emberiség bűnösségére. Ezek a példák különös fontossággal bírnak a zsidókra és mindazokra nézve, akik elfogadják az Ószövetséget. Isten bizonyára különleges jelentőségűnek szánta ezeket az Igerészeket azok számára, akiknek az Ószövetséget adta.

Érdekes módon, a 19. vers a *törvény* szót használja valamennyi eddigi ószövetségi idézet átfogó megnevezésére. A héberek eredetileg két részre osztották fel a teljes Ószövetséget: a Törvényre és a Prófétákra, majd később újabb három részre: a Törvényre (Mózes öt könyvére), a Prófétákra (történeti, nagy prófétai és kis prófétai könyvekre), és az Írásokra (költeményekre, bölcseleti irodalomra, és vegyes irodalomra). Sok zsidó felsőbbrendűnek tekinti Mózes öt könyvét a többi könyvnél, míg a samáriaiak minden más könyvet elvetetettek a Törvény öt könyvén kívül. A *törvény* szó használata a Zsoltárok és Ézsaiás idézetek megnevezésére azt jelzi, hogy az Ószövetség valamennyi könyve egyformán ihletett. A Próféták és az Írások éppoly ihletettek, mint az eredeti Törvény.

A Róma 3,19-20-szal érkezik el a levél az első nagy tanítási rész lezárásához. Ezek a versek nyilvánvalóan a Zsolt 143,2 Igéjén alapulnak. Két messzemenő következtetést jelentenek ki:

1) Az egész világ bűnös Isten előtt. Mindenki vétkezett, és senkinek sincs mentsége, mindenki bűnös, és szüksége van Isten igazságára. (A Róma 3,23 újra leszögezi ezt az igazságot).

2) Senki sem igazulhat meg a törvény cselekedetei által.

20. vers. A Gal 2,16 és 3,11 szintén kijelenti ezt az igazságot. Senki sem menekülhet meg jó cselekedetek, vagy a törvény szigorú betartása alapján. Egyetlen bűn sem menthető fel a törvénnyel. Senki sem menekülhet meg a törvény által, sem a lelkiismereti, sem az írott törvény által.

Hogyan követi ez a második következtetés az előző témát az ember bűnösségéről? Először is egyértelműen következik belőle. A pogányok rendelkeztek a lelkiismeret törvényével, a zsidók pedig Mózes törvényével, de egyik esetben sem védi meg őket a törvény a bűntől, vagy menti meg őket tőle.

Másodszor, ez nyilvánvalóan következik a természet tanulmányozásából, és magának a törvénynek a céljából. A törvény nem bocsát meg a törvényszegőnek – elítéli azt. Semmilyen mértékű ragaszkodás a törvényhez, és semennyi jócselekedet nem ellensúlyozza, vagy törli el a múlt törvényszegéseit. Mivel minden ember megszegte Isten törvényét, a törvény nem hozhat áldást, hanem csak ítéletet.

Hogy világossá tegye ezt az utolsó pontot, a 20. vers megemlíti a törvény célját, melyet a Róma 5,20 és a 7,7-13 magyaráz meg még teljesebben. Megválaszolja ezt az érdemi kérdést vagy ellenvetést: Ha a törvény nem menti fel az embert a bűne alól, akkor mi a célja? A törvény nem közbenjáró vagy megmentő, hanem felruház a bűn ismeretével.

Ezt legalább három módon teszi: 1) A törvény megmutatja az embernek, mi a bűn. 2) Megmutatja az embernek, hogy bűnös. 3) Megmutatja az embernek, hogy megváltására van szüksége. A törvényen keresztül az ember tudatára ébred a bűn mibenlétének, a bűn következményének, és saját bűnös természete létezésének. Az ember elkezdi felismerni, hogy saját erejéből nem tud felemelkedni Isten szent és igaz követelményeinek mértékéhez. Végül a törvény bebizonyítja az embernek, hogy nem tud igazságot nyerni isteni kegyelem nélkül. Így válik Krisztusra vezérlő tanítómesterünkké (Gal 3,24).

Lábjegyzetek

[1] Dietrich Bonhoeffer: *The Cost of Discipleship,* 2. kiadás, R. H. Fuller, trans. (New York: Macmillan, 1959), 69. old, emphasis in original.
[2] William Newell: *Romans Verse by Verse* (Chicago: Moody Press, 1938), 63. old.
[3] W. H. Griffith Thomas: *St. Paul Epistle to the Romans* (Grand Rapids: Eerdmans, 1974), 82. old, idézve G Campbell Morgan: *The Analyzed New Testament: The Epistle to the Romans,* 27-29. old.
[4] Thomas, 82. old. idézve F. Godet: *Commentary on the Romans,* I, 196. old.
[5] Jerome Kagan: „Your Mother Did it to You" is az Excuse American Overuse," *U. S. News and World Report,* 1985 Március 25. 63-64. old.

III.

Megigazulás hit által
(3,21-5,21)

Isten igazsága elnyerésének eszközei

A. A tanítás magyarázata (3,21-31)
- **1. A tanítás kijelentetett (3,21-26)**
- **2. A tanításból levont következtetések (3,27-31)**
- **Megjegyzés: A megmentő hit meghatározása**

B. Bizonyítékok a Bibliából (4,1-25)
- **1. Ábrahám és Dávid (4,1-8)**
- **2. A hit általi megigazulás mindenki számára elérhető (4,9-12)**
- **3. Isten ígérete hit által és nem a törvény által nyerhető el (4,13-17a)**
- **4. Ábrahám hitének vizsgálata és alkalmazása (4,17b-25)**
- **Megjegyzés: A megigazulás teljes áttekintése**

C. A megigazulás folyamatos áldása (5,1-11)

D. Egyetemes alkalmazás (5,12-21)

Megigazulás hit által (3,21-5,21)

Miután Pál rámutatott mind a megfigyelés, mind a Szentírás alapján az emberiség egyetemes bűnösségére, a Rómabeliekhez írott levél kihirdeti Isten gondoskodását, hogy megoldást kínáljon az emberek kényszerhelyzetére. Először is kijelenti, hogy a hit általi megigazulás tanítása Jézus Krisztus kiengesztelő munkáján alapul, és levon néhány fontos következtetést. Ezután a Héber Szentírásból bizonyítja a tanítást. Miután tanát megalapozta, leírja miért jó a megigazulás mind ebben az életben, mind az örökkévalóságban. Ez a rész Ádám és Krisztus összehasonlításával zárul, ily módon rámutatva az megigazulás alapelvének egyetemes alkalmazására. A Gal 2-4 fejezetei ugyancsak a hit általi megigazulással foglalkozik, és számos pontja a Római levél következtetésére jut.

A. A tanítás magyarázata (3,21-31)

A tanítás szempontjából ez az egyik leglényegesebb része az egész könyvnek. A levél középponti tanítását jelenti ki – a hit általi megigazulást – és kifejt néhány, e tanításból fakadó, fontos logikai következtetést. Miután ezt a részt tárgyaltuk, hozzáfűzünk majd egy megjegyzést a megmentő hittel kapcsolatosan, mivel a hit helyes megértése alapvető a hit általi megigazulás megértéséhez.

1. A tanítás kijelentetett (3,21-26)

21) Most pedig törvény nélkül jelent meg az Istennek igazsága, amelyről tanúbizonyságot tesznek a törvény és a próféták; 22) Istennek igazsága pedig a Jézus Krisztusban való hit által mindazokhoz és mindazoknak, akik hisznek. Mert nincs különbség, 23) Mert mindnyájan vétkeztek, és szűkölködnek az Isten dicsősége nélkül. 24) Megigazulván ingyen az ő kegyelméből a Krisztus Jézusban való váltság által, 25) Kit az Isten eleve rendelt engesztelő áldozatul, hit által, az ő vérében, hogy megmutassa az ő igazságát az előbb elkövetett bűnöknek elnézése miatt, 26) Az Isten hosszútűrésénél fogva, az ő igazságának megbizonyítására, a mostani időben, hogy igaz legyen Ő és megigazítsa azt, aki a Jézus hitéből való.

21. vers: Miután Pál leszögezte, hogy minden ember bűn alá rekesztetett (Róma 3,9-20), a levél megmagyarázza Isten igazságának módját, mely egyedül hozhat üdvösséget a bűnös ember számára. Az igazságnak ez a módja nem a törvényből fakad. A *törvény* szó első megjelenése előtt a görög szövegben sincs névelő a 21. versben. Ez azt jelzi, hogy az utalás a törvény alapelvére vonatkozik. A törvény megmondja, mi a bűn, de nem tisztít meg a bűntől és nem tesz igazzá. Mi a törvénytől függetlenül nyerjük el Isten igazságát. A Rómabeliekhez írott levél nem egy új utat mutat az üdvösséghez. Ellenkezőleg, „a törvény és a próféták” – az Ószövetség héber megnevezése – az üdvösségnek arról a módjáról tesznek bizonyságot, melyről a Római levél beszél.

22. vers: Ez az Istentől származó igazság *dia pisteos Iesou Christou* ered, azaz, „a Jézus Krisztusban való hit által”. A „hit által” azt jelzi, hogy a hit az az eszköz, melynek segítségével igazságot nyerünk. A „Jézus Krisztusban” pedig azt, hogy Jézus Krisztus hitünk tárgya, nem azt, hogy bennünk van Krisztus hite, ahogy egyesek az angol változatot magyarázzák, ahol a „Jézus Krisztus hite által” megfogalmazás szerepel.

Isten igazsága mindenki számára elérhető, aki hisz. (A kritikai szöveg elhagyja a „mindazoknak” szót). A görög szöveg is jelen időt használ, mellyel folyamatos jelen idejű cselekvést jelöl, szó szerint tehát azt mondja: „mindazoknak, akik hisznek”. A *The Wycliffe Bible Commentary* megjegyzi: „A jelen idő használata világossá teszi, hogy ez egy élethosszig tartó elkötelezettséget jelent Krisztus felé, mely az iránta való feltétlen bizalmunkról láttatik meg napról napra.”[1]

A 22. vers második része a 23. vershez kapcsolódik. Nincs különbség a zsidók és a pogányok között a mód tekintetében, ahogyan részesülhetnek Isten igazságában, mivel mindnyájan vétkeztek.

A 23. vers megismétli a korábbi részt, kijelentve, hogy minden egyén vétkezett, és bűnös Isten előtt. (Lásd I Kir 8,46; II Krón 6,36.) A vers második részében ismét jelen idővel találkozunk, tehát azt olvassuk, hogy mindnyájan „szűkölködnek” Isten dicsősége nélkül. Mindenki folyamatosan elmulasztja, hogy

Isten dicsőségében részesüljön, senki sem üti meg a mértéket Isten eredeti tervéhez, vagy elképzeléséhez az emberről. Ez nem azt jelenti, hogy mindenki azonos mértékben vétkezett. Emberi szemszögből nézve némelyek több, és szörnyűbb bűnt követtek el, mint mások. Isten szemszögéből azonban bármelyik bűn elegendő ahhoz, hogy teljességgel elválasszon minket az Ő szent jelenlététől. Olyan ez, mintha egy atléta a csapatából magasabbra ugrana a többinél, de ha az ég felől nézzük, még az ő erőfeszítése is szánalmasan csekély.

24. vers: Mi történik azzal a bűnössel, aki a hitét Jézus Krisztusba helyezi? Megigazul. A *megigazulni* szó jogi kifejezés, mely a törvény előtt elfogadható állapotra, védelemre utal. E vers szövegösszefüggésében a „megigazulni" szó azt jelenti, igaznak számítani, igaznak nyilváníttatni. Isten igaznak nyilvánítja a hívőt, és ily módon feljogosítja e helyzetének minden kiváltságára, köztük az örök üdvösségre is. Eltávolítja a bűn foltját mind az egyén bűnlajstromáról, mind pedig a lelkiismeretéről. „Az ember, aki hisz, most ingyen fel van mentve Isten szemében annak alapján, ahogy Jézus Krisztus Megváltó Munkájához viszonyul." *(Phillips).*

Az újjászületést úgy kell tekintenünk, mint egyetlen és teljes élményt, mely az üdvösségi folyamat elején áll, a megigazulást pedig úgy, mint azonnali eseményt, melynek ideje egybeesik az újjászületés idejével, és a hitben való élet kezdetét jelenti. Isten igaznak nyilvánít minket, és igazként is kezel minket az újjászületéstől kezdve. Természetesen folyamatos megigazulásra is szükség van azok miatt a bűnök miatt, melyeket az újjászületés után követünk el. A megigazulás nem jelenti azt, hogy ténylegesen, tökéletesen igazak *lettünk* ettől a perctől. Igazzá lenni a megszentelődés folyamata által lehetséges, mely az újjászületéssel kezdődik, és addig tart, amíg az Úr el nem jön értünk. Krisztus visszajövetelekor Isten maradéktalan, bűntelen tökéletességgel ruház fel minket, és mi ténylegesen, teljesen igazak *leszünk,* a valóságban éppúgy, mint hivatalosan.

A megigazulás ingyenes. Hit által nyerhető el, nem cselekedetek, vagy a törvény betartása által. A megigazulást nem lehet kiérdemelni, megszolgálni, vagy megfizetni. A megigazulás forrása Isten kegyelme. A kegyelem Isten ajándéka, melyet az ember nem érdemelt meg.

A 24. vers a megváltás fogalmaival írja le üdvösségünket. A megváltás jelentése, teljesen megszabadítani valakit valamely díj kifizetése alól. Arra utal, ha egy rabszolgát azért vásároltak meg, hogy szabadon eresszék. A Septuaginta (az Ószövetség görög fordítása, mely Krisztus előtt készült) ugyanazzal a görög szóval, *apolutrosis*, fordítja a héber megváltó vérrokont, amelyet a III Móz 25,47-49-ben találunk. A mózesi Igerész alapján, ha valaki eladta magát rabszolgának, hogy adósságát megfizesse, egy közeli rokon megválthatta őt (visszavásárolhatta a szabadságát). Isten kinyilatkoztatta Magát testben Jézus Krisztus által, hogy testvérünk lehessen (Róma 8,29; Zsid 2,17) és így megváltó vérrokonunk legyen.

A 25. vers úgy írja le Krisztus megváltó munkáját, mint kiengesztelést. A kiengesztelés olyasvalami, mely lehetővé teszi Isten számára, hogy kegyelmesen vagy megbocsátón cselekedjék. Ez a kiengesztelő áldozat; olyan dolog, mely elfordítja Isten haragját, és elveszi a bűnt; az isteni harag lecsendesítése; elégtétel az isteni igazságszolgáltatás számára. A Septuaginta ugyanazt a görög szót, *hilasterion,* használja a „kegyelem helyének" fordítására. A kegyelem helye a szövetség ládájának arany fedele volt, és egyben a Szent Sátor legszentebb helye. Minden évben egyszer a főpap vérrel hintette meg a kegyelem helyét a nép bűneiért való engesztelésül. A *kiengesztelés* szó tehát itt a „kegyelem helyét" is jelentheti.

Jézus Krisztus a mi eszközünk arra, hogy részesüljünk Isten megbocsátásában és kegyelmében; Ő a mi számunkra a kegyelem helye, vagy a kiengesztelés helye. Mivel Isten szent és igaz, nem nézheti el a bűnt, és nem lehet kapcsolatban a bűnös emberrel. Isten természete megköveteli, hogy az ember, bűnének következtében, különüljön el Tőle. Az örök elkülönülés Istentől a végső szellemi halál (Jel 20,14), ezért az isteni igazságszolgáltatás alapelve halált követel a bűnért (Róma 6,23). Isten szeretete és kegyelme azonban megoldást keresett arra, hogy helyreállítsa az ember közösségét Istennel. Isten kegyelme egy helyettesítő áldozatról gondoskodott bűneinkért, a bűntelen ember Jézus Krisztus halála által. Krisztus a mi helyünkre lépett, és elszenvedte helyettünk a bűnért járó büntetést. Ha hiszünk Krisztusban és abban, amit értünk tett, akkor az Ő munkája hatékonnyá válik életünkben. Krisztus halála eleget tett az isteni igazságnak, lehetőséget adva Istennek arra, hogy megbocsássa bűneinket saját szent természetének és Igéjének megsértése nélkül.

Krisztus halála valóban kibékítette, vagy elfordította az isteni haragot. Ez nem azért történt, hogy Istent szeretetre indítsa irántunk, hanem mert Isten szeretett minket (Ján 3,16). Ezzel kinyilatkoztatta isten gyűlöletét a bűnnel szemben, és könyörületét a bűnös iránt. Nem a bűnös ember, vagy egy második Isten által felajánlott engesztelés volt; Isten Maga gondoskodott az áldozatról (Lásd I Móz 22,8; Ézs 59,16;

63,5). Isten nyilvánosan mutatta be az ember Krisztust, mint engesztelő áldozatot. (Lásd Zsid 10,1-20). Krisztus az, Aki értünk engesztelő áldozat lett „az ő vérében, hit által." Ez két különálló félmondat a görögben és a magyarban is. Ez azt fejezi ki, hogy a kiengesztelés két dolognak köszönhetően hatékony: a vér és a hit miatt. Maga a kiengesztelés Krisztus vére által történik. Mi ezt a kiengesztelést hit által alkalmazhatjuk az életünkre.

A megigazulás alapja tehát Krisztus vére. A vér elengedhetetlen az élethez; az szállítja az életet fenntartó oxigént és táplálékot az egész testnek. „Mert a testnek élete a vérben van… Mert minden testnek élete az ő vére a benne lévő élettel" (III Móz 17,11; 14). A vér kiontása azt jelképezi, hogy egy életet halálra adnak. Krisztus vére jelképezi azt a bűntelen életet, melyet Ő élt a földön, és önként áldozott fel a kereszten. Krisztus vére Krisztus halálát jelképezi.

Krisztus kiengesztelő halála arra szolgál, hogy két módon kinyilatkoztassa Isten igazságosságát. Először megmutatja, hogy Isten igazságosan cselekedett, amikor ideiglenesen elnézte a múltban elkövetett bűnöket. Bár az angol Biblia az *elengedés* szót használja, a görög *paresis* szó inkább *elnézés*t jelent, semmint *aphesis*t, azaz „elengedést vagy bocsánatot". Azokra a bűnökre vonatkozik ez, melyek a golgotai kereszt előtt történtek. Az Ószövetségben Isten megbocsátott bűnöket és megigazított embereket, igazként kezelve őket, még ha senki sem fizetett is a bűneikért. Türelme miatt úgy tűnhetett, hogy figyelmen kívül hagyja a bűnt. (Lásd Ap Csel 17,30). Ez teológiai problémát vet fel: éppoly rossz megigazítani a gonoszt, mint elítélni az igazat (Péld 17,15). Mivel igazságtalan dolog elnézni a rosszat, hogyan nézhette el Isten a bűnt úgy, hogy közben igaz maradhatott?

Krisztus halála igazolta Istent ebben a tekintetben. Ezt úgy tette, hogy megvédte Isten igazságát; megmutatta és kinyilatkoztatta, hogy Isten igaz. Megmutatta, hogy Isten nem hagyta figyelmen kívül az emberek bűnét és nem volt vele szemben közömbös sem, hanem megkövetelte, hogy a bűnt büntetés kövesse.

Isten nem időben él, mint mi. Bizonyossággal ismeri a jövőt és úgy tudja kezelni a dolgokat, amelyek nem léteznek, mintha léteznének (Róma 4,17). Megbocsátott bűnöket és megigazított embereket az Ószövetségben, türelemmel előre tekintve a keresztre. Cselekedhetett e jövőbeni eseményre való tekintettel, mivel elrendelte azt már a világ megalapítása előtt (I Péter 1,18-20). Kegyelmet tanúsított, mielőtt megmutatta volna igazságát is a Golgotán.

A múltban sem menekülhetett meg senki a Golgota nélkül. Vérontás nélkül nincs bűnbocsánat (Zsid 9,22), és az állatok vére nem volt elegendő ahhoz, hogy az emberek bűnét eltörölje (Zsid 10,4). Az ószövetségi áldozatok nem hoztak tényleges bűnbocsánatot és nem is törölték el a bűnt, csupán ideiglenes engesztelést szereztek. Az engesztelés héber megfelelője a *kaphar,* szó szerint azt jelenti, „elfedezés". A bűnök elfedettek Isten elől, várván, hogy a kereszten végleg elrendezésre kerüljenek. Az ószövetségi szentek azzal fejezték ki Istenbe vetett hitüket, hogy engedelmeskedve a parancsának, áldozatokat mutattak be bűneikért. Valójában Krisztus halála vette el a bűneiket és az Ő munkája vált hatékonnyá életükben, Istenbe vetett, engedelmes hitük által.

26. vers: Krisztus halálának elsődleges célja tehát, hogy igazolja Istent – megmutassa Isten igazságát. Megmutatja, hogy Isten igaz volt a bűnök kezelésében a Golgota előtt. Ugyancsak megmutatja azt is, hogy Isten ma is igaz, amikor megbocsátja a bűnt. Nem feledkezik meg róluk, és nem bocsátja meg azokat, igazságosságának kijelentett alapelvei ellenére, hanem pontosan megfizetett mindegyikért a Golgotán.

Krisztus halálának második célja, az ember megigazítása volt – hogy igaznak jelentse ki a hívőt. Ezzel lehetőséget ad Istennek arra, hogy megigazítsa azt, aki hisz Jézusban. Krisztus halála az a megváltás és kiengesztelés, mely az üdvösség eszközeit jelentik az ember számára.

Összefoglalásul a Róma 3,21-26 az egyik kulcsszakasza a Rómabeliekhez írott levélnek, és valójában az egész Bibliának is. Megmagyarázza az egész emberiség számára adott üdvösség alapvető elveit, és kijelenti a hit általi megigazulás tanát: Krisztus halála alapján Isten szabadon igaznak nyilváníthatja a hívőt annak Jézus Krisztusba vetett hite által. Az Igerész három nézőpontból írja le Isten gondoskodását az üdvösségről: bírósági szempontból megigazulunk (igaznak nyilváníttatunk), a rabszolgaság szempontjából megváltattunk (szabadok lettünk, mert valaki fizetett értünk), a templom szempontjából kiengesztelés végeztetett értünk (kiengesztelő áldozat mutattatott be).

2. A tanításból levont következtetések (3,27-31)

27) Hol van tehát a dicsekedés? Kirekesztetett. Mely törvény által? A cselekedeteké által? Nem; hanem a hit törvénye által. 28) Azt tartjuk tehát, hogy az ember hit által igazul meg, a törvény cselekedetei nélkül. 29) Avagy Isten csak a zsidóké-e? Avagy nem a pogányoké is? Bizony a pogányoké is. 30) Mivelhogy egy az Isten, aki megigazítja a zsidót hitből és a pogányt hit által. 31) A törvényt tehát hiábavalóvá tesszük-é a hit által? Távol legyen! Sőt inkább a törvényt megerősítjük.

A hit általi megigazulás tanításából három következtetés vonható le:

1) A hit általi megigazulás kizárja a dicsekvést.

27. vers: Itt a törvény szó azt jelenti, „alapelv". Mivel az ember üdvössége a hit alapelvén alapul, és nem a cselekedetekén, egyetlen ember sem dicsekedhet üdvösségével. A mi üdvösségünk Annak cselekedetén alapul, akiben hiszünk, nem saját cselekedetünkön. A mi üdvösségünk valami „elhivésén, nem pedig elérésén" alapul *(Phillips).*

28. vers: Az *azt tartjuk tehát* azt jelenti, „úgy tekintjük". Ez a vers nem úgy jelenti ki a hit általi megigazulást, mint új következtetést, csupán magyarázatul mutatja be, miért rekesztetett ki a dicsekvés.

A vers világos kifejezésekkel szögezi le ismét a hit általi megigazulás tanát: Isten igaznak számít minket az Ő belé vetett hitünk miatt, nem pedig jócselekedetek, vagy a törvény szigorú betartásának jutalmául. Megigazultunk „a törvény cselekedetei nélkül". Semmilyen módon nem érdemelhetjük ki az üdvösséget. Isten nem jutalmazza üdvösséggel jócselekedeteinket, vagy azt, hogy szentek vagyunk. Nem azért élünk szentül, hogy megváltassunk; azért élünk szentül, mert megváltattunk. Nem az üdvösségért munkálkodunk; az üdvösségből fakadóan munkálkodunk. Nem a „jóra törekszünk, hogy Istenéi legyünk"; „Istenéi vagyunk, ezért jóra törekszünk." Amíg hitben járunk, biztosak lehetünk üdvösségünkben.

Ez nem azt jelenti, hogy engedetlenségben élhetünk, hanem azt, hogy a törvénnyel összhangban élni önmagában nem alapja az üdvösségnek. Továbbá azt sem jelenti, hogy a megmentő hit ne hozna létre engedelmességet Isten törvénye iránt. Az engedelmesség hiánya, vagy a jócselekedetek elmulasztása a hit elégtelenségére utal. Erdman helyesen állapítja meg: „Ahogy arra Pál más helyen is rámutatott, a hit engedelmességet eredményez, a megigazulás pedig szent életet, de az igazság az, hogy egyedül a hit általi megigazulás a kereszténység szíve."[2] F. F. Bruce azt a megfigyelést tette a *The Tyndale New Testament Commentaries*-ban, hogy az igazi hit mindig cselekedeteket hoz létre:

> Bár az emberek ebben az értelemben egyedül hit által igazulnak meg, „a hit, amely megigazít, nem áll egyedül"; ez, ahogy Pál a Gal 5,6-ban mondja, „szeretet által munkálkodó hit" – arról pedig, hogy miként munkálkodik ily módon, gyakorlati részletességgel e levél 12-15. fejeztében olvashatunk. De ez az érveléseknek egy nagyobb csoportjába tartozik; jelenleg a legfontosabb dolog annak hangsúlyozása, hogy a megigazulás hit által történik, s nem az ember cselekedetei alapján; hogy az ember Isten megigazító kegyelmében részesül.[3]

2) A hit általi megigazulás az egész emberiség számára elérhető.

29. vers: Mivel Isten mind a zsidóknak, mind a pogányoknak Istene, az üdvösség módja nem lehet kizárólag a zsidóké, hanem az egész emberiség számára elérhetőnek kell lennie.

30. vers: Isten valódi jelleméből következik tehát, hogy a hit általi megigazulás az egész emberiség számára adatott. Ez a vers a júdaizmus alapvető hittételére hivatkozik: Isten egy (V Móz 6,4). Csak egy Isten van, tehát csak egyetlen üdvösségterv létezik. Ha a törvényt tesszük az üdvösség eszközévé, ez ellene mondana ennek az igazságnak, mivel Isten a törvényt csak a zsidóknak adta. Az üdvösség ezért hit által kell, hogy elnyerhető legyen, és a hit általi üdvösség ugyanaz mind a zsidók, mind a pogányok számára.

3) A hit általi megigazulás megalapozza a törvényt.

31. vers: A hit általi megigazulás nem teszi semmissé a törvényt, hanem megerősíti és betölti azt. Itt a Római levél válaszol arra az ellenvetésre, melynek tanítása szükségtelennek állítja a törvényt. Pál nyomatékosan azt feleli a maga szokásos módján, a fenti tanítással ellentétben, a hit általi megigazulás a törvény valódi céljára mutat rá és érvényessége a törvénytől függ. Az embernek csak akkor kell megigazulnia, ha előbb a törvény elítélte őt. Krisztus halálára csak akkor van szükség, ha előbb a törvény halálbüntetést rótt ki. Azzal, hogy a Krisztus áldozatának szükségességét és a Krisztusba vetett hit általi megigazulást tanítja, a Római levél jóváhagyja a törvény érvényességét. A Római levél elveti a törvényt, mint az üdvösség eszközét, de megerősíti azt, mint erkölcsi előírásokat a viselkedésre.

Tekintet nélkül arra, milyen szempontból vagy milyen meghatározásból nézzük a törvényt, a hit általi megigazulás tana megalapozza azt. Az Ószövetség a hit általi megigazulást tanítja (Róma 4.). Ha a „törvény” a szertartási törvényeket jelöli, Krisztus szó szerint betöltötte annak minden követelését, és mi betöltjük szellemileg annak minden előképét a Krisztusba vetett hit által (Kol 2,13-17). Ha a „törvény” erkölcsi törvényeket jelöl, úgy töltjük be azt, hogy Lélekben járunk, Aki megadja nekünk a hatalmat, hogy betöltsünk minden igazságot, melyet a törvény tanít. (Róma 8,4).

Megjegyzés: A megmentő hit meghatározása

Mivel sokan úgy magyarázzák a hit általi megigazulás tanítását, mint amely „könnyű hit”, fontos, hogy ennél a pontnál világosan megértsük, mit jelent a megmentő hit az Újszövetségben. Ezért röviden megállapítunk néhány kulcsfogalmat a megmentő hittel kapcsolatosan. (E téma további tárgyalását lásd David K. Bernard: *Az újjászületés* c. könyvének 2. fejezetében.)

1) A Rómabeliekhez írott levél az egyház számára íródott. Megkeresztelt, Lélekkel betöltött hívők számára magyarázza üdvösségük alapelveit, nem pedig a hitetleneket inti megtérésre. Nem volt szükség arra, hogy elmondja a rómabeli keresztényeknek, hogyan szülessenek újonnan, de szükség volt arra, hogy ismerjék e megtapasztalásuk tanításbeli jelentőségét. Már újonnan születtek hit által. Üdvösség további útjához szükséges, hogy továbbra is hitben járjanak, és ne térjenek vissza a zsidó törvényeskedéshez.

2) A hit többet jelent értelembeli jóváhagyásnál vagy elfogadásnál; magában foglalja a reményt, a bizalmat, az elkötelezettséget és az engedelmességet. A görög „hinni” *(pisteuo)* igéről Thayer *Greek-English Lexicon of the New Testament*-je azt írja: „Különösen arra a hitre vonatkozik, melyet az ember Jézusba vet, vagyis az meggyőződés és örömteli bizalom abban, hogy Jézus a Messiás – Isten országában az örök üdvösség Istentől felkent szerzője, s ez a hit Krisztusnak való engedelmességgel jár együtt.”[4] Vine *Expository Dictionary of New Testament Words*-e elmondja, hogy a „hit” (a görög főnév: *pistis*) fő elemei Istennel összefüggésben a következők: 1) szilárd meggyőződés… 2) személyes alárendelés… (és) 3) olyan magatartásforma, mely ebből az alárendelésből fakad… Mindez ellentétben áll a hitnek pusztán természetes gyakorlásával, mely magában foglalja a hittel teljes vélekedést a hit bizonyítékainak igénye nélkül.”[5] (Lásd még a Róma 1,17-ről és a 2,6-10-ről szóló magyarázatunkat, csakúgy, mint a körülmetélkedésről szóló megjegyzésünket a 2,25-29 után.)

A megtartó hit tehát éppúgy magában foglalja a megvalósítást vagy alkalmazást, mint az elfogadást. Nem választhatjuk külön az engedelmességtől (Ap Csel 6,7; Róma 1,5; 2,6-10; 10,16; Zsid 11,7-8). Az Isten Igéjének való engedelmesség elengedhetetlenül szükséges az üdvösséghez (Maté 7,21-27; Ján 14,15; 23; Róma 15,18; II Tessz 1,7-10; Zsid 5,9; I Péter 4,17; I Ján 2,3-5; 5,1-3). A hit csak a válaszadás, az elkötelezettség és a cselekedet által él (Jak 2,14-26). Lehetséges a Krisztusban való hit egy kezdeti fokán állni, és mégsem üdvözülni, ha ez nem társul teljes elfogadással, elkötelezettséggel és engedelmességgel (Máté 7,21-23; Ján 2,23-25; 12,42; Ap Csel 8,6-23; 10,1-6 és 11,14; Jak 2,19).

Dietrich Bonhoeffer mondta, hogy hinni, annyi, mint engedelmeskedni; és engedelmeskedni annyi, mint hinni. Bonhoeffer írt az „olcsó kegyelem” eretnek tanítása ellen, mely szerint „az értelmi elfogadás önmagában elegendő a bűnök lemosásának biztosításához” és amely „a bűn megigazítását a bűnét elhagyó, megtérő bűnös megigazulása nélkül összegzi.”[6] Amint rámutatott, Krisztus nem csupán egy értelmi döntésre, vagy egy szóbeli elkötelezettségre hívott el minket, hanem cselekvő engedelmességre, amikor arra szólította fel tanítványait: „Kövess engem!” Bonhoeffer kihangsúlyozta az engedelmesség szükségességét:

> A tanítványok válasza az engedelmesség volt, nem pedig a Jézusban való hit megvallása… Mert a hit csak akkor igazi, ha engedelmességgel társul, és anélkül soha. A hit csak az engedelmesség által válik hitté… Az engedelmesség lépését a hit lehetősége előtt kell megtenni. Hacsak nem engedelmeskedik, az ember nem hihet… Senki sem kíváncsi a hitedre vagy a hitetlenségedre, a parancs úgy szólt, hogy elsősorban engedelmességet tanúsíts. Ekkor olyan helyzetben találod magadat, amikor a hit lehetővé válik, és ahol a hit a szó valódi értelmében létezik.[7]

Daniel Fuller, a Fuller Teológiai Szeminárium tanára hasonlóképpen kihangsúlyozta, hogy a történelem során az üdvösség elnyerése mindig kegyelemből, hit által történt, mely magában foglalja a „hitből való engedelmességet”:

> A „hit cselekedete” vagy a „hitből való engedelmesség” előfeltételezi a hit és az ebből fakadó cselekedetek elválaszthatatlan kapcsolatát. Mivel ez a kapcsolat *elválaszthatatlan,* és az igazi hit nem létezhet cselekedetek nélkül, a Biblia néha hitről beszél, néha pedig cselekedetekről, amikor azokról a feltételekről szól, melyeket be kell tölteni a bűnök bocsánatához… Kerüljük a törvényeskedést egészen odáig, hogy elismerjük, mennyire betegek is vagyunk valójában, és elfordítjuk a tekintetünket magunkról, majd pedig teljes bizalommal az orvos szakvéleményére nézünk, s vágyakozva, hogy meggyógyítson minket, követjük utasításait (hitből való engedelmesség!), *annak érdekében,* hogy meggyógyuljunk… A hitből való engedelmesség: *sola fide* („egyedül csak a hit”), mert az engedelmességet teljesen a hit ösztönzi, és nem valami olyasmi, ami a hithez adódik, mintha azzal együttműködne.[8]

A hit általi megigazulás nem értelmi elfogadást jelent az engedelmesség helyett, és nem hitet, cselekedet helyett. Inkább azt jelenti, hogy Krisztus érdemeire hivatkozunk és nem a magunkéira. Azt jelenti, hinni Krisztusban, ami azonos az Ő Igéjébe vetett hittel, ami pedig azt jelenti, hogy elfogadjuk és engedelmeskedünk az Ő Igéjének az életünkben. A hit, mely magában foglalja a hitből való engedelmességet, nem kiérdemli vagy megszolgálja az üdvösséget, hanem az üdvösség feltétele. Isten nem üdvözít nélküle. Noé az engedelmes hit által igazult meg: „Hit által…Noé… házanépe megtartására bárkát készített, a mely által… a hitből való igazságnak örökösévé lett.”(Zsid 11,7).

3) A megmentő hit folyamatos kapcsolat, nem csupán egyszeri idejű (Róma 1,16-17; 11,22; I Kor 15,1-2; I Tim 4,16). Ez nem csupán egy értelmi feltétel, mely egyszeri alkalommal való, hanem egy folyamatos magatartás és életforma. Végül az üdvösség még mindig jövőbeni dolog (Ap Csel 15,11; Róma 8,24; 13,11; Zsid 9,28). Ahhoz, hogy örök életet örököljünk, folyamatosan hit által kell élnünk, ami azt jelenti, hogy engedelmességben járunk. Ha ragaszkodunk egy meg nem bánt bűnhöz, nem hit által élünk.

4) Hit által bánjuk meg a bűnt, engedelmeskedünk a keresztség parancsának, vesszük a bünök lemosását a keresztségben és a Szent Lelket, és élünk szent életet (Márk 1,15; 16,16; Ján 7,38-39; Ap Csel 8,12-17; 11,15-17; 19,1-6; Gal 3,14; Ef 1,13). Megmosattunk, megszenteltettünk és megigazíttattunk az Úr Jézus Krisztus nevében és az Isten Lelke által (I Kor 6,11). Az engedelmes veszi a Szent Lelket (Ap Csel 5,32). Végigjárjuk a Jézusban való hit folyamatát, amikor engedelmeskedünk az Ap Csel 2,38-nak.

Engedelmeskedni az Ap Csel 2,38-nak nem cselekedet által való üdvösség. A megtérés, a vízkeresztség és a Szent Lélek keresztség nem az ember cselekedetei, melyekkel kiérdemli az üdvösséget, hanem Isten cselekedetei, melyekkel bevégzi üdvösségünket. Isten az, Aki elvégzi az ezt magában foglaló megmentő munkát. Mi vagy engedjük bennünk munkálkodni Istent (hit/engedelmesség által), vagy elutasítjuk az Ő munkáját (hitetlenség/engedetlenség által). Ő az, Aki elhív minket, Aki elvezet minket Önmagához, megváltoztatja gondolkodásunkat és életünk irányát, (megtéréssel), lemossa bűneinket (a vízkeresztségben), betölt minket az Ő Lelkével, felruház erővel a szent életre, és megtart minket a kegyelemben. A mi próbálkozásunk arra, hogy megtérjünk, bűneink lemosását nyerjük a vízkeresztségben, és betöltekezzünk Szent Lélekkel, hiábavaló lenne, ha nem Isten kegyelme biztosítaná ezeket a számunkra. Krisztus halála, eltemettetése és feltámadása nyújtja nekünk ezeket az áldásokat. Krisztusba vetett hitünk alkalmazza ezeket az életünkre. A hit általi megigazulás nem küszöböli ki az újjászületést, hanem megmagyarázza, hogyan részesülhetünk az újjászületésben.

Ha valaki hisz Jézusban, engedelmeskedni fog Krisztus parancsának, hogy térjen meg és keresztelkedjék meg, és Isten megbocsátja a bűneit. Ha nem hisz, nem fog megtérni és megkeresztelkedni, vagy ha mégis megkeresztelkedik, keresztsége nem lesz érvényes. Ha valaki hisz Jézusban a Szentírás szerint, teljesen átadja magát Krisztusnak, és Isten be fogja őt tölteni Szent Lelkével. Ha nem hisz, nem fogja elnyerni a Szent Lelket.

Összefoglalásul, a hit az az eszköz, mely által az ember elfogadja Isten kegyelmét. Az az eszköz, mely által alávetjük magunkat Istennek, engedelmeskedünk az Ő Igéjének és engedjük, hogy végezze bennünk megmentő munkáját. A *megmentő hit*: 1) Jézus Krisztus evangéliumának elfogadása üdvösségünk kizárólagos eszközeként, és 2) engedelmesség ennek az evangéliumnak (alkalmazása vagy elsajátítása ennek az evangéliumnak). *Jézus Krisztus evangéliuma* a jó hír, az hogy Jézus meghalt, eltemettetett és feltámadott a mi üdvösségünkért (I Kor 15,1-4). *A mi válaszunk az evangéliumra,* hogy megtérünk a bűneinkből, megkeresztelkedünk Jézus Krisztus nevében, és betöltekezünk Szent Lélekkel, ahogy az Apostoli Egyház tette (Ap Csel 2,1-4; 37-39).

A Krisztusba vetett hit megtalálja kifejeződésének módját az Ap Csel 2,38-nak való engedelmességben, így képessé teszi a bűnöst arra, hogy megszülessen víztől és Lélektől, ami nélkül nem menekülhetne meg (Ján 3,3-5). A hit tehát folyamatos kapcsolatban tartja az újjászületett embert Krisztussal, ami magában foglalja a folyamatos engedelmességet és szent életet Isten bennünk lakozó Lelkének hatalma által.

B. Bizonyítékok a Bibliából (4,1-25)

A Róma 4. Ábrahám példáját említi, megerősítve Dávid írásaiból való idézettel, hogy bizonyítsa, Isten mindig a hitük által igazította meg az embereket és nem cselekedeteik vagy a törvény által. Ábrahám történetéből két másik fontos alapelvet von le: 1) A hit általi megigazulás Isten terve az egész emberiség számára; 2) Csakis hit által részesülhetünk Ábrahám áldásában, és nem cselekedetek által. A fejezet megvizsgálja Ábrahám hitének milyenségét, és követendő leckeként állítja azt az olvasók elé. Csak ha ugyanaz az Istenbe vetett, állhatatos hit van bennünk, ami Ábrahámban volt, akkor igazulunk meg úgy, ahogy Ábrahám megigazult. Ábrahám hitének tárgyalása után egy megjegyzéssel összegezzük a megigazulás teljes tanítását, ahogyan azt a Biblia elénk tárja.

1. Ábrahám és Dávid (4,1-8)

1) Mit mondunk tehát, hogy Ábrahám a mi atyánk nyert volna test szerint? 2) Mert ha Ábrahám cselekedetekből igazult meg, van mivel dicsekedjék, de nem az Isten előtt. 3) Mert mit mond az írás: Hitt pedig Ábrahám az Istennek, és tulajdoníttaték az ő néki igazságul. 4) Annak pedig, aki munkálkodik, a jutalom nem tulajdoníttatik kegyelemből, hanem tartozás szerint; 5) Ellenben annak, aki nem munkálkodik, hanem hisz abban, aki az Istentelent megigazítja, az ő hite tulajdoníttatik igazságul. 6) Amint Dávid is boldognak mondja azt az embert, akinek az Isten igazságot tulajdonít cselekedetek nélkül. 7) Boldogok, akiknek megbocsáttattak az ő hamisságaik, és akiknek elfedeztettek az ő bűneik. 8) Boldog ember az, akinek az Úr bűnt nem tulajdonít.

A hit általi megigazulás bibliai bizonyítékai Ábrahám példájával kezdődnek. Ábrahám tapasztalata nem előképezett vagy megjövendölt valamit, hanem a hit általi megigazulás tényleges esete. Isten Ábrahámmal kötött szövetsége megelőzte a Mózesnek adott törvényt, Ábrahám példájával tehát Pál bemutatta, hogy a hit általi megigazulás Isten üdvözítő módszere volt, már a törvény előtt is.

Nem lehetett volna jobb példát választani Ábrahámnál, mivel a zsidók őt részesítették a legnagyobb megbecsülésben, mint népük ősatyját. Isten Ábrahámmal kötött szövetsége képezte az alapját annak a kiváltságuknak, hogy ők Isten választott népe. A körülmetélkedés jegyét, mely elkülönítette őket a pogányoktól, a szövetség jeleként kapta Ábrahám Istentől. Továbbá Isten barátjának nevezte Ábrahámot (Ézs 41,8). Ha ő nem menekülhetett meg a cselekedetei alapján, akkor ki menekülhet meg?

1. vers: A „test szerint" kifejezésnek két lehetséges magyarázata van. Ha az „Ábrahám a mi atyánk"-ra vonatkozik, akkor ez a vers sajátosan a zsidó hívőkre alkalmazandó. Ha a „nyert volna" jelentését módosítja, akkor Ábrahám életére és cselekedeteire vonatkozik, emlékeztetve minket arra, hogy az ő emberi természete épp olyan volt, mint a miénk. Bármelyik magyarázatot is vesszük, Ábrahám az atyja mindazoknak, akik hitben járnak (11-12. Vers).

2. vers: Ha Ábrahám a cselekedetei alapján számíttatott volna igaznak, önmagával dicsekedhetett volna, és nem Istennel. Valójában Ábrahám nem a cselekedetei alapján menekült meg, és semmi sem volt, amivel dicsekedhetett volna Isten előtt.

3. vers: Ehelyett, a Biblia szerint, hitt Istennek, és Isten ezt igazságul tulajdonította neki. Az idézet az I Móz 15,6-ból való. Az Újszövetség újra idézi ezt az Igét a Gal 3,6-ban és a Jak 2,23-ban.

Ugyanaz a görög ige, a *logizomai* jelenik meg a 3., 4., 5., 6., 8., 9., 10., 11., 22., 23. És 24. versben. Eredetileg számtani kalkulációkra utal, de ez a vers metaforikus értelemben használja, így jelentése: számítani, beszámítani, tulajdonítani, felruházni, vagy valakinek a számlájához írni.

A 3. vers nem azt jelenti, hogy a hit önmagában érdem. A hit önmagában nem igazság, és nem is válik igazsággá. A hit értéke teljességgel a hit tárgyától függ – ebben az esetben Istentől. A hit hatékonysága nem attól származik, aki hisz, hanem attól, akiben hisznek. A hit a feltétele, nem pedig az alapja az üdvösségnek. Ez a módja vagy csatornája, nem pedig az alapja az üdvösség elnyerésének. Az üdvösség Istentől függ.

4. vers: Amikor valaki dolgozik, a munkaadója nem ajándékként adja neki a fizetést, hanem megfizeti azt, hogy eleget tett a kötelességének. Ha Isten Ábrahám hitét tulajdonította igazságul, akkor Ábrahám nem a cselekedeteivel érdemelte ki azt.

5. vers: Amikor az ember nem próbálja meg a cselekedetei alapjára helyezni az üdvösségét, hanem hisz Istenben, a hite tulajdoníttatik igazságul. Igazságot nyer Istentől, mint ingyenes ajándékot (kegyelmet), nem pedig mint egy tartozás kifizetését.

Isten főként az istentelent számítja igaznak. Ez meghökkentőn hangozhat, különösen a zsidó fülnek, de ez a hit általi megigazulás lényege. Isten igaznak tekinti azokat, akik ezt nem érdemlik meg, azokat, akik nem szolgáltak és nem is szolgálhattak rá erre. Természetesen a hitük alapján számítja őket igaznak, ami azt jelenti, hogy többé nem vetik el Istent, hanem megtéréssel fordulnak felé.

6. vers: E megdöbbentő állítás alátámasztására a 6. vers Dávid szavait idézi a Zsolt 32,1-2-ből. Dávid olyasvalakire példa, aki a törvény alatt él. Ábrahám és Dávid példáival a 4. fejezet megalapozza, hogy Isten terve az üdvösségre a hit általi megigazulás, mind a törvény előtt és a törvény alatt. Aligha meglepő tehát, hogy ma is ez Isten terve.

Dávid szól arról az áldásról, melyet a cselekedetek nélkül tulajdonított igazság jelent. Ez az igazsággal való felruházás ténylegesen visszahelyezi a bűnöst Isten előtt helyes állapotba.

7. vers: A bűnös bűnei bocsánatát veszi; Isten gondoskodik bűnei elfedezéséről vagy kiengesztelésére.

8. vers: Isten nem számítja be a bűnét ellene. Egyaránt megtörténik a az igazsággal való felruházás és a bűnök lemosása. Amikor a 32. Zsoltárt olvassuk, nem találunk olyan verset, amely arra utalna, hogy Dávid a cselekedetei alapján nyert volna bűnbocsánatot. A felmentésnek egyetlen alapját látjuk a Zsoltárban: Dávid bűnvallását és az Isten kegyelméért való folyamodást.

Az I Mózes és a Zsoltárok azt mutatják, hogy az Ószövetség tanította a hit általi megigazulást. Az Újszövetség még világosabban tárja elénk, hogyan ajánlhatja fel Isten a hit általi megigazulást, melynek alapja Krisztus halála, eltemettetése és feltámadása.

2. A hit általi megigazulás mindenki számára elérhető (4,9-12)

9) Ez a boldogság tehát a zsidónak, vagy a pogánynak is tulajdoníttatik-é? Mert azt mondjuk, hogy Ábrahámnak a hit tulajdoníttaték igazságul. 10) Miképen tulajdoníttaték tehát? Körülmetélt vagy körülmetéletlen állapotában? Nem körülmetélt, hanem körülmetéletlen állapotában. 11) És a körülmetélkedés jegyét körülmetéletlenségében tanusított hite igazságának pecsétjéül nyerte: hogy atyja legyen mindazoknak, akik körülmetéletlen létökre hisznek, hogy azoknak is tulajdoníttassék igazság; 12) És hogy atyja legyen a körülmetélteknek is, azoknak, akik nemcsak körülmetélkednek, hanem követik is a mi atyánknak Ábrahámnak körülmetéletlenségében tanusított hitének nyomdokait.

A *9. vers* előre jelzi a zsidóknak azon próbálkozását, hogy a hit általi megigazulást kizárólag a zsidóknak sajátítsák ki. Ennek elutasítására a vers visszatér az hit általi megigazulás első példájához, Ábrahámhoz az I Móz 15.6-ból.

10. vers: Ábrahám hit által igazult meg jóval azelőtt, hogy körülmetélkedett volna. Ábrahám jóval Izmael születése előtt igazult meg hit által (I Móz 15,1-6). Ábrahám 86 éves volt, amikor Izmael született (I Móz 16,16). A körülmetélkedés pecsétjét 99 éves korában kapta Istentől (I Móz 17,1; 10). Ábrahám tehát legalább 13 évvel a körülmetélkedése előtt igazult meg hit által. Zsidó kifejezéssel élve, körülmetéletlen pogány volt, amikor hit által megigazult.

11. vers: Körülmetélkedése jele és pecsétje volt annak az igazságnak, melyet körülmetélkedése előtt nyert el. Nem a körülmetélkedésnek köszönhette igazságát, hanem a körülmetélkedés hitelesítette az igazságot. Ily módon Ábrahám atyja mindazoknak, akik hisznek, még azoknak a hívőknek is, akik nincsenek körülmetélkedve. Isten terve, hogy kiterjessze az üdvösséget az egész emberiség számára a hit alapelvén keresztül. Ezért a pogányok megigazulhatnak hit által, és felruháztathatnak igazsággal. Az üdvösséget körülmetéletlen állapotukban nyerik el.

12. vers: Ábrahám valójában a hívők atyja, sokkal inkább, mint a körülmetélteké. Mivel így van, ő csak azoknak a körülmetélteknek atyja, akik ugyanúgy hitben járnak, mint ő tette. Más szavakkal csupán a körülmetélkedés nem tesz valakit Ábrahám gyermekévé. Ahhoz, hogy valaki Ábrahám gyermekének

neveztessék, ugyanabban a hitbe kell járnia, melyben Ábrahám járt, amikor még nem volt körülmetélve. Csak azok Ábrahám valódi örökösei, akik hisznek Istennek.

Megdöbbentő ellentéte ez a zsidó kizárólagosságnak. Ez a rész azzal a (zsidók számára forradalmi) kijelentéssel kezdődik, hogy a körülmetéletlen pogányok ugyancsak üdvözülhetnek, ha hisznek. És azzal a meghökkentő összegzéssel végződik, hogy a zsidók *nem* üdvözülnek, ha nem hisznek úgy, mint a körülmetéletlen (pogány) hívők. A zsidó felfogással ellentétben, mely az üdvösséget csak magának tulajdonítja, a zsidók könnyen elveszíthetik üdvösségüket, míg a pogányok elnyerhetik azt.

Meg kell jegyeznünk, hogy ez a rész nem támadja Isten ószövetségi parancsát, melyet a zsidóknak adott a körülmetélkedésre, sem annak szükségességét, hogy engedelmeskedniük kellett. Arra mutat rá, hogy a körülmetélkedés önmagában nem eredményez üdvösséget. Ábrahám a körülmetélkedése előtt menekült meg. Az, hogy nem volt körülmetélve abban az időben, nem annak jele volt, hogy hitetlen vagy engedetlen, hisz Isten még nem adta ki neki a parancsot. Attól a pillanattól, hogy Isten parancsot adott neki, a körülmetéletlenség valóban hitetlenséget és engedetlenséget jelentett volna, mely összeegyeztethetetlen a hit általi megigazulással. Ezért Isten elpusztította a körülmetéletlen zsidó férfit, mint olyat, aki megszegte Isten szövetségét (I Móz 17,10-14). (Lásd a megjegyzést a Róma 2,17-29-ről.)

Párhuzamot vonhatunk a vízkeresztséggel, ahogyan a Kol 2,11-12-ben látjuk. A Vízkeresztség önmagában nem eredményez üdvösséget. Azok, akik a vízkeresztségre alapozzák üdvösségüket – vagy bármely más rendelésre vagy szertartásra –, de nem hisznek abban, amit az képvisel, nem fognak megigazulni. Az ószövetségi szentek vízkeresztség nélkül menekültek meg, mivel Isten nem adott nekik erre parancsot. Az újszövetségi egyháznak azonban Isten megparancsolta a vízkeresztséget és azt ígérte, hogy bűneik lemosatnak a keresztségben (Ap Csel 2,38; 10,48; 22,16). E parancs teljesítésének megtagadása hitetlenséget és engedetlenséget jelent, mely összeegyeztethetetlen a hit általi megigazulással. Elutasítása az Istennel való új szövetségnek. Amint valaki hinni kezd az evangéliumban, megtér és megkeresztelkedik Jézus nevében, és bűnei lemosatnak.

3. Isten ígérete hit által, és nem a törvény által nyerhető el (4,13-17a)

13) Mert nem a törvény által adatott az ígéret Ábrahámnak, vagy az ő magvának, hogy e világnak örököse lesz, hanem a hitnek igazsága által. 14) Mert ha azok az örökösök, akik a törvényből valók, hiábavalóvá lett a hit, és haszontalanná az ígéret: 15) Mert a törvény haragot nemz: ahol pedig nincsen törvény, ott törvény ellen való cselekedet sincsen. 16) Azért hitből, hogy kegyelemből legyen; hogy erős legyen az ígéret az egész magnak; nemcsak a törvényből valónak, hanem az Ábrahám hitéből valónak is, aki mindnyájunknak atyánk 17) (Amint meg van írva, hogy sok nép atyjává tettelek téged)…

13. vers: Ez a rész kihangsúlyozza, hogy Isten ígérete Ábrahám és leszármazottai számára hit által volt elnyerhető, nem pedig a törvény által. Az itt megjelenő gondolat szoros párhuzamba állítható a Gal 3,1-29 gondolatával. Az ígéret, amire utal, az egész világ öröksége. Bár egyetlen ószövetségi Igevers sem fejezi ki ezt az ígéretet pontosan ugyanezekkel a szavakkal, a gondolat megjelenik az I Móz 12,2-3-ban és a 22,17-18-ban. Isten azt ígérte, hogy megsokasítja Ábrahám leszármazottait, győzelmet ad nekik ellenségeik felett, és Ábrahám magván keresztül megáld minden nemzetet.

14. vers: Ez az ígéret hittel, és nem a törvény által volt elnyerhető. A törvény még nem is létezett, amikor Isten az ígéretet adta, tehát nyilvánvaló, hogy az ígéret nem a törvény alapján adatott. Isten a törvénytől függetlenül adta ígéretét. Nem kérte arra Ábrahámot, hogy tegyen eleget a törvénynek, hanem azt kívánta tőle, hogy fogadja el az ígéretet hittel. Ahogy a Gal 3,17-18 rámutat, „a kötést, melyet Isten először megerősített a Krisztusra nézve, a négyszázharminc esztendő múltán keletkezett törvény nem teszi erőtlenné, hogy megsemmisítse az ígéretet. Mert ha törvényből van az örökség, akkor többé nem ígéretből; Ábrahámnak pedig ígéret által ajándékozta azt az Isten."

Az ígéret elfogadásának egyetlen módja, a hit. Az ígéret nem tartozás; ezért senki sem használhatja fel a törvényt arra, hogy kiérdemeljen és kikényszerítsen vele egy ingyenes ígéretet. Az ígéret és a törvény két, egymást kölcsönösen kizáró mód valami elfogadására. Ha az ígéret egy nem létező törvénytől függ, akkor az ígéret egész alapja semmis, érvénytelen. Ha az ígéret csak azoknak szól, akik a törvényt kapták, akkor az nem igazán ígéret. A hit így lényegtelenné válik, az ígéret pedig értéktelenné.

15. vers: Mivel minden ember bűnös, az egyetlen dolog, amit a törvény előidéz, a harag. A törvény meghatározza a bűnt. Ahol nincs törvény, ott nincs törvénysértés sem. Mivel az ember sohasem képes betölteni a törvényt, az mindig ítéletet hoz rá.

16. vers: Ezért az ígéret megszerzése nem történhet úgy, hogy kiérdemeljük azt a törvény által. Helyette fel kell ismernünk, hogy az ígéret Isten ingyenes ajándéka (kegyelme) a számunkra, melyet hit által kell elnyernünk. A „hitből" kifejezés azt jelenti, „az ígéret hit által nyerhető el".

Isten Ábrahám valamennyi leszármazottjának adta ígéretét. Ha az ígéret a törvényből lett volna, nem szólt volna Ábrahám minden leszármazottjának, hanem csak azoknak, akik a törvényt kapták. Ezért az ígéretnek kegyelemből kell lennie, hit által, így szólhatott Ábrahám minden leszármazottjának. Az örökség ígérete tehát mindazoknak adatott, akik követik Ábrahám hitét, és nem csupán azoknak, akik a törvényt kapták. Ábrahám mindnyájunknak atyja.

17a vers: A fenti állítás bizonyítására ez a vers idézi az I Móz 17,5-öt. Isten megígérte Ábrahámnak, hogy sok nép atyjává teszi. Ha az ígéret csak a törvény által adatott, akkor Ábrahám csupán egyetlen nép atyja lenne. Mivel azonban sok nemzet atyja, mindazoknak atyja kell, hogy legyen, akik hisznek, nem csupán azoknak, akik rendelkeznek a törvénnyel.

Krisztus jött el, hogy Ábrahám áldását kiterjessze a pogányokra is, különösen a Lélek ígéretét (Gal 3,14). Mindenki, aki Krisztushoz tartozik, Ábrahám leszármazottja, és az ígéret örököse (Gal 3,29). Ahhoz, hogy valaki megfeleljen ennek az örökségnek, rendelkeznie kell ábrahám hitével, melyet a Róma 4 vizsgál a következőkben.

4. Ábrahám hitének vizsgálata és alkalmazása (4,17b-25)

17b) ...az előtt az Isten előtt, akiben hitt, aki a holtakat megeleveníti, és azokat, amelyek nincsenek, előszólítja, mint meglevőket. 18) Aki reménység ellenére reménykedve hitte, hogy sok népnek atyjává lesz, a szerint, amint megmondatott: Így lészen a te magod. 19) És hitében erős lévén, nem gondolt az ő már elhalt testére, mintegy százesztendős lévén, sem Sárának elhalt méhére; 20) Az Istennek ígéretében sem kételkedett hitetlenséggel, hanem erős volt a hitben, dicsőséget adván az Istennek, 21) És teljesen elhitte, hogy amit ő ígért, meg is cselekedheti. 22) Azért is tulajdoníttaték néki igazságul, 23) De nemcsak ő érette íratott meg, hogy tulajdoníttaték néki igazságul, 24) Hanem mi érettünk is, kiknek majd tulajdoníttatik, azoknak, tudniillik, akik hisznek Abban, aki feltámasztotta a mi Urunkat a Jézust a halálból, 25) Ki a mi bűneinkért halálra adatott, és feltámasztatott a mi megigazulásunkért.

Ez a rész megmagyarázza Ábrahám hitét, a hit általi megigazulás elsődleges példáját. Ahhoz, hogy valaki Ábrahám örököse legyen, Ábrahám hitével kell rendelkeznie. Fontos tehát, hogy tudja, milyen hite volt Ábrahámnak.

17.b vers: A Biblia eredetileg fejezetekre és versekre való felosztás és írásjelek nélkül íródott. Ezeket a fordítások adták hozzá a szöveghez, a könnyebb olvasás, megértés és utalás kedvéért. Noha segítségünkre vannak, ezek a felosztások nem ihletettek. Jelenlegi célunk érdekében hasznos, ha felosztjuk a 17. verset, mivel itt változik a gondolatmenet. A Nemzetközi angol fordítású Biblia, (az új fordítású magyar is – a ford.) két mondatra osztja fel a 17. verset. A második ezzel a résszel kezdődik. „Ő mindnyájunknak atyja Isten színe előtt, akiben hitt – abban az Istenben, aki életre kelti a holtakat és előhív olyan dolgokat, melyek nem léteztek."

Visszatérve a 16. vers gondolatmenetéhez, melyet a zárójel megszakított, a 17. vers megismétli, hogy Isten szemében Ábrahám mindnyájunknak atyja. A 17-21. versek Ábrahám hitét írják le.

1) Hit a mindenható, a mindentudó Istenben. Ábrahám hitének elemzése hite tárgyának leírásával kezdődik. Ahogy korábban megjegyeztük, a hit önmagában nem elegendő. Ereje teljességgel attól függ, akiben hiszünk. A hit tárgyára kell helyeznünk a hangsúlyt, s nem a hit tényére vagy a hit minőségére. A hamis istenek híveinek ugyanannyi hite lehet, mint nekünk, hitük mégis hiábavaló.

A hit tárgyának Istennek kell lennie – az egyetlen, igaz Istennek, Aki mindenható (teljes hatalommal bír) és mindentudó. Ábrahám hitt a mindenható Istenben – abban az Istenben, aki megelevenítheti a holtakat. Noha ez jellegzetesen zsidó leírása Istennek, Ábrahám esetében különleges jelentősége van, mivel ő és Sára már elhaltak voltak utódnemzés szempontjából (19. vers).

Ábrahám azt is hitte, hogy a mindentudó Isten – az Isten, Aki ismeri a jövőt, aki úgy szólhat a nem létező dolgokról, mint létezőkről. Mivel Ő mindenható, amikor így szól, valódi létezésre hívja elő azokat.

Amikor Isten azt mondta, „Legyen világosság”, a fény létrejött ott, ahol soha azelőtt nem volt világosság. Mivel Isten bizonyossággal ismeri a jövőt, úgy cselekedhet a jövőbeni események tekintetében, mintha azok már megtörténtek volna. Megismételve tehát, Ábrahámnak különleges jelentősége van, mivel Isten sok nép atyjának nevezte őt, megváltoztatva nevét Ábrámról (Családfő) Ábrahámra (Sokaság Atyja), mielőtt Izsák egyáltalán megszületett (I Móz 17,4-5).

2) Hit minden esélytelenség ellenére.

18. vers: Noha Ábrahám helyzete statisztikailag, emberi vagy természetes szempontból reménytelen volt, Ábrahám mégis reménykedve hitt.

3) Hit Isten Igéjében. Ábrahám hitt abban az ígéretben, melyet Isten adott neki. Egyszerűen szaván fogta Istent. Ennek következtében sok nép atyjává lett, ahogyan Isten megígérte. Isten ígéretének idézete az I Móz 15,5-ből való.

4) Hit az ellentétes körülmények ellenére.

19. vers: Ábrahám és Sára nagyon öregek voltak, fizikailag képtelenek a nemzésre. Gyermeknemzés szempontjából Ábrahám teste olyan volt, mintha holt lenne, és Sára méhe szintén halott volt. Nem csupán a valószínűség szólt ellenük, hanem biztosan tudták, hogy lehetetlen a helyzetük. Ábrahám azonban nem hagyta, hogy ezek a sajátos körülmények lerombolják a hitét. Csaknem minden tudós, aki tanulmányozta a szöveg bizonyítékait, egyértelműen látta, hogy a 19. vers szerint Ábrahám tudatában volt ezeknek a ellentétes körülményeknek. Habár figyelembe vette azokat, mégis hitt abban, hogy Isten Szava felülemelkedik rajtuk. A hagyományos fordítások szerint tehát ez a vers azt jelenti, hogy Ábrahám nem volt hajlandó a körülményekre tekinteni (Isten ígéretével szemben). A lényeg, hogy Ábrahám nem engedte, hogy az ellentétes körülmények lerombolják a hitét.

5) Hit, amely nem ingadozik.

20. vers: Ha hitünk ingadozik és kétségeink támadnak, nem kaphatunk semmit Istentől (Jak 1,6-8). Ábrahám nem ingott meg Isten ígéretében hitetlenséggel, hanem szilárdan állt a hitében, és folyamatosan dicsőséget adott Istennek.

6) Hit, amely teljes meggyőződés.

21. vers: Ábrahám teljesen meg volt győződve arról, hogy Isten meg tudja tenni, amit ígért.

A *22. vers* ismét idézi az I Móz 15,6-ot, rámutatva arra, hogy Isten igaznak nyilvánította Ábrahámot, mivel a 17-21. versekben leírt hittel rendelkezett.

Egyértelmű, hogy Ábrahám hite több volt, mint „könnyű hit” vagy értelmi elfogadás. Erős, szilárd hite volt Istenben, mely arra késztette, hogy bízzon Isten Igéjében és engedelmeskedjen Annak minden körülmények között. Egyértelmű, hogy Ábrahám hite több volt, mint egyszeri megvallás, mely feltétel nélküli örök biztonságot nyújtott volna számára. Állandó, folyamatos hit volt, mely arra késztette, hogy türelmesen várjon, ingadozás nélkül, míg Isten ígérete beteljesedik.

Amikor az ószövetségi szöveget tanulmányozzuk, melyből Pál levezeti tanítását Ábrahám hitéről, azt látjuk, hogy Ábrahám hite elválaszthatatlan az engedelmességétől. „Hit által engedelmeskedett Ábrahám” (Zsid 11,8). A Biblia nem azt jegyzi fel, hogy Ábrahámot értelmi hozzáállása alapján igazította meg Isten, anélkül, hogy Ábrahám engedelmeskedett volna Isten Igéjének. Ellenkezőleg, a Biblia azt mondja, hogy Ábrahám hit által igazult meg, miután teljességgel engedelmeskedett Isten parancsának, hogy hagyja el hazáját és rokonait (I Móz 12,1) és teljesen elhitte Isten ígéretét, hogy nagy néppé teszi őt (I Móz 12,2). Az Igerész, mely leírja hit általi megigazulását (I Móz 15,6), akkor következik, miután elhagyta Ur városát (I Móz 12), elvándorolt Kánaánba, elvált Lóttól (I Móz 13), felülemelkedett félelmén, hogy gyermektelen marad, és hitt Isten ígéretében, hogy lesz gyermeke (I Móz 15,1-4).

Isten teljesítette ígéretét, melyet Ábrahámnak tett, mert Ábrahám engedelmeskedett Neki: „És megáldatnak a te magodban a földnek minden nemzetségei, mivelhogy engedtél az én beszédemnek.” (I Móz 22,18). Izsáknak azt mondta Isten: „És megsokasítom a te magodat mint az ég csillagait, és a te magodnak adom mind ezeket a földeket: és megáldatnak a te magodban a földnek minden nemzetségei; Mivelhogy hallgata Ábrahám az én szavamra: és megtartotta a megtartandókat, parancsolataimat, rendeléseimet és törvényeimet” (I Móz 26,4-5). Ha a korábbi Igerészek arról szólnának, hogy Isten a cselekedetei alapján áldotta meg Ábrahámot, akkor helytelen lenne Ábrahámot úgy bemutatni, mint a hit általi megigazulás példáját. Továbbá érvénytelenítené a Róma 4,13-17 érveit, melyek szerint csakis hit által nyerhetjük el Isten ígéretét, és nem a törvény által. Az egyetlen mód arra, hogy összeegyeztessük Mózes könyvének kijelentéseit a Római levéllel, ha felismerjük, hogy a hit és az engedelmesség elválaszthatatlanok egymástól. Hinni annyi, mint engedelmeskedni, és engedelmeskedni annyi, mint hinni. Amikor Isten megjutal-

mazta Ábrahám engedelmességét, egyszerűen a hitét jutalmazta meg; nem egy tartozást fizetett ki, melyet Ábrahám jó cselekedetekkel megszolgált. Ábrahám példája, ahogy a Római levélben látjuk, azt mutatja, hogy a megigazító hit, egy engedelmes, kitartó hit.

23. vers: A Róma 4,23-25 ránk vonatkoztatja Ábrahám hitét. A Biblia nem csak Ábrahám miatt jegyezte fel, hogy hit által igazult meg.

24. vers: Hanem miérettünk is. Ábrahám tapasztalata arra tanít, hogy mi is igazságot nyerhetünk hit által. Ha hiszünk Isten Lelkében, Aki feltámasztotta Jézust a halálból, mi is elérhetjük, hogy felruháztassunk igazsággal. Itt szoros párhuzamot látunk Ábrahám hitével. Ugyanabban kell hinnünk, az igaz Istenben, ahogyan Ábrahám tette. Hinnünk kell, hogy Isten életet támaszthat a halálból is, ahogyan Ábrahám hitte. Különösképpen, mert a Krisztus feltámadásába vetett hit alapvető az üdvösséghez (Róma 10,9). Azok, akik tagadják a csodát, különösen Jézus feltámadását, nem rendelkeznek Ábrahám hitével, és nem fognak megigazulni. Hinnünk kell azt is, hogy Istenünk bizonyossággal ismeri a jövőt, ahogy Ábrahám hitte; különben nem lehetünk meggyőződve a Sátán, a bűn és a halál felett aratott örökkévaló győzelemről.

A *25. vers* a hit általi megigazulás alapja. Isten Lelke áldozatul adta az ember Krisztust a mi bűneinkért. Bűneink tették Krisztus halálát szükségessé; azért, hogy bűnbocsánatot nyerhessünk, Neki meg kellett halnia. (A görög elöljárószó *dia,* melyet „-ért" raggal fordítanak, ugyanaz a 25. vers mindkét mondatrészében). Megigazulásunk érdekében Krisztusnak fel kellett támadnia. A feltámadás nem azért történt, mert már igazak voltunk, vagy hogy igazságunkat bizonyítsa. A feltámadás valójában lehetővé tette a megigazulást; alapvető a megigazulásunkhoz. Krisztus halála és feltámadása elválaszthatatlanul összetartozik; úgy kell tekintenünk azokat, mint egyetlen egészet, mely elérhetővé teszi számunkra a megigazulást. Jézus feltámadása nélkül senki sem igazulhatna meg.

Megjegyzés: A megigazulás teljes áttekintése

Ennél a pontnál segítségünkre lehet, ha összegezzük a levél tanítását a megigazulásról, és összehasonlítjuk azt más utalásokkal az Újszövetségből, melyek a megigazulással kapcsolatosak.

A megigazulás *forrása* Isten kegyelme. Isten az, Aki megigazít (Róma 8,33). A megigazulás az Ő ingyenes, ki nem érdemelt ajándéka (Róma 3,24).

A megigazulás *alapja* Krisztus vére. Krisztus vére szerezte meg számunkra a megigazulást és tette lehetővé Istennek, hogy megigazítson, miközben következetes marad igazság-alapelvéhez (Róma 3,24-25). Krisztus vére Krisztus áldozati halálára utal, és Krisztus feltámadása azért volt szükséges, hogy a halált hatékonnyá tegye (Róma 4,25). A megigazulás (és az üdvösség minden munkája) valamennyi korban kegyelemből, hit által volt elnyerhető, és Krisztus vérén alapult (Róma 3,24-25; Ef 2,8-9; Tit 3,4-6; Zsid 9,22-28; 10,1-22).

A megigazulás *eszköze* a hit. A Jézusba vetett hit által nyerjük el életünkben a megigazulást, és alkalmazhatjuk egyéni szinten (Róma 3,22; 5,1). A Krisztusba vetett hit magában foglalja az Ő evangéliumának való engedelmességet.

A megigazulás *ideje* a mi korunkban az újjászületés pillanata (a víztől és Lélektől való születésé a Ján 3,3-5 szerint). A megigazulás akkor történik meg, amikor válaszolunk az evangéliumra a hit engedelmességével. Az újszövetségi egyházkorszakban, mely Pünkösd napján kezdődött, Isten hit által igazít meg, amikor megtérünk a bűnből, megkeresztelkedünk vízzel Jézus nevében, és betöltekezünk Szent Lélekkel (Ap Csel 2,37-38; I Kor 6,11).

A megigazulás *gyümölcse vagy bizonyítéka* szavak és cselekedetek. Jézus azt mondta, hogy az ítélet napján szavaink alapján igazulunk meg vagy ítéltetünk el (Máté 12,36-37). Jakab könyve azt mondja, hogy cselekedeteink által igazulunk meg (Jak 2,24). Ezek a tanítások nem mondanak ellene a Római levélnek, hanem abban az értelemben beszélnek a megigazultságról, hogy „igaznak is mutatkozni". Ha hiszünk, szavaink és cselekedeteink jók lesznek, és bizonyítják élő hitünket. Ha nem hiszünk, szavaink és cselekedeteink gonoszak lesznek, és elítélnek minket. (Lásd a Róma 2,6-10 magyarázatát a cselekedetek alapján történő ítélet további tárgyalása végett.)

Néhányan úgy vélik, hogy a Római levélnek és Jakab levelének tanítása ebben a tárgyban ellentmond egymásnak. Mivel mindkét könyvet a Szent Lélek ihlette, tévedhetetlenek és igazak, és nincs bennük ellentmondás. Összhangban vannak és kiegészítik egymást, egységes teológiát tárva elénk. A Jakab 2,14-26 azt tanítja, hogy a gyakorlatban nem választhatjuk külön a hitet a cselekedetektől. Nem választhatjuk kü-

lön a hitet az elkötelezettségtől, a választól és a cselekvéstől. A Róma 3,21-25 azt tanítja, hogy elfogadható cselekedetek csakis hitből származhatnak; a Jakab 2,14-26 arra tanít, hogy a cselekedetek mindig elfogadható hitből származnak. A Római levél azt mondja, hogy hit által igazulunk meg; Jakab azt mondja, hogy az a hit, amely megigazít, szükségképpen cselekedeteket eredményez.

Jakab levele felismeri, hogy minden jó és tökéletes ajándék, melyek közé tartozik természetesen az üdvösség is, Istentől való, és nem emberi cselekedetek érdemlik ki (Jak 1,17). A Páli levelek felismerik, hogy a megmentő kegyelem és a megmentő hit mindig jó cselekedeteket és istenfélő életet eredményez (Ef 2,8-10; Tit 2,11-12; 3,1; 8). A hithősök leírásánál a Zsid 11 csak úgy tudta leírni ezeknek az embereknek a hitét, hogy a hitből való cselekedeteiket idézte, mert csakis cselekedeteik által mutatkozik meg a hitük.

Íme néhány idevonatkozó idézet Jakab tanításából: „Mi haszna, atyámfiai, ha valaki azt mondja, hogy hite van, cselekedetei pedig nincsenek? Avagy megtarthatja-é őt a hit?… Azonképen a hit is, ha cselekedetei nincsenek, megholt ő magában. De mondhatja valaki: Néked hited van, nékem pedig cselekedeteim vannak. Mutasd meg nékem a te hitedet a te cselekedeteidből, és én meg fogom néked mutatni az én cselekedeteimből az én hitemet… Akarod-é pedig tudni, te hiábavaló ember, hogy a hit cselekedetek nélkül megholt? Avagy Ábrahám, ami atyánk, nem cselekedetekből igazíttatott-é meg, felvivén Izsákot, az ő fiát az oltárra? Látod, hogy a hit együtt munkálkodott az ő cselekedeteivel, és a cselekedetekből lett teljessé a hit; És beteljesedett az Írás, amely ezt mondja: Hitt pedig Ábrahám Istennek, és tulajdoníttatott néki igazságul, és Isten barátjának neveztetett. Látjátok tehát, hogy cselekedetekből igazul meg az ember, és nem csupán hitből… Mert miképen holt a test lélek nélkül, akképen holt a hit is cselekedetek nélkül." (Jak 2,14; 17-18; 20-24; 26).

Jakab beszél az olyan hitről, mely nem ölt testet a magatartásban. Az ilyen „hit" halott, és valójában nem is hit. Ábrahám hite például valódinak mutatkozott, amikor engedelmeskedett Isten parancsának, hogy Izsákot feláldozza az oltáron. Természetesen hit által igazult meg már évekkel korábban, de a hit általi megigazulása azzal bizonyult valóságosnak, hogy továbbra is engedelmességben járt. Hit általi megigazulásának bibliai feljegyzése azzal teljesedett be – azzal vált valósággá, azzal lett bevégzetté, azzal nyert megerősítést[9] –, hogy engedelmeskedett. Ha Ábrahám elutasította volna, hogy engedelmeskedjék Istennek, „hite" elégtelen lett volna. Nem az a megmentő hit lett volna, melyről mind a Római levél, mind Jakab levele beszél.

A Római levél és Jakab levele egyaránt Ábrahámot hozza fel tanításuk bemutatására – mindkettő az I Móz 15,6-ot idézi – tehát a hit alapvető fogalma mindkét levélben ugyanaz. Mindkét könyv kizárólag az engedelmes hitet tekinti valódi hitnek. A Római levél kihangsúlyozza, hogy Ábrahám üdvössége – és a miénk is –, élő hit nyomán adatott, és nem a törvény holt cselekedetei által. Jakab azt hangsúlyozza, hogy Ábrahám életében – és a miénkben is –, az egyetlen valódi hit az a hit, mely megnyilvánul jó cselekedetekben.

Más szavakkal, a Római levél és Jakab levele két különböző pontra mutat rá, de mindkettő ugyanazon a teológián alapul. Az alábbi táblázat mutatja, miként használják ugyanazokat a fogalmakat különböző módokon, különböző szövegösszefüggésekben:

Különböző fogalmak használata a Római levélben és Jakab levelében

Fogalom	***Róma 3-4***	***Jakab 2***
Hit	Élő hit; teljes bizalom és elkötelezettség	Holt hit; csak értelmi elfogadás vagy megvallás
Cselekedetek	Holt cselekedetek; cselekedetek az üdvösség elnyeréséért	Élő cselekedetek; gyümölcsök vagy élő hit
Megigazulás	Isten igaznak nyilvánít	Az igazság megláttatik Isten és az emberek előtt.

Összegzésül *csak hit által nyilvániттatunk igaznak* – engedelmes, cselekedetekben megmutatkozó hit által – nem a törvényhez való ragaszkodás, vagy a törvény megtartása által, hogy üdvösséget nyerjünk

(Róma 3,21). *Csak cselekedetek által mutatkozunk igaznak,* melyeket a valódi hit elkerülhetetlenül eredményez, és nem értelmi hit vagy egyedül a hit megvallása által (Jak 2,14-26). Azok számára, akik úgy vélik, hogy a megmentő hit pusztán elfogadás vagy megvallás kérdése, Jakab valóban ellene szól a Római levélnek, és Isten Igéje hibás volna. Azok számára, akik felismerik, hogy a megmentő hit magában foglalja az engedelmességet, a Római levél és Jakab levele egységben összeilleszkedik, és teljes egészet képez.

C. A megigazulás folyamatos áldása (5,1-11)

1) Megigazulván azért hit által, békességünk van Istennel, a mi Urunk Jézus Krisztus által, 2) Aki által van a menetelünk is a hitben ahhoz a kegyelemhez, amelyben állunk; és dicsekedünk az Isten dicsőségének reménységében. 3) Nemcsak pedig, hanem dicsekedünk a háborúságokban is, tudván, hogy a háborúság békességes tűrést nemz. 4) A békességes tűrés pedig próbatételt, a próbatétel pedig reménységet. 5) A reménység pedig nem szégyenít meg: mert az Istennek szerelme kitöltetett a mi szívünkbe a Szent Lélek által, aki adatott nékünk. 6) Mert a Krisztus, mikor még erőtelenek valánk, a maga idejében meghalt a gonoszokért. 7) Bizonyára igazért is alig hal meg valaki; ám a jóért talán csak meg merne halni valaki. 8) Az Isten pedig a mi hozzánk való szerelmét abban mutatta meg, hogy mikor még bűnösök voltunk, Krisztus érettünk meghalt. 9) Minekutána azért most megigazultunk az ő vére által, sokkal inkább megtartatunk a harag ellen ő általa. 10) Mert ha, mikor ellenségei voltunk, megbékéltünk Istennel az ő Fiának halála által, sokkal inkább megtartatunk az ő élete által, minekutána megbékéltünk vele. 11) Nemcsak pedig, hanem dicsekedünk is az Istenben a mi Urunk Jézus Krisztus által, aki által most a megbékélést nyertük.

Az 5. fejezet összefoglalja a megigazulás témáját, és előkészíti az olvasót a megszentelődés témájára, mellyel a 6-7. fejezetben fog foglalkozni. Miután megmagyarázta és bizonyította a hit általi megigazulás tanítását a 3-4. fejezetben, a Római levél megvizsgálja az áldásokat, melyek a megigazuláshoz társulnak (5,1-11). Az 5. fejezet kihangsúlyozza, hogy a hit általi megigazulás tartós eredményt hoz. Teljes megoldást nyújt az ember állapotára. A hit különösen három áldást von maga után: békességet, örömöt és reménységet.

1. vers: A hit általi megigazulás első áldása a békesség Istennel az Úr Jézus Krisztus által. Ez a békesség nem az elme nyugalma (noha azt is magában foglalja), hanem kapcsolat Istennel. A megigazulás előtt ellenséges viszonyban álltunk Istennel, és az isteni harag alatt voltunk. Jézus Krisztus engesztelő halála által azonban most békés kapcsolatba kerültünk Istennel. A görög ige itt folyamatos jelen időben áll, ahogy a magyar fordítás helyesen visszaadja: „Békességünk van Istennel." Egy másik régi olvasatban „Legyen békességünk Istennel", de szöveg szerinti és logikai alapon a legtöbb tudós elfogadja a hagyományos olvasatot.

2. vers: Krisztus munkája és a Benne való hitünk által mi is Isten kegyelméhez járulhatunk. A görög szöveg szó szerint azt mondja: „Bemehettünk", utalva arra az időpontra, amikor először léptünk be Isten kegyelmébe az újjászületéskor. Most folyamatosan állunk ebben a kegyelemben. Ennek eredményeképpen örvendezünk Isten dicsőségének reménységben. Ez a jövendő dicsőség reménysége, amely megláttatik majd bennünk (Róma 8,18).

Ugyanaz a görög ige, *kauchaomai,* található a 2., 3., és a 11. versben, és azt jelenti, „örvendezni vagy dicsekedni." A magyar fordítás mind a három Igében a „dicsekedni" szót használja. Az 5. fejezet három dolgot sorol fel, amelyben dicsekedhetünk, ujjonghatunk vagy örvendezhetünk: 1) Isten dicsőségének reménységében, 2) a háborúságokban és 3) Magában Istenben.

3. vers: Örömünk második tárgya a háborúság vagy megpróbáltatás. Nem csupán a jövendő dicsőségnek reményében örvendezhetünk, hanem jelen nyomorúságunkban is. A korai egyház örvendezett az üldözések között (Ap csel 5,41), és a kísértésekben (Jak 1,2). Számukra a nyomorúság annak jele volt, hogy belépést nyerhetnek Isten országába (Ap Csel 5,41), és a nyomorúság elszenvedése biztosíték volt a végső jutalomra (II Tessz 1,4-5). Más szavakkal a szenvedések nem rombolják le reménységünket, hanem inkább megerősítik azt.

Hogyan történik ez? Hogyan örvendezhetünk a jelen nehézségek között? A levél négy, logikusan egymásból következő lépésben magyarázza meg ezt: 1) A nyomorúság tűrésre (állhatatosságra) tanít. A Jakab 1,3 hasonló kijelentést tesz: „Tudván, hogy a ti hiteteknek megpróbáltatása kitartást szerez".

4. vers: Az állhatatosság formálja a jellemet. Az itt szereplő görög szó jelentése: bizonyíték, jóváhagyás, kipróbáltság; megpróbált, érett jellem. 3) A megpróbált jellem reménységet szül – a jövőbeni jutalom és a jövőbeni dicsőség reménységét.

5. vers: 4) Az a reménység, mely ily módon jön létre, sohasem okoz csalódást, mivel Isten szeretetén nyugszik. Ezzel az utolsó lépéssel megmutatkozik, hogy a jelen nyomorúság biztosan vezet a jövőbeni dicsőséghez. Tehát örvendezhetünk jelenlegi nyomorúságunknak, úgy tekintve arra, mint a jövőbeni dicsőség megerősítésére. Nem csak a nyomorúság ellenére, hanem éppen a jelen nyomorúságnak köszönhetően örvendezhetünk, mivel megalapoz egy növekvő folyamatot, mely kétségkívül a jövőbeni dicsőséghez vezet.

Isten szeretete, melyen az egész folyamat alapul, kitöltetett a mi szívünkbe a Szent Lélek által, Isten Lelke által, Aki ingyen adatott nékünk. Ily módon a Lélek jelenlegi munkája az életünkben biztosítéka a jövőbeni örökségünknek (Róma 8,23; Ef 1,13-14).

A *6. vers* a következőkben bizonyítja, hogy a megigazulás ezen áldásai maradandóak, és bízhatunk jövőbeni üdvösségünkben. Az Igerész rámutat, hogy Isten szeretete az alapja ezeknek az áldásoknak. Ha elemezzük, miféle szeretetet érez Isten irántunk, meglátjuk, miért lehet teljes bizalmunk üdvösségünk állandóságában.

Milyen Isten irántunk való szeretete. Ez a szeretet arra indította Krisztust, hogy meghaljon értünk, amikor mi még gyengék voltunk, és képtelenek arra, hogy segítsünk magunkon. Krisztus halála egy Isten által kijelölt időpontban történt, vagyis számunkra éppen megfelelő időpontban. Krisztus akkor halt meg értünk, amikor mi még istentelenek voltunk. (Ez magyarázatot ad arra, hogyan igazíthatja meg Isten az istentelent, ahogyan azt a Róma 4,5 kifejti.)

7. vers: Emberek között az is nagyon ritkán esik meg, hogy valaki meghaljon egy igaz emberért. Ha valaki meghal egy jó emberért, igen elismerésre méltó dolgot tesz, mellyel túllépi az emberi természet korlátait. Ezzel együtt is elképzelhetetlen, hogy valaki szándékosan meghaljon egy gonosz emberért.

8. vers: Krisztus mégis pontosan ezt tette értünk. Mikor még bűnösök voltunk, Krisztus meghalt értünk. Ez a cselekedete magasztalja, megerősíti, kijelenti, megmutatja, bizonyítja és megalapozza Isten irántunk való szeretetét. A görög szórend a hangsúlyt a birtokos szerkezetre helyezi. Isten kimutatta az Ő *saját* szeretetét irántunk.

Ennek csak akkor látjuk értelmét, ha megértjük, hogy Isten egyetlen. Hogyan mutatta meg Krisztus halála Isten szeretetét, hangsúlyozottan Isten saját szeretetét, ha Krisztus és Isten két különálló személy? Oly nagyon szerette Isten a világot, hogy valaki mást küldött szenvedni a világért? Nem. Isten úgy szerette a világot, hogy kinyilatkoztatta Magát testben, mint Isten Fia, és ezt az emberi életet áldozta fel értünk. Isten annyira szeretett minket, hogy Önmagát adta. „Isten volt az, aki Krisztusban megbékítette magával a világot" (II Kor 5,19). Atyánk és Teremőnk lett a mi Megmentőnk és Megváltónk (V Móz 32,6; Ézs 63,16; Mal 2,10; Kol 1,14-22).

A *9. vers* aláhúzza a megigazulás áldásainak maradandóságát a „sokkal inkább" kifejezés használatával, mely megismétlődik a 10., a 15., a 17. és a 20. versben is. Ha Krisztus meghalt értünk, mikor még istentelen bűnösök voltunk, mennyivel többet fog tenni értünk most, hogy már hozzá tartozunk? Ha igaznak számított minket, mikor még nem voltunk igazak, biztosan megment minket most, amikor az Övéi vagyunk.

A vers úgy írja le megigazulásunkat, mint múltbeli eseményt, utalva az újjászületés élményére. Ez Jézus vére által (szó szerint „vérében") volt lehetséges. Ahogy már a Róma 3,25-ről szóló magyarázatunkban kifejtettük, Jézus vére Jézus életét jelképezi, melyet halálra adott. A Róma 4,25 szerint egyedül a halála hatástalan lenne a feltámadása nélkül. Ezért Krisztus megmentő vére az Ő halálát, eltemettetését és feltámadását jelenti, mely a mi üdvösségünkért történt. Ezért nem úgy igazulunk meg, hogy Krisztus fizikai vérét misztikus módon felkenjük, hanem úgy, hogy azonosulunk az Ő halálával, eltemettetésével és feltámadásával az engedelmes hit által.

Míg a megigazulás múltbeli esemény számunkra, addig az üdvösség teljes értelemben még a jövőben vár ránk. Krisztus által megmenekültünk Isten jövendő haragjától, mely a bűnösökre súlyt le az ítéletkor. Megmenekülni szó szerint azt jelenti, megtartatni.

10. vers: Ez a vers megismétli és összefoglalja a 6-9. versek gondolatát. Miközben Isten ellenségei voltunk, Isten megbékített minket Magával Fiának halála által. Megbékíteni azt jelenti, visszaszerezni a jóindulatot, helyreállítani egy kapcsolatot. Ez egy másik nézőpontja Krisztus halálának. Isten szempont-

jából Krisztus halála kiengesztelés; az ember szempontjából kibékítés. Isten kiengeszteltetett; az ember kibékíttetett.

Ha Krisztus halála kibékített minket Istennel, mennyivel inkább megtart minket az Ő élete. A 6-9. és a 10. verset összehasonlítva a következő párhuzamos kifejezéseket találjuk: erőtelenek/bűnösök, és ellenségei, megigazultunk, megbékéltünk, Krisztus vére és Krisztus halála.

A kulcspont ez: Isten már megtette üdvösségünk nehéz részét, ezért biztosak lehetünk abban, hogy meg fog tenni minden más szükséges dolgot is, hogy mindvégig megtartsa üdvösségünket. Emberileg szólva a nehéz rész az ember Krisztus halála volt, amikor ez a halál olyan emberek érdekében történt, akik nem érdemelték azt meg, s még csak nem is méltányolták. Teológiailag a nehéz rész igaznak számítani azt, aki nem igaz, és békességet szerezni az ellenségek között. A könnyű rész megtartani ezt a békességet most, hogy Isten barátai vagyunk. A könnyű rész, a kapott erővel megmaradni üdvösségünkben most, hogy már megadatott a számunkra, és arra törekedni, hogy igazak maradjunk.

Istené a kibékítés cselekvő része. Mi passzív részvevők vagyunk. Isten megbékített minket Önmagával; mi békességben vagyunk Vele. Mi nem békülhetünk meg Vele jócselekedeteink által; ez csakis Krisztus halála által érhető el. Isten biztosította számunkra; mi elfogadtuk. Természetesen el kell fogadnunk és alkalmaznunk kell életünkben az Ő halálát engedelmes hitünk által.

Ismételten tehát, Isten egyetlenségét látjuk Krisztusban. Hogyan békíthetett meg minket Isten Krisztus halála által, ha Isten és Krisztus két különálló személy? Mivel Isten (az Istenség egész teljessége) Krisztusban testesült meg, Isten valóban megbékített minket Magával, amikor az ember Krisztus meghalt (II Kor 5,19; Kol 2,9-10).

Az Ő élete által menekültünk meg, szó szerint „az Ő életében". Ami megtart és megőriz minket Istennel való kapcsolatunkban, a Krisztus élete mibennünk, az Ő feltámadt életének ereje, mely bennünk van. A Lélek, Aki feltámasztotta Krisztust a halálból, bennünk lakozik és megszentelő erővel ruház fel minket (Ap Csel 1,8; Róma 8,3-4;11).

Az üdvösség nem csupán pillanatnyi élmény; jelenben és jövőben is tart. A hívő úgy menekül meg, hogy jelenleg is és a jövőben is részese Krisztus életének. Ha a hívő elválasztja magát Krisztus életétől, elveszti jelenlegi üdvösségét és a jövőbeni üdvösség reményét is. Ha megmarad Krisztus életében, biztos lehet jövőbeni üdvössége felől.

Röviden, megbékéltünk Istennel Krisztus halála által, de megtartattunk az élete által. Nem elég visszatekinteni Krisztus *értünk* elszenvedett halálára; az Ő feltámadott életének kell *bennünk* lennie. Mind a megigazulásra, mind a megbékélésre akkor kerül sor, amikor azonosulunk Krisztus halálával, eltemettetésével és feltámadásával az újjászületésünk pillanatában. Az üdvösség azonban több, mint pillanatnyi esemény; élethosszig tartó folyamat, mely magában foglalja a növekvő megszentelődést a végső megdicsőülésig. A megigazulás és a megbékélés Krisztus vérén vagy halálán alapul, de a megszentelődés alapja Krisztus élete (az Ő bennünk élő Lelke). Krisztus nem csupán megigazít és megbékít, de meg is ment (megtart) minket. Amíg Krisztusban maradunk, és Krisztus bennünk él, biztosak lehetünk örök üdvösségünk felől. Bízhatunk abban, hogy a megigazulás áldásai állandóak.

11. vers: Nem csupán bízhatunk üdvösségünkben, örvendezhetünk a jövendő dicsőség reménységében, és a jelen nyomorúság közt ugyancsak örvendezhetünk magának Istennek. Örvendezünk Istenben Jézus Krisztus által, mert egyedül Krisztus által mehetünk be Istenhez. Isten kegyelme, az Ő szeretetének megmutatása, a megigazulás és a megbékülés csakis az testben való kinyilatkoztatása által lehetséges, aki Jézus.

Örvendezünk Istenben Krisztus által, mert Istentől Krisztuson keresztül nyertünk „megbékélést". Az angol változat fordításában „kiengesztelést", s ez az egyetlen Ige, amelyben az Újszövetség ezt a szót használja. A görög *katallage* szó azonban, mely igei formában szerepel a 10. Versben és főnévi formában a 11. versben, nem hordozza ugyanazt a jelentést, mint a modern angol „kiengesztelés" szó. Az angol *kiengesztel* szóval az Ószövetségben azt a héber szót fordítják, melynek jelentése „elfedez, kiengesztel, megbocsát, elnéz". A görög szó jelentése a 11. versben „megbékítés vagy helyreállítás" és ez a jelentés illeszkedik a szövegösszefüggésbe. Ez volt a „kiengesztelés" angol szó eredeti mellékértelme.

D. Egyetemes alkalmazás (5,12-21)

12) Annakokáért, miképen egy ember által jött be a világra a bűn, és a bűn által a halál, és akképen a halál minden emberre elhatott, mivelhogy mindenek vétkeztek; 13) Mert a törvényig vala a bűn a világon;

a bűn azonban nem számíttatik be, ha nincsen törvény. 14) Úgyde a halál uralkodott Ádámtól Mózesig azokon is, akik nem az Ádám esetének hasonlatossága szerint vétkeztek, aki ama következendőnek kiábrázolása vala. 15) De a kegyelmi ajándék nem úgy van, mint a bűneset; mert ha amaz egynek esete miatt sokan haltak meg, az Isten kegyelme és a kegyelemből való ajándék, mely az egy ember Jézus Krisztusé, sokkal inkább elhatott sokakra. 16) És az ajándék sem úgy van, mint egy vétkező által; mert az ítélet egyből lett kárhozottá, az ajándék pedig sok bűnből van igazulásra. 17) Mert ha az egynek bűnesete miatt uralkodott a halál az egy által; sokkal inkább az életben uralkodnak az egy Jézus Krisztus által azok, kik a kegyelemnek és az igazság ajándékának bővölködésében részesültek. 18) Bizonyára azért, miképen egynek bűnesete által minden emberre elhatott a kárhozat: azonképen egynek igazsága által minden emberre elhatott az életnek megigazulása. 19) Mert miképen egy embernek engedetlensége által sokan bűnösökké lettek: azonképen egynek engedelmessége által sokan igazakká lesznek. 20) A törvény pedig bejött, hogy a bűn megnövekedjék; de –ahol megnövekedik a bűn, ott a kegyelem sokkal inkább bővölködik: 21) Hogy miképen uralkodott a bűn a halálra, azonképen a kegyelem is uralkodjék igazság által az örök életre a mi Urunk Jézus Krisztus által.

Ez igen nehéz szakasz, különösen a 12-14 versek, a tömör megfogalmazás miatt. Az Igerész szembeállítja Ádámot és Krisztust, akik az emberi faj két fejét képviselik. Bemutatja, hogy a megigazulás alapelve az egész emberiségre vonatkozik. Az egész emberiségnek szüksége van megigazulásra, és az egész emberiség részesülhet megigazulásban. Az egész emberiség bűn alatt van egy ember – Ádám – miatt, és az egész emberiség részesülhet igazságban egy ember – Krisztus által. Az Igeszakasz hidat képez a megszentelődés tárgyalásához, mely a 6. fejezetben kezdődik.

12. vers: Az egész emberiség bűn alatt van, és szüksége van megigazulásra. A 3. fejezet azt tanítja, hogy mindenki a bűn uralma alá születik, bűnös természettel. Ez a szakasz nem *bűnökről* beszél (bűnös cselekedetekről), hanem *bűnről* (bűnös természetről). A bűnös cselekedetek elítélnek minket, de csupán tünetei a probléma gyökerének, a bűnös természetnek.

A bűn egy ember – Ádám – által jött be a világra. Ez Ádám bűnbeesésének történelmi tényére utal az Édenkertben. Noha Éva engedett először a kísértésnek, Ádám volt a család feje, a faj képviselője, és tettének jogi következményei lettek utódai számára is. A héber *adam* szó ténylegesen azt jelenti, „ember vagy emberiség”, beleértve mind a férfi, mind a női nemet (I Móz 5,2). Éva csalás áldozata lett, Ádám azonban nem (I Tim 2,14). Ő szándékosan vétkezett, tudatosan szegte meg Isten parancsolatát.

A halál a bűn egyenes következményeként jött be a világra, mivel Isten törvénye halált követel a bűnért. Isten megmondta Ádámnak és Évának, ha megszegik a parancsolatát, biztosan meghalnak (I Móz 2,17). Az I Móz szövegösszefüggésében ez elsősorban fizikai halálra utal, noha a fizikai halál a szellemi halál szimbóluma (elválasztás Istentől). Ez megmagyarázza, hogy miért halnak meg fizikailag még az újjászületett hívők is (hacsak Krisztus nem tér vissza haláluk előtt). Mindenki egy bűnös faj tagjaként születik és az eredeti halálbüntetés alatt van.

A halálbüntetés minden embert súlyt, „mert mindenki vétkezett.” Ez nyilvánvalóan azt jelenti, hogy mindenki halál alá vettetett, hiszen bizonyos értelemben mindenki vétkezett Ádámban. Ezzel az Ige nem csak azt mondja, hogy mindenki megérdemli a halált, mert mindenki elkövette saját bűneit, habár ez természetesen igaz, mint ahogy azt a Róma 3,23 és 6,23 megmagyarázza. Ha csak erre a kijelentésre korlátozzuk az Igét, akkor az 5. fejezet érvelése nem lépne tovább a 3. fejezetnél, továbbá Ádám bűne nem lehetne indok arra, hogy a bűn és a halál uralkodik az emberiség felett, amint azt a 12. vers megállapítja. Nem lenne magyarázatunk a csecsemők és a keresztények halálára, sem az ember egyetemes küzdelmére a bűnös természettel.

Ahogy Watchman Nee mondta: „A Római levél tanítása nem az, hogy bűnösök vagyunk, mert bűnöket követtünk el, hanem az, hogy vétkezünk, mivel bűnösök vagyunk. Alkatilag vagyunk bűnösök.”[10] A Róma 5,19 ismét leszögezi ezt az igazságot: „…egy embernek engedetlensége által sokan bűnösökké lettek”.

Hogyan vétkeztünk Ádámban? Ez a kijelentés látszólag sérti az egyéni felelősségről alkotott felfogásunkat. Számunkra nem tűnik jogosnak elítéltetni egy ősünk bűne miatt. Néhány megfigyelés azonban segítségünkre lehet a megértésben.

Először is tagadhatatlanul igaz, hogy a gyermekek életére hatással vannak szüleik és más őseik döntései és cselekedetei. Egy emberre két dolog gyakorol hatást: a genetikai örökség (teljesen az ősök határoz-

zák meg) és a környezet (főleg a szülők határozzák meg az kritikus első években). Nee így magyarázta ezt a családi összetartozást:

> Látod az emberi élet egyetlenségét? Életünk Ádámtól ered. Ha ükatyád meghalt volna három esztendős korában, hol lennél most te? Te is meghaltál volna benne! A te élményed így függ össze az övével. És éppen ilyen módon, mindenki élménye azonosul azzal, amit Ádám élt át.[11]

Másodszor a Biblia tanít a családi összetartozás alapelvéről. Józsué 7. fejezetében egy egész családot halálbüntetés súlyt Ákán, az atya és férj bűne miatt. A Zsid 7,9-10 arról ír, hogy Ábrahám tizedadása vonatkozott az ő meg nem született leszármazottjára, Lévire is.

Harmadszor az Ádám bűne miatt kirótt ítélet nem jelent örök kárhozatot az egyéni bűnöktől függetlenül. Ez a szakasz azt tanítja, hogy az emberben önmagában nincs meg a lehetősége az üdvösségnek, de ez nem jelenti azt, hogy Isten elítéli az egyént Ádám bűnös tettéért. Ádám bűne arra ítél minket, hogy bűnös természettel szülessünk, és fizikai halál alá vettessünk, de az ő cselekedete nem ítél minket örök kárhozatra. Saját szándékos bűneink miatt jutunk oda. A bűnösség nem ruháztatik át, hanem személyes (13. vers). Ákán gyermekei apjuk bűne miatt haltak meg, de Isten nem ítélte őket szükségszerűen örök kárhozatra. Az alkoholisták és a bűnözők gyermekei sok mindent elszenvednek szüleik bűnei miatt, de nem azokért jutnak kárhozatra. Egy generáció bűneinek ideiglenes fizikai következményeit a következő generációk szenvedhetik meg (II Móz 20,5; 34,7; III Móz 14,18; V Móz 5,9), de Isten senkit sem büntet meg szellemileg az atyái bűneiért (Jer 31,29-30; Ezék 18,2-4). Egy gonosz atya igaz fia nem vétkes az apja bűneiért (Ezék 18,14-17).

Negyedszer jogtalannak tűnik, hogy egy ember bűne miatt szenvedjünk, de a jogtalanság nem Istenben van. Isten nem felelős az ember bűnéért vagy az ember kudarcáért, ha nem adja át istenismeretét a következő generációknak. Ádámmal, majd pedig Noéval Isten igaznak alapozta meg az emberiséget, és teljessé tette istenismerettel. Az ember felelős az ember bűnéért, és Isten jogosan jár el, amikor az egész emberiséget elítéli. Mégis kegyelmesen üdvösséget készített el a számára Krisztus által. Ha nekünk jogtalannak tűnik, hogy egy ember miatt szenvedünk, akkor Isten bőségesen ellensúlyozta ezt a „jogtalanságot" azzal, hogy üdvösséget kínál fel az egy ember – Krisztus által. Nem érdemeljük meg az üdvösséget; kegyelem által nyerjük el. Ahogy egy ember bűnre vezetett minket jogtalanul, úgy egy ember igazságra vezet minket érdemtelenül (Róma 5,18-19).

Összefoglalva, a Róma 5,12 és az 5,19 azt tanítja, hogy Ádám miatt lettünk bűnösökké. Ez gyakran vezet az eredendő bűn vagy a felruházott bűn tanításához. Két szempontból vehetjük szemügyre ezt a tanítást.

Először is vannak, akik azt tanítják, hogy bűnös természetet és bűnösséget öröklünk Ádámtól. E nézet szerint ténylegesen vétkesek vagyunk Ádám bűnében; Isten ránk ruházta Ádám bűnét és bűnösségét. A Római Katolikusok és Keleti Ortodoxok vallják ezt, valamint számos protestáns is közöttük azok, akik hisznek a predesztinációban. A probléma ebben az, hogy Isten személyes bűneinktől függetlenül ítélne el minket, s ezzel megsérteni látszana az igazságosság alapelvét, melyet a lelkiismeret és a Biblia kinyilatkoztat. Így a csecsemők is bűnösök lennének Isten előtt. Következésképpen a katolikusok és az ortodoxok gyakorolják a csecsemőkeresztséget, ezzel próbálva lemosni az eredendő bűnt. Nézetük szerint a megkereszteletlen csecsemő, ha meghal, nem jut a mennybe, noha a katolikusok igyekeznek enyhíteni e tanítás szörnyűségét, bevezetve egy különleges helyet a poklon kívül a megkereszteletlen csecsemők számára. Azok a protestánsok, akik ezt a nézetet vallják rendszerint nem foglalják bele a csecsemőkeresztség szükségességét, hanem azt tanítják, hogy Isten legalább néhány csecsemőt megment szüleik hite által, vagy olyan „hit" által, melyet Ő ad nekik.

A második nézőpont szerint örököljük a bűnös természetet Ádámtól, de a bűnösséget nem, a személyes bűneinktől függetlenül. Ahogy eddigi tanulmányunkban jeleztük, ez a nézet összeegyeztethetőbb az isteni igazságosság bibliai felfogásával. Meg kell jegyeznünk, hogy a bűnös természet több mint hajlam vagy beállítottság, melyen az ember győzedelmeskedhet saját erejéből. Sokkal inkább egy erős vágy vagy kényszer a bűnre, melyen csak a Szent Lélek tud felülkerekedni.

A bűnös természetről szóló tanítás összhangban van az emberiség egyetemes tapasztalatával. Mindenki küszködik a gonosz vágyakkal, cselekedetekkel és szokásokkal, melyek túl erősek ahhoz, hogy uralkodjon rajtuk isten beavatkozás nélkül. A velünk született bűnös természet bizonyítékát látjuk a cse-

csemő önző, akaratos, fegyelmezetlen viselkedésében. Egyetlen gyermek sem születik a Lélek gyümölcseivel, hanem a szülőknek kell megtanítaniuk gyermekeiket a keresztény erényekre. Másfelől egyetlen gyermeknek sem szükséges megtanítani, hogy kívánjon meg, lopjon el valamit, hogy hazudjon, csaljon, és így tovább. Automatikusan ilyen tettekhez fognak folyamodni, ha ily módon előnyhöz jutnak, vagy kényelmesebb utat keresnek.

Sok Igerész azt tanítja, hogy nem csak vétkezett minden ember, hanem minden meg nem újult ember a bűn köteléke alatt van, és hogy minden embernek bűnös természete van, mellyel küzdenie kell (Zsolt 51,5; Jer 17,9; Róma 3,9; 7,14; Gal 3,22; 5,16-17; Ef 2,3; I Ján 1,8).

Természetesen ha egyszer valaki eléri azt a kort, amikor Isten már felelősnek tartja egyéni bűneiért, akkor nincs gyakorlati különbség a fentebb leírt két nézet között. A bűnös természet mindig bűnös cselekedetekhez vezet, amelynek ítélet a következménye.

Erdman összegezte ezt a két nézőpontját a 12. vers „mindenek vétkeztek" kijelentésének:

> Ez utóbbi kijelentést gyakran úgy magyarázzák, hogy jelentése szerint Ádám bűne átruháztatott leszármazottaira. Valószínűbb, hogy arra a tényleges bűnösségre utal, melyet az ember a saját tetteivel idéz elő örökölt gonosz hajlama miatt, mely hitünk szerint Ádám engedetlenségének következménye. Valószínűleg úgy magyarázandó, mint a bűn egyetemes uralmáról és annak büntetéséről, a halálról szóló egyszerű kijelentést, melyet azért tett Pál, hogy összehasonlíthassa azt Krisztus megmentő munkájának széleskörű hatásával.[12]

A *13. vers* megszakítja az érvelést, hogy megmagyarázza, a bűn és a halál uralkodott a világon már Mózes törvénye előtt is. Isten természetesen nem számítja be a bűnt, ha nincs törvény. Mivel a bűn a törvény megsértése (I Ján 3,4), Isten senkit sem tesz felelőssé bűnéért, ha nincs törvény, mely meghatározza és törvényen kívül helyezi a bűnt. Nincs személyes bűn a személyes törvényszegésen kívül.

A 13. vers második része a „törvény" alatt nem Mózes törvényét érti, hanem egyszerűen csak annyit mond: „törvény", utalva a törvény alapelvére. Isten nem számítja be a bűnt törvény nélkül, ám ez nem azt jelenti, hogy semmilyen bűnt nem vesz figyelembe a Mózes törvénye előtti időből. Isten még Mózes előtt is rendelt bizonyos törvényeket, melyeknek engedelmeskedni kellett. A legalacsonyabb szinten Isten mindenkit felelősségre von a lelkiismeret törvénye alapján (Róma 12-15). Továbbá mindenki vétkezett még a lelkiismeret ellen is (Róma 3,23).

14. vers: Mózes törvénye előtt a halál uralkodott az emberiségen. Az emberek Ádámtól Mózesig meghaltak. Ez önmagában azt mutatja, hogy a bűn a világban volt ebben az időben. Noha nem mindenki Ádám bűnének hasonlatossága szerint vétkezett, mégis meghalt.

Ez nem azt jelenti, hogy némelyek bűntelen életet éltek. Ádám úgy vétkezett, hogy megszegte Isten egy bizonyos parancsát. Mózes előtt nem mindenki kapott Istentől sajátos parancsot, tehát mindenki nem vétkezhetett úgy, mint Ádám. Valamilyen módon azonban mindenki vétkezett, ha másként nem, a lelkiismeret törvényét sértette meg. Továbbá a vers utal arra is, hogy egyesek Ádám bűnéhez hasonlatosan vétkeztek. Némelyeknek sajátos parancsaik voltak Istentől, amiknek nem engedelmeskedtek.

Ádám előképe vagy mintája volt annak, Aki eljövendő, nevezetesen Krisztusnak. Ádám volt az első feje, vagy képviselője az emberi fajnak, de nem töltötte be azt a célt, melyet Isten szánt az emberiségnek. Annak érdekében, hogy Isten terve az emberiség számára végbemenjen, eljött Krisztus, mint a második Ádám, vagy mint az emberiség második feje (I Kor 15,45-49). Mint ember, Ő az elsőszülött Isten szellemi családjában – az első, Aki legyőzte a bűnt és a halált (Róma 8,29; Kol 1,15). Ő az, Akit követnünk kell. Minden, amit elvesztettünk Ádámban, bőséggel megnyerjük Krisztusban (Róma 5,15). Az emberiség valódi képviselője és mintája Krisztus, és Ádám szerepe csupán Krisztus szerepének tökéletlen megjelenítése.

Ez elvezet minket az Ádám és Krisztus közötti éles különbözőséghez, melyet a 15-21. vers mutat be: amit elvesztettünk Ádámban, bőséggel megnyertük Krisztusban. Bűn és halál alá kerültünk egy ember, Ádám miatt, de igazságot és életet nyerhetünk egy ember, Krisztus által.

15. vers: Az ingyenes ajándék nem olyan, mint a bűneset. Noha Ádám és Krisztus szerepei hasonlóak, cselekedeteik között (és cselekedeteik következményei között) óriási a különbség. Ádám halált hozott az egész emberiségre, de Krisztus Isten ingyenes kegyelmi ajándékát hozta el mindnyájunknak (az örök életre szóló üdvösség ajánlatát). Ez a kegyelem kiáradt vagy elhatott mindenkire.

Annak a szónak, melyet az Ige „sokak”-nak fordít, határozott névelője van, tehát szó szerint azt jelenti, „a sokakra”, vagyis az egész emberiségre. Ugyanez igaz a 19. versre is.

A 15., 17., és a 20. versek a „sokkal inkább” kifejezést használják, jelezve, hogy Krisztusban az áldásaink sokkal nagyobb hatásúak, mint a veszteségeink Ádámban. Ugyanez a kifejezés jelenik meg a 9. és a 10. versekben is. Következésképpen az egész fejezet kihangsúlyozza Isten kegyelmének túláradó áldásait. Isten kegyelme túlhalad a bűnön; sokkal erősebb, mint a bűn. Van néhány sajátos mód, ahogyan ennek igazsága különösképpen megmutatkozik: Ádám vétkezett egyszer, de Krisztus egyetlen engedelmes cselekedete sok bűnt elfedez (16. vers). Ádám bűne ideiglenes halált hozott ránk, de Krisztus engedelmessége örök életre tesz minket képessé (17. és 21. vers).

16. vers: A különbözőség folytatódik. Ádám egyetlen bűne ítéletet eredményezett, de az üdvösség ingyenes ajándéka sok bűnt elfedez és az eredménye megigazulás. A 16-18. versek jogi kifejezéseket használnak az emberiség helyzetének leírásához.

17. vers: Ádám egyetlen törvényszegése halált hozott az egész világra, de Krisztus által uralkodunk az életben. A görög jelen idő itt szó szerint úgy hangzik „részesülnek” az igazság ajándékának bővölködésében. Noha Krisztus meghalt az egész világért, és cselekedetének áldásai elérhetőek mindanynyiunk számára, csak azok, akik most részesülnek az Ő igazságának ajándékában, azok fogják örökölni az örök életet.

Ez kizárja az egyetemesség tanítását (azt a tanítást, mely szerint mindenki üdvözül), amit némelyek ebből az Igéből vonnak le. Sokan nem fognak üdvözülni (Máté 7,13-14; Jel 20,14-15). Ez a szakasz csak azt tanítja, hogy mindenki megigazulhat hit által, de nem azt, hogy mindenki üdvözülni fog. Krisztus mindenki számára elérhetővé tette az üdvösséget, de nem mindenki fogadja el Isten kegyelmét hit által, és alkalmazza az életére.

18. vers: Vissza kell tekintenünk a 16. versre, hogy megállapítsuk a 18. vers két részének két alanyát. Ádám törvényszegése által ítélet alá került minden ember, de Krisztus egyetlen igaz tette nyomán minden ember számára kész az üdvösség *ingyenes ajándéka.* Ádám ítéletet hozott, de Krisztus megigazulást az életre. Az egyetlen igaz tett, mely megigazulást hozott, Krisztus halála, eltemettetése és feltámadása volt, mely egységes, szétválaszthatatlan egészet képez (Róma 4,25; 6,4). E cselekedet áldása nem csupán anynyi, hogy elveszi a bűnt és a büntetést, hanem ugyanakkor felruház igazsággal és biztosítékot ad az életre. (Lásd II Kor 5,21; Gal 2,20).)

19. vers: Ádám engedetlensége által sokan (az egész emberiség) bűnösökké lettek. (Lásd a 12. vers tanulmányozását arról, hogyan lettünk bűnösök Ádámban). Krisztus engedelmessége által sokan (mindazok akik hisznek) igazakká lesznek. Krisztus engedelmessége az Ő kereszthalálában nyilvánult meg, de halála ténylegesen megkoronázta egész életében tanúsított engedelmességét (Fil 2,5-8) Krisztus egész életét miértünk élte; Ő hordozta a mi bűneinket, Ő volt a mi helyettesítőnk, Aki helyettünk vezekelt élete során.

Mindkét módon érvényesül a képviselés alapelve. Bár mindnyájan bűnösök lettünk Ádám miatt, mindnyájan igazak lehetünk Krisztus által. A szóhasználat nem csupán a megigazulásra utal (mint az előző versekben), hanem a megszentelődésre is. Isten nem csak igaznak számít minket, hanem ténylegesen igazakká is tesz, felruházva minket erővel, hogy győzhessünk az örökölt bűnös természet felett. A 19. vers tehát felkészít minket az áttérésre a megigazulás témájáról (3-5. fejezet) a megszentelődés témájára (6-8. fejezet).

20. vers: Ez a vers a 12-13. versekkel együtt azt magyarázza, hogyan illeszkedik bele a képbe Mózes törvénye. A 12. vers azt mondja, hogy a bűn „bejött” *(eiserchomai)* a világra, míg a 20. vers szó szerint azt mondja, hogy a törvény „csatlakozott” *(pareiserchomai).* A bűn jött előbb, majd Mózes törvénye követte a bűnt.

A törvénynek ideiglenes célja volt: az, hogy felismertesse a bűn kiszélesedését vagy megnövekedését. Azért adta Isten a törvényt, hogy leleplezze a bűnt, világosan kinyilatkoztassa, és elítélje érte az embert. Azért adta, hogy a gonosz tettet törvénysértésnek minősítse. A bűn már létezett, de törvény nélkül az ember nem volt teljesen tudatában engedetlen magatartásának, és nem ítélhette meg teljesen minden cselekedetét, amely ellentétes Isten eredeti szándékával az emberi faj számára. A bűn meghatározásával a törvény megnövelte a bűnt. Továbbá az ember eltorzult természete miatt a törvény valójában még több bűnre késztette az embert. Minél több bűnt került meghatározásra, annál több bűnös ember nyilvánított lázadást.

Noha Isten jó célra adta a törvényt és szükséges célból, az hatással volt a bűn növekedésére. Isten kegyelme mégis gyorsabban munkálkodott, mint a bűn. Ahogy a bűn növekedett, úgy bővölködött egyre jobban a kegyelem. Minél több bűnt követtek el, annál több bocsáttatott meg. Minél bűnösebb a kor vagy a környezet, annál több kegyelmet ad Isten a bűn feletti győzelemhez. Így senki sem mentegetőzhet környezetének bűnösségével, amiért nem élt Istennek. (Lásd II Kor 9,8; 12,9; Jak 4,6).

21. vers: Egy végső összehasonlításban összegzi az Ádám és Krisztus közötti különbözőséget. Ahogy a uralkodott a halálban, úgy a kegyelem uralkodhat az igazságban, hogy örök életet eredményezzen. Ahogy egykor bűnben éltünk, melynek következménye halál volt, ha elfogadjuk Isten kegyelmét és az Ő igazságában élünk, úgy örök életben részesülünk. Ily módon az üdvösség Jézus Krisztus, a mi Urunk által nyerhető el.

Lábjegyzetek

---

[1] *The Wycliffe Bible Commentary,* 1192. old.
[2] Erdman, 60. Old.
[3] F. F Bruce: *The Epistle to the Romans, The Tyndale New Testament Commentaries,* 6. kötet, R. V. G. Tasker (ed.) (Grand Rapids: Eerdmans, 1963), 109. old.
[4] Joseph Thayer: *A Greek-English Lexicon of the New Testament* (1885; rpt. Grand Rapids: Eerdmans), 511. old.
[5] W. E. Vine: *An Expository Dictionary of New Testament Words* (Old Tappan, N. J.: Fleming H Revell, 1940) 411. old.
[6] Bonhoeffer, 45. 47. old.
[7] Ugyanott: 61, 69, 72-74. old.
[8] Daniel Fuller: *Gospel and Law: Contrast or Continuum?* (Grand Rapids: Eerdmans, 1980), 113., 118-19. old. Eredeti kiemelés.
[9] Thayer: 518. old.
[10] Watchman Nee: *The Normal Christian Life* (Wheaton, Ill.: Tyndale House Publishers, 1957), 35. old.
[11] Ugyanott: 39. old.
[12] Erdman: 73. old.

IV.

A hívő élete
(6,1-8,39)

Az életszentség, mely Isten igazságának elfogadásából fakad

A. Meghalva a bűnnek, élve Istennek (6,1-14)
B. Szabadon a bűntől, szolgája az igazságnak (6,15-23)
C. Szabadság a törvény alól (7,1-13)
D. A test erőtlensége (7,14-25)
E. Élet a Lélekben (8,1-39)
- **1. Hatalom a Lélekben (8,1-4)**
- **2. A test ellenkezése a Lélekkel**
- **3. Felelősségek és kiváltságok (8,12-17a)**
- **4. Szenvedés és dicsőség (8,17b-30)**
- **5. Az üdvösség biztosítéka (8,31-39)**

A hívő élete (6,1-8,39)

Miután a Római levél leírta, hogyan lesz valaki kereszténnyé, a következőkben rátér, hogyan él egy keresztény és hogyan kell élnie. A Róma 3-5 a hit általi megigazulást tanítja; a Róma 6-8 a hit általi megszentelődést.

A megszentelődés elkülönülést jelent, különösképpen elkülönülést a bűntől. A görög szó *hagiasmos*, melynek jelentését Bauer Arndt és Gingrich úgy határozza meg, mint szentséget, felszentelést vagy megszentelést. A Károli Biblia ezt a szót néhányszor „megszenteltetés"-nek fordítja (Róma 6,19; 22), máskor „szentségnek" ill. „szentelésnek"(I Kor 1,30; II Tessz 2,13). Teológiailag szólva a megszentelődés azt jelenti, hogy 1) elkülönülés a bűntől és odaszentelés Istennek, és 2) jelenti azt a folyamatot, melynek során az egyén egyre szentebbé válik. A megigazulás azt jelenti, igaznak nyilváníttatni; a megszentelődés azt jelenti, ténylegesen igaznak lenni a mindennapi életben. A megszentelődés a megigazulással/megújulással kezdődik, de a Lélek növekvő munkájával folytatódik, mely életünkön át tart (I Kor 6,11; I Tessz 3,13; II Tessz 2,13; 5,23).

A megszentelődés tehát azt jelenti, hogy a bűn feletti győzelemben élni. Magában foglalja a megszabadulást a bűn uralma alól és az élő Krisztus való egyesülést. Ugyanaz a kegyelem, mely elveszi a múlt bűneit, elérhető, hogy segítségünkre legyen a bűn legyőzésében, mind a jelenben és a jövőben. Krisztus evangéliuma nem csupán a bűnös cselekedetekre nyújt orvoslást, hanem a bűnös természetet is helyrehozza.

Griffith Thomas így magyarázza a megigazulás és a megszentelődés (szentség) közötti kapcsolatot:

> A megigazulás a szoros kapu, melyen keresztül a szentség keskeny útjára jutunk, ettől a ponttól pedig már az útra ügyelünk, és nem a kapura. Mindeddig a harag és a megigazulás között tettünk különbséget; most a bűn és a szentség különbözőségét látjuk.[1]

Charles Erdman leírja, hogyan vezet szükségszerűen megszentelődéshez a hit általi megigazulás helyes megértése:

> A gyakori tévedés oka a hit általi megigazulás legtöbb kritikájában az, hogy nem értik, mint jelent a hit. Ha a hit pusztán dogmák jóváhagyása vagy egy hitvallás ismételgetése, akkor az ilyen hit alapján igaznak fogadni el valakit abszurd volna és igazságtalan; de a hit egy személyes kapcsolatot takar Krisztussal. A hívő számára ez bizalmat jelent Krisztusban, engedelmességet Krisztusnak és szeretetet Krisztus iránt; ez a bizalom, engedelmesség és szeretet pedig elkerülhetetlenül tisztasághoz és szentséghez vezet, valamint egy önzetlenül szolgáló élethez. A hit általi megigazulás nem bátoríthat bűnre, vagy engedheti meg a bűnt, vagy semmisíti meg Isten törvényét. Inkább igazságot és valódi engedelmességet hoz létre. A megigazulás így a megszentelődésben jut kifejeződésre. A kettőt el lehet választani gondolatban, de a tapasztalatban ezek egységet képeznek.[2]

A megszentelődésről szóló tanítás még a Róma 6-8 előtt megjelenik a 3,8., 3,31., 5,10., és 5,19 Igéiben. A 6. fejezet azt tanítja, hogy a keresztényeknek nem szabad továbbra is bűnben éliük. A 7. fejezet megmagyarázza, hogy nem lehet sikeres ez a törekvésünk, ha a törvénybe vagy a testbe helyezzük bizalmunkat. A 8. fejezet kijelenti, hogy eleget tehetünk e felelősségünknek, ha Lélekben járunk. Épp úgy, ahogy Krisztusba vetett hit által megigazultunk, úgy továbbra is a Benne való hitben kell járnunk, és engednünk, hogy az Ő Bennünk lakozó Lelke naponta erőt adjon nekünk a szent életre.

A. Meghalva a bűnnek, élve Istennek (6,1-14)

1) Mit mondjuk tehát? Megmaradjunk-é a bűnben, hogy a kegyelem annál nagyobb legyen? 2) Távol legyen: akik meghaltunk a bűnnek, mimódon élnénk még abban? 3) Avagy nem tudjátok-é, hogy akik megkeresztelkedtünk Krisztus Jézusba, az ő halálába keresztelkedtünk meg? 4) Eltemettettünk azért ő vele együtt a keresztség által a halálba: hogy miképen feltámasztatott Krisztus a halálból az Atyának dicsősége által, azonképen mi is új életben járjunk. 5) Mert ha az ő halálának hasonlatossága szerint vele egygyé

lettünk, bizonyára feltámadásáé szerint is azok leszünk. 6) Tudván azt, hogy a mi ó emberünk ő vele megfeszíttetett, hogy megerőtlenüljön a bűnnek teste, hogy ezután ne szolgáljunk a bűnnek: 7) Mert aki meghalt, felszabadult a bűn alól. 8) Hogyha pedig meghaltunk Krisztussal, hisszük, hogy élünk is Ő vele. 9) Tudván, hogy Krisztus, aki feltámadott a halálból, többé meg nem hal; a halál többé rajta nem uralkodik. 10) Mert hogy meghalt, a bűnnek halt meg egyszer; hogy pedig él, az Istennek él. 11) Ezenképen gondoljátok ti is, hogy meghaltatok a bűnnek, de éltek az Istennek a mi Urunk Jézus Krisztusban. 12) Ne uralkodjék tehát a bűn a ti halandó testetekben, hogy engedjetek néki az ő kívánságaiban: 13) Se ne szánjátok oda a ti tagjaitokat hamisságnak fegyvereiül a bűnnek; hanem szánjátok oda magatokat az Istennek, mint akik a halálból életre keltetek, és a ti tagjaitokat igazságnak fegyvereiül az Istennek. 14) Mert a bűn ti rajtatok nem uralkodik; mert nem vagytok törvény alatt, hanem kegyelem alatt.

A 6. fejezet felteszi a kérdést: „Vétkezzen-e a keresztény?" Két részre osztja fel vizsgálódását: 1) Vétkezzünk-e, hogy kegyelmet nyerhessünk? (1. vers). Azaz bátorítja-e a kegyelem a bűnt? 2) Vétkezzünk-e, mert úgyis kegyelem alatt vagyunk? Azaz megengedi-e a kegyelem a bűnt? (15. vers). A válasz mindkét kérdésre ugyanaz: „Nem!". Az 1-14. versek az első kérdést vizsgálják meg.

1. vers: Az 5. fejezet összefoglalta a hit általi megigazulás tárgyalását. A 6. fejezet felteszi a kérdést, mi a logikus következménye ennek a tanításnak a keresztények életére nézve. Némelyek úgy vélhetik, hogy a hit általi megigazulás felbátoríthat a bűnre. Ezenkívül a Róma 5,20 szerint minél több a bűn, annál bőségesebb Isten kegyelme, hogy megmentsen minket a bűntől. Arra utalna ez, hogy még többet vétkezzünk még nagyobb kegyelem elnyeréséért? Megmaradjanak-e a keresztények a bűnben, hogy Isten kegyelmét még elevenebben felmutathassák és nagyobb mértékben tapasztalják meg a bűnbocsánatot?

2. vers: Egyáltalán nem! Ha valaki így gondolkozik, alapvetően félreérti a keresztény életet. Nem ismeri fel, hogy a keresztény meghalt a bűnnek. A görög igeidő itt múlt időt jelez, utalva arra, hogy a halál a múlt egy bizonyos időpontjában következett be. Mivel a keresztény meghalt a bűnnek, ellentmondásos volna számára továbbra is bűnben élni.

A bűnnek meghalni nem azt jelenti, hogy képtelenek vagyunk vétkezni (12-13. versek), hanem azt, hogy elfordultunk a bűntől a megtéréskor (4. vers). Azt jelenti, hogy szabadok vagyunk a bűn uralma alól (7., 14., 18. versek).

3. vers: E szakasz további része három lépésben közelíti meg, hogyan jutunk el a győzelmes élethez: 1) *Tudjuk* (3-10. vers); 2) *Gondoljátok* (11-12. vers); 3) *Szánjátok oda (Új ford.: Adjátok oda)* (13-14. vers).

Először is *tudnunk* kell, hogy mi az, ami megtörtént már velünk, amikor megtértünk és megigazultunk. Pál meghökkenve és aggodalmasan teszi fel a kérdést azoknak, akik továbbra is bűnben maradnak: „Hát nem tudjátok, mi történt veletek?"

Nevezetesen, hogy azonosultunk Jézus Krisztus halálával. Amikor megkeresztelkedtünk Krisztusba, alkalmaztuk az Ő halálát és eltemettetését saját életünkre. A bűn halálát a megtérést jelzi, mivel a megtérés meghatározása elfordulás a bűntől, és odafordulás Istenhez. A megtérés halált jelent a régi életmódra, halált a bűnös vágyak kielégítésére. Vízkeresztségünk kifejezte, hogy meghaltunk Krisztussal. A vízkeresztségnek nincs jelentősége, amíg megtérésre nem kerül sor (Márk 1,4-5; Luk 3,7-8; Ap Csel 2,38), tehát a keresztségünk azt jelezte, hogy meghaltunk a bűnnek. A keresztségben személyesen azonosultunk Krisztussal, amikor a teste holt állapotban volt.

Figyeljük meg a vízkeresztségnek tulajdonított fontosságot. F. F. Bruce így magyarázza ezt:

> Ebből és Pál írásaiban más, keresztségről szóló Igeversekből bizonyos, hogy az apostol nem úgy tekintette a keresztséget, mint amely „egyéni választás kérdése" a keresztény életben, és hogy nem tűnődött olyan jelenségen, mint a „megkereszteletlen hívő"… A Krisztusba vetett hit és a keresztség valójában nem két különböző tapasztalat volt, mint egy egész két része; a Krisztusba vetett hit alapvető összetevő volt a keresztségben.[3]

A vízkeresztség személyes azonosulás Krisztussal; Krisztusba helyezi a hívőt. „Mert akik Krisztusba keresztelkedtetek meg, Krisztust öltöztétek fel (Gal 3,27). Természetesen mind a víz, mind a Lélekkeresztség szükséges összetevői az újjászületésnek, így ténylegesen egyetlen keresztség, mely magában foglalja mind a víz-, mind a Lélekkeresztséget, belehelyez Krisztus testébe (Ján 3,5; Ap Csel 2,38; Ef 4,5; I Kor 12,13).

4. vers: A keresztség tehát azonosulás Krisztus halott állapotával, különösen az eltemettetésével. A Kol 2,12 megismétli ezt a kijelentést, mondván, hogy „eltemettetvén Ő vele együtt a keresztségben”. Ahogy az ember Krisztus meghalt, és holtában eltemettetett, ugyanúgy meghalunk mi is a bűnnek a megtéréskor, és megkeresztelkedünk, ha megtértünk.

Az elsődleges cél itt nem a helyes keresztelkedési mód tanítása, de a keresztségre történő utalásnak nincs értelme, ha a keresztség nem bemerítés által történik. A vízkeresztség temetéshez való hasonlítása érthetetlen, ha nem fogadjuk el a bemerítést. Nem temették el azt az embert, akit néhány marék földdel megszórtak; a testnek teljesen alá kell szállnia a sírba, a föld alá. A *The Pulpit Commentary* itt megjegyzi:

> Az utalás inkább a keresztség formájára vonatkozik, bemerítés által, mely alatt az eltemettetés jelzését értették, és így a halált… Ahogy eltemettetésünket (vagy teljes bemerítésünket) a keresztvízbe a teljes kiemelkedés követte, úgy meghaltunk Krisztussal a bűnnek, melyet a teljes bemerítés jelképezett, és ezt követte feltámadásunk Vele együtt egy új életre.[4]

Hasonlóképpen Pál ihletett tanításának csak akkor van értelme, ha a keresztség Jézus Krisztus nevében történik. A keresztség személyes azonosulás és eltemettetés Krisztussal, nem pedig egy szentháromság három elkülöníthető személyével. Csak Jézus Krisztus halt meg és temettetett el értünk.

Pál és a Római Gyülekezet egyaránt csak olyan keresztséget ismert, mely bemerítés által, Jézus Krisztus nevében történik. Máskülönben Pál nem utalhatott volna a keresztségre úgy, mint *temetésre Krisztussal,* vagy nem várhatta volna el olvasóitól, hogy úgy tekintsenek arra. Nekünk is ilyen módon kell gyakorolnunk a keresztséget, mert a korai egyház egyértelműen ilyen módon gyakorolta, és mert csak így őrizhetjük meg a keresztség bibliai jelentőségét és szimbolizmusát.

Ha azonosultunk Krisztus halálával és eltemettetésével, akkor azonosulunk az Ő feltámadásával is. Ahogy Isten feltámasztotta az ember Krisztust a halálból, úgy támadunk fel mi is a megtérésből és a vízkeresztségből, hogy egy új életben járjunk. Ez a vers nem pusztán a test jövendő feltámadásáról beszél a fizikai halál után, hanem egy jelenlegi új életről.

Az életnek ezt a megújulását Krisztus bennünk lakó Szent Lelke által nyerjük el. „…minekutána meghaltunk arra nézve, amely által lekötve tartattunk… hogy szolgáljunk a léleknek újságában” (Róma 7,6). „Mert a Jézus Krisztusban való élet lelkének törvénye megszabadított engem a bűn és a halál törvényétől” (Róma 8,2). „Hogyha pedig Krisztus ti bennetek van… a lélek… élet” (Róma 8,10). A megtérés negatív szemszöge a meghalás a bűnnek, melyet a vízkeresztségben a Krisztussal való eltemettetés jelképez és tesz teljessé. A megtérés pozitív szemszöge az új élet Krisztusban, melyet a Szent Lélek által nyerünk el.

Az *5. vers* folytatja a feltámadás hasonlatát. Ha azonosulunk Krisztus halálával, természetesen azonosulunk az Ő feltámadásával is, és egy átalakult életet élünk.

6. vers: Amikor megtérésünkre gondolunk, fel kell ismernünk, hogy a régi emberünk megfeszíttetett Krisztussal. Ebben a szövegösszefüggésben az „ó ember” a régi, bűn által uralt személyiség, a meg nem újult ember, a régi bűnös életmód, vagy a bűn uralma. Ez nem maga a bűnös természet, amely még mindig bennünk van (Gal 5,16-17; I Ján 1,8). Még mindig van képességünk a bűnre. Még mindig van bűnös természetünk, amely vágyakozik a bűnre. Mi azonban többé nem a bűnös természet uralma alatt vagyunk, mert a Lélek győzelmes hatalommal ruház fel minket. A bűnös természet maga nem semmisült meg, de a bűnös természet uralma igen (7., 9., 14. versek). Eddig a bűn szolgái voltunk, de most hatalmunk van a bűn felett (6., 18. versek).

7. vers: Mivel meghaltunk a bűnnek, szabadok vagyunk a bűntől. (Lásd Ján 8,34-36; I Péter 2,24). A kényszer vagy erőszak hatására sok mindent megtesz az ember, de ha meghal, akkor kényszerítőinek többé nincs hatalma rajta. Hasonlóképpen ha valaki meghalt a bűnnek, a bűn többé nem uralkodik rajta, és nem is ítélheti el. A görög szó, mely ebben a versben „felszabadult”-nak van fordítva, szó szerint azt jelenti, „megigazult”. A fejezet azonban többről szól, mint az ítélet alól való szabadság, mert a 14. és a 18. vers különböző görög szót használ a tényleges szabadság leírására a bűn kényszere alól és a bűnös életmódból.

8. vers: Meghaltunk Krisztussal a kereszten. A Golgotán Krisztus megszerezte számunkra az üdvösséget és lerombolta a bűn hatalmát felettünk, ám ezek az áldások nem adatnak automatikusan az egész emberiségnek. Ehhez az embernek alkalmaznia kell Krisztus halálát saját életére, és ennek akkor kell bekövetkeznie, amikor megtér. Ahogy Krisztus meghalt, és új életre támadt fel, nekünk is meg kell halnunk

a bűnnek, és egy új életet kell élnünk, amely szabad a bűntől. Ha osztozunk a halálában, osztozhatunk az életében is.

9. vers: Most, hogy Krisztus feltámadt a halálból, soha nem fog újra meghalni. A halál többé nem uralkodik rajta. Ennek alkalmazása úgy folytatható, hogy ha egyszer megtértünk és új életre támadtunk fel, sohasem térhetünk vissza a régi, bűnös életmódunkhoz. A bűnnek többé nincs hatalma arra, hogy teljesítsük a parancsait.

10. vers: Krisztus egyszer halt meg, mint a bűnért való áldozat. Ettől kezdve az ember Krisztus örökké él Istennek. Így nekünk is meg kell halnunk egyszer a bűnnek, és ettől az időtől kezdve Istennek kell élnünk.

Összegzésül, amikor megtértünk, megkeresztelkedtünk Jézus nevében és betöltekeztünk Szent Lélekkel, alkalmaztuk az evangéliumot – Krisztus halálát, eltemettetését és feltámadását – az életünkre. Tudnunk kell és fel kell ismernünk, mit jelent ez. Most már hatalmunk van egy új, a bűn feletti győzedelmes életre. Nem kell engednünk a kísértésnek; győzhetünk és győznünk is kell a Lélek ereje által.

11. vers: A második lépés a bűn legyőzésében az, hogy úgy *gondoljuk*, úgy tekintjük magunkat, mint akik meghaltak a bűnnek. A görög ige, a *logizomai*, ugyanaz a szó, melyet a 4. fejezet gyakran használ. Ez a görögben egy könyvelési kifejezés, azt jelenti, beszámítani, számolni vele, vagy számlához írni. Itt olyan jelentésben szerepel, mint eredményként felbecsülni vagy tekintetbe venni egy számítást. Annak ismeretére alapozva, ami már megtörtént velünk, úgy kell tekintenünk magunkat, mint akik meghaltak a bűnnek. Ha egyszer felismerjük, hogy meghaltunk a bűnnek, és így a bűn többé nem uralkodik rajtunk, akkor ismeretünk szerint kell cselekednünk, és meg kell tagadnunk a bűn uralmát. Úgy kell tekintenünk magunkat, és úgy kell viselkednünk, mintha valóban holtak lennénk a bűnnek és élnénk Istennek. Ezzel a ténnyel kell számolnunk; ezt igaznak, valóságnak kell tekintenünk. (A kritikai szöveg elhagyja az „a mi Urunk” kifejezést.)

Ahogy Jerry Bridges írja a *The Pursuit of Holiness*-ben, tudatában kell lennünk a szentségért való felelősségünknek. Isten már minden hatalmat megadott nekünk, Lélekkel betöltött hívőknek, amire csak szükségünk volt; a mi felelősségünk, hogy annak alapján cselekedjünk, amit tudunk, és amit elnyertünk. Ahelyett, hogy csupán imádkozunk a bűn feletti győzelemért, el kell kezdenünk engedelmességben járni. Ha vétkezünk, ez azért történik, mert az engedetlenséget választottuk. Ha vereségben élünk, ennek az oka az, hogy hagyjuk magunkat visszaesni a bűn befolyása alá.

Egy halott érzéketlen a meggyőzés és a kísértés minden formájára. Nekünk is hasonló módon kell érzéketlennek lennünk a bűn csábításával szemben. Meghaltunk Krisztusban, és igaznak nyilváníttattunk; most ennek megfelelően kell viselkednünk. Meg kell tanulnunk azt gyakorolni, amik hit által már vagyunk Krisztusban.

12. vers: Röviden, nem szabad hagynunk, hogy a bűn uralkodjék rajtunk. Nem szabad engednünk bűnös vágyaknak. Ez a figyelmeztetés mutatja hogy szembe kell néznünk a bűn ismételt uralomra jutásának valós veszélyével. Ugyanakkor ez a vers biztosít minket arról, hogy győzhetünk a bűn felett. A bűn uralkodhatott rajtunk, de most, hogy újjászülettünk, már nem kell hagynunk uralkodni. (A kritikai szöveg elhagyja a „néki” szót.)

13. vers: A harmadik lépés a bűn feletti győzelemben önmagunk *odaszánása (*vagy *átadása)* – nem a bűnnek, hanem Istennek. Nem adjuk át testrészeinket a bűnnek, hanem adjuk át Istennek. Tagjaink ne a bűn eszközeiként szolgáljanak, hanem legyenek az igazság eszközei. A Róma 12,1 ugyanazt a görög szót használja, amikor arra int minket, hogy szánjuk oda testünket Istennek.

Hogyan szánja oda vagy adja át a testét Isten gyermeke a bűnnek? Ez rendszerint a Lélekkel szembeni érzéketlenséggel kezdődik, vagy ha megkérdőjelezhető helyzetekbe bonyolódik bele a hívő, vagy ha nem figyel a lelkiismeretére, Isten Igéjére, Isten Lelkére és az isteni vezetésre. Azzal szánjuk oda testünket Istennek, hogy engedelmességben járunk és követjük a Lélek vezetését, olyan alapdolgokban is, mint az imádkozás, Bibliatanulmányozás, gyülekezet látogatása, dicsőítés és az egyházi vezetők követése. Ahogy odaszántuk a testünket a bűnnek, ugyanúgy oda kell most szánnunk magunkat Istennek.

14. vers: Istennek nem az az akarata, hogy a bűn uralja az újjászületett hívőt. Ha van ismeretünk, ha helyesen tekintünk magunkra és odaszánjuk magunkat Istennek, a bűnnek nem lesz hatalma felettünk. Ez különösen igaz, mivel nem vagyunk törvény alatt, hanem kegyelem alatt, és a kegyelem többre képes, mint a törvény. Ahogy a 7. fejezet mutatja, a törvény nem ad hatalmat a bűn felett, de a kegyelem teljességének korában hatalmunk van felette a Lélek által.

B. Szabadon a bűntől, szolgája az igazságnak (6,15-23)

15) Mi is tehát? Vétkezzünk-é mivelhogy nem vagyunk törvény alatt? Távol legyen. 16) Avagy nem tudjátok, hogy akinek oda szánjátok magatokat szolgákul az engedelmességre, annak vagytok szolgái, akinek engedelmeskedtek; vagy a bűnnek halálra, vagy az engedelmességnek igazságra? 17) De hála az Istennek, hogy Jóllehet a bűn szolgái voltatok, de szívetek szerint engedelmeskedtek a tudomány azon alakjának, amelyre adattatok. 18) Felszabadulván pedig a bűn alól, az igazságnak szolgáivá lettetek. 19) Emberi módon szólok a ti testeteknek erőtlensége miatt. Mert amiképen oda szántátok a ti tagjaitokat a tisztátalanságnak és a hamisságnak szolgáiul a hamisságra: azonképen szánjátok oda most a ti tagjaitokat szolgáiul az igazságnak a megszenteltetésre. 20) Mert mikor a bűn szolgái valátok, az igazságtól szabadok valátok. 21) Micsoda gyümölcsét vettétek azért akkor azoknak, amiket most szégyenletek? mert azoknak a vége halál. 22) Most pedig, minekutána felszabadultatok a bűn alól, szolgáivá lettetek pedig az Istennek: megvan a gyümölcsötök a megszenteltetésre, a vége pedig örök élet.23) Mert a bűn zsoldja a halál; az Isten kegyelmi ajándéka pedig az örök élet a mi Urunk Krisztus Jézusban.

A *15. vers* a 6. fejezet második kérdésének vizsgálatával kezdődik: Vétkezzünk, mivel kegyelem alatt vagyunk? Megengedi-e a kegyelem a bűnt? Nagyon gyakori kísértés ez napjainkban. A törvény alatt a bűnért való büntetés gyors volt és szigorú. A kegyelem korszakában azonban a hangsúly a bűnbocsánat lehetőségén van. Következésképpen sokan azt gondolják: „Vétkezzünk, hiszen a kegyelem bővölködik. Vétkezzünk, ha az jólesik vagy kényelmes; később mindig nyerhetünk bűnbocsánatot."

Ez a magatartás összeegyeztethetetlen az igazi kereszténységgel. Míg Isten kegyelmesen megbocsát és helyreállítja a bűnbánót, nem nézi el a meg nem bánt bűnt. Azok, akik azt gondolják, hogy a kegyelem engedélyt ad a bűnre, és akik nem őszintén tértek meg, nem nyernek bűnbocsánatot, hanem becsapják önmagukat.

Mi most a törvény helyett a kegyelem alatt vagyunk, ez azonban nem azt jelenti, hogy figyelmen kívül hagyhatjuk a bűnt. Az üdvösség minden korban kegyelemből, hit által volt elnyerhető. A törvény korszakából a kegyelem korába való átmenet nem változtatta meg Isten véleményét a bűnről, hanem csupán Isten megváltó tervének továbblépése volt. A törvény nyilvánvalóvá teszi a bűnt, a kegyelem pedig orvoslást nyújt a bűnre. A törvény parancsol, de nem ruház fel erővel. A kegyelem, másfelől, hatalmat ad a bűn felett, és erőt Isten akaratának teljesítésére (Fil 2,13). A kegyelem nemhogy megengedné a bűnt, hanem inkább elutasítja azt.

16. vers: E tanítás megvilágosítására a 16. vers a rabszolgaság hasonlatát használja. (A görög *doulos* kifejezés itt szó szerint „rabszolgát" jelent.) Isten kegyelme szabaddá tesz minket, hogy választhassunk a két úr között – a bűn vagy Isten. Akinek testünket átadjuk, az a gazdánk. Ha azt választjuk, hogy bűnben élünk, akkor a bűn rabszolgái leszünk, aminek végső következménye, halál. Ha azt választjuk, hogy engedelmeskedünk Istennek, akkor Isten rabszolgái leszünk, melynek következménye igazság.

17. vers: Mindannyian a bűn rabszolgái voltunk. A bűnös természet uralkodott rajtunk, és kényszerített minket a bűnre. A múlt idejű igeidő kihangsúlyozza, hogy többé nem vagyunk a bűn rabszolgái. Amikor szívből engedelmeskedünk a tanításnak (tudománynak), mely ránk bízatott, szabadságot nyerünk. Hálásak lehetünk, amiért most már hatalmunk van a bűn felett. A vers hangsúlyozza az engedelmességet, a tanítást és a szív megtérését. Ez kizárja a „könnyű hit" minden formáját, és rámutat, hogy a megtérés, a megújulás és a megigazulás bibliai jelentésére.

18. vers: A tanításnak való engedelmesség által felszabadulunk a bűn köteléke alól. A régi gazdának többé nincs hatalma felettünk. Ez nem azt jelenti, hogy szabadok vagyunk a *bűnre*; azt jelenti, hogy szabadok vagyunk a *bűntől.* Nincs köztes állapot a bűn és az igazság között; a kettő kölcsönösen kizárja egymást. Értelemszerűen, ha vétkezünk, nem élünk igazságban, és ha igazak vagyunk, nem élünk bűnben. Ha tehát valóban szabadok vagyunk a bűntől, akkor az igazság rabszolgái vagyunk – ez azt jelenti, hogy teljességgel az igazságnak alávetve élünk.

Ez a rabszolga-hasonlat nem jelenti azt, hogy Isten kényszerít minket arra, hogy Őt szolgáljuk, hanem megfelel az II Móz 21,1-6-ban leírt rabszolgának, aki szeretetből marad szolgálni az uránál. Mi már választhatunk a gazdák között, de ha egyszer Istent választottuk urunknak, Neki kell engedelmeskednünk. Nem élhetünk független állapotban, melyben sem a bűnt, sem Istent nem kell szolgálnunk. Bármilyen kísérlet arra, hogy elszakadjunk Istentől, a büszkeség és a saját akarat megnyilvánulása, ami bűn.

A *19. vers* elismeri, hogy az emberi társadalomból vett hasonlata tökéletlen, de a mi testi, korlátozott értelmünk könnyebben megérti így a dolgokat. Keresztény állapotunk nem minden tekintetben hasonlítható a rabszolgasághoz, mivel a Római levél később úgy ír le minket, mint Krisztus feleségét (Róma 7,4-6), és úgy is, mint Isten örökbefogadott gyermekeit (Róma 8,15-17). Mi nem pusztán rabszolgák vagyunk, hanem Isten barátai is (Ján 15,15). A rabszolga-hasonlat mégis kihangsúlyoz két pontot: 1) Teljességgel el kell utasítanunk a bűnös életmódot, és 2) teljesen alá kell vetnünk magunkat Istennek, mindenben engedelmeskedve Neki. Jézus ugyancsak egy olyan választáshoz hasonlítja a keresztény életet, melyben két úr között kell választani (Luk16,13).

Régen a bűn cselekvésére adtuk oda tagjainkat, mind mélyebb és mélyebb törvénytelenségbe süllyedve. Hasonlóképpen most igaz cselekedetekre kell odaszánnunk azokat, ami így szentséghez vagy megszentelődéshez vezet. (Az angol King James Biblia a görög *hagiasmos* szót, mely a 19. és a 22. versben található, „szentségnek", máskor pedig „megszenteltetésnek" fordítja.) A győzedelmes élet fontos kulcsát találjuk meg itt. Hasonló módon, ahogy egykor meghódoltunk a bűnnek, most meghódolhatunk Istennek. Úgy vétkeztünk, hogy befogadtuk a kísértő gondolatokat, forgattuk azokat az elménkben, elképzeltük a bűnt, majd odaszántuk rá testünket, végül pedig kialakultak bűnös szokásaink. Most, amikor befogadjuk a bibliai tanításokat vagy a lelki buzdításokat, gondosan forgatnunk kell azokat az elménkben, el kell képzelnünk Isten akaratát, és oda kell magunkat szánni arra, majd pedig Istennek tetsző szokásokat kialakítani.

A *20. vers* logikai kiegészítése a 18. versnek. Amikor a bűn rabszolgái voltunk, ebből következően nem volt közünk az igazsághoz.

21. vers: „Szabadnak" lenni az igazságtól azonban nem valami nagyszerű dolog. A bűn, amit ebben az állapotunkban elkövettünk, ma szégyen ránk nézve. (Ezért sohasem szabad magasztalnunk a múlt bűneit vagy dicsekednünk azokkal, hanem csakis a Megváltót dicsőítsük.) Ráadásul azok a bűnök semmi jót nem hoztak számunkra, csak ítéletet és halált.

A *22. vers* ismét leszögezi és részletezi a 18. verset. Szabadnak lenni a bűntől azt jelenti, hogy rabszolgája lenni Istennek. Választhatunk, hogy a bűnt, vagy Istent szolgáljuk-e, és az egyik kizárja a másikat. Ha Istent szolgáljuk, az eredmény szentség lesz (megszentelődés) ezen a világon és az örök életben az eljövendő világon. Ha Istent szolgáljuk, Ő szentséget fog kimunkálni bennünk (megszentel minket) és felkészít az örökkévaló együttlétre Vele.

A *23. vers* szembeállítja a bűnt és Istent, a fizetséget és az ajándékot, a halált és az életet. Ha továbbra is megmaradunk a bűnben, a végső fizetség, amelyre rászolgálunk, az örök halál. Ha hitünket Istenbe vetjük, nem szolgálunk meg semmit, hanem Isten kegyelmét élvezzük. Az örök élet ajándékában részesülünk, mely Jézus Krisztus, a mi gazdánk által nyerhető el.

Ez az általános alkalmazás lelki törvénye. Noha ezt az Igét sokan a megtéretlenekre alkalmazzák elsősorban, a szövegösszefüggésből kiderül, hogy elsősorban a keresztényekhez szól. Ha a keresztény megmarad vagy visszatér a bűnös életmódhoz, nem fog örök életben részesülni. Csak ha Isten kegyelmében él, és használja azt a győzedelmes erőt, melyet a kegyelem nyújt, akkor fogja örökölni az örök életet.

Összefoglalásul a 6. fejezet megállapítja, hogy a kereszténynek nem kell vétkeznie. Noha küzdünk a bűnös természet vágyaival, meg van az erőnk Krisztus által arra, hogy legyőzzük ezeket a vágyakat. Ha egy gyenge pillanatban mégis vétkezünk, megbánhatjuk bűnünket és megvallhatjuk Istennek, ily módon elnyerhetjük bűnbocsánatát. A bűnnek azonban kivételes dolognak kell lennie, és nem uralhatja az életünket. Folyamatosan meg kell tagadnunk a bűnös életmódot. „Én fiacskáim, ezeket az írom néktek, hogy ne vétkezzetek. És ha valaki vétkezik, van Szószólónk az Atyánál, az igaz Jézus Krisztus." (I Ján 2,1). „Ha megvalljuk bűneinket, hű és igaz, hogy megbocsássa bűneinket és megtisztítson minket minden hamisságtól." (I Ján 1,9).

A Róma 6. tehát elutasítja azt a véleményt, hogy a keresztény rendszeresen kénytelen vétkezni. Ez ellent mond a feltétel nélküli örök biztonság tanításának is, mely azt vallja, hogy a keresztény akkor is megőrizheti üdvösségét, ha megtérése után továbbra is bűnben él, anélkül, hogy bűnét megbánná és elhagyná. A megigazulás eredménye megszentelődés, és a kettőt nem választatjuk külön. Ha nincs a megszentelődésnek bizonyítéka az életünkben, akkor nem vagyunk megigazult állapotban sem. Isten kegyelme nem csak megigazít, de meg is szentel minket. A kereszténynek lehet, kell és szabad a bűn feletti győzelemben élnie, ahogy Erdman találóan kijelentette:

A keresztény élet nem pusztán tagadás. Nem egyszerűen abból áll, hogy szabadok vagyunk a bűntől. Ez egy új és feltámadt élet, melyet a feltámadott Krisztus ereje által élünk… Gonosz szokásaink és hajlamaink még mindig működnek és erőtejesek. Uralmukat azonban meg kell tagadnunk. Bíznunk kell Krisztusban az erőért. Egy keresztény élete nem csupán szüntelen harc; folyamatos, örök győzelem életének kell lennie.[5]

C. Szabadság a törvény alól (7,1-13)

1) Avagy nem tudjátok-é atyámfiai, mert törvényismerőkhöz szólok, hogy a törvény uralkodik az emberen, amíg él? 2) Mert a férjes asszony, míg él a férj, ehhez van kötve törvény szerint, de ha meghal a férj, felszabadul az asszony a férj törvénye alól. 3) Azért tehát az ő férjének életében paráznának mondatik, ha más férfihoz megy; ha azonban meghal a férje, szabaddá lesz a törvénytől, úgy hogy nem lesz parázna, ha más férfihoz megy. 4) Azért atyámfiai, ti is meghaltatok a törvénynek a Krisztus teste által, hogy legyetek máséi, azéi, aki a halálból feltámasztott, hogy gyümölcsöt teremjünk Istennek. 5) Mert mikor a testben voltunk, a bűnök indulatai a törvény által dolgoztak a mi tagjainkban, hogy gyümölcsözzenek a halálnak; 6) Most pedig megszabadultunk a törvénytől, minekutána meghaltunk arra nézve, amely által lekötve tartattunk; hogy szolgáljunk a léleknek újságában és nem a betű óságában. 7) Mit mondunk tehát? A törvény bűn-é? Távol legyen: sőt inkább a bűnt nem ismertem, hanem csak a törvény által; mert a kívánságról sem tudtam volna, ha a törvény nem mondaná: Ne kívánjad. 8) De a bűn alkalmat vévén, a parancsolat által nemzett bennem minden kívánságot; mert törvény nélkül holt a bűn. 9) Én pedig éltem régen a törvény nélkül: de ama parancsolat eljövetelével felelevenedik a bűn, 10) Én pedig meghalék; és úgy találtaték, hogy az a parancsolat, mely életre való, nékem a halálomra van. 11) Mert a bűn alkalmat vévén, ama parancsolat által megcsalt engem, és megölt általa. 12) Azért ám a törvény szent, és a parancsolat szent és igaz és jó. 13) Tehát a jó nékem halálom lett-é? Távol legyen: sőt inkább a bűn az, hogy megtessék a bűn, mely a jó által nékem halált szerez, hogy felette igen bűnös legyen a bűn a parancsolat által.

A 6. fejezet azt tanítja, hogy a kereszténynek nem kell továbbra is bűnben élnie; a 7. fejezet megmutatja, hogy ez nem teljesedhet be akkor, ha a törvénytől vagy a testtől függünk.

1. vers: A vers a görögben is „vagy” szóval kezdődik. A Róma 6,14 leszögezi, hogy a keresztény nincs a törvény alatt, a Róma 7,1 pedig ismét felemlíti ezt a gondolatot, hogy bemutassa annak igazságát. Az érv azoknak van címezve, akik ismerik a törvényt. Ha ez Mózes törvényére utal, akkor a Római gyülekezet bizonyára sok megtért zsidó hívővel és pogány „istenfélővel” rendelkezett. Bárhogyan is volt, a törvény általános alapelve, hogy a törvény csak addig érvényes valakire, amíg a személy él. A halál után már nincs hatalma az emberen.

2. vers: A 2-4. versek szemléltetésére Pál a házasság hasonlatát használja. Isten tervében a házasságot csak a halál bonthatja fel. A házassági eskü összeköti a férjet és a feleséget amíg élnek, mert a válás nem Isten akarata (Mal 2,13-16; Márk 10,1-02; Luk 16,18; I Kor 7,39).

3. vers: Ha tehát egy asszony hozzámegy egy másik férfihoz, míg a férje él, megszegi Isten törvényét és házasságtörővé válik. Ha a férje halála után megy hozzá egy másik férfihoz, akkor erkölcsileg tiszta marad Isten előtt. Az elsődleges cél nem a házasság tanítása, hanem Isten jól ismert házassági törvényével szemléltetni a törvény alól való szabadságot.

A *4. vers* lelki alkalmazást mutat be. Mi vagyunk a feleség, a törvény pedig első férjünk, és a feltámadott Krisztus a második férjünk. Amíg megújítatlan állapotban éltünk, a törvény köteléke alatt voltunk. Azonosulva Krisztus halálával azonban meghaltunk a törvénynek. A törvénynek többé nincs hatalma felettünk a megtérésben történt halálunk után. Az újjászületéskor azután szabadon összeházasodhatunk a feltámadott Krisztussal, mely által képesek leszünk szellemi gyümölcsöt teremni Istennek.

E hasonlatnak ez az értelmezése arról beszél, ha a feleség meghal, míg a 2. vers a férj halálát idézi fel. Következésképpen vannak, akik azt mondják, hogy az első férj a Róma 6,6-ban említett „ó ember” – a meg nem újult én, a régi életmód és a bűn uralma – a feleség pedig a belső énünk, az igazi valónk. Mivel a bűnt a törvény megismertette, és mivel a törvényre szüksége volt az ó embernek, de csakis annak, az ó ember halála a megtéréskor magában foglalta a törvény halálát. Az első férj (az ó ember és a törvény) meghaltak, tehát szabadon hozzámehetünk máshoz. Az első magyarázat jobbnak tűnik, mert mind a 4., mind a 6. vers azt mondja, hogy *mi* haltunk meg a bűnnek, és mert ez a szakasz egy új nézőpontból köze-

lít – a törvénytől való szabadság szempontjából – és nem csupán ismétli a 6. fejezet gondolatát (szabadság a bűn alól).

A hasonlat pontosságától függetlenül a központi mondanivaló világos: Krisztus halála és a mi vele való azonosulásunk által meghaltunk a törvénynek. Mivel meghaltunk a bűnnek és a törvénynek, szabadok vagyunk mindkettőtől, és most egyesültünk az élő Krisztussal.

5. vers: Mielőtt egyesültünk Krisztussal, „testben voltunk", melyet a test vagy a bűnös természet uralt. A törvény elítélte a bűnt, de tiltásai valójában csak fokozták bennünk a bűnös vágyakat. Ezek a vágyak a testünkben munkálkodtak, hogy bűnös magatartást hozzanak létre. A bűn végső fejleménye, halál.

6. vers: Most azonban már nem függünk a törvénytől. A törvény nem ad hatalmat a bűn felett, hanem éppen hogy felkelti a bűnös vágyakat. Azzal, hogy meghaltunk a törvénynek, megszabadultunk annak kormányzása alól. Most egy új kormányzás alatt élhetünk, ami hatalmat ad nekünk a korábbi bűnös vágyak felett, és erőt ad a szent életre. Most már teremhetünk gyümölcsöket Istennek.

Mit jelent azt mondani, hogy szabadok vagyunk a törvénytől? Krisztus elszenvedte értünk a törvény büntetését, ami a halál, és betöltötte helyettünk a törvényt. A törvény nem ítélhet el minket, és nem követelhet rajtunk semmit, ha Krisztusban maradunk. Ha szabadok vagyunk 1) a törvény büntetése alól, 2) attól, hogy megkíséreljük betölteni a törvényt és csupán emberi erőfeszítéssel nyerjük el Istennek tetszését 3) a törvény romboló hatalmától, mely tévesen arra készteti az embert, hogy tőle várja megigazulását, és 4) a törvény szertartási követelményeitől. (A téma további tárgyalását lásd e könyv Törvényeskedés és keresztény szabadság című, IV. fejezetében, valamint David K. Bernard *„Gyakorlati szentség: Második áttekintés"* c. könyvének 3. fejezetét.)

Természetesen mi még mindig Isten erkölcsi törvénye alatt vagyunk. Isten erkölcsi természete és erkölcsi törvénye örökkévaló. Ezek nem függenek Mózes törvényétől. Amikor a 6. fejezet azt tanítja nekünk, hogy ne vétkezzünk, arra buzdít minket, hogy az erkölcsi törvény szerint éljünk, mert a bűn lényegében törvénytelenség (I Ján 3,4).

A Róma 7,6 rámutat, hogy a törvény mellett a választási lehetőség nem a törvénytelenség vagy erkölcstelenség, hanem szentség Krisztus által. Megszabadultunk a törvénytől, így szolgálhatunk Istennek a Lélek által. Az új fordítású Bibliában ez így hangzik: „Most azonban, miután meghaltunk annak a számára, ami fogva tartott minket, megszabadultunk a törvénytől, úgyhogy az új életben a Lélek szerint szolgálunk, nem pedig az írás betűje szerint, mint a régiben." Többé nem kell azzal próbálkoznunk, hogy parancsolatok hosszú sorát betöltsük Isten akaratának teljesítésére, és megkíséreljük a bűnös természetet hozzájuk igazítani. Helyette a Szent Lélek keresztség által bensőnkbe került Isten törvénye a természetfeletti erővel együtt, mely segít azt betölteni. Nem csak mint rabszolgák szolgáljuk Krisztust, hanem mint odaadó feleség is, szeretetből. Röviden, az igazi keresztény szolgálata a Lélek erejéből fakad, és nem a törvény parancsolataiból.

7. vers: Ha Mózes törvénye nem ad hatalmat a bűn felett, hanem valójában fokozza a bűnös vágyakat, akkor a törvény bűnös? A 7. vers előrebocsátja ezt a vádat, és nyomatékosan elutasítja. A törvény Istentől való, és hasznos volt abból a célból, amire Isten adta. A Római levél elveti a törvényt, mint az üdvösség eszközét, de fontosnak tartja a törvényt, mint tanítót (Róma 7,7; 13), és mint erkölcsi mértéket a keresztény számára (Róma 3,21; 8,4).

Ahhoz, hogy megmagyarázza, miért adatott Mózes törvénye, a 7-13. versek a törvény természetét és célját magyarázzák meg. Ebben a szakaszban a görög „törvény" szó néha határozott névelővel szerepel, néha névelő nélkül. Ez a váltakozás itt jelentőségteljesnek tűnik: az „a törvény" Mózes törvényére utal, a „törvény" pedig mint alapelvre utal a törvényre, vagy a törvényre általában. Az „a törvény" a 7. versben tűnik fel (az első, és a harmadik említésben), valamint a 12. versben. A „törvény" a 7. versben szerepel (második említésben), valamint a 8. és 9. versben.

Mózes törvénye nyilvánvalóvá teszi a bűn természetét, létezését, erejét és következményét. Megmutatja az embernek saját bűnösségét és az üdvösség szükségességét, és mint ilyen, fontos része Isten megváltó tervének az emberiség számára. Ha nem lenne valamilyen törvény, nem tudnánk, mi a bűn, mert a törvény meghatározza számunkra a bűnt. Például nem tudnánk, mi a kapzsiság, vagy nem tudnánk, hogy az bűnös, hacsak a törvény nem szól ellene. Az idézet a Tízparancsolatból való (II Móz 20,17; V Móz 5,21).

Az Igeszakasz első személyben van írva, nyilvánvalóan Pál személyes tapasztalatát vette alapul a példához. Ez azért is valószínű, mert a szakasz úgy használja az első személyt, mint amely az egész emberiséget képviseli.

8. vers: A parancsolat mondja meg nekünk, mi a rossz, és figyelmeztet, hogy a törvényszegők büntetése halál. Elméletben a parancsolatnak arra kellene késztetnie minket, hogy ne vétkezzünk, de a gyakorlatban a bűnös természet arra használta a törvényt, hogy alkalmat találjon a gonosz vágyak felkeltésére. (Az angol változat a *bujaság* szót használja, mellyel vágyra, gonosz kívánságra utal. Ugyanabból a görög szótőből származik, melyet az angol fordítás vágynak és kapzsiságnak fordít a 7. versben.) Hogyan lehetséges ez? Először is a törvény leleplezi a rejtett, bűnös vágyakat, melyekről máskülönben nem tudnánk, hogy bűnösek. Másodszor, amikor a törvény összeütközésbe kerül a bűnös természettel, még több bűnre indíthat – a jól ismert „tiltott gyümölcs" hatás. Minél jobban tiltanak valamit, annál inkább vágyunk utána.

A bűn csak akkor számítható be, akkor van hatalma pusztítani, ha van valamilyen törvény, amely elítéli a bűnös viselkedést és megalapozza a halálbüntetést a bűnért. A világi hatalomban például senki sem tartóztatható le, ítélhető el és büntethető meg cselekedetéért, ha valamilyen törvény nem ítéli azt bűnösnek.

9. vers: Mielőtt bármilyen törvény-alapelv hatásossá vált az életünkben, életünk volt – ez azt jelenti, hogy nem voltunk tudatában a bűnnek, és nem voltunk ítélet alatt. Pál egyaránt beszélhetett gyermekkora személyes tapasztalatáról, vagy az emberi faj elméleti állapotáról a törvényt megelőzően.

Amikor megismertük a törvény alapelvét, a bűnös természet arra késztetett minket, hogy megszegjük a törvényt, és így ítélet alá kerüljünk. Szellemileg meghaltunk. A görög szó, melyet az Ige „felelevenedék"-nek fordít, egyszerűen annyit jelent: „életre kelt". Amikor a törvény eljött, a bűn életre kelt. Ádám bukása óta az embereknek bűnös természetük van, de csak a törvény megjelenése hozta el a bűn ismeretét. A törvény rámutatott a bűnös természet létezésére, mely bennünk lakozik.

10. vers: Isten törvénye eredetileg arra terveztetett, hogy megtanítsa nekünk, hogyan éljünk szellemileg, de mivel természet szerint bűnösök vagyunk, törvényszegőkké lettünk, és halálbüntetés sújtott minket. Ahelyett, hogy a törvény életet adott volna, halálunkat okozta.

A *11. vers* megszemélyesíti a bűnt, hogy bemutassa annak szerepét. A hasonló, mint egy orgyilkos, amely lesben áll, de nincs fegyvere. Amikor a törvény megjelent, noha javunkra adatott, a bűn felismerte az alkalmat és rávett minket, hogy szegüljünk ellene a törvénynek. Ily módon a bűn fölékerekedett a törvénynek, és felhasználta azt, hogy megöljön minket. Az utalás valószínűleg kifejezetten az Édenkertről szól, ahol a Sátán becsapta Évát (I Tim2,14). Azzal, hogy hazudott neki a tiltott gyümölcs leszakításának következményeiről, rávette Évát, hogy szegje meg Isten első törvényét, ily módon hozva a bűnt először az emberi fajra.

12. vers: Mózes törvénye szent, igaz és jó. Nem gonosz. Csak akkor válik ártalmassá, ha megszegjük, vagy visszaélünk vele.

13. vers: Nem hibáztathatjuk a törvényt lelki halálunkért. A bűn, és nem a törvény, mely ténylegesen a halálunkat okozza. Például a gépkocsi nagyszerű találmány, mely rendkívüli hasznára vált társadalmunknak és gazdaságunknak. De ha valaki meggondolatlanul vezeti a gépkocsit, nagy kárt és halált okozhat. Habár ezek a tragédiák nem következnének be a gépkocsi nélkül, nem hibáztathatjuk ezt a találmányt, hanem csakis azt, aki használta. Egy másik példa, ha egy bűnözőt bebörtönöznek vagy kivégeznek, a következmények számára és családja számára kétségbeejtőek. Ám a törvényhozás, a bíró és a törvényszék nem hibáztatható a helyzetéért; hanem csak maga a bűnöző. A törvény jó, és nem felelős a halálunkért. A bűn a felelős. A bűn felhasználta a törvényt, mint fegyvert, de ténylegesen a bűn okozta lelki halálunkat.

Hogyan jó a törvény, és miért adta azt Isten, ha a bűn megölhet minket általa? Hogyan lehet Mózes törvénye jó, ha mi most oly megkönnyebbüléssel szabadulunk meg tőle? A törvény kijelenti, milyen is a bűn valójában, rámutatva arra, milyen végtelenül bűnös. Mózes törvénye előtt az embereknek bizonyos mértékig volt ismeretük a bűnről, de nem tudtak arról, milyen távol vannak Isten tervétől. Mózes törvénye teljességgel feltárja a bűn meghatározását (Róma 3,20; 5,20), a bűn bűnösségét (Róma 7,13), és a bűn következményét, ami halál (Róma 4,15).

Ha valóban megtanulnánk ezeket a leckéket a törvényből, akkor teljesen elkötelezhetnénk magunkat a bűn feletti győzelem mellett. Isten felé fordulnánk megtéréssel és a Lélek hatalmával nap mint nap legyőznénk a bűnt. Például, ha igazán megértenénk, mennyire szereti Isten az igazságot és gyűlöli a bűnt, hogy a hazugság mennyire beszennyez minket lelkileg, nem tekintenénk a hazugságot elhanyagolható, társadalmi neveletlenségnek, hanem szörnyű bűnnek, ami a hazugság valójában. Csak akkor fogunk igazán vágyni a szentségre, ha felismerjük a bűn felmérhetetlen bűnösségét.

D. A test erőtlensége (7,14-25)

14) Mert tudjuk, hogy a törvény lelki; de én testi vagyok, a bűn alá rekesztve. 15) Mert amit cselekszem, nem ismerem: mert nem azt mívelem, amit akarok, hanem amit gyűlölök, azt cselekszem. 16) Ha pedig azt cselekszem, amit nem akarok, megegyezem, a törvénnyel, hogy jó. 17) Most azért már nem én cselekszem azt, hanem a bennem lakozó bűn. 18) Mert tudom, hogy nem lakik én bennem, azaz a testemben jó; mert az akarás megvan bennem, de a jó véghezvitelét nem találom. 19) Mert nem a jót cselekszem, melyet akarok; hanem a gonoszt cselekszem, melyet nem akarok. 20) Ha pedig én azt cselekszem, amit nem akarok, nem én mívelem már azt, hanem a bennem lakozó bűn. 21) Megtalálom azért magamban, ki a jót akarom cselekedni, ezt a törvényt, hogy a bűn megvan bennem. 22) Mert gyönyörködöm az Isten törvényében a belső ember szerint; 22) De látok egy másik törvényt az én tagjaimban, mely ellenkezik az elmém törvényével, és engem rabul ád a bűn törvényének, mely van az én tagjaimban. 24) Óh én nyomorult ember! Kicsoda szabadít meg engem e halálnak testéből? 25) Hálát adok Istennek a mi Urunk, Jézus Krisztus által. Azért jóllehet én az elmémmel az Isten törvényének, de testemmel a bűn törvényének szolgálok.

Ez a szakasz olyan embert ír le, aki „testi, bűn alá rekesztve” (eladva a bűnnek) (14. vers), aki a bűn és a halál törvénye alatt van (17-24. vers). Ez a leírás sok embert összezavart, s ebből számos egymástól eltérő magyarázat született. A szakasz megértéséhez a kulcs annak felismerése, hogy nem a normális keresztény életről szól. A keresztény szabad a bűn uralmától (6,18) és szabad a haláltól (8,2). A testiség halálhoz vezet (8,6), és nem örök élethez. Bármit is jelent a Róma 7, a 6., és a 8. fejezet erőteljes tanítását figyelembe véve nem jelentheti azt, hogy a kereszténnyt még mindig a bűnös természet uralja, vagy kényszeríti rendszeresen bűnre.

Kit ír le ez az Igeszakasz? Pál első személyben írta meg, tehát nyilvánvalóan személyes tapasztalatból neszélt. Az ő tapasztalatának kell hogy legyen általános alkalmazása, máskülönben Isten nem ihlette volna arra, hogy a levélbe foglalja azt. Az első személyben történő fogalmazás érzékletesen mutatja be az emberi vívódást, és segít az olvasónak azonosulni azzal személyesen.

Mivel ez a kényszerhelyzet nem egyeztethető össze a kereszténnyel, sok magyarázó feltételezi, hogy a szakasz egy meg nem újult személyről szól. Mivel a szerző elfogadja Isten törvényét, úgy tűnik, a leírás különösen a meg nem újult zsidóra vonatkoztatható. Következésképpen vannak, akik azt feltételezik, hogy Pál életét írja le a törvény alatt, megtérését megelőzően.

Bár ez a nézet elfogadható, a jelen idő használata bonyolítja a magyarázatot. A jelen idő használatának valószínűleg ugyanaz a célja, ami az első személy használatának – hogy érzékletesebbé, alkalmazhatóbbá és közvetlenebbé tegye a leírást. Még valószínűbben azt jelzi, hogy az Igerész vonatkozhat egy kereszténre jelenlegi megújult állapotában is, csakúgy, mint múltbeli, meg nem újult állapotára. A fő pont ez: a Róma 7,14-25 olyasvalakit ír le, aki megpróbál jó és szent életet élni saját erőfeszítéséből, akár újjászületett, akár nem. Más szavakkal, a szakasz Pál testi természetét írja le, vagy bárki másét, ha önmagában tekintjük – arról szól, hogy milyen még egy újjászületett személy is, ha pusztán saját, emberi erőfeszítésből próbál meg Istennek élni (25. vers).

A 6. fejezet arra buzdít minket, hogy éljünk a bűn felett. A 7. fejezet olyasvalakit ír le, aki megpróbál így élni, de testben bízik. Ez különösen kiviláglik az egyes szám, az „én” ismételt használatából. A 8. fejezet megmutatja nekünk, hogy a szent élethez vezető egyetlen út a Lélekben járás, ahogyan azt a *Lélek* szó gyakori használata jelzi.

A 7-8. fejezet négy lelki törvényt (alapelvet) tárgyal:

1) Isten törvénye (7,22; 25) – Isten erkölcsi parancsolatai; Isten erkölcsi törvénye. Szent, igaz, és jó, de nem ad az embernek hatalmat a bűn törvénye felett (7,14; 7,16; 8,3).

2) Az elme törvénye (7,22-23) – a belső én; a lelkiismeret. Elfogadhatja Isten törvényét, és vágyhat annak követésére, de nincs hatalma a bűn törvénye felett (7,18, 25).

3) A bűn törvénye (7,23) – a bűnös természet; a bűn uralma; kényszer Isten törvényének megszegésére. Hatalma alatt tartja az embert és annak cselekedeteit. Leuralja az elme törvényét, és egyedül Isten törvénye győzedelmeskedhet rajta (7,20-21).

4) A Lélek törvénye (8,2) – a Szent Lélek a hívőben; a Lélekben járás alapelve. Csak ez a törvény ad hatalmat a bűn törvénye, és a halál felett (ami a bűn következménye) (8,1-14).

14. vers: Isten törvénye a Lélekhez tartozik, Ő hozza létre, és Ő tölti meg. A törvény azonban nem tudja lelkivé tenni az embert, mivel az embernek bűnös természete van, és nem tudja betölteni a törvényt. Az ember nem csupán vétkezik, de bűnös vágyak is hajtják (Róma 3,9; 5,12; 19). A törvény maga jó, de a törvényeskedés – az emberi erőfeszítés arra, hogy az ember a törvény cselekedeteiből lelkivé váljon – hiábavaló.

A 15-23. versek bemutatják a test haszontalan kísérleteit az igazságra.

A *15. vers* egy ellentmondással kezdődik: „Mert amit cselekszem, nem ismerem". A görög szó, melyet a szöveg „ismerem"-nek fordít, a *ginosko,* azt jelenti, „tudom, értem, vagy elismerem". Ennélfogva, noha a mondat jelentheti azt is, hogy „Nem értek egyet saját cselekedeteimmel", valószínűbb, hogy azt jelenti, „nem értem a saját cselekedeteimet". A zavarbaejtő rejtély az, hogy még ha az ember jóra vágyik is, azon kapja magát, hogy gonoszt cselekszik, amit gyűlöl. A cselekedete ellentétes saját belső vágyával.

16. vers: Annak elismerésével, hogy a dolgok, melyeket tesz, gonoszok, az ember jóváhagyja Isten erkölcsi törvényét. Az elme (a lelkiismeret) tehát egyetért Isten törvényével.

17. vers: Az elme törvénye és Isten törvénye együtt még mindig nem elegendő, hogy visszatartsa az embert a bűntől. A bűnös természet uralja az embert, arra késztetve őt, hogy megsértse saját lelkiismeretét. Ez nem menti fel, sem nem igazolja a bűnt, hanem egyszerű módon kifejezésre juttatja az ember tapasztalatát.

18. vers: A test (a bűnös természet) semmi jót nem foglal magában. Míg az ember elméje elismerheti a jó dolgokat, és a meg nem újult ember sok nemes jellemvonást felmutathat, végül mégsincs az emberben semmi, ami győzhetne a bűn felett. Nincs az emberben semmi, ami megérdemelné az üdvösséget. Az ember szeretne jót cselekedni, de nincs ereje hozzá. (Ezzel ellentétben a Lélekkel betöltött hívőnek van ereje betölteni a törvény igazság-követelményeit – Róma 8,4 – mert Isten megadja mind a vágyat, mind az erőt ahhoz, hogy betöltse Isten akaratát – Fil 2,13.)

A *19. vers* megismétli a 15. vers kijelentését. Az ember jót akar cselekedni, de a vége mégis gonosztett.

A *20. vers* a 17. verset ismétli meg, magyarázatul fűzve, hogy a bűnös természet idézi elő ezt a helyzetet. Ez ebben az esetben sem tagadja az ember felelősségét saját bűnös tetteiért, hanem a bűnös természetet írja le.

A *21. vers* elénk tárja a bűn törvényét: a gonosz jelen van, még az olyan ember életében is, aki jót akar tenni.

A *22. vers* az elme törvényét írja le: Az ember önmagában, még Isten Lelke nélkül is, örvendezhet annak, ha elismeri Isten erkölcsi törvényének jóságát. (A zsidók elsődleges példái ennek.)

23. vers: Az ilyen ember még mindig nem tudja ténylegesen betölteni Isten törvényét önmagában, mert, az elme törvénye mellett, egy másik alapelv is működik a testében. A bűn törvénye küzd az elme törvényével, és legyőzi azt. Foglyul ejti az embert, és a bűn akarat nélküli rabjává teszi.

24. vers: A 7. fejezet utolsó két verse összefoglalja ezt a problémát. Pál így kiált fel: „Én nyomorult ember!" majd felteszi a kérdést: „Ki szabadít meg ebből a halálra ítélt testből?" *(Új ford.).*

25. vers: Ahogy Pál az imént bemutatott, gyötrelmes helyzeten elmélkedik, ihletett hálaadásra fakad, mivel ő már megtapasztalta a választ saját életére: „Hála Istennek, a mi Urunk Jézus Krisztus!" (Új ford.) A válasz már megérkezett Krisztuson keresztül.

A következő mondat megismétli a problémát: az ember elismerheti Isten törvényét az elméjével, de testben továbbra is vétkezik. Nagyon fontos, hogy ezt az utolsó mondatot ne a megoldásként fogjuk fel, ahogy néhányan teszik, amiért a hálaadást követi. Valóban furcsa megoldás lenne, hisz bűnben hagyná a keresztényt, ellentétben a 6. és a 8. fejezet nyomatékos tanításával.

E nehézség láttán némely Bibliamagyarázó azt feltételezi, hogy a 25. vers két mondata valahogy véletlenül felcserélődött a fordítások során, és most helyre kéne őket állítani. Ez könnyebben érthetővé tenné a verset, de nekünk nem szabad ilyen magyarázattól függenünk. Mi a következőképpen oldhatjuk fel ezt a zavart. A 24. vers elénk tárja a problémát. A 25. vers első mondata egy zárójeles kifakadása a hálaadásnak – és az ilyen közbevetés jellemző Pál ihletett írói stílusára – mint türelmetlenségből idő előtt bemutatott megoldást. Azután a 25. vers második mondata összefoglalja az ember kényszerhelyzetét, mielőtt a 8. fejezet folytatja a válaszadást. Bruce így magyarázza ezt helyesen:

> „Én magam" *(önálló ego)* itt nyomatékos: „Én magamtól" aki megtapasztalta ezt a legyőzetést és zűrzavart, de „én", mint keresztény, nem hagyatkoztam „magamra": „a Jézus Krisztus-

ban levő élet Lelkének törvénye" eljött, hogy bennem lakozzon, és jelenlétével és hatalmával hatalmas különbséget hozott.[6]

Összefoglalásul a Róma 7,14-25 nem a normális keresztény életet írja le. A kereszténynek nem kell minden nap egy kicsit vétkeznie. A keresztény nem kényszerülhet egy bukott életre, melyben csak vágyik jót cselekedni, de a bűn folyamatosan felülkerekedik rajta. A szentség nem azt jelenti, hogy értelmünkkel elismerjük a jót, de testünkkel folytatjuk a bűnt.

A Róma 7,14-25 nem a két természet – a test és a Lélek – közötti ellentétet írja le a hívőben. Ha azt írná le, a test lenne a győztes! Ahelyett egy olyan ember teste (bűnös természete) és elméje közötti küzdelmet írja le, aki saját erőfeszítésével próbál meg engedelmeskedni Isten törvényének. Ily módon egyaránt vonatkozik a meg nem újult vagy a megújult emberre, aki nem a Lélekben jár. (*Van* ellentét a test és a Lélek között a hívőben – mely a Róma 8,5-14-ben és a Gal 5,16-26-ban van leírva – de ebben a küzdelemben mindig a Lélek győzedelmeskedik.)

Két fontos lecke található a Róma 7-ben: *1) A test erőtlensége* – Isten kegyelme nélkül nincs bennünk semmi, ami győzhetne a bűn felett. *2) A törvény elégtelensége* – A törvény nem ruház fel minket hatalommal a bűnös természet felett. Mint ahogy a törvény nem képes megigazítani minket, meg sem tud minket szentelni.

Összefoglalva, a keresztény szentség nem parancsolatok sora (Isten törvénye), vagy az ember jóra vágyása (az elme törvénye) által jön létre. Ehelyett a megszentelődést belső erő hozza létre, melyet Isten Lelke (a Lélek törvénye) biztosít.

E. Élet a Lélekben (8,1-39)

A Róma 8 bemutatja Isten tervét a normális keresztény életre – a Lélekben való életre. Következésképpen ez ennek a szakasznak (a 6-8. fejezetnek) a tetőpontja, és egyben a Római levél csúcspontja. A keresztény győzhet a bűn felett és élhet szentül a Lélek hatalma által úgy, hogy Lélek szerint jár, és nem test szerint. Abban a felelősségben, de ugyanakkor kiváltságban is van része, hogy megszentelődhet. Most szenvedéseket tűr el, de jövendő dicsőség vár rá. Ha a keresztény folyamatosan hagyja, hogy a Szent Lélek vezesse és uralja őt, akkor a körülményektől függetlenül biztos lehet üdvösségében most és az örökkévalóságban.

1. Hatalom a Lélekben (8,1-4)

1) Nincsen azért immár semmi kárhoztatásuk azoknak, akik Krisztus Jézusban vannak, akik nem test szerint járnak, hanem Lélek szerint. 2) Mert a Jézus Krisztusban való élet lelkének törvénye megszabadított engem a bűn és a halál törvényétől. 3) Mert ami a törvénynek lehetetlen vala, mivelhogy erőtelen vala a test miatt, az Isten az Ő Fiát elbocsátván bűn testének hasonlatosságában és a bűnért, kárhoztatá a bűnt a testben. 4) Hogy a törvénynek igazsága beteljesüljön bennünk, kik nem test szerint járunk, hanem Lélek szerint.

1. vers: Azok, akik Krisztus Jézus*ban* vannak – akik Benne hisznek, Benne élnek, és akiben Ő lakozik – nincsenek ítélet alatt. Ezek feddhetetlenek Isten szemében, és saját lelkiismeretük is tiszta. A kereszténynek nem kell hagynia sem a Sátánt, sem más embereket, sem saját lelkiismeretét, hogy elítéljék őt a múlt bűneiért. Természetesen ha továbbra is bűnben él, ítéletet kell éreznie, aminek arra kell őt késztetni, hogy megtérjen, és bűnbocsánatot kapjon.

A 8. fejezet további része a szent, Lélekkel betöltött élettel foglalkozik. A szentség azonban nem érdemli ki az üdvösséget, hiszen már a keresztény élet kezdetén szabadok vagyunk az ítélet alól. Az 1. vers tehát azt mutatja, hogy a megigazulás a megszentelődés előtt történik. A kegyelem adja, mielőtt bármit kérne cserébe.

Az 1. vers utolsó része („akik nem test szerint járnak…") hiányzik a régebbi kéziratokból, így a kritikai szövegből is. Sok tudós feltételezi, hogy a fordítási eljárások során került ide, a 4. versben található, azonos kijelentés hatására.

2. vers: A Lélek törvénye – a Jézus Krisztusban való élet lelkének törvénye – megszabadított minket a bűn és a halál törvényétől. A bűnös természet uralt minket, arra késztetve minket, hogy bűnös tetteket

kövessünk el, melyek halált hoznak, és sem Isten törvénye, sem az elme törvénye nem szabadíthatott meg minket. Krisztus bennünk lakozó Lelke által most már szabadok vagyunk a bűn és a halál ördögi körétől.

3. vers: Isten törvénye, hogy azt Isten Mózesnek adta, nem szabadíthatott meg minket a bűntől és a haláltól. Túl gyenge volt, mert betöltése az erőtlen emberi testtől függött. Olyat követelt, amit a bűnös emberi természet nem tudott teljesíteni.

E gyengeség orvoslására Isten saját Fiát küldte el – Önmaga megtestesülését testben –, hogy kiengesztelést szerezzen a bűnért. Nem bűnös testben jött el, hanem bűn testének „hasonlatosságában". Jézus Krisztus egészen ember volt minden tekintetben, de nem volt bűnös természete, és nem vétkezett (Zsid 2,17-18; 4,15; I Ján 3,5). Teljes, mégis ártatlan emberi természete volt, amilyen Ádámnak volt eredetileg. Megtestesülése, halála, eltemettetése és feltámadása által Jézus Krisztus lett a mi bűnért való áldozatunk, Aki lerombolta a bűn hatalmát felettünk.

A *4. vers* elénk tárja a megváltás célját: hogy beteljesedjen *bennünk* a törvény igazsága. A megigazulás célja a megszentelődés. Jézus Krisztus azért jött, hogy megtegye, amit a törvény nem tudott megtenni – hogy hatalmat adjon nekünk a bűn felett, hogy képessé tegyen minket a törvény igazságkövetelményeinek betöltésére. Nem úgy van, hogy Isten megment minket, tehát vétkezhetünk továbbra is, és bűnbocsánatot nyerhetünk. Hanem úgy, hogy Isten megment minket, tehát betölthetjük a az Ő eredeti tervét az emberi fajra vonatkozóan. Isten szent népet akar – olyan embereket, akiknek közössége és kapcsolata lehet Vele.

Hogyan tölthetjük be a törvény követelményét? Csak úgy tehetjük meg, ha Lélek szerint járunk és nem test (a bűnös természet szerint). Napi függőségben kell élnünk a Isten bennünk lakozó Lelkétől, keresni kell Őt útmutatásért és erőért. Nem bízhatunk a testben. Ahelyett, hogy emberi erőfeszítéssel próbálnánk egy sor törvény követelményét teljesíteni, a bennünk lakozó Lélek felruház minket belsőleg a vággyal és az erővel ahhoz, hogy Isten szent akarata szerint éljünk. Ily módon a Lélek betölti a Jer 31,31-34 próféciáját. Ebben Isten új szövetséget ígért az Ő népével, elméjükbe helyezve és szívükbe írva törvényét.

Bruce így magyarázta ezt a Lélekben való új életet:

> A keresztény szentség nem fáradhatatlan igazodás kérdése egy törvénykönyv egyéni előírásaihoz; inkább annak kérdése, hogy a Szent Lélek létrehozza-e gyümölcsét az életben… A törvény szent életet ír elő, de erőtlen volt ahhoz, hogy létrehozzon ilyen életet, az emberi test elégtelensége miatt, mellyel szemben működnie kellett. De amire a törvénynek nem volt elég ereje, azt megtette Isten… Minden, amit a törvény követelt az Isten akaratának teljesítésére, most megvalósult azoknak az életében, akiket a Szent Lélek vezet, és akik szabadok a régi életforma szolgaságától. Isten parancsolata Isten felhatalmazásává vált.[7]

Isten nem adott bennünk rejlő erőt, hogy magunk győzzük le a bűnt. Ahelyett Maga Isten lett a bennünk lakozó erő a bűn feletti győzelemre. Legyőzhetjük a bűnt, nem saját erőfeszítésünkből, hanem az Ő Lelkében bízva. Teljesen a Lélek vezetésétől, uralmától és erejétől kell függnünk nap mint nap. A megszentelődés az Isten Lelkével való, állandó bensőséges kapcsolaton alapul.

Ily módon a Róma 8,1-4 válaszol a Róma 7,24-25 vívódására. A Lélek ereje által megvan a lehetőségünk a szentségre.

2. A test ellenkezése a Lélekkel

5) Mert a test szerint valók a test dolgaira gondolnak; a Lélek szerint valók pedig a Lélek dolgaira. 6) Mert a testnek gondolata halál; a Lélek gondolata pedig élet és békesség. 7) Mert a test gondolata ellenségeskedés az Isten ellen; minthogy az Isten törvényének nem engedelmeskedik, mert nem is teheti. 8) Akik pedig testben vannak, nem lehetnek kedvesek Isten előtt. 9) De ti nem vagytok testben, hanem lélekben, ha ugyan az Isten Lelke lakik bennetek. Akiben pedig nincs a Krisztus Lelke, az nem az övé. 10) Hogyha pedig Krisztus ti bennetek van, jóllehet a test holt a bűn miatt, a lélek ellenben élet az igazságért. 11) De ha Annak a Lelke lakik bennetek, aki feltámasztotta Jézust a halálból, ugyanaz, aki feltámasztotta Krisztus Jézust a halálból, megeleveníti a ti halandó testeiteket is az ő ti bennetek lakozó Lelke által.

5. vers: Két alapelve van az életnek, kétféle gondolkodásmód van, két utat lehet követni: járhatunk a test, vagy járhatunk a Lélek szerint. Pál írta ezt a keresztényeknek. Ebben a szövegösszefüggésben nem csupán a meg nem újult életet állította szembe a megújult élettel, hanem olyan választási lehetőséget mutat be, mely a megújult ember számára is nyitva áll.

Az első választás a test szerint való élet (bűnös természet). Ez a testnek való engedelmességet jelenti, és a test uralmát. Azok, akik ezt választják, a testet részesítik elsőbbségben. Elsősorban a fizikai ember vágyainak tesznek eleget, és bűnös vágyak kielégítésére törekednek. A világ értékrendjét fogadják el, és a világi sikereket, hírnevet, vagyont hajszolják, anyagi javakra, világi hatalomra törekszenek, a szellemi növekedés hátrányára.

A másik választás a Lélek szerint való élet. Ez a Lélek vezetésének követését jelenti, és a Lélek uralmát. Azok, akik ezt választják, Isten akaratát részesítik elsőbbségben. Érzékenyek a Lélekre. Először Isten országát keresik, és az Ő igazságát. Hűségesek az imádságban, a Bibliatanulmányozásban, a gyülekezet látogatásában és Isten munkájának segítésében.

Hogyan mondhatjuk meg, melyiket választjuk? Meg kell vizsgálnunk kedvteléseinket, időtöltésünket, pénzköltésünket, gondolatainkat, viselkedésünket, öltözékünket, cselekedeteinket és szórakozásunkat. Minden dologban Isten Igéjével kell összevetnünk életünket.

6. vers: A *test* szerinti élet testi gondolkodást is jelent. Ha az első lehetőséget választjuk, – test szerint járást – a következmény halál lesz (6. vers), és ellenségeskedés Istennel (7. vers). Nyilvánvaló, hogy a keresztény nem élhet folyamatosan bűnben, és örökölhet mégis örök életet. Ha a második lehetőséget választjuk – Lélek szerint járást – az eredmény élet lesz, és békesség Istennel.

A *7. vers* részletezi a testi élet következményeit. A testi gondolkodás teljesen ellenkezik Istennel. Nem engedelmeskedik Isten törvényének. Valójában, ahogy a Róma 7,14-25 rámutatott, a test nem tud engedelmeskedni.

A *8. vers* a „testben" kifejezést használja, mely megfelel a „test szerint járásnak, a test szerinti életnek, vagy a test dolgain való gondolkodásnak." Egyszerűen azt mondja, hogy azok, akik „testben" vannak, nem lehetnek kedvesek Isten előtt. Az ember nem mentheti meg és nem szentelheti meg magát.

A *9. vers* szembeállítja azokat akik „testben" vannak, azokkal, akik „Lélekben" vannak. Itt nem csupán a meg nem újultak és a megújultak közötti ellentétről van szó, hanem, ahogy az egész fejezet szövegösszefüggése jelzi, az olyanok közötti ellentétet mutatja be, akiket a test vezérel és akiket a Lélek, akár újjászületett ember, akár nem.

Ha a Lélek bennünk „lakozik", a Lélek*ben* vagyunk, és nem test*ben*. Ez többet jelent, mint betöltekezni a Lélekkel egy időpontban; a Lélek bennünk lakozó jelenlétét jelenti az életünkben. Többet jelent, mint nyelveken szólást, „kiáltozást" vagy a lelki ajándékok gyakorlását; azt jelenti, hogy hagyjuk a Lelket uralkodni életünk minden területén. A szövegösszefüggés alapján Lélek*ben* lenni vagy hagyni a Lelket bennünk „lakozni", azonos a „Lélek szerint való járással, a Lélek szerint való élettel, vagy a Lélek dolgain gondolkozással".

A 9. vers közbefűz egy erőteljes kijelentést a Lélek birtoklásának szükségességéről. A Szent Lélek birtokosainak kell lennünk az életünkben ahhoz, hogy keresztények lehessünk. Ahhoz, hogy Krisztushoz tartozhassunk és örök életet örökölhessünk Vele, először be kell töltekeznünk Szent Lélekkel, majd pedig továbbra is a Lélek uralma alatt kell lennie életünknek.

Meg kell jegyeznünk, hogy az „Isten Lelke" ugyanaz, mint „Krisztus Lelke". A Bibliában nincs különválasztás Isten, Krisztus és a Lélek között. Krisztus Isten megtestesülése. A Szent Lélek Maga Isten (Ap Csel 5,3-4), tehát a Szent Lélek a feltámadt Krisztus lelki természete (II Kor 3,17). Valójában, ha a Lélek bennünk lakozik, Krisztus van bennünk (Róma 8,10).

10 vers: Még ha a Lélekben vagyunk is, a test halott a bűn miatt. Még a hívő esetében is halandó a fizikai test, és halál alá van vetve, mivel egy bűnös faj szülötte. Ez a vers talán azt is jelenti, hogy a test lelkileg halott, és hasznavehetetlen. Mégis van lelki életünk most és az örökkévalóságban, mivel Isten szemében igazak vagyunk. A kis betűvel kezdődő lélek szó kihangsúlyozni látszik azt az életet, melyet emberi lelkünkben élünk (ami természetesen Isten Lelkétől ered).

E szakaszon keresztül a szövegösszefüggésnek meg kell határoznia, vajon emberi lélekre, vagy Isten Lelkére utal, mivel a görög szöveg nem tesz különbséget a *lélek* és a *Lélek* között. Tekintve, hogy a keresztény lelke alá van vetve Isten Lelkének, és bele van merülve Isten Lelkébe, gyakran a gyakorlati tanítása mindkét esetben ugyanaz.

11. vers: Már a lelki élet is elég áldás lehetne, Istennek azonban van terve a test megmentésére is. Bár fizikailag meg fogunk halni, a Lélek egy napon fel fogja támasztani és meg fogja dicsőíteni halandó testünket. A Lélek, amely bennünk lakozik, ugyanaz a Lélek, amely Krisztusban lakozott és feltámasztotta Őt, így Ő megteheti, és meg fogja tenni ugyanezt velünk.

Ahogy ismét látjuk, Isten Lelke ugyanaz a Lélek, amely Krisztusban lakozott. Csak egy Isten Lelke van (I Kor 12,13; Ef 4,4); valójában Isten Lélek (Ján 4,24). A Lélek, amely Krisztusban lakozott, az Istenség egész teljessége volt (Kol 2,9). Az Atya, a Krisztus és a Lélek címek nem osztják fel az Istenséget különálló személyekre, hanem az egyetlen Isten különböző kapcsolataira, funkcióira vagy hivatalaira utalnak. Bármelyik címet is használjuk, akkor is ugyanarról az Istenről van szó, aki cselekszik. Mondhatjuk, hogy az Atya feltámasztotta Krisztus testét (Ap Csel 2,24; Ef 1,17-20), vagy Jézus támasztotta fel (Ján 2,19-21), vagy a Lélek (Róma 8,11).

Annak, hogy a Lélek bennünk lakozik, kettős eredménye van. 1) Lelki életünk van most és örökké. 2) Egy napon fizikai feltámadásban és halhatatlanságban lesz részünk.

3. Felelősségek és kiváltságok (8,12-17a)

12) Annakokáért atyámfiai, nem vagyunk adósok a testnek, hogy test szerint éljünk: 13) Mert, ha test szerint éltek, meghaltok; de ha a test cselekedeteit a lélekkel megöldöklitek, éltek. 14) Mert akiket Isten Lelke vezérel, azok Istennek fiai. 15) Mert nem kaptatok szolgaság lelkét ismét a félelemre, hanem a fiúságnak lelkét kaptátok, aki által kiáltjuk: Abbá, Atyám! 16) Ez a Lélek bizonyságot tesz a mi lelkünkkel együtt, hogy Isten gyermekei vagyunk. 17a) Ha pedig gyermekek, örökösök is – örökösei Istennek, örökőstársai pedig Krisztusnak…

12. vers: Összehasonlítva a testiség következményét a lelkiség eredményével világossá válik, hogy adósok vagyok – de nem a testnek vagyunk adósai. Ez abban áll, hogy mindennel a Léleknek tartozunk, de a testnek semmivel. A test azt mondja: „Tartozol magadnak annyival, hogy jól érezd magad”, de ténylegesen semmivel sem tartozunk a testnek, mert soha nem tett, és soha nem is tehetett semmi hasznosat a számunkra. A test még bennünk van, de nem kell a test szerint élnünk.

13. vers: Ha mi, mint újjászületett emberek, ragaszkodunk a test szerinti élethez, meghalunk. Ezért nem tartozunk a testnek semmivel. Ismét látjuk tehát a feltétel nélküli örök biztonság tanának határozott tagadását (mely azt vallja, hogy „ha egyszer üdvösséged van, az örökre szól”).

Adósai vagyunk a Léleknek. Tekintetbe véve azt, amit Isten tett és fog tenni értünk, tartozunk Neki annyival, hogy Lélek szerint élünk, és megöldököljük a test cselekedeteit. A „megöldöklitek” szó a görögben is jelen időben van, jelezve, hogy folyamatosan halába kell adni vagy ki kell irtani a bűnös természet gyakorlatait. Ezt csak a Lélek ereje által tehetjük meg. Ha ezt megtesszük, és csak ha ezt megtesszük, akkor fogunk lelkileg élni.

Valaki egy fához hasonlította az emberi életet. Mint bűnösök, olyanok voltunk, mint azok a fák, melyek bűnös gyümölcsöket teremtek. A megtérésben és a vízkeresztségben kivágtuk a régi, bűnös fát, meghagyva egy magas tőkét. Amikor betöltekeztünk Szent Lélekkel, egy vesszőt oltottunk bele a régi tőkébe, és két természet kezd együtt létezni egyetlen fában. Ahhoz, hogy keresztény életet éljünk, hagynunk kell az új vesszőt növekedni és lelki gyümölcsöt teremni. Ugyanakkor folyamatosan ki kell vágnunk azokat a vesszőket, melyek a régi törzsökből növekednek ki. Máskülönben a tőkéből származó vesszők (a régi bűnös természet) megerősödik, és körülveszi az új, beoltott vesszőt (lelki természet), megakadályozza annak növekedését majd végül elsorvasztja és elpusztítja. A Lélek által folyamatosan meg kell tagadnunk a bűnös kívánságokat, el kell utasítanunk a bűnös természet táplálását vagy azt, hogy bármilyen alkalmat adjunk, hogy ismét érvényesítse önmagát.

14. vers: Csak azok, akik Isten Lelke által vannak vezetve (jelen idejű, passzív módban van), azok Isten fiai igazán. Az üdvösség nem kizárólag egy múltbeli, egyszeri tapasztalaton alapul, hanem egy élethosszig tartó alávetettségen a Léleknek. Az újjászületett hívő, aki visszatér a test szerinti élethez, nem „megszületetlen”, hanem kitagadott és örökségétől megfosztott lesz. Amikor újonnan született, Isten gyermekévé vált, de nem folytatta ezt a kapcsolatot Istennel, így nem fogja élvezni annak örökkévaló áldásait sem, hacsak meg nem tér, és vissza nem kerül az előző állapotba.

A *15. vers* az örökbefogadás hasonlatát használja. A megújulás, melyet ez a vers nem említ, új természetünkre utal, az örökbefogadás azonban helyzetünkre és kiváltságunkra vonatkozik. A két kifejezés

egymást kiegészítő szemléletmódja annak, amit Isten tett megtérésünkkor. Az örökbefogadás hasonlata kihangsúlyozza, hogy mi nem kisgyerekek vagyunk, hanem felnőtt fiak, ezért Isten örökösei.

Amikor betöltekeztünk Szent Lélekkel, nem a szolgaság és a félelem lelkét kaptuk. A régi életünkben a bűn rabságában éltünk, és csak félni tudtunk Isten ítéletétől. Isten az Ő Lelkét adta nekünk, hogy szabadok lehessünk a bűntől és egy szeretetteljes atya-fiú kapcsolatunk lehessen Vele. A 6. fejezet rabszolga hasonlata a keresztény élet egy fontos alapelvét ábrázolta, de nem igazán helyes (Róma 6,19). Az örökbefogadás hasonlata messze sokkal jobb. Valamikor nem voltunk Isten lelki gyermekei és nem volt lelki örökségünk. Isten örökbe fogadott minket, ily módon ránk ruházva minden gazdagságát és áldását, noha nekünk nem volt jogunk hozzá.

A Lélek örökbe fogadott minket Isten családjába (Róma 8,15), és ugyanakkor a Lélek az első áldása örökbefogadásunknak (Gal 4,6). A Lélek képessé tesz arra, hogy azt kiáltsuk Istennek: „Abbá, Atyám!" Az *abbá* az atya arámi megfelelője. Ez nem formális szó, hanem egy ismerős, bensőséges megszólítás, ahogy a gyermek nevezte atyját, hasonlóan a magyar *apuka* szóhoz. Jézus így szólította meg Atyját a Gecsemáné kerti imája közben (Márk 14,36). Isten az Ő Fiának a Lelkét adta nekünk, ezért Atyánknak nevezhetjük Őt, ahogyan az ember Krisztus tette (Gal 4,6).

16. vers: A Lélek nem csupán örökbe fogadott minket, hanem bizonyítja is fiúságunkat. Amikor az újjászületett emberben a Lélek lakozást vesz, bizonyságot tesz az ember lelkének, hogy ő valóban Isten gyermeke. A személyes lelki tapasztalat alátámasztja a Biblia tárgyilagos bizonyságát. Ez ugyancsak utalhat a nyelveken szólásra, noha a nyelvek önmagukban nem bizonyítják a Lélek belső jelenlétét, ha nincs lelki gyümölcs.

17a. vers: Mivel Isten örökbe fogadott minket, Isten örökösei vagyunk, és örököstársai az ember Krisztusnak. Egy örökbe fogadott fiú mindazzal a kiváltsággal rendelkezik, amikkel a született fiú. Minden, ami az egyszülött Fiút jogilag megillette, minket is megillett, nem jog, hanem kegyelem által. Minden, amit az ember Krisztus megnyert Magának, mint bűntelen ember, mi örököljük úgy, hogy hiszünk Benne.

Összegezve, a szentség nem csupán *lehetőség* a számunkra (Róma 8,1-4), hanem *felelősségünk* vagy kötelességünk is (Róma 8,12-14). Továbbá *kiváltság* is a számunkra (Róma 8,15-17).

4. Szenvedés és dicsőség (8,17b-30)

17) ...ha ugyan vele együtt szenvedünk, hogy vele együtt is dicsőüljünk meg. 18) Mert azt tartom, hogy amiket most szenvedünk, nem hasonlíthatók ahhoz a dicsőséghez, mely nékünk megjelentetik. 19) Mert a teremtett világ sóvárogva várja az Isten fiainak megjelenését. 20) Mert a teremtett világ hiábavalóság alá vettetett, nem önként, hanem azért, aki az alá vetette. 21) Azzal a reménységgel, hogy maga a teremtett világ is megszabadul a rothadandóság rabságától az Isten fiai dicsőségének szabadságára. 22) Mert tudjuk, hogy az egész teremtett –világ egyetemben fohászkodik és nyög mind idáig. 23) Nemcsak ez pedig, hanem magok a Lélek zsengéjének birtokosai, mi magunk is fohászkodunk magunkban, várván a fiúságot, a mi testünknek megváltását. 24) Mert reménységben tartattunk meg; a reménység pedig, ha láttatik, nem reménység; mert amit lát valaki, miért reményli is azt? 25) Ha pedig amit nem látunk, az reméljük, békességes tűréssel várjuk. 26) Hasonlatosképpen pedig a Lélek is segítségére van a mi erőtelenségünknek. Mert amit kérnünk kell, amint kellene, nem tudjuk; de maga a Lélek esedezik mi érettünk Kimondhatatlan fohászkodásokkal. 27) Aki pedig a szíveket vizsgálja, tudja, mi a Lélek gondolata, mert Isten szerint esedezik a szentekért. 28) Tudjuk pedig, hogy azoknak, akik Istent szeretik, minden javokra van, mint akik az ő végzése szerint hivatalosak. 29) Mert akiket eleve ismert, eleve el is rendelte, hogy azok az Ő Fia ábrázatához hasonlatosak legyenek, hogy ő legyen az elsőszülött sok atyafi között. 30) Akiket pedig eleve elrendelt, azokat el is hívta; és akiket elhívott, azokat meg is igazította; akiket pedig megigazított, azokat meg is dicsőítette.

17b. vers: Ha valóban örököstársai vagyunk Krisztusnak, akkor részt kell vállalnunk szenvedéseiben is, csakúgy, mint dicsőségében. A Krisztussal való közösség mindkettőt magában foglalja. Sokan akarják ismerni Krisztust az „Ő feltámadásának erejében", de csak kevesen akarják ismerni „az Ő szenvedésében való részesedést" (Fil 3,10). Nem működhetünk közre Krisztussal a megváltásban, de elvethetjük a világi életet, hogy mennyei életet nyerjünk (Luk 9,23-25). Részt kell vállalnunk Krisztus szenvedéseiből, mie-

lőtt az Ő dicsőségében örvendezhetünk (I Péter 4,12-13). A feltámadás előtt halál van, és a Pünkösd előtt Golgota.

A mellékmondat hangsúlya a dicsőségen van. A földi szenvedés csupán bevezetés az örök dicsőségbe.

18. vers: Jelenlegi szenvedésünk nem szabad, hogy elcsüggesszen minket, mert a jövendő dicsőség sokkal nagyobb lesz, mint a szenvedés. Valójában a jövendő dicsőség olyannyira felülhaladja a jelenlegi szenvedést, hogy a szenvedés említésre sem érdemes. Amikor Jézus azt mondja: „Jól vagyon, jó és hű szolgám", és letöröl a szemünkről minden könnyet, ez a pillanat mindent megér.

19. vers: Jövendő dicsőségünk olyan hatalmas, hogy az egész teremtett világ sóvárogva várja megjelenésünket, mint Isten fiait. A 19-22. versek megszemélyesítik a teremtett világot, és az előre megsejtés, a vágyakozás emberi érzelmeivel ruházzák fel. (Az angol változat ugyanazt a görög szót „teremtmény"-nek fordítja a 19., 20. és 21. versekben és „teremtésnek" a 22. versben. A modern fordításokban az utóbbi használatos. A magyar fordítás mindenhol „teremtett világ"-nak fordítja.)

Ami Istent illeti, az Ő szemében mi már az Ő fiai vagyunk, de a világ számára ez még nem nyilvánvaló. A világ még nem élvezi azokat az áldásokat, melyek akkor jönnek el, amikor Krisztus megalapítja országát a földön, és mi uralkodni fogunk Vele.

20. vers: A teremtett világ vágyakozik a szabadulásra, mert most „hiábavalóság" alá vettetett. A teremtés önmagában jelenleg a bűn átka alatt van. A természet nem szándékosan választotta ezt, hanem Isten helyezte átok alá, az Ő legfelsőbb teremtményének és teremtett képmásának, az embernek bűne miatt. Isten azt mondta Ádámnak: „Átkozott legyen a föld temiattad, fáradságos munkával élj belőle életednek minden napjaiban. Töviset és bogácskorót teremjen tenéked; s egyed a mezőnek füvét" (I Móz 3,17-18). A halál bejött a világba a bűn által (Róma 5,12). Nyilvánvaló, hogy a stressz, a békétlenség, a betegség, a halál a pusztulás és a rombolás ismeretlen volt Isten teremtésében az ember bűnbeeséséig. Ettől az időtől Isten átok alá vetette a természetet, de hagyott neki reménységet.

21. vers: Ez a reménység a teremtés jövendő szabadulása a pusztulás rabságából, mely akkor fog bekövetkezni, amikor Isten gyermekei birtokba veszik teljes örökségüket. Egy napon a természet többé nem lesz átok alatt (Jel 22,3). Isten vissza fogja helyezni a teremtést eredeti szépségébe, harmóniájába és békéjébe. Ez nyilvánvalóan magában foglalja a versengés, a ragadozás megszűnését, és „az erősebb túlélésének" törvényét. Bizonyos mértékig ma is sok növény és állat él harmonikus viszonyban egymással, mely mindkettejüknek hasznos, egy olyan állapotban, melyet a biológia szimbiózisnak nevez. A méhek nektárt gyűjtenek a növényekből, és közben biztosítják a növények megporzását, virágport szállítva magukon virágról virágra. Néhány madár nagy állatokról szedegeti le a rovarokat és a parazitákat, így jutva élelemhez. Az ember gondját viseli a tejet adó állatoknak, és így nyer tejet, vajat és sajtot cserében. Nyilvánvaló, hogy amikor Krisztus megalapítja országát a földön, vissza fogja állítani a teremtést a maga egyensúlyába, szimbiotikus kapcsolataiba, és semmi sem fog bántani vagy pusztítani (Ézs 11,6-10).

A *22. vers* szemléletesen ábrázolja a jelenlegi átkot, megszemélyesítve a természetet, és leírva annak agóniáját. Az egész teremtett világ nyög és szülési fájdalmak közt vajúdik, amíg az új kor el nem érkezik. Ez talán a természet kizökkent egyensúlyú állapotát írja le, és bolygónk fizikai vonaglásait, melyeket a hurrikánok, tornádók, vulkánok és földrengések idéznek elő.

23. vers: Nem csak a teremtett világ van átok alatt és sóvárog szabadulás után, hanem mi is, akik a Lélek birtokosai vagyunk. Még nem nyertük el a végső üdvösséget. A Szent Lélek az első zsenge – elsőként szedett gyümölcs a fő aratás előtt. A Szent Lélek csak kezdő részlet, foglaló, végső örökségünk záloga (Ef 1,13-14).

Még küzdünk a bűnös természettel, fizikai gyengeséggel, betegséggel és halandósággal. Még várunk a teljes örökségünkre, örökbefogadásunk beteljesedésére, mint fiak, mely a test megváltása. Most örvendezünk a lelki üdvösségünknek, és már Isten fiai vagyunk, de még nem nyertük el az üdvösség minden áldását. Krisztus eljövetelkor a bűnös természet el fog töröltetni, és halandó testünk halhatatlanná válik. Örökbefogadásunk mindenki számára ismert lesz, és mi elnyerjük fiúságunk teljességét.

24. vers: E jövőbeni megdicsőülés reménységében tartatunk meg. A csüggedés idején emlékeznünk kell erre a reménységre, ami azt jelenti, hogy várunk valamire, amit még nem látunk. Ha már most látnánk, és rendelkeznénk vele, nem lenne szükség a reménységre.

25. vers: Mivel a még nem látott remény által élünk, türelemmel kell lennünk. Hit és türelem által örököljük az ígéretet (Zsid 6,12). Megismételjük tehát, hogy az üdvösség nem csupán a hit egyszeri megvallása, hanem egy élethosszig tartó türelmes bizalom Istenben.

26. vers: A jövendő dicsőség reménységének elegendőnek kell lennie ahhoz, hogy elviseljük jelenlegi szenvedéseinket, de Isten kegyelme még többet kínál számunkra. Isten nem csupán jövendő szabadulást ígér, hanem segítséget is nyújt az Ő Lelke által. Ahogy Isten reményt ad a jövendőre, úgy segít is minket jelenlegi megpróbáltatásainkban. A görög szó, melyet a vers „erőtelenség”-nek fordít, emberi gyengeséget és korlátot jelent, nem betegséget.

Néha tudjuk, mire van szükségünk, és tudjuk azt is, hogyan imádkozzunk az adott helyzetben. Sok esetben azonban nem tudjuk a választ a problémáinkra, sőt azt sem tudjuk, hogyan imádkozzunk a témával kapcsolatban. Ilyenkor a Lélek közbenjár értünk kimondhatatlan fohászkodásokkal. Van egy mély szintje a közbenjáró imának, melyben a Lélek irányítása alá veszi az elménket és az imádságunkat rajtunk keresztül. Ez természetesen magában foglalja a nyelveken szólást, melyet az I Kor 14,15 ír le, mint „Lélekkel” való imádságot. Ez jelenthet nyögéseket és sóhajokat a vajúdó ima közben. Nem minden ima van ezen a szinten, néha azonban el kell jutnunk az imádságnak erre a szintjére. Ha természetfelettire vágyunk, ébredő egyházra, a bölcsesség beszédére, az ismeret beszédére és a lelkek megkülönböztetésének képességére, akkor nem szabad elmulasztanunk a Lélekben való közbenjáró imádságot.

27. vers: Amikor a Lélek ily módon imádkozik rajtunk keresztül, bízhatunk abban, hogy imádságaink Isten akaratában vannak. Isten Lelke természetesen Isten akarata szerint végez közbenjárást, hiszen a Lélek Maga Isten (Ap Csel 5,3-4). Ezért Isten Aki hallja imáinkat és ismeri gondolatainkat, biztosan tudja, mi a Lélek gondolata.

A 27. vers nem választja külön az istenséget két személyre, úgy, hogy az egyik személy közbenjár, a másik pedig meghallgatja az imát. Ha így lenne, ki volna a közbenjáró? A Szent Lélek (26. vers) vagy Krisztus (34. vers)? Ki a szívek vizsgálója? Isten (27. vers) vagy a Szent Lélek (I Kor 2,10)? A Lélek egyszerűen Isten, cselekvés közben. A Lélek éppoly kevéssé különálló személy Istentől, mint ahogy az ember lelke sem különálló személy az embertől. Mint ahogy egy ember lelke ismeri saját gondolatait, úgy Isten Lelke is ismeri Isten gondolatait és akaratát (I Kor 2,11).

A *28. vers* kijelentés Isten gondviseléséről. Nem csak jövőbeni biztonságunkról van itt szó, hanem a jelenlegiről is. Ha Isten jövendő dicsőséget szán nekünk, és mi már ezen az úton haladunk, akkor még a jelenünknek is Isten kezében kell lennie. Isten tudja, hogyan alakítsa jelen körülményeinket, közöttük szenvedéseinket is, a jó kifejletig. Néhány kézirat azt mondja: „Minden együtt munkálkodik”; mások pedig azt: „Isten mindent együtt munkál”.

Isten ellenőrzése alatt van az életünk, és Ő nem fogja hagyni, hogy külső körülmények meghiúsítsák az életünkre vonatkozó, végső akaratát. Sohasem enged meg olyan rosszat, amit Ő ne tudna helyrehozni. Sohasem enged olyan megpróbáltatást, mely túl nagy lenne számunkra, vagy olyat, amelyből ne lenne kiút (I Kor 10,13). Még ha a Sátán gonoszságot is művelne velünk, Isten azt is jóra tudja fordítani. Isten még a gonoszt is fel tudja használni arra, hogy abból jó dolog történjék. Például bűnös emberek eladták Józsefet rabszolgának, és végül börtönbe került egy idegen országban, de Isten ezeket a súlyos körülményeket is arra használta, hogy felmagasztalja Józsefet, és megszabadítsa József családját az éhínségtől. József fivérei gonoszul cselekedtek, de Isten hagyta, hogy megtörténjék, és jóra fordította azt (I Móz 50,20). Hasonlóképpen fordította el Isten Bálám Izraelnek szánt átkát áldássá (V Móz 23,5). (Lásd még Péld 13,12; 21; Ezsdr 8,22-23.)

A Róma 8,28 nem jelenti azt, hogy mindig jól végződik minden próba vagy tragédia. Minden dolog „együtt” munkálkodik, hogy végül jót eredményezzenek. Egy sütemény összetevői lehetnek rossz ízűek, ha külön esszük meg őket, de ha a helyes adagban összekeverjük őket, és megfelelően kisütjük, a végeredmény nagyon ízletes. Sok különböző színt – akár sötét, akár világos – összevegyítve gyönyörű faliszőnyeget vagy festményt hozhatunk létre. Az élet tapasztalatai együttesen formálják jellemünket, és tesznek azzá, akik vagyunk, és juttatnak oda, ahol vagyunk. Néha a próbatételek indítanak arra, hogy szolgáljuk Istent, fejlesszük jellemünket, vagy fenntartsuk Istentől való függőségünket. A próbák nélkül csak Isten tudja, milyenek lennénk. Végül, ha majd eljutunk a mennybe, és visszatekintünk az életünk egészére, azt tudjuk majd mondani: „Minden a javunkra volt”.

Ez az ígéret csak azok számára érvényes, akik szeretik Istent, és akik az Ő terve szerint elhívottak. Ha nem szeretjük Istent teljes elkötelezettséggel, vagy nem az Ő terve szerint élünk, akkor meg kell térnünk, és helyes útra kell terelnünk életünket, mielőtt igényelhetnénk az ígéretet.

A *29. vers* bemutatja Isten gondviselését, elénk tárva az Ő örökkévaló üdvösségtervét az ember számára. Ennek a tervnek négy mozzanata van:

1) Előre ismeret. Isten terve az Ő jövőismeretével kezdődik. Mielőtt megteremtette az embert, tudta, hogy az ember bűnbe fog esni. Következésképpen még a világ teremtetése előtt eltervezte a Golgotát (I Péter 1,18-20). Előre látta, hogy néhány ember el fogja fogadni az üdvösség ajánlatát, és Neki egyháza lesz, így készíthetett egy örök üdvtervet ennek az egyháznak a számára.

2) Előre elrendelés. Isten arra rendelte az Ő egyházát, hogy az Ő Fiának hasonlatosságára formálódjon. Előre elrendelni azt jelenti, előre meghatározni, előre eltervezni valamit, választásai lehetőség nélkül. Az előre elrendelés Isten tervére vonatkozik, nem az egyes ember sorsára. Isten előre elrendelte a megtestesülést, a kiengesztelést, az egyházat és mindenki végső üdvösségét az egyházban. Ezeknek az események meg kellett történnie tekintet nélkül minden másra. Az egyénnek mindig szabad választása van, akár az egyházhoz tartozik, akár nem. Az *akik* többes számban áll ebben a versben, jelezve, hogy egy csoport van elrendelve, és nem az egyén.

A lényeg, hogy a hívő üdvössége nem csupán vágy tárgya, vagy pusztán lehetőség. Ez teljesen biztos dolog, ha a hívő ragaszkodik Isten tervéhez. Továbbá az üdvösség magában fogja foglalni az Isten Fiának hasonlatosságára való elváltozást – Isten hasonlatosságára emberi testben. Nem válunk Istenné, hanem bűntelen természettel és halhatatlan testtel ruháztatunk fel, hasonlóan az ember Krisztushoz.

Istennek nem az volt a szándéka, hogy a Fiú legyen az egyetlen ember, Aki legyőzi a bűnt és a halált. Isten azért jött el testben, hogy sok fia legyen. Az ember Krisztus az első Isten lelki családjában, de Isten szándéka az volt a Fiúval, hogy sok „öccse" legyen, aki a Fiú után belép a családba. Krisztus a mi fivérünk (Zsid 2,17). Ő az elsőszülött, Ő az egyház feje, Ő a kezdet, és az első, Aki legyőzte a bűnt és a halált (Kol 1,15; 18; Jel 1,5). Az Ő nyomdokaiban kell járnunk, és örököstársai leszünk (Róma 8,17). Ha hitünket Krisztusba vetjük, egy napon igazán olyanok leszünk, mint Ő (I Ján 3,2). Amikor hibáink és kudarcaink elcsüggesztenek, akkor sem szabad feladnunk, mert ha csak Isten tervében maradunk, megvan a biztosítékunk a végső, teljes, állandó győzelemre.

30. vers:

3) Elhívás. Isten először tudta, hogy lesz egyháza, azután elrendelte a végső üdvösséget. Terve alapján hívni kezdte az embert, hogy engedelmeskedjen az Ő tervének. Az üdvösség ajánlata minden embernek szólt (Ján 3,16; II Péter 3,,9; Jel 22,17), de csak azok, akik hittel válaszoltak rá, azok kerültek a választottak közé. „sokan vannak a hivatalosok, de kevesen a választottak" (Máté 20,16). A Róma 8,30 egy hatásos hívás. Csak azok, akik válaszolnak Isten kegyelmére, azok hívatnak ki ténylegesen a bűnből. Ők lesznek a kihívottak. A görög szó az egyházra az *ekklesia*, mely a „kihívni" igéből származik.

4) Megigazulás. Isten megigazítja azokat, akiket kihív a bűnből. Igaznak számítja őket.

5) Megdicsőítés. Az ember üdvösségében a végső lépés a megdicsőülés, mely a megszentelődés folyamatának tetőpontja. Végül az igaz megdicsőült, bűntelen testet nyer el.

A 30. vers múlt időben beszél a megdicsőülésről, noha az egész szakasz úgy mutat rá, mint jövendő eseményre. Ez arra utal, hogy Isten elgondolásában a megdicsőülés olyan, mintha már végbe is ment volna. Abszolút biztos. Isten már gondoskodott erről a számunkra; nekünk csupán meg kell várni, míg azt nyilvánosan is elnyerjük. A világ szemében mi semmik vagyunk, de Isten úgy tekint ránk, mint királyokra és papokra. Mi már az Ő gyermekei vagyunk; csupán várunk fiúságunk kinyilatkoztatására (Róma 8,19). Ha Isten tervében maradunk, biztosan örökölni fogjuk az örök dicsőséget Jézus Krisztussal. A szakasz ugyanazzal –végződik, amivel kezdődött – a jövendő dicsőség ígéretével az Úrral együtt.

5. Az üdvösség biztosítéka (8,31-39)

31) Mit mondunk azért ezekre? Ha az Isten velünk, kicsoda ellenünk? 32) Aki az ő tulajdon Fiának nem kedvezett, hanem őt mindnyájunkért odaadta, mimódon ne ajándékozna vele együtt mindent minékünk? 33) Kicsoda vádolja az Isten választottait? Isten az, aki megigazít. 34) Kicsoda az, aki kárhoztat? Krisztus az, aki meghalt, sőt, aki fel is támadott, aki az Isten jobbján van, aki esedezik is érettünk: 35) Kicsoda szakaszt el minket a Krisztus szerelmétől? nyomorúság, vagy szorongattatás, vagy meztelenség, vagy veszedelem, vagy fegyver-é? 36) Amint megvan írva, hogy: Te éretted gyilkoltatunk minden napon; olybá tekintenek mint vágó juhokat. 37) De mindezekben felettébb diadalmaskodunk, Az által, aki minket szeretett, 38) Mert meg vagyok győződve, hogy sem halál, sem élet, sem angyalok, sem fejedelemségek, sem hatalmasságok, sem jelenvalók, sem következendők, 39) Sem magasság, sem mélység, sem semmi más teremtmény nem szakaszthat el minket az Istennek szerelmétől, mely vagyon a mi Urunk Jézus Krisztusban.

A Róma 6-8, mely a győzedelmes keresztény életet írja le, a Római levél legdicsőségesebb szakasza. A 8. fejezet a tetőpontja ennek a szakasznak, a 31-39. vers pedig ennek a fejezetnek a tetőpontja. Röviden, ezek a versek képezik az egész Rómabeliekhez írott levél csúcsát.

A Róma 8 e végső szakasza az üdvösség bizonyossága. Isten gondoskodása az üdvösségről megmásíthatatlan minden körülmények között, minden akadály ellenére. Ez nem a feltétel nélküli kiválasztás, vagy a feltétel nélküli örök biztonság tanítása, hanem a bizonyosság tanítása. Ha meg akarunk menekülni, megmenekülünk. Ha úgy döntünk, hogy Krisztusban maradunk, és hitünket megtartjuk Benne, semmi sem foszthat meg minket üdvösségünktől.

31. vers: Isten emberiségre vonatkozó, nagyszerű üdvtervét tekintve milyen következtetéseket vonhatunk le? Először is, Isten a mi védelmezőnk. Ha Isten velünk van, nem számít, ki van ellenünk. Az Ő segítségével legyőzhetünk minden akadályt. Isten és egy ember mindig túlerőt képvisel. „Velem van az Úr, nem félek; mit árthat nékem ember?" (Zsolt 11,6).

32. vers: Isten gondoskodik rólunk. Isten a legnagyobb ajándékot adta nekünk, amikor egyszülött Fia meghalt értünk. „Nincsen senkiben nagyobb szeretet annál, mintha valaki életét adja az ő barátaiért" (Ján 15,13). Ha Isten kész volt emberi életet magára venni, és letenni ezt az életet értünk, biztos, hogy önként odaad minden egyebet is, amire csak szükségünk van, hogy végig kitartsunk. Ha már megfizette a végső árat, biztosan lehetünk abban, hogy rendelkezésünkre bocsátja az erőt adó kegyelmet a hátralévő útra is. Nem engedi odáig fajulni a dolgokat, hogy elvesszünk. Meg fogja oltalmaznia drága befektetését bennünk.

33. vers: Isten a mi megigazítónk. Ki vádolhat minket, ha Isten minket igazzá nyilvánított? Ha Isten, a Legfelsőbb Bíró, felmentett minket, senki sem állíthat bűnösnek.

34. vers: Senki sem ítélhet el minket, mert bűnbocsánatot nyertünk Krisztus halála, feltámadása és jelenlegi közbenjárása által. Az Ő halála megfizette megigazulásunkat, feltámadása pedig hatékonnyá tette halálát (Róma 4,25). Jelenlegi közbenjárása Krisztus jelenleg elérhető áldozatára utal, mely elfedezi bűneinket. Még ha vétkezünk is a megigazulásunk után, bűnvallás által bocsánatot nyerhetünk, mert Krisztus jelenleg mint szószólónk szolgál. Ez nem azt jelenti, hogy Krisztus jelenleg imádkozik értünk, vagy áldozatot mutat be érdekünkben, mert áldozata a bűnökért örökkévaló, és kiengesztelő munkája befejezett (Zsid 10,10-14). Amit jelent az az, hogy az Ő kiengesztelésének alkalmazása folytatódik, mert kiengesztelő áldozata mindig Isten előtt van. Ma is elérhető, hogy alkalmazzuk életünkre, és kifizesse bűneink árát.

A 34. vers azt mondja, hogy Krisztus Isten jobbján van. Ez nem két isten fizikai helyzetét jelzi, hiszen csak egy Isten van, Aki láthatatlan Lélek. Krisztus Isten kinyilatkoztatása emberi testben, és Istennek nincs fizikai teste Krisztuson kívül. Egy trónszék van a mennyben, és a Valaki a trónon – Jézus (Jel 4,2; 22,3-4). A Bibliában a jobb kéz mindenhol a hatalom és a kiválóság szimbóluma (II Móz 15,6; Zsolt 110,1; Máté 26,64; Ef 1,20-22; I Péter 3,22). A bibliai kultúrákban a jobb kar az erőt jelképezi. A legtiszteletreméltóbb hely az ünnepen a vendéglátó jobb keze felől volt.

Áldozata által az ember Krisztus kiérdemelte a hatalom legfelső helyét. Hatalma van arra, hogy megmentsen minket. Kiengesztelése által közvetlen belépésünk van a trónterembe. A Zsid 10,12 ugyanezt a jelképrendszert használja, hogy aláhúzza Krisztus kiengesztelő munkájának befejezett voltát: „Ő azonban egy áldozattal áldozván a bűnökért, mindörökre üle az Istennek jobbjára."

35. vers: Az utolsó öt vers összefoglalja, hogy semmilyen külső erő nem választhat el minket Istentől (noha mi kimehetünk a kezéből, éppúgy, mint amikor úgy döntöttünk, hogy hozzájövünk). E kijelentés bemutatására ez a szakasz felsorol minden lehetséges akadályt, és arra a következtetésre jut, hogy semmi sem szakíthat el minket Isten szeretetétől. Hat kategóriába sorolhatjuk őket:

1) Ellenséges körülmények, közöttük, a nyomorúság, (gondok), szorongattatás (nehézségek), üldözés, éhség, meztelenség, veszedelem (veszély), és fegyver (erőszakos halál). A II Kor 11,23-33 kijelenti, hogy Pál figyelemreméltó személyes tapasztalatból beszél mindezekről a dolgokról.

A *36. vers* idézi a Zsolt 44,22 Igéjét, hogy bemutassa, Isten népe gyakran néz szembe szenvedéssel és halállal Istenért.

37. vers: Még ezekben a súlyos körülményekben is győzedelmesek lehetünk Krisztus által. Nem úgy, hogy az utolsó percben harcoljuk ki a győzelmet, amikor már csaknem összeesünk a kimerültségtől. Nem pusztán átvonszoljuk magunkat a gyöngykapun. Ellenkezőleg, hatalmasan győzünk. Több, mint elegendő

erőnk van a Lélekben, hogy legyőzzük minden ellenségünket. Krisztus által teljesen a lábunk alá tiporjuk a Sátánt (Róma 16,20).

38. vers: Pál szilárd meggyőződésből beszél, mely Isten Igéjén, a Lélek ihletésén, és saját tapasztalatán alapul.

2) Élet és halál. Vannak, akik attól félnek, mit hoz az élet; mások a haláltól félnek. Sem az élet viszontagságai, sem a halál ismeretlen élménye nem választhat el minket Isten szeretetétől.

3) Mindenféle hatalom – angyalok (jók vagy rosszak), fejedelemségek (emberi vagy szellemi), és bármely másféle hatalom (természetes vagy természet feletti).

4) Idő – jelenlegi és jövendő események.

39. vers:

5) Távolság – a legmagasabb magasságtól a legmélyebb mélységig. Az idő és a távolság magában foglalja az ember véges gondolkodásának minden dimenzióját.

6) Bármely más teremtmény – bármilyen más teremtett lény, bármi, ami elképzelhető, bármi, ami nem foglalja magában a korábbi kategóriákat.

Miután kimerítően felsorolt minden lehetőséget, a 39. vers megerősíti, hogy semmi sem választhat el minket Isten szeretetétől, melyet az Úr Jézus Krisztus által nyertünk el. Bizonyságunk van az üdvösségünkről.

A Róma 8 összefoglalásául meg kell jegyeznünk azt a fontosságot, melyet az Ige Isten Lelkének tulajdonít. A Lélek hatalmat ad nekünk arra, hogy igazként éljünk (4. vers), és megadja a feltámadás erejét (11. vers). A Lélek fogad minket örökbe Isten családjába (15. vers) és Ő az első zsengéje örökségünknek (23. vers). Röviden, a Léleknek bennünk kell lakoznia ahhoz, hogy keresztények legyünk (9. vers). A Szent Lélek ereje által, melyben bővölködünk, győzelmes életet élhetünk.

Lábjegyzetek

[1] Thomas 163. old.
[2] Erdman 77. old.
[3] Bruce, 136. old.
[4] J. Barmby, *Romans* (exposition), *The Pulpit Commentary,* H. D. M. Spence és Joseph Exell (eds.) (Rpt. 1981; Grand Rapids: Eerdmans), XVIII, 293-94.
[5] Erdman, 79. old.
[6] Bruce: 156. old.
[7] Ugyanott: 162. old.

V.

Izrael helyzete
(9,1-11,36)

Izrael elutasítása Isten igazságára nézve
a múlt, a jelen és a jövő viszonylatában

A. Isten ígéretei nem az egész Izraelnek szólnak (9,1-13)
B. Isten szuverenitása
C. Az, hogy Isten elvetette Izraelt, Izrael hitetlenségének következménye (9,30-10,21)
D. Izrael jelenlegi maradéka és jövőbeni helyreállítása (11,1-36)
  1. Izrael elvettetése csak részben történt (11,1-10)
  2. Izrael elvettetése csak ideiglenes (11,11-32)
  3. Doxológia (11,33-36)

Izrael helyzete (9,1-11,36)

A mai olvasó számára a Római levélnek ez a része zárójeles; nem látszik, hogy közvetlenül kapcsolódna a levél középponti gondolatmenetéhez. Pál korának embere számára azonban ez a rész közvetlen fontossággal bírt, mivel válaszolt az akkoriban időszerű ellenvetésekre az evangéliummal szemben. Ezek az ellenvetések Izrael evangéliumhoz való viszonyával kapcsolatosak, különös tekintettel a nyilvánvaló megszűnésére minden megkülönböztetésnek zsidók és pogányok között az evangélium alatt, csakúgy, mint a zsidók majdnem egyetemes elutasítására az evangéliumot illetően. A Róma 3,1-4 ezekkel az ellenvetésekkel foglalkozik.

A zsidók elutasítása az evangéliumra nézve a következő kérdéseket ébresztette az emberekben: 1) Ha a hit általi megigazulás tanítása nem új tanítás, hanem az Ószövetségen, és a zsidók ősatyján, Ábrahámon alapul, miért nem fogadta el azt Isten választott népe? Megérthetjük, mi késztette ezt az ellenvetést, ha napjaink hasonló kérdésével vetjük össze: Ha a Biblia valóban a Jézus nevében való keresztséget tanítja, és a Szent Lélek keresztséget a nyelveken szólás bizonyítékával, és Isten egyetlenségét, miért nem fogadta el ezeket a tanításokat a történelmi kereszténység túlnyomó része? 2) Miért vetette el Isten egyértelműen Izraelt, az Ő választott népét, hogy előnyben részesítsen egy többségében pogány egyházat? 3) Mi történik Isten Izraelnek tett ígéreteivel? Beteljesületlenek maradnak? Isten szava meghiúsul?

Továbbá fennállt a veszélye annak, hogy a pogány keresztények lenézik a zsidókat, sőt a zsidó keresztényeket is, amiért Isten elvetette a zsidó népet. Ugyanakkor egy ellenkező veszély is fennállt, hogy a zsidó keresztények erre válaszul indokolatlanul túlhangsúlyozzák zsidó hagyományaikat.

A Róma 9-11 a következő választ adja az iménti ellenvetésekre, helyes megvilágításba helyezve Izrael helyzetét: 1) Isten ígérete sohasem szólt az egész Izraelnek, hanem csak Isten igaz gyermekeinek, vagyis azoknak, akik hitben jártak. 2) Isten abszolút független a cselekedeteiben, és nincs jogunk megkérdőjelezni döntéseit. 3) Valójában Izrael elvetése Isten részéről nem önkényes; Izrael hitetlenségének és megkeményedésének következménye. 4) Isten csak részben és ideiglenesen vetette el Izraelt. Istennek még mindig ad helyet a zsidók számára isteni tervében.

Vannak, akik arra használják ezt az Igeszakaszt, hogy a predesztináció kálvinista tanítását, vagy a feltétel nélküli kiválasztottságot hirdessék. Ez a tanítás azt vallja, hogy Isten eldöntötte Magában és előre elrendelte, ki fog üdvözülni vagy ki fog elveszni, függetlenül az emberi hittől vagy az emberi döntéstől. A szakasz egészében a nép helyzetét tárgyalja, nem az egyén üdvösségét. Hirdeti Isten szuverenitását, de ugyanakkor az ember szabad választását és erkölcsi felelősségét is.

A. Isten ígéretei nem az egész Izraelnek szólnak (9,1-13)

1) Igazságot szólok Krisztusban, nem hazudok, lelkiismeretem velem együtt tesz bizonyságot a Szent Lélek által, 2) Hogy nagy az én szomorúságom és szüntelen való az én szívemnek fájdalma; Mert kívánnám, hogy én magam átok legyek, elszakasztva a Krisztustól az én atyámfiaiért, akik rokonaim test szerint; 4) Akik Izraeliták, akiké a fiúság és a dicsőség és a szövetségek, meg a törvényadás és az isteni tisztelet és az ígéretek; 5) Akiké az atyák, és akik közül való test szerint a Krisztus, aki mindeneknek felette örökké áldandó Isten. Ámen. 6) Nem lehet pedig, hogy meghiúsult legyen az Isten beszéde. Mert nem mindnyájan izraeliták azok, kik Izraeltől valók; 7) Sem nem mindnyájan fiak, kik az Ábrahám magvából valók; hanem Izsákban neveztetik néked a te magod. 8) Azaz, nem a testnek fiai az Isten fiai; hanem az ígéret fiait tekinti magul. 9) Mert ígéretnek beszéde ez: Ez idő tájban eljövök, és Sárának fia lesz. 10) Nemcsak pedig, hanem Rebeka is, ki egytől fogant méhében, Izsáktól a mi atyánktól: 11) Mert mikor még meg sem születtek, sem semmi jót vagy gonoszt nem cselekedtek, hogy az Istennek kiválasztás szerint való végzése megmaradjon, nem cselekedetekből, hanem az elhívótól. 12) Megmondatott néki, hogy: A nagyobbik szolgál a kisebbiknek. 13) Miképen meg van írva: Jákóbot szerettem, Ézsaut pedig gyűlöltem.

1. vers: Az első három vers nagyon személyes bevezetését tartalmazza az Igeszakasznak, hangot adva Pál mély felelősségérzetének Izrael felé. Hűségének kifejezésével kezdi. Mondhatta ezeket mint keresztény, tiszta lelkiismerettel, a benne lakozó Lélek ellenállása nélkül.

2. vers: Mély bánattal (gyásszal) és szüntelen fájdalommal (gyötrelemmel) élt. Ezek a szavak fejezik ki azt a felelősséget, melyet Pál érzett a megtéretlen zsidók iránt, akik elvetették messiásukat, Urukat és Megváltójukat.

3. vers: Felelősségérzete olyan mély volt, hogy inkább átok lett volna, még ha így el is szakadt volna Krisztustól, ha ezzel megmenthette volna zsidó honfitársait. Ezt az érzületet nagyon nehéz nekünk megértenünk, mivel önmagunk védelmének törvénye ösztönösen felülkerekedik értelmünkön. Úgy kell értelmeznünk Pál szavait, mint az érzelem kifejezését, nem mint logikát. Nem mondhatta, hogy ténylegesen ezt kívánja, csak azt mondta, hogy „kívánná". Azt sem mondhatta, hogy ez valóban lehetséges lenne, hiszen maga tanította, hogy csakis annak alapján üdvözülhetünk, amit Krisztus tett értünk. Pál tudta, hogy nem adhat hozzá semmit Krisztus kiengesztelő munkájához, de kész volt bármilyen áldozatot meghozni, ami szükséges ahhoz, hogy elérje a zsidókat az evangéliummal. Krisztus szeretetét érezte irántuk. Pál tudta, hogy nem léphet az ő helyükbe, de Krisztus valóban „átokká" lett értük a kereszten (Gal 3,13), és Pál ugyanazt a szeretetet érezte, amely Krisztust is ösztönözte.

Pál önfeláldozó szeretete az ő népéért hasonlatos a Mózes közbenjáró imájában megnyilvánuló szeretethez, melyet Izrael fiaiért mondott, amikor azok aranyborjút imádtak: „De most bocsásd meg bűnöket; ha pedig nem: törölj ki engem a te könyvedből, amelyet írtál" (II Móz 32,32). E két sikeres lélekmentő példájából sokat tanulhatunk a közbenjárás felelősségéről és a bűnösök iránt érzett szeretetről.

Az egyik tényező, ami növelte Pál személyes felelősségérzetét, a vér szerinti rokonság volt. Természetes, hogy különleges szeretetet táplált saját népe iránt. Ez persze nem tartotta vissza őt attól, hogy más nemzetbelieknek és más fajúaknak is prédikáljon; sőt, a pogányok legnagyobb igehirdetője lett.

4. vers: Pál saját népe a zsidó nép volt. A 4-5. versben felsorolja azokat az áldásokat, kiváltságokat vagy előnyöket, amelyekben Isten részesítette a zsidókat, s ezáltal még tragikusabb, hogy ez a nép elvetette az evangéliumot. (A felsorolás még teljesebbé teszi a 3,1-ben felvetett ellenvetésre adott választ.)

1) Az örökbefogadás (fiúság). Minden nemzet közül Isten először a zsidókat választotta ki, hogy megáldja őket és különleges módon használja az Ő tervében. „Elsőszülött fiam az Izráel" (II Móz 4,22).

2) A dicsőség. Isten kinyilatkoztatta az Ő dicsőségét Izrael számára úgy, ahogy egyetlen más nép számára sem. Olyannyira, hogy az Ő *shekinah*-ja, (a dicsőség látható felhője) velük lakozott a Szent Sátorban.

3) A szövetségek. Az izraeliták annak a különleges, kölcsönös egyezménynek az örökösei voltak, melyet Isten kötött Ábrahámmal, Izsákkal, Jákobban, Mózessel és Dáviddal.

4) A törvényadás. Isten Igéje és Isten akarata legmagasabb szintű kijelentésének részesei voltak a maguk idejében – a Tízparancsolatnak és Mózes törvényének, melyet Isten a Sínai hegyen adott.

5) Az isteni tisztelet (Isten szolgálata). Isten különleges vallási rendelkezéseket adott az izraelitáknak, és nagy szellemi igazságokra tanította őket. Abban a helyzetben voltak, hogy tökéletesebben tudták szolgálni Istent, mint bármely más nép.

6) Az ígéretek. Az Ószövetség minden ígérete az övék volt, beleértve az üdvösség, a szabadulás, a gyógyulás, az oltalom, a megtartás, a gondoskodás, és más áldások ígéretét.

5. vers:

7) Az atyák. Rendkívüli ősökkel rendelkeztek, a hit és a hősiesség kiemelkedő embereivel, Ábrahámtól elkezdve.

8) A Messiás. Végül és legelsősorban a világ Megváltója az ő emberi leszármazásuk közül jött el. (A görög *Krisztus* szó azonos a héber *Messiás* szóval, mindkettő azt jelenti, „a Felkent".) A zsidó nép, mint egész, sajnos elvetette ez utóbbi és legnagyobb kiváltságát, amikor elutasította Jézus Krisztust.

Mint ember Jézus Krisztus a zsidók közül született. Az 5. vers azonban rögtön hozzáteszi, hogy Ő mindenek felett való uralkodó is, a mindenható Isten. Ő az Isten, Aki áldott, és Aki örökké áldandó. Test szerint Jézus zsidó volt; Lélek szerint Isten volt, és ma is az. Az itt olvasható, Jézus emberi és isteni voltáról szóló leírás összhangban van összhangban van az 1,3-4 Igék kijelentésével. Az egész levélben a 9,5 a legközvetlenebb, legerőteljesebb megerősítése Jézus Krisztus mindenek felett való istenségének. Úgy azonosítja Őt, mint az Ószövetség egyetlen Istenét, mert zsidók sohasem használták az *Isten* megnevezést másra, csak Jehovára: Halld Izrael: az Úr, a mi Istenünk, egy Úr!" (V Móz 6,4).

Néhány modern fordítás megkísérli az 5. vers ez utóbbi részét ketté osztani különválasztva a Krisztusra és az Istenre történő utalást. Ennek alapján a *Revised Standard Version* így fordítja: „Örökké áldott az Isten mindenek felett." Az ilyen fordítás egy természetellenes, mesterséges törést okoz a versben, és nem illeszkedik bele a szövegkörnyezetbe. A vers második része Krisztus leírásának a tovább fokozása;

semmi ok sincs arra, hogy egy Isten egy oda nem tartozó dicséretével fejeződjék be az Ige, Krisztus leírásától külön. Sokkal természetesebb úgy tekinteni, mint az 1,3-4 verseivel párhuzamos verset, mely leírja Krisztus emberi és isteni mivoltában, valamint az 1,25-tel párhuzamos verset, mely hasonló dicsérettel utal vissza a korábbi főnévre.

6. vers: Miután feltárta a problémát – Izrael meg nem váltott állapotát – az Igeszakasz megmagyarázza, hogy a hiba nem Istennél van. Isten Igéje nem hiúsult meg. Következésképpen a zsidók értették félre Istent.

Noha a zsidók voltak Isten választott népe, Izrael kudarca az evangélium elfogadásában nem jelenti azt, hogy Isten Igéje hatástalan, vagy hogy Isten célja meghiúsult. A 6-13. versek rámutatnak arra, hogy kezdettől fogva Isten ígéretei sohasem szóltak Ábrahám valamennyi természetes leszármazottjának, hanem csak azoknak, akik Ábrahám hite szerint jártak (Lásd 4,12-13.) Megkülönböztetés van a természetes Izrael és a szellemi Izrael között. Nem minden izraelita, aki természetes leszármazott, tartozik a szellemi Izraelhez, amely hit által izraelita. Így soha nem lehet elvárni, hogy az egész természetes Izrael örökölje Isten ígéreteit.

7. vers: Csupán azért, mert valaki fizikailag Ábrahám leszármazottja, még nem válik Ábrahám szellemi gyermekévé is, vagy örökösévé Isten Ábrahámnak tett ígéreteinek. Ahogy Keresztelő János hirdette: „Teremjetek azért megtéréshez méltó gyümölcsöket, és ne mondogassátok magatokban: Ábrahám a mi atyánk! Mert mondom néktek, hogy az Isten ezekből a kövekből is támaszthat fiakat Ábrahámnak” (Luk 3,8).

Annak bemutatására, hogy Ábrahám nem minden természetes leszármazottja örököse is egyben a szellemi ígéreteknek, Pál az I Móz 21,12 Igéjét idézi. Az I Móz 21,10-12-ben Isten Izsákot választotta Ábrahám jogos örökösévé, és kifejezetten kizárta ebből Izmaelt.

8. vers: Izmael Ábrahám fia volt, Sára szolgálójától, Hágártól. Mint ilyen, azt az elhamarkodott tettet képviselte, melyet Ábrahám és Sára vitt végbe, hogy Isten ígéretét természetes úton töltsék be. Izmael nem törvényes gyermeke volt Ábrahámnak, és nem ő volt a beteljesedése Isten ígéretének, mellyel egy örököst ígért Ábrahámnak és Sárának. Izsák másfelől Isten csodájának eredményeképpen született; ő volt az egyenes betöltése Isten ígéretének. Így Izmael leszármazottai csupán test szerint eredtek Ábrahámtól; nekik nem szólnak azok a különleges ígéretek, melyeket Isten Ábrahám örököseinek adott. Isten az Ábrahámnak adott ígéreteit Izsák leszármazottainak szánta; ők voltak az igazi örökösök.

9. vers: Az I Móz 18,10 és a 18,14 feljegyzi Isten ígéretét, hogy Sára fiat fog szülni, aki Ábrahám örököse lesz. Izsák, és nem Izmael töltötte be ezt az ígéretet. Az előző tanulmányból tehát ez következik: Isten kezdettől fogva megkülönböztetést tett Ábrahám természetes utódja és szellemi örököse között, így Isten nem jár el jogtalanul, ha még mindig fenntartja ezt a megkülönböztetést.

10. vers: A 10-13. versek még egy példát hoznak fel erre az alapelvre: Jákob és Ézsau történetét. Mindketten Izsák és Rebeka gyermekei voltak. A 12-13. versek magyarázata szerint Isten Jákobot választotta örököséül, és kizárta belőle Ézsaut.

A *11. vers* zárójeles. Megmagyarázza, hogy Isten választása nem azért esett Jákobra, mert a két fivér jó és rossz cselekedeteit vetette mérlegre. Ez a kiválasztás már a születésük előtt megtörtént. Azt mutatja ez, hogy a döntés Isten hatalmán múlik, és nem az emberi erőfeszítéseken.

12. vers: Ahogy azt az I Móz 25,23 feljegyezte, Isten kijelentette Rebekának, hogy a fiatalabbik fia fogja elnyerni az elsőszülöttség jogát idősebb bátyjával, Ézsauval szemben. Ez a prófécia elsősorban a fivérek utódaira vonatkozott, nem annyira egyéni életükre, mivel sehol az Ószövetségben nem találjuk, hogy Ézsau ténylegesen szolgálta volna Jákobot. Valójában így hangzik a teljes prófécia a 25,23-ban: „Két nemzetség van a te méhedben; és két nép válik ki a te belsődből, egyik nép a másik népnél erősebb lesz, és a nagyobbik szolgál a kisebbnek.” Isten Jákob utódait választotta szellemi örökösnek Ézsau utódai helyett.

13. vers: További alátámasztásul a 13. vers a Malakiás 1,2-3 Igéit idézi. Malakiás évszázadokkal a Mózes első könyvében leírt események után élt, és ismét két nemzetségre történő utalással találkozunk, nem pedig a két egyénről beszél.

A kijelentés: „Jákóbot pedig szerettem; Ézsaut ellenben gyűlöltem” nem azt jelenti, hogy Isten megvetette Ézsaut, undorral elfordult tőle, vagy személyes gyűlöletet és ellenséges érzést táplált iránta. Sokkal inkább egy sajátos nyelvi kifejezésmód egy választásra vagy kedvezésre vonatkozóan. Azt jelenti: „Inkább Jákóbot választottam, semmint Ézsaut. A Luk 14,26 hasonló nyelvezetet használ: „Ha valaki énhozzám jő, és meg nem gyűlöli az ő atyját és anyját, feleségét és gyermekeit, fitestvéreit és nőtestvéreit,

sőt még a maga lelkét is, nem lehet az én tanítványom." Jézus nem azt parancsolta nekünk, hogy vessük meg családunkat, hanem hogy Őt válasszuk előbb családunkkal szemben. Az iránta való szeretetünk el kell hogy homályosítson minden más szeretetet és kapcsolatot.

A korábbi példák nem azt tanúsítják, hogy Isten előre elrendel minden egyént az üdvösségre vagy a kárhozatra, tekintet nélkül az ember hitére. Itt egyáltalán nem a személyes üdvösségről van szó, hanem az egyénnek és utódainak elhelyezésére Istennek az emberi történelemre vonatkozó tervében. Isten Jákób utódait választotta az ábrahámi szövetség örökösének, és a Messiás ősének, de ez nem biztosítja automatikusan Jákób számára az üdvösséget, és nem zárja ki automatikusan Ézsaut az üdvösségből. Továbbá míg Isten kiemelkedő történelmi szerepet szánt Jákóbnak, Jákób mindvégig szabadon dönthetett, hogy elfogadja vagy elutasítja Isten akaratát az ő életére nézve.

Miért választotta Isten Jákóbot Ézsau helyett, holott a kor hagyománya szerint az idősebb testvér volt az örökös? Természetesen Isten előre látta, hogy Jákób lesz méltóbb az elsőszülöttségi jogra annak szellemi jelentőségével együtt, míg Ézsau könnyelműen bánik majd vele; Jákób azonban csaló és bűnös volt korábbi cselekedetei alapján; és a 11. vers kifejezetten leszögezi, hogy Isten az Ő választását nem a két testvér cselekedetei alapján tette meg. Talán tehetünk egy tipológiai jelentőségű megkülönböztetést Isten választásában az örökösökre nézve. Az Ószövetségben Isten időről időre felcserélte a megszokott mintát, és a fiatalabb testvért választotta az idősebb helyett: Séth és Kain, Izsák és Izmael, Jákób és Ézsau, József és fivérei, Efraim és Manassé, Dávid és fivérei, Salamon és fivérei. Hasonló módon a második Ádám – Krisztus – helyére lépett az első Ádámnak, mint az emberi faj feje. Az újjászületett hívőben az új embernek – a megújult természetnek – hatalma van az ó ember – a régi életmód, a bűn uralma felett. Az idősebbnek kell szolgálni a fiatalabbat; a testnek kell szolgálni a Lelket. Az Ádámtól kapott, és bűnös természet által való örökségünk elfogadása helyett örökölhetünk Krisztustól a bennünk lakozó Lélek által.

Összefoglalva Isten igazi emberei az ígéret gyermekei. Az áldás nem fizikai leszármazás útján nyerhető el, hanem Isten ígéretei által, és, ahogy azt a 4,13-16 már korábban megállapította, csakis hit által vehetjük el ezeket az ígéreteket. Isten kezdettől fogva soha nem osztotta áldását emberi cselekedetek alapján, hanem mindig az Ő választása és kegyelme szerint.

Ennek az igazságnak közvetlen, szövegösszefüggés szerinti alkalmazásához meg kell különböztetnünk természetes és szellemi Izraelt. A zsidók részéről többségükben elutasított evangélium nem teszi hitelét vesztetté az evangéliumot. Sokkal inkább azt mutatja, hogy számos zsidó nem rendelkezett Ábrahám hitével, és nem voltak szellemi örökösei Isten Ábrahámnak adott ígéreteinek.

Ugyancsak van egy fontos alkalmazása az egyházra nézve is napjainkban: a megkülönböztetés a látható és a láthatatlan egyház között. A látható egyház magában foglalja azokat, akik hozzátársítják magukat a földi egyházrendszerhez. De mindannyian rendelkeznek igazi hittel. E látható egyházon belül létezik a hívőknek egy láthatatlan egyháza, akik ténylegesen engedik, hogy Isten Lelke uralkodjék az életükben. Senki sincs elrendelve szellemi kiváltságokra, áldásokra, vagy az üdvösségre, egy külső egyházhoz való tartozás, vagy természetes születés alapján. A szellemi ígéretek, áldások, és az örök élet örökléséhez újjá kell születnünk és folyamatosan hit által kell élnünk.

B. Isten szuverenitása (9,14-29)

14) Mit mondunk tehát: Vajjon nem igazságtalanság-é ez az Istentől? Távol legyen! 15) Mert Mózesnek ezt mondja: Könyörülök azon, akin könyörülök, és kegyelmezek annak, akinek kegyelmezek. 16) Annakokáért tehát nem azé, aki akarja, sem nem azé, aki fut, hanem a könyörülő Istené. 17) Mert azt mondja az írás a Faraónak, hogy: Azért támasztottalak téged, hogy megmutassam benned az én hatalmamat, és hogy hirdettessék az én nevem az egész földön. 18) Annakokáért akin akar könyörül, akit pedig akar, megkeményít. 19) Mondod azért nékem: Miért fedd hát engem? Hiszen az ő akaratának kicsoda áll ellene? 20) Sőt inkább kicsoda vagy te óh ember, hogy versengsz az Istennel? Avagy mondja-é a készítmény a készítőnek: Miért csináltál engem így? 21) Avagy nincsen-é a fazekasnak hatalma az agyagon, hogy ugyanazon gyuradékból némely edényt tisztességre, némelyt pedig becstelenségre csináljon? 22) Ha pedig az Isten az ő haragját megmutatni és hatalmát megismertetni kívánván, nagy békességes tűréssel elszenvedte a harag edényeit, melyek veszedelemre készíttettek, 23) És hogy megismertesse az ő dicsőségének gazdagságát az irgalom edényein, melyeket eleve elkészített a dicsőségre, mit szólhatsz ellene? 24) Akiül el is hívott minket nemcsak a zsidók, hanem a pogányok közül is, 25) amint Hóseásnál is mondja: Hívom a nem én népemet én népemnek: és a nem szerettet szeretettnek. 26) És lészen, hogy azon a helyen,

ahol ez mondatott nékik: Ti nem vagytok az én népem, ott az élő Isten fiainak fognak hívatni. 27) Ésaiás pedig ezt kiáltja Izrael felől: Ha Izráel fiainak száma annyi volna is, mint a tenger fövénye, a maradék tartatik meg. 28) Mert a dolgot bevégzi és rövidre metszi igazságban; mivel rövidesen végez az Úr a földön. 29) És amint Ésaiás előre megmondotta: Ha a Seregeknek Ura nem hagyott volna nékünk magot, olyanokká lettünk volna, mint Sodoma, és Gomorához volnánk hasonlók.

A korábbi szakasz kijelenti, hogy Isten ígéretei sohasem szóltak Ábrahám minden természetes leszármazottjának. Ezért nem lehet meglepő, hogy sok zsidó nem örökölte Isten ígéreteit. Ez a szakasz arról beszél, hogy Isten szuverén az Ő választásában azokra nézve, akiket megáld. Nem köteles feltárni előttünk az indokait. Ő igaz és könyörületes mindenben, bármit tesz.

14. vers: Szuverén cselekedete által Isten kiválasztott egyeseket és elvetett másokat. Ez nem jelenti azt, hogy Isten igazságtalan. Isten igaz az Ő szuverenitásának gyakorlásában. Az isteni igazságosság védelmében Pál ismét a rá jellemző, szokásos nyomatékos tagadásával válaszol.

A *15. vers* a II Móz 33,19 Igéit használja, hogy Isten szabadságát ábrázolja az Ő választásában. Isten különösen szabad abban, hogy könyörületes és jóságos legyen. A II Móz 33,19 leírja Isten döntését, hogy megbocsátja Izrael bálványimádását, amikor a nép aranyborjút imádott.

Ez a példa különösen fontos volt ahhoz a válaszhoz, melyet Pál adott a zsidóknak, akik ellenvetést támasztottak az evangélium hirdetésével szemben. Ennek hatására Pál ihletett válasza a zsidóknak a következő volt: „Ahelyett, hogy hibát keresnétek Isten kiválasztási módjában, hálásan el kellene ismernetek Isten szuverenitását, amiért választási szabadságával élve könyörületességet mutatott őseitek iránt. Máskülönben, ha ragaszkodtok ahhoz, hogy Isten korlátozott a kegyelemben, akkor az egész zsidó nép egyszer s mindenkorra ki lenne zárva az Ő választásából a Sínai hegyen elkövetett bűnük miatt."

Van egy további rendkívül fontos következtetés: Ha a zsidók készek elismerni Isten jogát arra nézve, hogy megbocsásson a bűnös zsidó népnek, akkor azt is el kell fogadniuk, hogy Isten igazságos, amikor kiterjeszti kegyelmét a bűnös pogány népre. Egy túlnyomó részben pogányokból álló egyház tehát nem mond ellene Isten igazságosságának.

16. vers: Az ember üdvössége nem emberi döntésből vagy emberi erőfeszítésből származik, hanem Isten kegyelméből és könyörületességéből. A bűnös embernek nincs joga az üdvösséghez; nem képes arra, hogy az üdvösséget válassza vagy kiérdemelje önmagának. A bűnös ember csak azért üdvözülhet, mert Isten szabadon úgy döntött, hogy felajánlja az üdvösséget az egész emberiségnek. Ez persze nem törli el az ember felelősségét abban, hogy elfogadja azt, és válaszoljon Isten ajánlatára.

17. vers: Mint ahogy Istennek szabadsága van arra nézve, hogy könyörületes legyen, arra is szabadsága van, hogy megkeményítsen szíveket. Mindkét dolog hozzátartozik Isten szuverenitásához. A 17. vers bizonyítékát adja ennek, idézve a II Móz 9,16 Igéjét, mely feljegyzi azt az üzenet, melyet Isten Mózes által üzent a Fáraónak. Isten tette a Fáraót nagyhatalmúvá és tartotta fenn azért, hogy betöltse Isten célját. Ő engedte meg, hogy ez a csökönyös Fáraó kerüljön Egyiptom trónjára ez időben, és így Isten megmutathassa hatalmát és kijelenthesse nevét az egész emberiségnek. Isten világosan kinyilatkoztatta az Ő mindenhatóságát, amikor csodálatosan kiszabadította népét a kor legerősebb királyságának szolgaságából.

Az idézet kijelenti, hogy Isten neve képviseli az Ő hatalmát. Ismerni Isten nevét többet jelent, mint tudni annak szóbeli kiejtését: azt jelenti, ismerni Isten hatalmát. Az Ő nevével bírni azt jelenti, az Ő hatalmával bírni. Az Újszövetségi egyház rendelkezik az Istenség legfelsőbb nevével, mely valaha kinyilatkoztatott az emberiségnek – Jézus nevével (Fil 2,9-11). Jézus az Istenség teljessége megtestesülve (Kol 2,9), és Övé minden hatalom (Máté 28,18). Jézus nevét birtokolni annyit jelent, mint Isten hatalmával bírni. Jézus tehát azt mondta: „Ha valamit kértek az én nevemben, én megcselekszem azt" (Ján 14,14). Péter és János lábaira emelte a sánta embert „a Názáreti Jézus Krisztus nevében" (Ap Csel 3,6). Amikor a Szanhedrin megkérdezte tőlük: „Micsoda hatalommal, vagy micsoda név által cselekedtétek ti ezt?" Péter így válaszolt: „…a názáretbeli Jézus Krisztusnak neve által… És nincsen senkiben másban idvesség: mert nem is adatott az emberek között az ég alatt más név, mely által kellene nékünk megtartatnunk" (Ap Csel 4,7; 10; 12).

A 17. vers bemutatja az Ószövetség ihletettségének magasztos természetét azzal, hogy idéz belőle. A II Móz 9,16 Isten közvetlen kijelentését jegyzi fel, de a 17. vers ezt a kijelentést a Szentírásnak tulajdonítja. Más szavakkal, ha a Biblia mond valamit, az azonos azzal, amit Isten mond.

18. vers: Összefoglalva, Isten szuverén akár kegyelemben részesít valakit, akár megkeményíti a szívet mások esetében. Ez nem azt jelenti, hogy Isten önkényesen és feltétel nélkül némelyeket örök kárho-

zatra ítél. Kegyelmet gyakorol a bűnbánó iránt, és elveti azt, aki nem mutat bűnbánatot. Isten valóban megkeményítette a Fáraó szívét (II Móz 10,1), de ez a Fáraó saját elutasításának következménye volt, mellyel ellene szegült Istennek (II Móz 8,15). A Biblia arról is beszámol, hogy a Fáraó keményítette meg a saját szívét (II Móz 8,15) és önmagát dicsőítette (II Móz 9,17). Mivel a Fáraó elutasította, hogy Istenre hallgasson, Isten hagyta, hogy megkeményedjék a szíve, sőt, még inkább megkeményítette azért, hogy Isten célja beteljesedjen. Hasonlóképpen a Róma 1-ben Isten odaadta a pogányokat méltatlan gondolkozásra, mert nem akarták megtartani Isten ismeretét.

Isten nem szeszélyből áldd meg vagy átkoz meg valakit. Az Ő Igéje mindenki számára ugyanaz. Ő egyetemes alapelvek alapján jár el. A különböző eredmények, melyet az Ő Igéje hoz létre az emberekben, az emberi szívek különböző állapotainak köszönhetőek, nem pedig Isten részéről származnak. Isten Igéje, melyet a Fáraóhoz intézett, a Fáraó büszkesége és lázadása miatt keményítette meg a Fáraó szívét. Ha a Fáraó megalázta volna magát, ugyanez az Ige meglágyította volna őt. Hasonlítható ez ahhoz, hogy ugyanaz a nap az agyagot megkeményíti, de a viaszt megolvasztja.

Isten nem kényszerítette a Fáraót arra, hogy úgy cselekedjék, ahogy cselekedett, hanem Isten felhasználta a Fáraót az Ő előre ismeretének csodálatos bemutatására. Isten előre látta a Fáraó önfejűségét, és megengedte, hogy uralomra kerüljön, mert látta, hogyan fogja előre mozdítani az Ő tervét. Tudván, hogy milyen ember a Fáraó, képes volt eszközként felhasználni arra, hogy célját elérje. Ha a Fáraó készséges lett volna Isten iránt, Isten más módon használhatta volna fel őt terve kivitelezésében. Isten előre látja az ember keménységét és beépíti azt a tervébe. Bárhogyan is dönt az ember, Isten terve akkor is működni fog. Isten végül győzedelmeskedik, akár engedelmeskedik neki az ember, akár nem.

Még egyszer tehát, ez az Igeszakasz egy példát hoz fel, hogy kényszerítse a zsidókat, értsenek egyet Isten tervével. Ha elfogadják létezésüket, mint népét, el kell ismerniük Isten szabadságát a szívek megkeményítésére. Máskülönben Isten helytelenül cselekedett, amikor megkeményítette a Fáraó szívét, és megszabadította Izraelt a rabszolgaságból. Ha azonban egyetértenek azzal, hogy Isten jogosan cselekedett, amikor megkeményítette a hitetlen Fáraót, el kell ismerniük, hogy Isten jogosan keményítette meg a hitetlen Izraelt is.

19. vers: Isten szuverenitása további ellenvetéseket ébreszthet: Hogyan feddheti meg Isten azokat, akik nem tudnak neki ellenállni? (A Róma 3,5-8 röviden már érintette ezt a kérdést.) Pál nem azonnali, közvetlen választ ad, hanem előbb ragaszkodik ahhoz, hogy lefektessen egy alapvető elvet: Nincs jogunk kérdőre vonni Istent ebben a dologban. Az ellenvetésnek nincs jogalapja, mivel nem ítélkezhetünk Isten felett. Az igazi kérdés a hódolat és az engedelmesség Isten iránt. Pál nem az őszinte kereső kérdését utasítja el, hanem a hitetlen lázongó ellenvetését.

20. vers: Isten igaz, mert Ő a mi Istenünk és Teremtőnk. A teremtett dolgoknak nincs joguk perelni a Teremtővel. Nem kérdőjelezhetjük meg Isten indokait, miért bánik így vagy úgy az emberekkel.

A *21. vers* a fazekashoz hasonlítja Istent, az embert pedig az agyaghoz. Nyilvánvalóan az Ézsaiás 29,16-on és a 45,9-en alapul, melyek rámutatnak, hogy az agyag nem vonhatja kérdőre a fazekast. A Jeremiás 18,1-11 hasonlóképpen agyaghoz hasonlítja Izrael népét Istennek, mint fazekasnak a kezében. A hasonlat nem minden részletében pontos, de ábrázol egy fontos dolgot: Mint ahogy az agyag nem vonhatja kérdőre vagy nem dorgálhatja meg a fazekast, úgy az ember sem bírálhatja Istent. Meg kell jegyeznünk, hogy amire a fazekas felhasználja az agyagot, nagyrészt függ attól, hogy az agyagnak mit kell ábrázolnia, milyen minőségű, és mennyire képlékeny. A Jeremiás 18,1-11-ben Isten lefekteti előjogait Izrael formázására, míg megfelelőnek nem találja, majd kijelenti, hogy bocsánata vagy ítélete minden nemzettel szemben azon alapul, hogy az adott nép miként válaszol Neki.

A Fazekasnak hatalma van ugyanabból a darab agyagból különböző edényeket készíteni. Egyeseket nemes célra szánhat, másokat közönséges, vagy alantas célra. Hasonlóképpen Istennek joga van úgy használni az embereket, ahogyan Neki tetszik.

22. vers: Mi történik, ha Isten a különböző edényeket különböző célokra használja? Nincs jogunk panaszkodni. A 22. vers nem azt mondja, hogy Isten önkényesen használja az embereket, hanem csupán annyit: „Ha pedig”. Mielőtt a Római levél bármilyen ésszerű indoklást adna arra, hogyan használja Isten az embereket, először is leszögezi, hogy nincs jogunk kérdőre vonni Istent ezen a téren.

Valójában Isten nem önkényes; nagyon türelmes a gonosszal szemben. Isten szeretné megmutatni haragját a bűnnel szemben, és hatalmát az egész emberiség felett. Mint Istennek és Teremtőnek, természetesen joga van ahhoz, hogy így tegyen, amikor csak Neki tetszik. Mégis, valóságos tény, hogy nagy türelemmel szenvedi el végső haragjának tárgyait. Ezek az emberek végleges megsemmisülésre készíttettek,

kárhoztattak vagy terveztettek. A szenvedő igealak használatával itt az Igeszakasz elutasítja, hogy azt mondja, Isten készítette ezeket az emberek az ítéletre. Ez élesen szemben áll a 23. vers párhuzamos állításával. A következtetés az, hogy ők a felelősek önmagukért, amiért ítéletre jutnak. Isten nem felelős a bűnért, csak a kegyelemért.

23. vers: Továbbá Isten szeretné bemutatni az Ő dicsőségének gazdagságát kegyelmének alanyai felé. Sok idővel ezelőtt eltervezte, hogy ezek az emberek dicsőségben részesüljenek. A 22. verssel ellentétben egy cselekvő igealak világosan úgy nevezi meg Istent, mint a kegyelem edényeinek készítőjét. Ha bárki kegyelemben részesül, a hitel Istentől származik; az üdvösség csak Isten kegyelme és Isten közvetlen beavatkozása által érhető el. Ez nem azt jelenti, hogy Isten bizonyos egyéneket arra rendelt, hogy megmeneküljenek. Egyszerűen azok számára, akik válaszolnak az Ő elhívására, eltervezte, hogy dicsőségben részesüljenek, és előre tudta, hogy ki fog válaszolni. Az Ő terve szerint, mindenki, aki válaszol az Ő kegyelmére, el van rendelve arra, hogy dicsőségben részesüljön. (Lásd a 8,29-30-at hasonló, még részletesebb kijelentésért.)

A hangsúly tehát Isten kegyelmén van. Azokkal szemben, akik elutasítják az Ő kegyelmét, még nagyon türelmes. Azok számára, akik elfogadják az Ő kegyelmét, dicsőséget fog adni.

24. vers. Isten kiterjesztette az Ő kegyelmét zsidókra és pogányokra egyaránt. Ajánlata mindazoknak szól „akik akarják". Azok, akik válaszolnak mind a zsidók, mind a pogányok közül „hivatalosak" lesznek. Akárcsak a 8,30-ban, a vers egy érvényes elhívásról szól. Csak azok, akik elfogadják az üdvösség ajánlatát, azok a tényleges hivatalosai Istennek.

25. vers: Tudván azt, hogy a zsidók megkérdőjeleznék, valóban elhívta-e Isten a pogányokat, az ihletett apostol bibliai bizonyítékot hoz fel. Először a Hóseás 3,23-at idézi, ahol Isten felajánlja kegyelmét azoknak, akik nem az Ő népe, és nem az Ő szerettei.

26. vers: Azután a Hóseás 1,10 Igéjét idézi, ahol Isten azt ígéri, hogy azok, akik nem az Ő népei voltak, Isten gyermekeivé lesznek. Hóseás eredeti szövegösszefüggésében ez a két vers a visszaeső Izraelre utal. Noha Izrael népe hitetlensége miatt elvesztette szellemi pozícióját, Isten megígérte, hogy helyreállítja őket egy Vele való különleges kapcsolatra. A 26. vers egy alapelvet von le ezekből az Ószövetségi versekből, és a pogányokra alkalmazza. Ha Isten hívta a visszaeső Izraelt, amely elvesztette a kiválasztottságát, ugyancsak hívhatja a pogányokat, noha azok eredetileg nem voltak különlegesen kiválasztottak.

27. vers: Az Ószövetség nem csupán azt jelzi, hogy Isten elhívta a pogányokat, hanem azt is megjövendöli, hogy csak Izrael maradéka tartatik meg. Világos ez Ézsaiás 10,22-23 Igéiből. Habár az izraeliták sokan voltak, legtöbbjük elpusztult a hódítások következtében és csak a maradék tért vissza a fogságból. Az Igeszakasz ismét levon egy alapelvet, és a jelen helyzetre alkalmazza. Az Ószövetségben Isten elpusztította népét hitetlenségük miatt, de megőrzött egy maradékot; Pál idejében Isten ugyanígy cselekedett.

A *28. vers* folytatja az idézetet. A kritikai szöveg rövidebb formában közli ezt a verset, ily módon: „Mert az Úr bevégzi munkáját és rövidre vágja a földön." Továbbá a „munka" szó helyett megfelelőbb fordítás a „beszéd" vagy „elszámolás". Ez a rövidebb forma közelebb áll a héber szöveghez, ahogy más angol fordításokban is találjuk Ézsaiás szövegét. A hosszabb forma a Septuagintát követi. A jelentés egyik módon sem változik számottevően. A vers azt mondja: „Mert az Úr teljes mértékben és gyorsan váltja valóra szavát (ítéletét – ang. ford.) a földön." (Új ford.)

29. vers: Mint másik bizonyítékot, a 29. vers Ézsaiás előző szavait idézi, ismét a Septuagintából. Ez a vers Isten jóságáról szól Izrael felé. Ha Isten nem terjesztette volna ki kegyelmét, Izrael teljesen megsemmisült volna, akárcsak Sodoma és Gomora. A „Seregeknek Ura" kifejezés, mely a Jak 5,4-ben is megtalálható, gyakori héber címe Istennek az Ószövetségben. Szó szerint azt jelenti: „hadseregek Ura" vagy más szavakkal: „a mindenható ÚR".

Összefoglalva a Róma 9,14-29 Isten nézőpontjából elemzi azt a témát, hogy a zsidók elvetették, a pogányok pedig elfogadták az evangéliumot. A kegyelem és az ítélet egyedül Istenen múlik. Ebből adódóan senkinek sincs jogcíme a kegyelemre. Isten nem igazságtalan, ha valakitől visszatartja kegyelmét. Isten létrehozhat olyan feltételeket, melyek által kibocsáthatja kegyelmét, de mi nem vethetjük Őt alá semmiféle feltételeknek.

Ugyanakkor fel kell ismernünk , hogy Isten világosan meghatározta azokat a feltételeket, melyek által gyakorolja szuverenitását. Az egész Biblia bizonyságot tesz arról, hogy Isten megbocsát a bűnbánó bűnösnek. A Rómaiakhoz írt levél azt tanítja, hogy Isten mindazokat megmenti, akik hisznek Benne és engedelmeskednek az Ő Igéjének.

Valójában Isten kegyelme sokkal nagyobb, mint várnánk. Isten abszolút szuverén, de sohasem önkényes. Sohasem ítéli el azokat, akiket meg kell menteni, de mindig megmenti azokat, akik kárhozatot érdemelnek.

Végül az Ószövetség megjövendöli, hogy Isten kegyelmesen fog cselekedni, amikor elhívja a pogányokat, és megtartja a zsidók maradékát, a zsidók hitetlensége ellenére.

Ez hatékonyan cáfol minden zsidó ellenvetést, mely szerint Pál tanítása téves, vagy máskülönben Isten igazságtalan, ha elveti Izraelt, mint nemzetet. Először is a zsidóknak nincs is joguk megkérdőjelezni Istent. Másodszor Isten bánásmódja a zsidókkal szemben összhangban van azokkal a feltételekkel, melyeket már kinyilatkoztatott, nevezetesen azt, hogy elvetette őket hitetlenségük miatt (9,30-10,21). Harmadszor, Ő mindenkivel kegyelmesen cselekszik. Negyedszer, a zsidók saját Szentírása jelzi, hogy Isten el fogja hívni a pogányokat, és elveti a zsidókat, kivéve a maradékot.

Azok, akik a feltétel nélküli kiválasztás tanát vallják, erősen a Róma 9-re támaszkodnak, különösen a 14-29 versekre. Ez azonban csupán bevezető álláspontja az érvelésnek. Mielőtt a Római levél befejezi Izrael állapotának tárgyalását, világosan eloszlat minden elképzelést a feltétel nélküli kiválasztásról, vagy a feltétel nélküli örök biztonság tanáról, különösen a 11,17-22-ben. Minden ember vétkezett, de a kegyelem által, melyet Isten adott, mindenki képes elfogadni vagy elutasítani az Isten által felajánlott üdvösséget. Az ember felelőssége, hogy válaszoljon Istennek, és Isten kiválasztja az üdvösségre azokat, akik válaszolnak Neki hitben.

C. Az, hogy Isten elvetette Izraelt, Izrael hitetlenségének következménye (9,30-10,21)

30) Mit mondunk tehát? Azt, hogy a pogányok, akik az igazságot nem követték, az igazságot elnyerték, még pedig a hitből való igazságot; 31) Izráel ellenben, mely az igazság törvényét követte, nem jutott el az igazság törvényére. 32) Miért? Azért, mert nem hitből keresték, hanem mintha a törvény cselekedeteiből volna. Mert beleütköztek a beleütközés kövébe, 33) Amint meg van írva: Ímé beleütközés követ és megbotránkozás szikláját teszem Sionba; és aki hisz benne, nem szégyenül meg. 10,1) Atyámfiai, szívem szerint kívánom és Istentől könyörgöm az Izráel idvességét. 2) Mert bizonyságot teszek felőlök, hogy Isten iránt való buzgóság van bennök, de nem megismerés szerint. 3) Mert az Isten igazságát nem ismervén, és az ő tulajdon igazságukat igyekezvén érvényesíteni, az Isten igazságának nem engedelmeskedtek. 4) Mert a törvény vége Krisztus minden hívőnek igazságára. 5) Mert Mózes a törvényből való igazságról azt írja, hogy aki azokat cselekszi, él azok által. 6) A hitből való igazság pedig így szól: Ne mondd a te szívedben: Kicsoda megy föl a mennybe? (azaz, hogy Krisztust aláhozza;) 7) Avagy: Kicsoda száll le a mélységbe? (azaz, hogy Krisztust a halálból felhozza.) 8) De mit mond? Közel hozzád a beszéd, a szádban és a szívedben van: azaz a hit beszéde, amelyet mi hirdetünk. 9) Mert ha a te száddal vallást teszel az Úr Jézusról, és a szívedben hiszed, hogy az Isten feltámasztotta őt a halálból, megtartatol. 10) Mert szívvel hiszünk az igazságra, szájjal teszünk pedig vallást az idvességre. 11) Mert azt mondja az írás: Valaki hisz ő benne, meg nem szégyenül. 12) Mert nincs különbség zsidó meg görög között; mert ugyanaz az Ura mindeneknek, aki kegyelemben gazdag mindenekhez, akik őt segítségül hívják. 13) Mert minden, aki segítségül hívja az Úr nevét, megtartatik. 14) Mimódon hívják azért segítségül azt, akiben nem hisznek? Mimódon hisznek pedig abban, aki felől nem hallottak? Mimódon hallanának pedig prédikáló nélkül? 15) Mimódon prédikálnak pedig, ha el nem küldetnek? Amiképen meg van írva: Mily szépek a békesség hirdetőinek lábai, akik jókat hirdetnek! 16) De nem mindenek engedelmeskedtek az evangéliumnak. Mert Ésaiás azt mondja: Uram! Kicsoda hitt a mi beszédünknek? 17) Azért a hit hallásból van, a hallás pedig Isten ígéje által. 18) De mondom: Avagy nem hallottátok-é? Sőt, inkább az egész földre elhatott az ő hangjok, és a lakóföld véghatáráig az ő beszédök. 19) De mondom: Avagy nem ismerte-é Izráel? Először Mózes mondja: Én titeket felingerellek egy nem néppel, értelmetlen néppel haragítalak meg titeket. 20) Ésaiás pedig bátorságosan ezt mondja: Megtaláltak azok, akik engem nem keresnek; nyilvánvaló lettem azoknak, akik felőlem nem kérdezősködtek. 21) Az Izráelről pedig ezt mondja: Egész napon kiterjesztettem kezeimet az engedetlenkedő és ellenmondó néphez.

Miután feltárta Izrael elvetésének problémáját Isten szemszögéből – megállapítva, hogy Isten szuverén és egyetlen embernek sincs joga kérdőre vonni Őt cselekedeteiért – a Római levél ezután elemzi ezt a kérdést az ember nézőpontjából is. A valós tény az, hogy amikor Isten elvetette Izraelt nem önkényesen

cselekedett, hanem Izrael hitetlenségének következményeként vetette el ezt a népet. Miután leszögezi Isten szuverenitását, a Római levél aláhúzza Izrael (és az ember) felelősségét.

30. vers: A 25-29 versek az Ószövetség segítségével mutatta be, hogyan fordult Isten a pogányokhoz, és tartotta meg csupán a maradékát Izraelnek. Ez az egyházban valósult meg. Miért?

A pogányok kétségkívül nem keresték eredetileg Isten igazságát. Történelmileg istentelenek voltak, és nem imádták az igaz Istent. Mégis sok pogány elnyerte Isten igazságát, amely hit által érhető el, mivel válaszoltak hitben az evangélium hirdetésére és megigazultak.

31. vers: Másfelől a zsidó nép, mint egész, nem nyerte el Isten igazságát. Noha buzgón követték a törvény igazságát, ténylegesen nem jutottak el az igazságra. Ragaszkodtak Mózes törvényéhez, mely az igazság törvénye volt a számukra, de ténylegesen sohasem sajátították el.

A legtöbb Bibliamagyarázó úgy magyarázza a „törvény igazsága" kifejezést, mint amely az igazság, vagy a hit általi megigazulás alapelve. A „törvény igazsága" valószínűleg ténylegesen Mózes törvénye, mivel ez volt az a sajátos törvény, amelyet a zsidók követtek. A kritikai szöveg alátámasztja ezt a nézetet, azzal, hogy elhagyja az „igazság" szót a vers végén. Azaz a zsidók követték Mózes törvényét, de ténylegesen sohasem töltötték be helyesen. Nem úgy hajtották végre, vagy nem azt tanulták meg belőle, ami Isten szándékában állt.

32. vers: Miért nem nyerték el a zsidók azt, amit olyan szorgalmasan kerestek? Mert cselekedetek által keresték és nem hit által. Ahelyett, hogy Istenben bíztak volna üdvösségükért, cselekedetek által próbálták kiérdemelni azt, keresve a törvényből való igazságot, vagy a törvény megtartásából való igazságot.

A legtöbb Bibliamagyarázó egyetért abban, hogy a vers első felében az igazság alapelvéről van szó, de akárcsak a 31. versben, az utalás szólhat Mózes törvényéről is. A zsidók célja nem volt rossz, csupán a mód, ahogyan céljukat el akarták érni, az volt helytelen. A „mintha… volna" kifejezés szembeállítja Isten törvényének igazi, helyes végrehajtását és Isten igazságának elfogadását (hit által) a hamis, feltételezett móddal (cselekedetek által).

A zsidók félreértették a törvény célját. Tévesen úgy gondolták, megszerezhetik az igazságot a törvény cselekedeteiből, mely végzetes torzítása volt Isten eredeti céljának, amiért a törvényt adta. Isten azért adta a törvényt, hogy meghatározza a bűnt, rámutasson az ember bűnösségére, bizonyítsa, hogy az embernek üdvösségre van szüksége, elvezesse az embert arra, hogy bízzon Istenben, mint egyetlen megváltójában, és rámutasson az emberek előtt Krisztusra (Róma 3,20; 5,20; 7,7; Gal 3,24). Ehelyett a legtöbb zsidó Pál korában úgy próbálta használni a törvényt, mint önmegváltási technikát. Önigazultságukban saját képességükben bíztak, mellyel meg tudják tartani a törvényt, és így kiérdemlik az üdvösséget. Elveszítették a törvény belső jelentését.

A kritikai szöveg egyszerűen a „cselekedetekből" szót használja, a „törvény cselekedetei" kifejezés helyett. Ha így helyes, akkor ez megerősítené a gondolatot, hogy nem önmagában Mózes törvénye volt a hibás, hanem a zsidók mulasztották el helyesen értelmezni azt, ebben volt a hiba. Daniel Fuller ezt a magyarázatot nyújtja a 31-32a versekhez: „(Izrael) tévedésének oka az volt, hogy saját elképzelésük szerinti cselekedetekkel próbálták betölteni a törvényt, és így dicsekedhettek, noha a Mózesi törvény követelménye önmagában csakis hit általi engedelmességet tanít, mely kizár minden dicsekvést."[1]

Mivel a zsidók cselekedetek által és nem hit által keresték az igazságot, vagy az igazság törvényét, nem ismerték fel a Messiást, amikor eljött. Megütközés kövévé vált számukra, ahelyett, hogy szegletkővé (alapkővé) lett volna. Röviden, Isten hitetlenségükért vetette el a zsidókat – mert elvetették a Messiást.

A *33. vers* együtt idézi az Ézsaiás 8,14 és az Ézsaiás 28,16 Igéit, hogy bemutassa velük, hogyan vetik el a zsidók a Messiást. Az előző vers arról prófétált, hogy Isten megütközés köve lesz Izrael számára, olyan kő, amelyben az emberek felbuknak. A későbbi vers azt ígéri, hogy Isten egy alapkövet tesz le Sionban, egy szegletkövet, akiben az emberek biztonsággal bízhatnak. A Római levél a negatív leírását idézi a korábbi versnek, és beszúrja a későbbi vers pozitív ígéretét. Krisztus alapkő lehetett volna a népe számára, de megütközés kövévé vált, amiért elutasították, hogy higgyenek Benne.

Az Ézsaiás 28,16 héber szövege így hangzik: „Aki hisz, az nem fut", ami azt jelenti, nem esik kétségbe. A Septuaginta, amelyet itt az Ige idéz, azt mondja, a hívő nem szégyenül meg, ami azt jelenti, nem jön zavarba, nem csalódik. Bármelyik változatot is nézzük, a középponti gondolat ugyanaz: aki Istenben bízik, nem fut, mert tudja, hogy Isten el fog jönni a megmentésére; bizalma nem alaptalan.

Érdekes, hogy az Ószövetségben a megütközés köve Jehova (Ézs 8,11-14), de ebben a szövegösszefüggésben Jézus – egy újabb bizonyíték, hogy Jézus Jehova. Az I Péter 2,6-8 Ézsaiásnak ugyanezt a két versét idézi és Krisztusra alkalmazza.

10. fejezet 1. vers: Ahogy a 9,1-3-ban Pál hangot ad mély felelősségérzetének Izrael iránt (a kritikai szöveg szerint „értük”), hogy megmeneküljenek.

2. vers: A helyzet különösen gyötrelmes volt a számára, mert a zsidókban nagy buzgalom volt, de buzgalmuk nem ismereten alapult. A zsidók félreértették Isten tervét, buzgóságuk tehát hiábavaló volt. Pál természetesen bizonyságot tudott tenni erről a helyzetről, hisz saját élete volt rá az elsődleges példa. Megtérése előtt módfelett buzgó volt, keresvén az igazságot a törvény cselekedeteiből (Fil 3,4-6), de mindvégig elvetette Krisztust és üldözte a keresztényeket.

3. vers: A zsidók különösen tudatlanok a helyes mód felől, ahogyan Isten igazságát elnyerhetik, mely csupán hit által nyerhető el. Elutasították Isten módját, és megkísérelték saját, cselekedetekből való módjukat érvényesíteni. Erre nem volt mentségük, mivel, mint már korábban láttuk, a Biblia a hit általi megigazulást tanítja és a Messiásra mutat rá.

4. vers: Ha Isten útján keresték volna az igazságot és tanulmányozták volna a Szentírást, elfogadták volna Krisztust, mert Krisztus a „törvény vége”. A görög szó, melyet „vége”-nek fordít a Bibliánk, a *telos*, melynek jelentése „vég, cél, végkifejlet”. A törvény mindvégig Krisztusra mutat rá, elvezetve az embert oda, ahol felismerheti és elfogadhatja Krisztust, mint Megváltót. „Ekként a törvény Krisztusra vezérlő mesterünkké lett, hogy hitből igazuljunk meg.” (Gal 3,24). A *telos* azt is jelentheti, „bevégzés vagy megszűnés”, ami második jelentés is lehet itt. Ha így van, ez azt jelenti, szabadok vagyunk a törvénytől, ahogyan azt a 7,1-13-ban tárgyaltuk, és a 15,13 alapján megjegyezzük. „De minekutána eljött a hit, nem vagyunk többé a vezérlő mester alatt” (Gal 3,25). Ez nem azt jelenti, hogy engedetlenek lehetünk Isten erkölcsi törvénye iránt, mivel Isten továbbra is megkívánja a hit engedelmességét (16,26) és Lelkét adja ahhoz, hogy képesek legyünk betölteni a törvény igazság követelményét (8,4). A Krisztusban való hit általi megigazulás evangéliuma nem teszi semmissé a törvényt; megalapozza a törvényt eredeti céljában és jelentésében (3,31). A középponti gondolat az, hogy Krisztus a törvény betöltése; Ő a tetőpontja mindannak, amit a törvény igazán taníttott.

Krisztus a törvény vége, kimondottan azért, hogy igazságot hozzon nekünk. Ő a mi igazságunk. Mindenki, aki hisz Benne, az Ő igazságával ruháztatik fel. Ha a zsidók helyesen követték volna a törvényt, a hit útján jártak volna, és bíztak volna Krisztusban. Ily módon elnyerték volna az igazságot, amelyet kerestek.

Az *5. vers* leírja az igazságot, mely a törvényből fakad. A III Móz 18,5 Igéjét idézi, mely Isten üzenetét jegyzi fel, amit Isten Mózesen keresztül adott az Izraelitáknak. Isten azt mondta Izraelnek, ha megtartják az Ő törvényeit és rendelkezéseit élni fognak. A törvény igazsága tehát magában foglalja a cselekedeteket.

A legtöbb Bibliamagyarázó ellentétet lát az 5 és a 6-8. vers között, úgy vélvén, hogy kölcsönösen kizárja egymást az igazságra jutás két módja – vagy törvény szerint van az igazság, vagy hit által. Nagyon fontos azonban, hogy elkerüljünk minden olyan értelmezést, mely szerint az ember cselekedetek által is megigazulhat, legyen bár az Ószövetségben, mert az egész Rómabeliekhez írott levél elutasítja az ilyen tanítást. Az üdvösség minden korban kegyelemből adatott hit által, mely Krisztus engesztelő halálán alapult. A megtartó hit mindig az Istenn arra a korra érvényes parancsolatainak való engedelmességben nyilvánult meg. Krisztus volt az egyetlen áldozat, amely valaha is eltörölte a bűnt (Róma 3,25; Zsid 9,22; 10,1-18), és az ószövetségi szentek az Istenbe vetett hit által tartattak meg, Mózes törvénye előtt és alatt egyaránt (Róma 4; Zsid 11).

Ha fenntartjuk, hogy a Róma 10,5-8 a törvényből való igazságot mutatja be szemben a hitből való igazsággal, akkor el kell fogadnunk azt is, mint ahogy a legtöbb magyarázó teszi, hogy valójában senki sem nyer igazságot a törvény által. A törvényből aló igazság csupán feltételezett, de nem valóságos. A törvény tökéletes engedelmességet követelt. Elméletben, ha valaki tökéletesen ragaszkodna a törvényhez, örökölné az életet, a gyakorlatban azonban a bűnös természet lehetetlenné teszi, hogy bárki tökéletesen éljen. Mivel mindenki vétkezett, a törvény nem igazíthat meg, sem életet nem adhat. A törvény meghatározza mi az igazság, de ezáltal nem ruház fel igazsággal, sem erőt nem ad arra, hogy igazságban éljünk.

Némi bonyodalom van azonban a II Móz 18,5 ilyesfajta magyarázata körül. Ez ugyanis Isten Izraelnek tett ígéretét, melyben életet ígért nekik, csupán feltételessé teszi, és nem ténylegessé, úgy mutatva be ezzel Istent, mint aki elnyerhetetlen ígéretet adott. Szembeállítja Mózes 5. versben idézett szavait a 6-8. versekben idézettekkel. Úgy állítja be a Római levelet, mint amely tagadja a III Móz 18,5 jelenlegi alkalmazását, ami módfelett elfogadhatatlan a zsidó ellenzők számára, és ami ellentétes az Ószövetség gyakori használatával e tanítás alátámasztására.

Létezik olyan magyarázata az 5. versnek, amely elkerüli ezeket a bonyodalmakat. Ahelyett, hogy igei ellentmondást sejtünk két egymással ütköző mód között az igazság elnyeréséről – egy feltételes és egy tényleges között – a Római levél talán egyszerűen a III Móz 18,5 zsidó félreértelmezése ellen küzd. A farizeusok tévesen magyarázták a III Móz 18,5-öt hirdetve a törvény cselekedeteiből való igazságot, a Római levél azonban rámutat, hogyan kell a III Móz 18,5-öt igazán betölteni – hitből való engedelmesség által. Van egy hamis „törvény szerinti igazság" – a zsidó törvényeskedés, a farizeusi visszaélés a törvénnyel szemben, mellyel megkísérlik a törvény cselekedeteivel kiérdemelni az üdvösséget. Az Újszövetség szembehelyezkedik ezzel a nézettel, amikor a „törvény" ellen tanít Pál leveleiben (Gal 3,12; Fil 3,9). A Gal 3,12 a hit szemszögéből száll szembe a III Móz 18,5 szavaival, és nyilvánvalóan a III Móz 18,5 farizeusi félreértelmezésére utal.

Másfelől van egy igazi „törvény szerint való igazság", mely a hitből való engedelmesség által nyerhető el (Róma 1,5; 16,26). A valódi igazság, melyet a törvény tanít, nem más, mint az az igazság, mely hitből fakad. Ilyen módon magyarázhatóak meg a Márk a 10,17-19 Igéi, ahol a gazdag ifjú megkérdezte Jézust, miként nyerheti el az örök életet. Jézus azt felelte neki, tartsa meg a parancsolatokat. Jézus nem cselekedetekből való üdvösséget ajánlott fel, hanem azt tanácsolta az ifjúnak, hogy éljen Istennek és engedelmeskedjen Isten Igéjének (szeretetből és hit által). Hasonlóképpen így kell magyaráznunk a Róma 12,13-at is, amely azt mondja: „…azok fognak megigazulni, akik a törvényt betöltik." A Róma 10,5 Mózest idézi, mint a III Móz 18,5 szerzőjét, jelezve, hogy az idézettel meg kívánja alapozni a III Móz 18,5 igazságát, ihletett jelentését a farizeusi félreértelmezéssel szemben. Így mind az 5. vers, mind 6-8. versek a hitből való engedelmességet tanítják, mint a megigazulás egyetlen módját az egész Biblia során. A 6-8. versek (V Móz 30,12-14) azt magyarázzák, hogyan kell betölteni az 5. verset (III Móz 18,5).

Az 5. versnek ez a második magyarázata erőteljessé teszi a *mert* összekötő szót a vers elején. A 4. vers azt mondja, hogy Krisztus a törvény betöltése. Az 5. vers, melynek fonalát tovább vezeti a 6-8 vers, feltárja, hogyan értendő ez, rámutatva, hogy a törvény ténylegesen a hit általi engedelmességet tanította.

Az 5. vers első magyarázata, melyet korábban vázoltunk, abban a tekintetben méltányolható, hogy rámutat a III Móz 18,5 farizeusi félreértelmezésének helytelenségére. Nyilvánvaló, hogy a bűnös ember nem töltheti be tökéletesen a törvény minden követelményét. Még az Ószövetségben is felismerték, hogy minden ember bűnös, bűnbocsánatra van szüksége, és nem támaszkodhatnak pusztán önmagukra az üdvösség elnyeréséért (I Kir 8,46; II Krón 6,36; Zsolt 14,1-3; 51,5; Péld 20,9; Ézs 64,6; Jer 17,9). Az ószövetségi szentek áldozatot mutattak be a bűnért és a törvényszegésért, hogy engesztelést szerezzenek vétkeikért. Helytelen volt tehát úgy magyarázni Isten III Móz 18,5-ben adott ígéretét, mint amely törvényeskedés által garantálja az üdvösséget azoknak, akiknek cselekedetei tökéletesek. Még az ószövetségi szentek is felismerték, hogy Isten könyörületességétől és kegyelmétől függnek, ezért hitben kell járniuk. A III Móz 18,5, más ószövetségi igeszakaszokkal együtt, sohasem akart feltételes, elérhetetlen ajánlat lenni cselekedetek általi üdvösségre. Sokkal inkább Istennek arra szóló ígérete volt, hogy közösségben lehetnek Vele, és üdvösséget kínál fel azoknak, akik hitből engedelmeskednek az Ő Igéjének, és akik ugyanezen hit által Istenhez fordulnak megtérésben, kegyelmére hagyatkozva, ha megszegték az Ő Igéjét.

6. vers: A 6-8. versek a hit által igazságot magyarázzák az V Móz 30,12-14 részletezésével és egy gyors magyarázat beszúrásával. Az 5. vershez fűzött magyarázatunk alapján a 6-8. versek nem mondanak élesen ellent az 5. versnek, hanem megfelelő magyarázattal szolgálnak hozzá. A görög szó, melyet Bibliánk *pedig* szóval fordít a 6. vers elején nem a nyomatékos *alla* névmás, hanem a *de* kötőszó, melynek jelentése „és" vagy „hanem", mely gyengébb névmás.

Az V Móz 30,11-14-ben azt olvassuk: „Mert e parancsolat, amelyet én e mai napon parancsolok néked, nem megfoghatatlan előtted; sem távol nincs tőled. Nem a mennyben van, hogy azt mondanád: Kicsoda hág fel érettünk a mennybe, hogy elhozza azt nékünk, és hallassa azt velünk, hogy teljesítsük azt? Sem a tengeren túl nincsen azt, hogy azt mondanád: Kicsoda megy át érettünk a tengeren, hogy elhozza azt nékünk és hallassa azt velünk, hogy teljesítsük azt? Sőt felette közel van hozzád ez íge: a te szádban és szívedben van, hogy teljesítsed azt." Az V Móz 30 része Mózes utolsó útmutatásainak, melyet halála előtt adott Izraelnek. A 12., 13., és a 14. versek mind azzal végződnek, hogy nyomatékosítják az engedelmesség szükségességét, és a 16. vers engedelmességet hirdet az Isten szeretetére felszólító parancsnak.

Az V Móz 30,12-14 idézése kihangsúlyozza a hit általi igazság elnyerhetőségét. Az embernek nem kell valahol távol kutatnia Isten Igéje (és Isten igazsága) iránt. Nem az egekben van, távol az elérhetőségtől az ember számára. A Római levél ezt Krisztusra vonatkoztatja: nem kell Krisztust lehoznunk a mennyből; a megtestesülés már megtörtént!

7. vers: Nem is a mélységben van Isten Igéje, ahol az ember már nem érheti el. Az V Mózesből való idézet a tengerről szól, de a Római levél egy időszerűen a föld mélyében lévő Krisztusra alkalmazza. A görög „mélység" szó, vagy „alvilág" (új. ford.) az *abussos,* melynek jelentése ugyancsak „mélység, alvilág". Itt nyilvánvalóan a holtak lakóhelyét jelenti, míg más Igehelyeken a démonok vagy a gonosz angyalok lakhelyére utal (Luk 8,31; Jel 9,11; 11,17; 17,8;20,3). Itt Krisztus eltemettetésére vonatkozik a sírba. Ugyancsak lehet utalás Krisztus leszállására a hádeszbe, (míg teste a sírban feküdt), ahol nyilvánvalóan kihirdette az alvilág feletti győzelmét és az igaz holtak szabadulását (Ap Csel 2,27). (A hádeszbe való leszállásról lásd még: Ef 4,8-10; I Péter 3,19; és Jel 1,18.) Bárhogyan is van, nem kell a Feltámadást sürgetnünk; már megtörtént! Isten már gondoskodott mindenről, amire szükségünk volt, hogy igazságot nyerjünk hit által.

8. vers: Valójában, ahogy a Biblia mondja, Isten Igéje nagyon közel van mindnyájunkhoz. A Római levél ezt a hit evangéliumára alkalmazza, melyet az apostolok hirdettek. Isten Igéje, és Isten útja az igazsághoz nincs messze; a gyülekezet már prédikálja az igazságot. Tehát hangsúlyt kap az üdvösség üzenetének elérhetősége.

Az 5. versről szóló tanulmányunk jelzi, hogy a 6-8. versek nem az üdvösség új módját tárják elénk, mely ellentmond a törvény tanításának és semmissé teszi az engedelmesség követelményét. Ha így lenne, a Római levél kiemelné szövegösszefüggéséből az V Móz 30,12-14 Igéit, és eltorzítaná azok eredeti jelentését. Ez nem csupán szegényes Bibliamagyarázat lenne, hanem lerombolná az Ószövetség korábbi alkalmazását a hit általi megigazulás tanításának alátámasztására (Róma 4) és nem győzné meg Pál zsidó ellenfeleit. A Római levél helyes magyarázatát adja az V Móz 30,12-14-nek, és megfelelő módon alkalmazza azt. Nem bánik pontatlanul a szavakkal, hanem tanításának igei alátámasztására idézi azokat.

A Római levél az V Móz 30,12-14 Igéivel leírja az igazság elnyerésének módját, ahogyan azt a törvény tanítja. Az V Mózes Igeszakasza nem csupán Újszövetségre vonatkozó prófécia; közvetlen alkalmazása volt azoknak, akik a törvény alatt éltek. Az igazság elnyerésének egyetlen módja, a hit (Róma 10,6), a hit és a megvallás (Róma 10,9-10), vagy más szavakkal a hit általi engedelmesség (V Móz 30,12-14). Mivel az V Móz 30,12-14 kijelenti, hogy Isten parancsolata könnyen elérhető Izrael számára, tehát hallhatják és engedelmeskedhetnek annak, a párhuzammal a Római levél azt mondja, hogy Krisztus (Róma 10,6-7) és Krisztus prédikálása (Róma 10,8) elérhető mindnyájunk számára. Tehát mind a törvény, mind Krisztus prédikálása ugyanarra a következtetésre mutat rá: a hitből való engedelmességre.

9. vers: A megvallás és a hit alapját képezik a végső üdvösségnek. A két szó az Isten Igéjéhez való külső és belső igazodásra mutat rá.

Az üdvösség első követelménye, melyet az Ige itt említ az, hogy „a te száddal vallást teszel az Úr Jézusról". Ez szó szerint azt jelenti, hogy a „száddal Úrnak vallod Jézust" (Új ford.) Ez azonban több, mint gépies szóismétlés, mert a megvallásnak igaznak és őszintének kell lennie. Sokan fogják vallani Jézust Úrnak, és mégsem üdvözülnek (Máté 7,21-23). Mert Jézusnak valóban az életünk Urának kell lennie, alá kell vetnünk magunkat, mint Mesterünknek, és engedelmeskednünk kell az Ő Igéjének. Ahogy Jézus mondta: „Miért mondjátok pedig nékem: Uram! Uram! ha nem mívelitek amiket mondok?" (Luk 6,46). Megvallani Jézust, mint Urat tehát a hitből való engedelmességet jelenti.

Jézus megvallása különösen akkor történik elsődlegesen, amikor megtérünk a bűnből, megkeresztelkedünk az Ő nevében, és betöltekezünk az Ő Lelkével. A keresztségben segítségül hívjuk az Úr nevét, hogy lemossa a bűnöket (Ap Csel 22,16). Csak a Lélek által vallhatjuk igazán Úrnak Jézust (I Kor 12,3). A Léleknek meg kell világosítania elménket, hogy megérthessük, kicsoda Jézus valójában. és Léleknek kell megadnia nekünk a hatalmat, ami ahhoz szükséges, hogy nap mint nap engedelmeskedjünk Neki, mint Úrnak. Bruce magyarázata szerint: „Ezt a megvallást, ahogy a Pál az I Kor 12,3-ban leszögezi, senki sem teheti meg, csak ha a „Lélek által szól"… Ha valamely kiemelkedő alkalmat keresünk, amikor ez a megvallás megtörténik, akkor a legvalószínűbb, hogy az első alkalomra kell gondolnunk, arra a megvallásra, mely a keresztény keresztségben történik."[2]

Az üdvösség második előfeltétele, hogy a „szívedben hiszed, hogy az Isten feltámasztotta őt (Jézust) a halálból." Ahogy a III fejezetben már szóltunk erről, a megtartó hit magában foglalja az Isten Igéjének való engedelmességet. A „szív" az ember legbenső lényét jelenti, és szívből való hitet, melybe beletartoznak az érzelmek, a értelem és az akarat. Ha valóban hiszünk Jézusban, három tanúbizonyság lesz jelen az életünkben: a vér, a víz és a Lélek (I Ján 5,1; 8,10).

A hit tárgya Jézus Krisztus feltámadása. Krisztus feltámadása az evangélium csúcsponti eseménye, mely Krisztus halála, eltemettetése és feltámadása (I Kor 15,1-4). Nem szükséges hit ahhoz, hogy elfo-

gadjuk Krisztus halálának és eltemettetésének tényét; csak azok, akik elfogadják csodálatos feltámadásának valóságát, azok hisznek ténylegesen Isten természetfeletti hatalmában. A feltámadás nélkül Krisztus halálának nem lenne hatalma arra, hogy megigazítson (Róma 4,25; I Kor 15,17). A Krisztus feltámadásába vetett hit tehát egy rövidebb változata annak a hitnek, mely az egész evangéliumi üzenetet átfogja, különös tekintettel Krisztus engesztelő munkájára a mi üdvösségünkért. Természetesen az értelmi elfogadás válaszadás vagy elsajátítás nélkül nem elegendő. Határozottan bíznunk kell Krisztus feltámadásában és alkalmaznunk kell azt saját életünkben azáltal, hogy új életet élünk a Lélekben (Róma 6,4; 7,6; 8,2).

A *The Pulpit Commentary* helyesen magyarázza a megvallást és a hitet:

> Az Úr Jézus szájjal való megvallásának áltanosságban kell kifejeződnie, mert az nem csupán félelem nélküli elismerése a keresztény hitnek, hanem egy következetes élet… A hit, amelyről beszélünk élő, működő hit, nem csupán értelmi meggyőződés. Nem csupán hit abban, hogy Isten feltámasztotta az Úr Jézust a halálból, ha a Hitvallásnak csak ezt az egy cikkelyét valljuk: ez a hit magában foglalja az evangéliumot általánosságban.[3]

A *10. vers* ismét leszögezi a 9. vers két lényeges pontját, és megkülönbözteti funkcióikat. A hit elvezet minket az igazságra, ami a hit általi megigazulás. A megvallás elvezet minket az üdvösségre, a végső és folyamatos megszabadulásra, amelyet Krisztus eljövetelekor nyerünk el (Róma 8,23-25; 13,11; I Péter 1,5; 9). Úgy tarthatjuk fenn jelenlegi üdvösségünket és lehetünk biztosak jövőbeni üdvösségünk felől, ha folyamatosan megvalljuk szavainkkal és tetteinkkel, hogy Jézus az életünk Ura. „Egyedül hit által igazulunk meg; de tényleges életünkben a megvallással, mely a hit gyümölcse, üdvösségünk biztosítva van."[4]

A 9-10 versek tehát rövid kijelentései az evangélium üzenetének (8. vers), amely ugyanakkor összhangban van a törvény igazi tanításával (5-8. versek). Felix Fluckiger magyarázata a Róma 10,5-10-ről, melyet Daniel Fuller egyetértően idéz, nagy segítségünkre van:

> Mózes azt írta elő, hogy az embernek a törvény által megkövetelt igazság szerint kell cselekednie ahhoz, hogy éljen. Ezt a követelményt azonban nem tölti be egy szuperember teljesítménye… (A törvény megkövetelte igazság) inkább az Ige által tölthető be, mely a szívben és a szájban van – és amely a 10,10 szerint az Úrba vetett hitet és az Ő megvallását jelenti… Az életet tehát, melyet Mózes ígért a 10,5-ben, azok nyerik el, akik hisznek és vallást tesznek. A hitből való engedelmesség így válik a törvény helyes betöltésévé, mely igazságot követel, és életet ígér azoknak, akik igazságot cselekednek.[5]

Sokan úgy használják a 9-10 verseket, mint az üdvösség gépies formuláját, és tagadják, hogy olyan dolgok, mint megtérés, vízkeresztség és Szent Lélek keresztség bármilyen módon részei lennének Újszövetségi üdvösségnek. Nekünk azonban úgy kell tekintenünk a hitre és a megvallásra, mint az üdvösség alapjaira, melyek felölelnek mindent, amit az Újszövetség parancsol az embernek, hogy azokat betöltse. Számos pont mutatja, hogy a hit és a megvallás –nem különbözik vagy nem zárja ki az Ap Csel 2,38 üzenetét.

1) Pál újjászületett embereknek írt; nem hitetleneknek magyarázta, hogyan kell újjászületni. Tudta, hogy röviden összefoglalhatja az evangélium üzenetét e két alapelvre történő utalással, anélkül, hogy, hogy mondanivalója homályos vagy félreérthető lenne.

2) Szövegösszefüggésében a Római levél azt magyarázza, hogy Isten azért utasította el Izraelt, mert az hitetlenek volt. Izrael megváltásához alapvető kérdés volt Jézus megvallása, és a Jézusban való hit. Pál nem vitatkozott a zsidókkal a vízkeresztségről vagy a Szent Lélek keresztségről. Először egy még alapvetőbb kérdéssel kellett foglalkozniuk: hogy elfogadják Jézust, mint Messiást, Urat és Megváltót. Csak ezt megtették volna, azután következhetett volna a többi dolog.

3) A Római levél nem értékeli le az Isten Igéjének való engedelmesség szükségességét. Az Ószövetség szövege, mely az V Móz 30,11-14-ben olvasható, nyomatékos hangsúlyt helyez az engedelmességre. Isten Igéje pontosan azért érhető el a számunkra, hogy engedelmeskedhessünk neki. A Róma 10,16 hasonlóképpen kihangsúlyozza az engedelmességet, egyenlővé téve az engedelmesség hiányát a hit hiányával. (Lásd a „Megmentő hit meghatározása" és a „Megigazulás teljes áttekintése" c. megjegyzéseket a 3. fejezetben.)

4) A helyesen megértett hit és megvallás magában foglalja az Ap Csel 2,38 üzenetének való engedelmességet, ahogyan azt már bemutattuk a 9. vers tanulmányozásánál. A hit és a megvallás természetesen többet jelent, mint értelmi és szóbeli elismerést, hisz még a démonok is hisznek és megvallják Krisztust eddig a szintig (Máté 8,29; Jak 2,19).

5) A hangsúly a 6-10. versekben a Pál által prédikált üzenet elérhetőségén van. A hitre és a megvallásra buzdító felszólítást ebben a megvilágításban kell értenünk. Nevezetesen azt kell hinnünk és vallanunk, amit Pál és a többi apostol prédikált. Pál arra „tanította" a hívőket, hogy keresztelkedjenek meg Jézus nevében, és vegyék a Szent Lelket a nyelveken szólás bizonyítékával (Ap Csel 19,1-6).

11. vers: Míg a 6-10. versek az üdvösség elérhetőségét és hozzáférhetőségét hangsúlyozzák, addig a 11-13. versek arra helyezik a hangsúlyt, hogy az üdvösség mindenkié. A 11. vers ismét az Ézsaiás 28,16 végét idézi, de másik névmást használ annak kihangsúlyozására, hogy mindenki, aki hisz Krisztusban, üdvözül. A Róma 9,33 szó szerint azt mondja: „Aki hisz benne, nem szégyenül meg", a Róma 10,11 azonban szó szerint ezt: „Valaki (mindenki) aki hisz ő benne, meg nem szégyenül".

12. vers: Isten felkínálja az üdvösséget mind a zsidóknak, mind a görögöknek (azaz a pogányoknak, ahogy az 1,16-ban olvassuk). Nincs megkülönböztetés vagy kivételezés sem faj, sem nemzetiség, sem kultúra szerint. Isten kegyelmének gazdagsága elérhető mindenki számára, aki segítségül hívja Őt.

13. vers: Annak alátámasztására, hogy Isten nem részlehajló, a vers a Jóel 2,32 Igéjét idézi. „De mindaz, aki az Úrnak nevét hívja segítségül, megmenekül", és a hangsúly a *mindaz* szón van. Mint ahogy a 9-10., a 13. vers sem gépies formula az üdvösséghez, kizárva az evangéliumnak való engedelmességet. Az Úr nevének pusztán szóbeli hívása nem ment meg (Máté 7,21-23). Segítségül hívni Jézust azt jelenti, hogy imádkozni Hozzá, teljesen az Ő kegyelmére bízni magunkat, és kizárólag Tőle tenni függővé üdvösségünket. Ahhoz, hogy valaki valóban segítségül hívja az Úr nevét, hitre van szükség (14. vers), és az igazi hit magában foglalja az engedelmességet (16. vers). Péter Jóelnek ugyanezt a versét alkalmazza a Szent Lélek kitöltetésére Pünkösd napján (Ap Csel 2,21). Az Úr nevének segítségül hívása ugyancsak magában foglalja az Ő nevének segítségül hívását a keresztségben (Ap Csel 22,16).

Meg kell jegyeznünk, hogy Jóel könyvében az üdvösség ígérete mindazoknak szól, akik Jehova nevét segítségül hívják, de a Római levél ezt az ígéretet azokra alkalmazza, akik Jézus nevét hívják segítségül, újabb bizonyítékot szolgáltatva arra, hogy Jehova azonos Jézussal.

14. vers: A 14-17. versek azt magyarázzák, hogyan lehet az embereknek hite, előkészítésül annak bemutatására, hogy a zsidóknak minden lehetőségük megvolt a hitre. Néhány retorikai kérdéssel, ellenkező sorrendben sorolja fel az Igeszakasz azokat a lépéseket, amelyek a Krisztusba vetett hithez, és az Ő segítségül hívásához vezetnek:

1) Az evangélium prédikátorainak elküldése.
2) Krisztus evangéliumának prédikálása.
3) Krisztus evangéliumának hallása.
4) Hit Krisztusban.
5) Krisztus segítségül hívása.

Egyértelmű, hogy Isten nem tekinti bűnteleneknek azokat, akik sohasem hallották az evangéliumot. Ahogy azt az 1-3. fejezetek tanítják, minden embernek van lehetősége, hogy megismerje Istent a természeten és a lelkiismereten keresztül, és mindenki bűnösnek ítéltetett, akár a törvény, akár a lelkiismeret alapján ítéltetett meg. Egyetlen reményük az üdvösségre a Krisztusba vetett hit által lehetséges, de az evangélium prédikálása nélkül nem lehet hitük Benne.

A *15. vers* feljegyzi, hogy az első szükséges lépés – a prédikálók elküldése. A prédikálók dicséretét az Ézsaiás 52,7-ből idézi. (A kritikai szöveg egyszerűen csak úgy adja vissza az idézetet: „Mily szépek azoknak a lábai, akik jó dolgok híreit hozzák!") A Náhum 1,15 ugyancsak hasonló nyelvezetet használ. A vers aláhúzza a prédikálók kiküldésének fontosságát az egész világra. Az ember reménysége az üdvösségre az evangélium hirdetőinek kiküldésétől függ.

16. vers: Sajnos nem mindenki, aki hallja az evangéliumot, engedelmeskedik is annak. Amikor Pál lejegyezte ezeket a szavakat, talán elsősorban a zsidókra gondolt, akik, mint nép, nem engedelmeskedtek az evangéliumnak. Ahogy az Ézsaiás 53,1 kifejezi, az emberek nem hittek Ézsaiás üzenetének. Fontos és alapvető kapcsolat van a hit és az engedelmesség között. Az engedelmesség hiánya a hit hiányát jelzi, és azzal azonos is.

17. vers: Összefoglalva, a hit az üzenet hallásából származik, az üzenet pedig Krisztus Igéje. A görög szó, amelyet a 16. versben az Ige „tanításnak" fordít, ugyanaz a görög szó, melyet a 17-ben „hallásnak"

fordít. Az „íge” szó nem az általában használt *logos*, hanem a még részletesebb szó, a *rhema,* melynek jelentése itt „üzenet, parancs, rendelkezés vagy irány”, azaz, a Krisztusról szóló prédikáció. Az emberek csak akkor képesek hinni Krisztusban, ha hallották a Krisztusról szóló prédikációt.

18. vers: A 18-21. versek levonják a következtetést a zsidókkal kapcsolatosan, rámutatva, hogy volt alkalmuk megismerni Krisztust, ahogyan azt a 14-17. versek vázolják. Nem hivatkozhatnak tudatlanságra.

Megmagyarázza-e az előző, a hit keletkezéséről szóló elemzés azt, miért nem hittek a zsidók Krisztusban? Pontosabban azért nem hittek-e, mert nem hallották a Krisztusról szóló prédikációt? Nem, hiszen hallották. Az evangélium az egész világon hirdettetett a zsidóknak, de ők elutasították azt. Például Pál a missziói útjai során először mindig a zsidó zsinagógákba ment, hogy hirdesse az evangéliumot. Nem csupán a palesztinai zsidók, de a nagy pogány városokban élő zsidók is hallották az evangéliumot.

Ez feleleveníti a Zsolt 19,4 szavait, melyek azt írják le, hogyan hirdette Isten létezésének igazságát az egész világon Isten teremtő munkája, különösen az egek teremtése. Pál nem közvetlen próféciaként idézi a Zsolt 19,4-et, csak mint hasonlatot, vagy irodalmi hivatkozást. Mint ahogy az egek üzenete egyetemesen hirdettetik, úgy az evangélium is hirdettetik mindenhol a zsidóknak.

19. vers: Vajon a zsidó hitetlenség az ismeret hiányának következménye? Nem, hiszen megfelelő ismerettel rendelkeztek az igazságról (saját Szentírásukból is).Valójában a Szentírásban benne foglaltatott, hogy Isten a pogányok felé fog fordulni. Pál az V Móz 32,21-et idézi, és levon belőle egy alapelvet. A zsidók bálványimádása miatt Isten azt mondta, hogy azok felé fog fordulni, akik nem a választott nép, és akiknek nincs szellemi ismeretük. Féltékenységet és haragot fog kiváltani velük Izraelből. Ha majd Izrael látja Isten áldását a pogányokon, ez talán arra fogja őket sarkallni, hogy buzgón keressék Istent és elnyerjék ugyanazokat az áldásokat, melyeket elveszítettek (Róma 11,11; 14).

20. vers: Hasonló módon a 20. vers az Ézsaiás 65,1 Igéjét idézve von le alapelvet. Ézsaiás még tovább lépett, mint Mózes annak kijelentésében, hogy Isten a pogányokhoz fog fordulni, és megáldja őket, annak ellenére, hogy nem tartoztak az Ő szövetségének népéhez. Noha eredetileg nem keresték Istent (Róma 9,30), Ő mégis kijelenti Magát nekik.

21. vers: Ugyanakkor Isten nagyon türelmes volt a lázadó Izraelhez. Ahogy az Ézs 65,2 leírja, folyamatosan kinyújtotta kezét a zsidók felé, de ők engedetlenek voltak és szembeszegültek az igazsággal. Az *ellenmondó* szó jelentése „ellenkező, makacs, az igazsággal szembeszegülő.”

Az engedetlenség és a makacsság a hitetlenség jellemzője. Összefoglalva, Isten nem önkényesen vetette el Izraelt; nagyon türelmes volt Izraelhez. Saját hitetlenségük és engedetlenségük miatt vetette el őket. Izrael elbukott, mert nem követte a hitből való engedelmességet.

D. Izrael jelenlegi maradéka és jövőbeni helyreállítása (11,1-36)

A 9-10. fejezetek megmagyarázzák, miért vetette el Isten Izraelt. A 11. fejezet pedig azt magyarázza, mi történik Isten Izraelnek tett ígéreteivel. Isten nem tette semmissé ígéreteit. Még mindig van terve a zsidók számára, és még mindig tervezi a zsidó nép helyreállítását. Izrael elvetése csak részbeni és ideiglenes. Néhány zsidó még mindig hisz Istenben, és így örökölni fogja az Ő ígéreteit. Egy napon a zsidó nép, mint egész, ismét Isten felé fog fordulni hitben és örökölni fogják a nekik szóló ígéreteket.

1. Izrael elvettetése csak részben történt (11,1-10)

1) Mondom tehát: Avagy elvetette-é Isten az ő népét? Távol legyen; mert én is izráelita vagyok, az Ábrahám magvából, Benjámin nemzetségéből való. 2) Nem vetette el Isten az ő népét, melyet eleve ismert. Avagy nem tudjátok-é, mint mond az írás Illésről? a mint könyörög Istenhez Izráel ellen, mondván: 3) Uram, a te prófétáidat megölték, és a te oltáraidat lerombolták; és csak én egyedül maradtam, és engem is halálra keresnek. 4) De mit mond néki az –isteni felelt? Meghagytam magamnak hétezer embert, akik nem hajtottak térdet a Baálnak. 5) Ekképen azért most is van maradék a kegyelemből való választás szerint. 6) Hogyha pedig kegyelemből, akkor nem cselekedetekből: különben a kegyelem nem volna többé kegyelem. Hogyha pedig cselekedetekből, akkor nem kegyelemből: különben a cselekedet nem volna többé cselekedet. 7) Micsoda tehát? Amit Izráel keres, azt nem nyerte meg: a választottak ellenben megnyerték, a többiek pedig megkeményítettek: 8) Amint meg van írva: Az Isten kábultság lelkét adta nékik; szemeket, hogy ne lássanak, füleket, hogy ne halljanak, mind e mai napig. 9) Dávid is ezt mondja: Legyen az

ő asztaluk tőrré, hálóvá, botránkozássá és megtorlássá. 10) Sötétüljenek meg az Ő szemeik, hogy ne lássanak, és az ő hátokat mindenkorra görbítsd meg.

1. vers: Isten nem teljesen vetette el Izraelt. Pál nyomatékosan tagadja az ilyen elgondolást. Pál maga is egyik ellenpélda rá. Ábrahám leszármazottja volt, Benjámin törzséből való izraelita, mégis tagja volt az egyháznak. Noha Isten elvetette Izraelt, mint népet a hitetlenségük miatt, a zsidók, hit által, egyénileg teljességgel részei lehettek Isten tervének, és elnyerhették az áldásait.

2. vers: Isten nem tagadta meg, sem nem taszította el azt a népet, melyet eredetileg választott. Isten kezdettől Izraelt választotta választott népének, tehát nem fogja végleg elvetni. Még vannak közöttük, akik hisznek Benne, és akikkel együtt munkálkodhat. Talán lehetséges az az elgondolás, hogy mivel Isten bizonyossággal tudja a jövőt, képes volt kiválasztani egy olyan népet, akiről tudta, hogy nem fog teljességében elbukni.

Hasonló volt a helyzet Illés idején is, és Istennek akkor is volt egy hűséges izraelita maradéka.

3. vers: Az I Kir 19,10-ben, majd ismét a 19,14-ben Illés szavait olvassuk, amint panaszkodik vagy fellebbez Istenhez Izrael ellen. Arról beszél, hogy egész Izrael elhagyta Jehovát, megöltek minden prófétát, és lerombolták Isten oltárait. Azt hitte, egyedül maradt egész Izraelben az igaz Isten imádói közül, és úgy vélte, hogy a hitetlen Izrael őt is meg fogja ölni.

4. vers: Isten válaszolt neki az I Kir 19,18-ban, biztosította, hogy van egy hétezer főnyi maradék, aki még mindig az igaz Istent imádja, és elutasítja Baál imádatát.

5. vers: A párhuzam világos. Pál idejében ugyancsak úgy látszott, hogy egész Izrael elhagyta Istent. A pogányoknak azonban nem szabad azt gondolniuk, hogy egyetlen zsidó sem fog megmenekülni, vagy betölteni Isten tervét. Még a pogány többségű egyház idején is van egy zsidó maradék. A zsidók egy kis csoportja elnyerte Isten kegyelmét. Isten őket választotta kegyelme által (mint ahogy valóban ez a helyzet mindenki esetében, aki megmenekül).

6. vers: Ha a zsidó maradék kegyelem által menekült meg, akkor isten nyilvánvalóan nem a cselekedeteik alapján választotta őket. Az ember csak hit által nyerheti el a kegyelmet (Isten ki nem érdemelt jóindulatát). Ha valaki ki tudná érdemelni a kegyelmet a cselekedeteivel, akkor a kegyelem nem volna kegyelem – nem volna érdemtelen. Azok a zsidók tehát, akik megmenekültek, úgy menekültek meg, mint bárki más az egyházban – kegyelemből, hit által – nem pedig a zsidó törvényeskedés által.

A vers második fele („Hogyha pedig cselekedetekből…”) hiányzik a legrégebbi kéziratokból, és ezért a kritikai szövegből is. Sokan arra következtetnek, hogy eredetileg csak margójegyzet volt, vagy egy írnoki kísérlet arra, hogy a verset szimmetrikussá tegye. Bárhogyan is van, a vers első felének negatív következményére mutat rá.

7. vers: levonja a következtetést Izrael jelenlegi állapotából. Egy istenfélő zsidó maradék, aki kegyelemből, hit által menekült meg, eljutott az igazságra. Ezek a „választottak” (Károli) vagy „kiválasztottak” (új ford.). Izrael többsége azonban nem jutott el az igazságra. Isten megkeményítette a zsidók többségét hitetlenségük miatt. Az angol szövegben „megvakítattak”; a görög szó jelentése: „megkeményítettek, vagy érzéketlenné tétettek”

A kálvinisták „kiválasztás”-ról beszélnek, olyanokról, akiket Isten feltétel nélkül kiválasztott arra, hogy megmeneküljenek, tekintet nélkül az ő válaszukra. Az előző szakasz (9,30-10,21) rámutat azonban, hogy Isten hitetlenségük miatt vetette el az izraelitákat. Az egész Rómabeliekhez írott levél, és különösen a 11. fejezet azt mutatja, hogy Isten azokat választja ki, akik hitben válaszolnak Neki. Természetesen az üdvösség Isten kiválasztása nyomán nyerhető el, de az ember hit által részesül Isten kiválasztásában és kegyelmében (Róma 3,22-24; Ef 2,8-9). Isten kezdeményezi az üdvösség folyamatát kiterjesztve ajánlatát mindenkire (Róma 10,11-13; 11,32), de a kiválasztásban csak azok részesülnek, akik hitben válaszolnak Neki.

8. vers: Jellegzetes módon a Római levél az Ószövetséget idézi, hogy a zsidók helyzetének elemzését megerősítse. Mivel következtetései kellemetlennek tűnhettek a zsidó nép számára, a 9-11. fejezetekben a Római levél saját Szentírásukból támasztja alá kijelentéseit. Visszatérve arra a megállapításra, hogy Isten megkeményítette Izraelt, a Római levél az Ézs 29,10-et idézi az V Móz 29,4-gyel. A szóhasználat utal az Ézs 6,9-10-re is, melyet Jézus említ, amikor arról szól, hogy Izrael elveti Őt (Máté 13,14-15).

Isten a zsibbadtság, érzéketlenség, vagy kábulat lelkét adta Izraelbe. Vak szemeket és süket füleket adott nekik. Isten nem önhatalmúlag tette ezt, hanem, ahogy Ézsaiás szövegösszefüggése jelzi, isteni büntetésként rótta ki, amiért Izrael elutasította, hogy engedelmeskedjék az Ő Igéjének.

9. vers: Hasonlóképpen a Zsolt 69,22-23, melyet a Septuagintából idéz, bizonyítja, hogy a zsidók meg fognak botránkozni, és vakká válnak. Ezek a szavak Dávid imádságából valók, hogy Isten büntesse meg ellenségeit. Míg a 21. vers Krisztus megfeszítésére vonatkozik, a 22-23. versek az ítéletet mondják ki azok számára, akik elvetik Krisztust.

A zsidók „asztala" az ő kiváltságaik asztala volt – szent ünnepeik, bőséges eledelük, és általában az Istentől kapott áldásaik. Szent ünnepeiket Jehovának szentelték, előtte, vagy az Ő jelenlétében ettek (III Móz 23,6; V Móz 12,7; 18; 14,23). Az ünnepek tehát az isteni közösséget és a szövetségi áldásokat jelképezték. A zsidók bűnössége miatt azonban ezek a különleges áldások ténylegesen tőrré, csapdává, botránkozássá és megtorlássá váltak. Valójában „visszaütöttek rájuk, mint egy bumeráng" *(Kibővített Biblia),* mert „valakinek sokat adtak, sokat követelnek tőle" (Luk 12,48).

10. vers: Az idézet további része úgy írja le szemüket, mint amelyek megsötétedtek, és hátukat, amely örökre meggörbült a nehéz teher alatt. A lelki vakságra történő utalás összekapcsolja ezt az idézetet a 7-8. versekkel.

2. Izrael elvettetése csak ideiglenes (11,11-32)

11) Annakokáért mondom: Avagy azért botlottak-é meg, hogy elessenek? Távol legyen; hanem az ő esetök folytán lett az idvesség a pogányoké, hogy ők felingereltessenek. 12) Ha pedig az ő esetök világnak gazdagsága, és az ő veszteségök pogányok gazdagsága, mennyivel inkább az ő teljességök? 13) Mert néktek mondom, a pogányoknak, amennyiben hát én pogányok apostola vagyok, a szolgálatomat dicsőítem, 14) Ha ugyan felingerelhetném az én atyámfiait, és megtarthatnék közülök némelyeket. 15) Mert ha az ő elvettetésök a világnak megbékélése, micsoda lesz a felvételök hanemha élet a halálból? 16) Ha pedig a zsenge szent, akkor a tészta is; és ha a gyökér szent, az ágak is azok. 17) Ha pedig némely ágak kitörettek, te pedig vadolajfa létedre beoltattál azok közé, és részese lettél az olajfa gyökerének és zsírjának; 18) Ne kevélykedjél az ágak ellenében: ha pedig kevélykedel, nem te hordozod a gyökeret, hanem a gyökér téged. 19) Azt mondod azért: Kitörtettek az ágak, hogy én oltassam be. 20) Úgy van: hitetlenség miatt törettettek ki, te pedig hit által állasz; fel ne fuvalkodjál, hanem félj. 21) Mert ha az Isten a természet szerint való ágaknak nem kedvezett, majd néked sem kedvez. 22) Tekintsd meg azért az Istennek kegyességét és keménységét: azok iránt akik elestek, keménységét; irántad pedig kegyességét, ha megmaradsz a kegyességben: különben te is kivágatol. 23) Sőt azok is, ha meg nem maradnak a hitetlenségben, beoltatnak: mert az Isten ismét beolthatja őket. 24) Mert ha te a természet szerint való vadolajfából kivágattál, és természet ellenére beoltattál a szelíd olajfába: mennyivel inkább beoltatnak ezek a természet szerint valók az ő saját olajfájokba. 25) Mert nem akarom, hogy ne tudjátok atyámfiai ezt a titkot, hogy magatokat el ne higyjétek, hogy a megkeményedés Izraelre nézve csak részben történt, ameddig a pogányok teljessége bemegyen. 26) És így az egész Izráel megtartatik, amint meg van írva: Eljő Sionból a szabadító, és elfordítja Jákóbtól a gonoszságokat: 27) És ez nékik az én szövetségem, midőn eltörlöm bűneiket. 28) Az evangéliumra nézve ugyan ellenségek ti érettetek; de a választásra nézve szerelmetesek az atyákért. 29) Mert megbánhatatlanok az Istennek ajándékai és az ő elhívása. 30) Mert miképen ti egykor engedetlenkedtetek az Istennek, most pedig irgalmasságot nyertetek az ő engedetlenségök miatt: 31) Azonképen ők is most engedetlenkedtek, hogy a ti irgalmasságba jutásotok folytán ők is irgalmasságot nyerjenek; 32) Mert az Isten mindeneket engedetlenség alá rekesztett, hogy mindeneken könyörüljön.

A *11. vers* hasonló felépítésű kérdéssel nyitja ezt a szakaszt, mint az első vers, és ugyanazzal nyomatékos tagadó választ adja rá. Isten nem véglegesen vetette el Izraelt. Az izraeliták elestek, de nem helyrehozhatatlanul; állapotuk nem gyógyíthatatlan. Ideiglenesen estek el, nem véglegesen.

Valójában Izrael elesése események sorozatát indította el, melyek Izrael végső helyreállításához vezetnek. Izrael bukása nyomán az üdvösség a pogányokhoz is elérkezett. A pogányok üdvössége féltékenységet ébreszt Izraelben, hogy vágyakozzanak Isten áldásai után. (Ezzel beteljesedek az V Móz 32,21, melyet a Róma 10,19 idéz.)

12. vers: Ha Izrael elesése folytán részesültek a pogányok Isten kegyelmének gazdagságából mennyivel inkább fog áldást jelenteni a világ számára Izrael helyreállítása! Izrael „teljessége" zsidók sokaságának megtérését jelenti. Párhuzamban áll a „pogányok teljességével" (11,25).

Isten helyreállítja a zsidókat, mivel ez mindenkinek nagy áldására lesz. Ez az Igeszakasz nem magyarázza meg, hogyan fog ez történni, csupán az utolsó időket tanulmányozza, jelezve, hogy nyomban azu-

tán, hogy a zsidók Istenhez fordultak és elismerték Jézust, mint Messiásukat, Krisztus megalapítja ezeréves uralmát a földön. (Lásd Zak 12-14 a Jel 19-20 Igéivel együtt). A pogányoknak nincs okuk örvendezni a zsidók elesésén, hanem inkább arra kell ösztönözze őket, hogy törekedjenek a zsidók üdvösségére. Noha a zsidók elesése nagy áldásokat hozott a számukra, még többet nyernek a zsidók helyreállításából.

Nem kell arra következtetnünk, hogy a pogányok üdvössége véletlenszerű közjáték Isten tervében, vagy hogy Isten nem fogadta volna be egyházába a pogányokat, ha a zsidók már első alkalommal elfogadják a Messiást. Számos ószövetségi Igeszakasz, melyek közül sokat a Római levél is idéz, azt mutatja, hogy Isten kezdettől fogva tervébe vette a pogányokat is (Ézs 49,6; 54,5; Jóel 2,28; Róma 9,25-26; 10,11-13; 19-20; 15,9-12).

Ha a zsidók, mint nép, elfogadták volna a Messiást, Isten akkor is gondoskodott volna a megtérés lehetőségéről a pogányok számára. Az a célja, hogy mind a zsidókat, mind a pogányokat egyesítse Egyházában (Róma 1,16; 15,7-9; Ef 2,11-16; 3,3-7). A tényleges helyzet mégis az, hogy a zsidók a Messiás elutasításával megnyitották az utat a pogányok számára az üdvösséghez. Például Pál missziós útjai során városról városra a pogányok felé fordult, miután a zsidók elutasították az üzenetét. A pogány hívők előtérbe kerültek mind számban, mind befolyásukat tekintve, és elfoglalták azt a helyet, melyet Isten tervében a zsidók foglaltak el hagyományosan.

Izrael hitetlensége, és az ebből következett elesés tehát nem Isten kívánsága volt. Gondoskodásával azonban ezt a bukást áldásra tudta fordítani a pogányok számára. Továbbá még a bukás önmagában is tartalmazta a végső győzelem magjait. Drámai bizonyságtétel ez az Isten mindenhatósága, mindentudása és szuverenitása mellett.

A *13. vers* kifejezetten a pogányoknak szól, akik a Római gyülekezet többségét alkották. Pálnak isteni elhívása volt arra, hogy a pogányok apostola legyen (1,1; 5; 15,15-16), és megtette a legtöbbet, amit megtehetett a szolgálatáért. Szó szerint azt mondta: „A szolgálatomat dicsőítem” (de nem önmagát magasztalta fel).

A 13-25. versek tehát egy kitételt tartalmaznak a pogányoknak számára. Pál nem csak a zsidók problémáival és ellenvetéseivel foglalkozott ebben az Igeszakaszban. A pogányok érdekében is írt, így gyakorolva hivatalát, mint a pogányok apostola, miközben rámutatott arra, hogyan fogja az ő üdvösségük segíteni a zsidókat, és hogyan fog a zsidók megtérése áldást jelenteni a pogányoknak.

14. vers: Míg a pogányok felé szolgált, Pál reménykedett abban, hogy sok zsidó honfitársát is megmentheti. Minél nagyobb hangsúlyt helyezett a pogányok iránti szolgálatára, Isten áldásához vezetve őket, annál inkább felkeltette a zsidókban az irigységet, arra sarkallva ezzel némelyeket, hogy törekedjenek az Újszövetség ugyanezen áldásaira. Ez ismét a 11. vers gondolatát veti fel, és a görög szöveg valóban ugyanazt a szót használja, mint a 11. versben, melynek jelentése: „féltékenységet kiváltani”.

A *15. vers* a 12. vers gondolatát veti fel ismét. Ha az, hogy Isten elvetette Izraelt oda vezetett, hogy a világ megbékéltetett Vele, mennyivel többet fog jelenteni a világ számára az, ha Isten végül elfogadja majd őket! Valójában ez az életet fogja jelenteni a halálból. Ez talán a végső idők szellemi ébredésére vonatkozik. Utalhat kifejezetten a holtak feltámadására is, miután a zsidók elfogadták Krisztust, különösen, ha valaki a nagy nyomorúság után bekövetkező elragadtatásban hisz.

16. vers: Izrael nemzete helyre lesz állítva, és ez a helyreállítás az ő Istennel való, eredeti, szent kapcsolatán fog alapulni. Az Igeszakasz két módon ábrázolja ezt a tényt. Először is, ha egy adag liszt vagy tészta megszentelt Isten előtt, mint első zsenge, akkor az egész cipó vagy kenyér is az lesz. (Lásd III Móz 15,17-21.) Másodszor, ha egy fa gyökere szent, akkor az ágak is szentek, mert az egész fa a gyökerekből nyeri az életét és a fennmaradását. Az első zsenge és a gyökér a pátriárkákat jelképezi, az eredeti izraelitákat, akik hittek Istennek. Az egész kenyér és az ágak Izrael újkori nemzetét jelképezik Isten tervében.

17. vers: A 17-24. versek az olajfa hasonlatával figyelmeztetik a pogányokat. Pál még a zsidók helyzetének tárgyalásánál is, a Lélek ihletése alatt, megragadott minden alkalmat, hogy betöltse apostoli elhívását a pogányok felé. A hasonlatban a gyökér az eredeti Izrael jelképe, az ágak a jelenkori izraeliták , a zsír (életnedv, táplálék) Izrael isteni áldása, a vad olajfa pedig (amely nem terem gyümölcsöt) a pogány faj. Isten kitört néhány (a legtöbb) izraelitát a jelenkoriak közül, elválasztva azokat az Ő fenntartó áldásaitól. Beoltotta a pogányokat, akinek nem volt szellemi örökségük, vagy szellemi gyümölcsük önmagukban, és egyenlő alapra helyezte őket a zsidók maradékával. Így lehetővé tette e pogányok számára, hogy ugyanazokat az ígéreteket és áldásokat birtokolják, melyek először a héber pátriárkáknak adattak.

18. vers: A pogányoknak azonban az egyházon belül nem szabad dicsekedniük Istenben elnyert helyzetükkel, vagy felsőbbrendűeknek érezniük magukat a zsidóknál. Ha kísértést éreznek erre, emlékezniük

kell, hogy a gyökér táplálja az ágakat és nem megfordítva. Ők is csak a héber pátriárkák hitének köszönhetően állnak. Az üdvösség a pogányoknak a zsidókon keresztül adatott.

19. vers: A pogány hívők azt gondolhatják, hogy a mai zsidók helyére kerültek Isten tervében.

20. vers: Ez természetesen igaz. A zsidók azonban nem csupán a pogányok kedvéért tetettek félre. Azért vágattak ki, mert hitetlenek voltak. Ennek arra kell emlékeztetnie minket, hogy csak hit által állunk – ha folyamatosan megőrizzük engedelmes hitünket Istenben. A görög szöveg különleges hangsúlyt helyez a „hit által" kifejezésre. Nincs helye a gőgnek, vagy az önelégültségnek, hanem félnünk kell. Az hívő „félelme" nem kételkedés, hanem a hódolat és a bámulat lelkülete. Ez azt jelenti, féljünk attól, hogy elveszítjük helyünket Istenben, legyünk éberek, és restelljünk gonoszt cselekedni.

21. vers: Félelmünknek van valóságos alapja: Isten nem tartotta vissza ítéletét az emberektől. Ő választott eredetileg, tehát minket sem fog kímélni, ha éppúgy engedetlenek leszünk, mint azok.

22. vers: Isten egyaránt jó (kegyes) és szigorú (kemény). Azok, akik elestek hitetlenségük miatt, magukra vonták Isten szigorú ítéletét, de azok, akik hisznek megtapasztalják a jóságát. (A kritikai szöveg kifejezetten így szól: „Isten" kegyességét.) Amíg az Ő kegyességében vagyunk, és nem vesszük azt könnyelműen, addig folyamatosan részesülünk abban, de ha nem maradunk benne, mi is ki fogunk vágatni.

Ez a kijelentés egyértelműen elutasítja a feltétel nélküli örök biztonság, a szentek állhatatosságának, vagy a „egyszer üdvözült, mindig üdvözült" tanítását. Természetesen bízhatunk, és biztosak lehetünk üdvösségünkben (Róma 8,31-39), de csak ha istenfélelemmel hiszünk (20. vers) és ebben a hitben járunk (22. vers). Állhatatosan ragaszkodnunk kell hitünkhöz, ez pedig nem magától jön. „Az igaz ember pedig hitből él" (Róma 1,17). „Azért amiképen vettétek a Krisztus Jézust, az Urat, akképen járjatok Ő benne" (Kol 2,6). Ha nem járunk hitben, mely engedelmes hit, a következmény egyértelmű: elvágjuk magunkat Isten kegyelmétől, és elveszítjük üdvösségünket, akárcsak a hitetlen zsidók Pál idejében.

23. vers: Továbbá Isten képes helyreállítani Izraelt eredeti állapotába, ha ők hitben felé fordulnak. A pogányok zsidókkal szembeni dicsekvése tehát ki van zárva két okból: 1) A pogányok éppúgy eleshetnek hitetlenség miatt, ahogy a zsidók elestek. 2) A zsidók megtérhetnek hit által, ahogy a pogányok megtértek.

24. vers: Mindezen túl, ha Isten megmenti azokat, akik eredetileg nem voltak az Ő választott népe és nem imádták Őt, mennyivel inkább megmenti azokat, akik eredetileg az Ő választott népe volt és közösségben voltak Vele! Ha kész volt beoltani a vad olajfaágakat (I Mózes) kétségtelenül kész beoltani a természetes ágakat (zsidókat) vissza, saját olajfájukba.

A vad olajágak a „természet ellenére" oltattak be. Ez egyszerűen annyit jelenthet, hogy az ilyen beoltás önmagában nem történik meg a természetben. Senki sem számít arra, hogy egyfajta fa ágai megjelennek egy másik fán, és senki sem gondolt arra, hogy a pogányok öröklik majd a zsidóknak adott ígéreteket. Mélyebb értelme is lehet annak a hasonlatnak, hogy valaki általában beolt valami felsőrendűt egy alsóbbrendűbe. Egy jobb minőségű hajtás hozzáadásával az eredeti fa minden életnedve elérhetővé válik, hogy jó minőségű gyümölcsöket kapjunk. A fenti Igeszakasz hasonlatában azonban valami alacsonyabb rendű oltatik be valami felsőbbrendűbe. A vad olajágak nem teremnek gyümölcsöt, így általában semmi haszon sem származik abból, ha beoltjuk azokat egy másik fába. A pogányoknak semmijük sem volt, amit a zsidó örökséghez, vagy Isten tervéhez adhattak volna, mégis, a természet ellenére Isten beoltotta őket saját hasznukra.

25. vers: Isten helyre tudja állítani Izraelt és ez szándékában is áll (24. vers), és valóban be is fog következni a jövőben Izrael helyreállítása. Istennek ma is van terve Izrael népe számára. Pál azt akarta, hogy az egyház tudatában legyen ennek az igazságnak. A *titok* szó e jellegzetes használatában valami olyasmit jelent Isten tervében, mely korábban el volt rejtve, de most kinyilatkoztatott. Pál megmagyarázza ezt a titkos tervet, hogy a túlnyomó részben pogány egyház ne essen az önteltség hibájába. Szó szerint azt mondta: „ne legyetek bölcsek önmagatokban" (Gyakorlatilag ugyanez a görög kifejezés található a 12,16-ban.)

Isten részben keményítette meg Izraelt (11,7). A megkeményedés csak részben történt, hisz még most is van a zsidó hívőknek egy maradéka. Ez az állapot fennmarad mindaddig, amíg a pogányok teljes számban megmenekülnek. Ezen idő alatt Isten terve szerint a pogányok elegendő lehetőséget kapnak, és Isten úgy határozott, hogy ezután ismét a zsidók, mint nép felé fordul. Lényegében ugyanez a kifejezés található Krisztus utolsó időkről szóló beszédében (Luk 21,24).

26. vers: Ekkor jut Izrael népe üdvösségre (Luk 21,24). Meg kell jegyeznünk, hogy ez a vers a nemzet üdvösségéről és helyreállításáról szól, és nem minden egyes zsidó ember üdvösségéről. Az egyéni üd-

vösség mindig az ember hitén múlik. A 26. vers nem jelenti jobban azt, hogy az összes zsidó megmenekül, mint a 15. vers azt, hogy az egész világ megmenekül.

Ugyancsak meg kell jegyeznünk, hogy ez az Igeszakasz világosan megjövendöli Izrael nemzetként való helyreállítását, melyet nem lehet elszellemiesítve az újszövetségi egyházra vonatkoztatni. A 9-11. fejezetek világosan megkülönböztetik a természetes, nemzeti Izraelt a pogányoktól és az újszövetségi egyháztól. A tanítás itt a nemzeti Izrael üdvösségére vonatkozik az utolsó időkben, ahogyan a Zak 12,10 és 13,8-9 megjövendöli. Ez szó szerint fog beteljesedni, és nem a vonatkozik „szellemileg" az egyházra.

Mint általában, a Római levél alátámasztja az Ószövetségnek ezt a tanítását, nevezetesen az Ézs 59,20 Igéjét. A Megváltó azért fog eljönni, hogy elfordítsa Izraelt a bűneitől. Az Ószövetségben a héber szöveg kihangsúlyozza minden egyén felelősségét, hogy megtérjen bűneiből, míg a Római levél Krisztus munkáját hangsúlyozza ki, hogy elfordítsa a népet istentelenségétől.

27. vers: Az idézet folytatódik az Ézs 59,21-ből és a 27,9-ből. Az utóbbi vers az Izrael helyreállításról szóló egész szakaszból következik. A Jer 31,33-34-ban ugyancsak hasonló szóhasználatot találunk. Az ígéret az, hogy Isten szövetséget fog kötni Izraellel, és elveszi az ő bűneiket.

28. vers: A bibliai bizonyítékok mellett ez az Igeszakasz Isten tervéből (28. vers) és Isten természetéből (29. vers) vett bizonyítékot is felmutat. Mindkét vers Isten hűségét mutatja be, mely független az ember elesésétől. A zsidók most „ellenségei" Istennek és az egyháznak, mivel elutasították az evangéliumot. Elidegenedtek Istentől és az egyháztól. Mint már a 11-15. versek említették, Isten ezt az elidegenedést a pogányok javára fordította, hogy üdvösségre juthassanak. Jelenlegi hűtlenségük ellenére azonban a zsidók Isten szerettei azon ígéreteknek köszönhetően, melyeket Isten az atyáiknak adott.

29. vers: Isten sohasem vonta vissza ajándékait vagy elhívását. Soha nem gondolta meg Magát saját tervét illetően. Az egyének és a nemzetek alkalmatlanná tehették magukat hitetlenségük és engedelmességük által, így elveszíthették szellemi örökségüket, de megváltozott helyzetük sohasem Isten tettének következménye volt. Ennek az alapelvnek a szövegösszefüggés szerinti alkalmazása a következő: mivel Isten egyszer kiválasztotta Izrael népét és különleges ígéreteket adott nekik, mindig érvényben fogja tartani ezeket a szövetségi áldásokat. Ők jelenleg megvetették ezeket az ajándékokat hitetlenségük által, de az isteni tervnek köszönhetően Isten nem mond le róluk, mint népről.

30. vers: Végül a 30-32. versek Izrael helyreállításának bizonyítékait tárja elénk, mely Isten kegyelmén alapul. A pogányok, akik most az üdvösség élvezői, egyszer engedetlenek voltak Istennek, mégis a zsidók engedetlensége által a pogányok kegyelmet nyertek. A pogányok nem érdemelték meg az üdvösséget, az Isten mégis felhasználta a zsidókat arra, hogy üdvösségre vezesse őket.

31. vers: Hasonlóképpen a zsidók sem érdemlik meg most az üdvösséget, de Isten fel fogja használni a pogányokat, hogy ők is eljussanak az üdvösségre. Az engedetlen zsidók kegyelmet fognak nyerni azon kegyelem által, melyben most a hívő pogányok részesülnek. A 11. és a 14. versek már megmagyarázták, hogyan fog a pogányok üdvössége elvezetni a zsidók üdvösségéhez.

32. vers: Röviden, senki sem érdemli meg az üdvösséget. Mind a zsidók (jelenleg), mind a pogányok (a múltban) elvetették Istent. Isten mindenkit engedetlennek (hitetlennek) tekint. Szó szerint „bezárt vagy berekesztett" mindenkit. „Isten mindenkit bezárt az engedetlenség börtönébe" *(Philips).* Az a terve, hogy mindenkin könyörül (köztük az engedetlen zsidókon is), felkínálva az üdvösséget mindenkinek válogatás nélkül.

3. Doxológia (11,33-36)

33) Óh Isten gazdagságának, bölcsességének és tudományának mélysége! Mely igen kikutathatatlanok az ő ítéletei s kinyomozhatatlanok az ő útai! 34) Mert kicsoda ismerte meg az Úr értelmét? vagy kicsoda volt néki tanácsosa? 35) Avagy kicsoda adott előbb néki, hogy annak visszafizesse azt? 36) Mert ő tőle, ő általa, és ő reá nézve vannak mindenek. Övé a dicsőség mindörökké. Ámen.

A Római levél a zsidók helyzetének tárgyalását egy Istent dicsőítő szakasszal fejezi be. Miért illeszkedik ide olyannyira ez a szakasz? Az imént csupán egy kis részét láttuk Isten gondviselésének, mellyel kimunkálja az üdvösséget mind a zsidók, mind a pogányok számára. Megdöbbentő módon ez a terv felhasználja a zsidók hitetlenségét e cél beteljesedése érdekében. A zsidó hitetlenség közvetlenül a pogányok üdvösségéhez vezetett. A pogányok üdvössége Izrael üdvösségéhez fog vezetni, így Isten közvetett módon használja fel a zsidók hitetlenségét arra, hogy elvezesse őket, mint népet, saját, végső üdvössé-

gükhöz. Nem számít, mit tesz az ember, Istennek mindig van terve az ember elesésének ellensúlyozására, mellyel visszavezeti az embert az isteni akarathoz (Róma 9,17; 11,12).

A *33. vers* kifejezi a csodálatot Isten bölcsességének és tudásának gazdagsága mélységén. A bölcsesség éleselméjűség, ítélőképesség, képesség a pontos megkülönböztetésre és a helyes választásra. A tudás az igazság megértése, a tények felfogása, az információk ismerete. Isten mindkettőt kinyilvánította az ember üdvösségére vonatkozó tervében. (Egy lehetséges és nyelvtanilag érvényes fordítás úgy kezeli a gazdagságot, bölcsességet és ismeretet, mint három elkülöníthető tulajdonságot.) Isten döntései, érvelései és módjai teljességgel túl van az ember felfogásán. Ezért imádjuk, és bízunk Benne.

A *34. vers* az Ézs 40,13 Igéjét idézi, valószínű utalással a Jer 23,18-ra is, hogy leírja, mennyivel magasabb Isten útjai a mieinknél. Senki sem adott tanácsot Istennek. Senki sem hatolt Isten értelmének mélységére, és senki sem elég eszes ahhoz, hogy tanácsot adhasson Neki. Nincs szüksége ilyen segítségre senkitől, mivel Ő mindentudó.

35. vers: A Jób 41,11 megerősíti, hogy senki sem léphet fel követeléssel Istennel szemben. Soha senki nem adott Neki semmi újat, és Isten nem tartozik senkinek. Ő teljesen önfenntartó.

36. vers: Minden Tőle ered, Ő tartja fenn, és az Ő célját szolgálja. Istené minden dicsőség örökkön örökké.

Lábjegyzetek

[1] Fuller: 73-74. old.
[2] Bruce: 205. old.
[3] Barmby: *The Pulpit Commentary, XVIII, 293-94.*
[4] Ugyanott: 249. old.
[5] Felix Fluckiger: „Christus, des Gesetzes telos," *Theologische Zeitschrift,* 11 (1955), 155, idézi Fuller, 70. old.

VI.

Gyakorlati buzdítások a keresztény életre (12,1-15,13)

Isten igazsága a gyakorlati életben

A. Életszabályok az egyház tagjai számára (12,1-21)
- **1. Odaszentelés Istennek (12,1-2)**
- **2. Alázatosság az ajándékok gyakorlásában (12,3-8)**
- **3. A szeretet alapelve (12,9-21)**

B. Magatartásunk, mint állampolgár (13,1-10)
- **1. Kötelességünk a világi kormányzat felé (13,1-7)**
- **2. Kötelességünk embertársaink felé (13,8-10)**

C. Legnagyobb ösztönzőnk és reménységünk (13,11-14)

D. A lelkiismeret kérdése (14,1-15,13)
- **1. Nem szabad egymást ítélgetnünk (14,1-12)**
- **2. Nem szabad megkísértenünk másokat (14,13-23)**
- **3. Krisztus példáját kell követnünk (15,1-13)**

Megjegyzés: Törvényeskedés és keresztény szabadság

Gyakorlati buzdítások a keresztény életre (12,1-15,13)

A Római levél tanítási része a 11. fejezettel ér véget, de a levél itt még nem fejeződik be. E hátralévő rész tartalma a keresztény élet gyakorlatának teológiáját foglalja magában. Ez a szakasz tehát bemutatja az alapvető kapcsolatot a tanítás és az élet között. Nincs ellentmondás egyik részről a hit általi megigazulás és megszentelődés, és másik részről ezen gyakorlati buzdítások között. Az előbbi elkerülhetetlenül az utóbbihoz vezet, és nem teljes az utóbbi nélkül.

Ezek a gyakorlati buzdítások felölelik a keresztény élet minden területét. A 12. fejezet a keresztény magatartással foglalkozik, mint az egyház tagjának viselkedésével – kapcsolatával Istenhez, az egész testhez és az egyénekhez. Ezután a 13. fejezet leírja a keresztények felelősségét a világi kormány, és az egész emberiség felé. A 14-15. fejezet megmagyarázza, hogyan kell kezelni a hívők közötti véleménykülönbségeket, tekintettel az erkölcsileg semleges témákra.

Sok párhuzam található a Róma 12-13 és Krisztus Hegyibeszéde között (Máté 5-7; lásd Luk 6). Noha a négy evangélium közül még egyik sem volt megírva ebben az időben, az egyházban valószínűleg közkézen forgott Krisztus tanítása különböző beszélt és írott formában (Luk 1,1), és ezek talán Pálnak is rendelkezésére álltak. Ez a szakasz számos témát vet fel, melyek ugyancsak megtalálhatók az I Kor 8; 10; 12 és 13-ban: Krisztus teste, lelki ajándékok, szeretet, és keresztény szabadság.

A. Életszabályok az egyház tagjai számára (12,1-21)

A gyakorlati keresztény életről szóló rész a keresztények Istenhez való kapcsolatával kezdődik, mivel minden egyéb kapcsolat ezen épül fel. A keresztény arra hívatott el, hogy megszentelje magát egészen Isten számára. Ezután a fejezet a keresztény helyével foglalkozik az egyházban, Krisztus testében. A keresztényeknek azonosulniuk kell személyes lelki ajándékaikkal és elhívásukkal, s meg kell tanulniuk alázattal alkalmazni azokat. Végül a fejezet bemutat számos alapelvet a keresztény jellemre vonatkozóan. Ezek az alapelvek felölelik a szeretet törvényét. Rávilágítanak a keresztény magatartásra, ahogy az egyház tagjának kell viselkednie és viszonyulnia hívő társaihoz.

1. Odaszentelés Istennek (12,1-2)

1) Kérlek azért titeket atyámfiai az Istennek irgalmasságára, hogy szánjátok oda a ti testeiteket élő, szent és Istennek kedves áldozatul, mint a ti okos tiszteleteteket. 2) És ne szabjátok magatokat e világhoz, hanem változzatok el a ti elméteknek megújulása által, hogy megvizsgáljátok, mi az Istennek jó, kedves és tökéletes akarata.

Az *1. vers* arra buzdítja az olvasókat, hogy helyes kapcsolatot tartsanak fenn Istennel teljesen odaszentelve magukat Neki. Pál gyakran alkalmazott felszólítással kezdi – *kérlek* – kifejezve azt, hogy buzdítás következik, nem pedig parancs. Ez a szó azt jelenti, „buzdítani, esedezni, folyamodni, kérlelni, könyörögni, serkenteni". Ez a megközelítés jellemző a Római levélre, és valójában jellemző az Újszövetségre is, szemben az Ószövetséggel. Az, hogy ez a vers kérés a lelki természethez és nem parancs, nem jelenti azt, hogy a keresztényeknek kevésbé szükséges odafigyelni rá és engedelmeskedni.

A buzdítás az előző tanítási témához kapcsolódik az *azért* szóval, kihangsúlyozva az alapvető egységet a tanítás és az élet között. A tanítás célja, hogy megszentelt életet hozzon létre. A kérés kimondottan Isten kegyelmén alapult, mely magában foglalja a megigazulást, megszentelődést és más áldásokat Isten együtt érző kegyelméből, melyről az 1-11. fejezet szól. Az üdvösségnek ezen áldásait tekintve a keresztények arra kapnak buzdítást, hogy megszentelődéssel válaszoljanak azokra. Fontos megjegyeznünk, hogy nem érdemeljük ki az üdvösséget a megszentelődéssel és erkölcsi átalakulással. Ellenkezőleg, Isten kegyelme ingyen felruház minket az üdvösségben késztetéssel, képességgel és erővel a szent élethez.

A keresztényeknek oda kell szánniuk testüket Istennek. A görög szó, melyet a szöveg „odaszánni" szóval fordít, itt azt jelenti, „behódolni, felajánlani, odaszentelni". Ugyanaz a szó, amely a 6,13 és 6,19-ben is szerepel. Fel kell ajánlanunk testünket. Következésképpen ez magában foglalja a lelket és a szellemet is, mivel testünket csak a belső ember beleegyezésével ajánlhatjuk fel, és a belső ember csak testen keresztül tudja szolgálni Istent. Az a próbálkozás, hogy Istent csupán elménkkel és szellemünkkel szol-

gáljuk, nem elegendő; ha Istent szolgáljuk, annak eredményeképpen fizikai magatartásunknak is meg kell változnia.

A kereszténynek élő áldozatnak kell lennie. Ez Ószövetségi kifejezésmód, de jelentős különbséggel. Az Ószövetségi áldozati állatokat kényszerítették rá, hogy feladják saját törekvésüket, függetlenségüket, akaratukat és végül az életüket haláluk által. Mi arra kapunk buzdítást, hogy mindezeket a dolgokat önkéntesen áldozzuk fel, és nem halál, hanem folyamatos élet által. Elcseréljük a régi, önmagunkért való életet egy új, Isten akaratában való, bővelkedő életre. Isten élő emberi áldozatot kér – embereket, akik életüket teljesen nekiszentelve és elkötelezve élik.

Ahhoz, hogy betöltsük Isten reánk vonatkozó tervét, el kell fogadnunk az önfeláldozó magatartást az életünkben. A világ, a test, és a testi elme számára Isten Igéje néha szűk határok közé szorítottnak vagy túlságosan korlátozónak tűnik. Ilyen esetekben emlékeznünk kell arra, hogy a keresztény élet valóban áldozat, és hogy Isten Igéjének és Isten akaratának fölötte kell állnia minden ambíciónak, filozófiának hagyománynak és szokásnak. Ha felajánljuk magunkat élő áldozatul, szentek leszünk (elkülönítettek és megszenteltek) és örömet szerzünk Istennek.

Ez a mi okos istentiszteletünk. A görög szó, melyet a szöveg „okosnak" fordít a *logikos,* melynek jelentése *„ésszerű vagy szellemi".* Ha a „szellemi" mellékértelem van itt túlsúlyban, akkor a hangsúly a szellemi áldozaton van, szemben a szó szerinti, fizikai áldozattal. Valószínűbbnek látszik, hogy az elsődleges jelentés az „ésszerű, logikus, intelligens, okos, elvárható". Az Istennek való odaszentelés csak akkor várható el, ha Ő felruház minket minden kegyelemmel. Nem a magunkéi vagyunk; felbecsülhetetlen áron vétettünk meg (I Kor 6,19-20). Miután mindent megtettünk, amit tehettünk Istennek, még mindig csak haszontalan szolgák vagyunk; csupán kötelességünknek teszünk eleget (Luk 17,10).

Istent szolgálni a legésszerűbb dolog, amit tehetünk jelen élet áldásaira tekintettel, nem is szólva az örökkévaló jutalmakról. Nem kell, hogy mártír-komplexusunk legyen. Noha meg kell fegyelmeznünk a testet, hogy önfeláldozón gondolkozzon és éljen, a logikai, szellemi, és az örökkévaló szempontjából az Istennek élt élet a legjobb választás, ami lehetséges.

2. vers: Az Igeszakasz az odaszentelés passzív meghatározásától tovább lép egy aktív meghatározáshoz. Az 1. vers önmagunk Istennek való odaajándékozására összpontosít; a 2. vers a cselekvésről beszél – az élet átalakulásáról – melyet az magában foglal. Ez a vers kettős meghatározással szolgál az odaszánt, szent életről.

Először is van egy tagadó szempontja: ne szabjuk magunkat e világhoz. A „hozzászabni" kifejezésnek fordított szó jelentése: „hozzáalakulni vagy valami alapján mintázódni". A „világ" szó az *aion,* ami azt jelenti, „kor", mely felöleli az akkori szokásokat vagy a világi társadalom mintáit. Számos fordítás még kifejezőbb: „Ne szabjátok magatokat e világhoz – e korhoz, mintáihoz és ne fogadjátok el külsődleges, felszínes szokásait" *(Kibővített),* „Ne éljetek a kor divatjai szerint *(Norlie).* „Ne fogadjátok el e világ szokásait" *(Goodspeed).* „Ne utánozzátok e világ dolgait" *(Lamsa).* „Ne hagyjátok, hogy a körülöttetek lévő világ belepréseljen saját öntőformájába" *(Philips).* Ez nem csupán a világi tevékenységeket és öltözködést foglalja magába, hanem a világi értékeket, rendszereket, a sikeresség megítélését, a cselekvések módját és életmódokat. A világiasság a test kívánsága, a szem kívánsága és az élet kérkedése (I Ján 2,16).

Pozitív értelemben engednünk kell, hogy elváltozzunk az értelmünk megújulása által. A görög „elváltozni" szó a *metamorphoo,* melynek jelentése azonos a magyar megfelelővel. Ezt a szót találjuk Krisztus elváltozásakor (Márk 9,2). Megjelenik a II Kor 3,18-ban is, ahol Pálnak ugyanaz a szellemi folyamat megy végbe a gondolatában: „Mi pedig az Úrnak dicsőségét mindnyájan fedetlen arccal szemlélvén, ugyanazon ábrázatra elváltozunk, dicsőségről dicsőségre, úgy mint az Úrnak Lelkétől." Ez az Igeszakasz nem csupán az újjászületés élményére utal (melyben az olvasók eredetileg már részesedtek), s nem utal az odaszentelés egyszeri élményére sem. Inkább a növekvő kegyelem, a megszentelődés, a mind jobban Krisztushoz való hasonulás a folyamatát írja le minden tekintetben.

Ez az elváltozás akkor történik meg, amikor megújul vagy átformálódik az elménk. Ez azt jelenti, hogy Krisztus értelmét öltözzük fel, megtanuljuk, hogyan gondolkodjunk a szellemi alapelvek szerint, vagy mennyei értékrend alapján becsüljük fel az életet. Ez úgy történik, hogy befogadjuk Isten Igéjét olvasással, tanulmányozással, elmélkedéssel és hallgatással csakúgy, mint az Istennel való kommunikációval imában és imádatban.

Ezzel a szellemi elváltozással és megújulással megvizsgálhatjuk, jóváhagyhatjuk vagy felfedezhetjük Isten akaratát. Mindnyájan ismerhetjük és cselekedhetjük Isten akaratát életünkre vonatkozóan, ha odaszenteljük magunkat. Ha így cselekszünk, Isten akaratát (számunkra) jónak, elfogadhatónak vagy (Szá-

mára) örvendetesnek fogjuk találni, és (minden tekintetben) tökéletesnek. Ez nem három különböző dolog, vagy három különböző fokozat, ahogy némelyek feltételezik. Vagy Isten akaratában vagyunk, vagy nem. Igaz, hogy félreérthetjük Isten akaratát bizonyos helyzetben, mégis megőrizhetjük üdvösségünket, de veszélyes és helytelen feltételezni, hogy szándékosan elutasíthatjuk Isten akaratát életünkre vonatkozóan, és mégis megmaradhatunk egy „elfogadható vagy megengedhető" peremterületen. Törekednünk kell Isten akaratának cselekvésére minden áron, és ez a vers azt mondja, hogy ez az egyetlen, ami jó, elfogadható és tökéletes.

2. Alázatosság az ajándékok gyakorlásában (12,3-8)

3) Mert a nékem adott kegyelem által mondom mindenkinek közöttetek, hogy feljebb ne bölcselkedjék, mint ahogy kell bölcselkedni; hanem józanon bölcselkedjék, amint az Isten adta kinek-kinek a hit mértékét. 4) Mert miképen egy testben sok tagunk van, minden tagnak pedig nem ugyanazon cselekedete van: 5) Azonképen sokan egy test vagyunk a Krisztusban, egyenként pedig egymásnak tagjai vagyunk. 6) Minthogy azért külön-külön ajándékaink vannak a nékünk adott kegyelem szerint, akár írásmagyarázat, a hitnek szabálya szerint teljesítsük; 7) Akár szolgálat, a szolgálatban; akár tanító, a tanításban; 8) Akár intő, az intésben; az adakozó szelídségben; az előljáró szorgalmatossággal; a könyörülő vidámsággal mívelje.

Ennél a pontnál a Róma 12 a Krisztus testében elfoglalt egyéni helyzetünket kezdi tárgyalni, és megfelelő kapcsolatunkat hívő embertársainkkal.

3. vers: Pál beszél a kegyelemről, amely neki adatott, nevezetesen isteni elhívásáról, mint apostol (1,5; 15,15). Ily módon ő vált üzenetének példájává. Ihletett üzenete minden egyes hívő számára az, hogy: legyünk alázatosak, felismervén, hogy mindennek, amit elérhetünk Isten a forrása. Ne értékeljük magunkat túl sokra, de józan ítélettel gondolkozzunk. Az alázatos nem azt jelenti, hogy alulértékeljük magunkat, vagy hogy azt gondoljuk, rosszabbak vagyunk mindenki másnál. Inkább azt kell felismernünk, hogy nem vagyunk jobbak másoknál, és hogy mindnyájunknak Istenre van szüksége.

Ezt a józan becslést azzal a hittel összhangban kell végeznünk, melyet Isten adott nekünk. Nincs okunk a többiek fölé értékelnünk magunkat, ha felismerjük, hogy Isten a hitünk forrása, és hogy Isten adta a hitet mindannyiunknak. Ha ez a vers azt jelenti, hogy Isten adta a hitet az egész emberiségnek, akkor a hit képességére utal, a cselekvő hitre, az egyetemes, megtartó kegyelemre (arra a kegyelemre, mely megelőzte az üdvösséget és az embert az üdvösségre vezette). A jelenlegi szövegösszefüggésben azonban a vers valószínűleg azt jelenti, hogy Isten adja a hitet az egyház minden egyes tagjának. Ez a fajta hit, amelyről szó van, nem megmentő hit, hanem olyan hit, amely képessé tesz minket arra, hogy Istennek éljünk, és Neki szolgáljunk. Az ilyen hit a bennünk lakozó Szent Lélek gyümölcse (Gal 5,22). Továbbá noha a mi hitünk kicsinek tűnhet, elegendő minden szükségletre (Máté 17,20).

4. vers: E téma ábrázolására a 4. vers az emberi test hasonlatát használja. Az emberi testnek sok tagja van, de nem minden tagnak ugyanaz a feladata. Egy test van, de sok tag – egy test, de különböző feladatok.

Az *5. vers* az I Kor 12,12-27-nél is jobban úgy írja le az egyházat, mint Krisztus testét. A keresztények valamennyien az egyetlen, Krisztus testének tagjai. Tehát mindegyik része a másiknak is; valamenynyien kölcsönösen függenek egymástól.

6. vers: Az egyház különböző tagjainak különböző hivatalai és ajándékai vannak, csakúgy, ahogy a testrészeknek is különbözőek a funkciói. Ezért ne akarjuk összehasonlításokat tenni magunk között (II Kor 10,12) hanem ismerjük fel a funkciók sokféleségét, és ismerjük el a test különböző tagjainak értékét. Törekednünk kell arra, hogy azonosuljunk saját ajándékunkkal, és legjobb képességeink szerint gyakoroljuk azokat, a test, mint egész hasznára. Ahelyett, hogy minden lehetséges feladat elvégzésére törekednénk a testben, inkább arra a sajátos funkcióra kell összpontosítanunk, melyet Isten adott nekünk, és jól kell azt betöltenünk.

A görög kifejezés az ajándékra itt a *charismata,* ugyanaz a szó, amelyet a kilenc lelki ajándékra alkalmaz az I Kor 12,4-11. E felsorolások egyike sem teljes, de meglehetősen jól mutatja a módot, ahogy Isten felhasználja az egyént egyházában. Ez a szakasz hét ajándékot sorol fel. Úgy is leírhatjuk őket, mint lelki hivatalokat az egyházban, melyeket Isten adott. Egyetlen ember többet is gyakorolhat közülük. Ezek igazi ajándékok Istentől, és nem emberi törekvés eredményei. A hét hivatal a következők:

1) *Írásmagyarázás* – Istentől ihletett beszéd, melynek célja mások építése. Ez nem szükségszerűen foglalja magában a jövendölést. A szó jelenthet kifejezetten természetfeletti, nyilvánosságnak szóló üzenetet a hallgatóság nyelvén (I Kor 14,29-31), de itt valószínűleg egy általánosabb értelemben, a felkent kihirdetés vagy prédikáció jelentésben szerepel (I Kor 14,3; Jel 19,10). Ha valaki ezzel az ajándékkal rendelkezik, a hite mértéke szerint kell azt gyakorolnia – amennyire hitének mértéke képessé teszi őt erre. Talán azt jelenti ez, hogy a hittel egyetértésben kell Igét hirdetnie (a tanítással vagy a hit testével).

7. vers:

2) *Szolgálat* – mások szolgálata, az egyház szolgálata. A görög *diakonia* szó szerepel itt, mely kifejezetten magában foglalja a diakónus hivatalát.

3) *Tanítás* – útmutatás.

8. vers:

4) *Intés* – bátorítás vagy vigasztalás.

5) *Adakozás* – az anyagi javak megosztása másokkal és az egyházzal. A vers szerint szelídséggel (egyszerűséggel – angol vált.) kell ezt cselekedni. A legtöbb magyarázó úgy értelmezi a kifejezés alapját képező görög szót, hogy „bőkezűen, nagylelkűen", de jelentheti a „szív egyenességét, őszinte törődést" is.

6) *Elöljáró* – vezető szerep az egyházban. (Másik lehetséges jelentése a görög szónak itt „segítséget nyújtani.) A vezetőknek szorgalmasan, gondosan és buzgalommal kell gyakorolniuk hivatalukat. Isten rendelte a vezetőket az egyházba. Fontos, hogy alárendeljük magunkat az emberi tekintélynek az egyházon belül (Zsid 13,17), amennyiben az emberi vezetők tekintélyüket Isten vezetése alatt gyakorolják, az Ő Igéjének útmutatása szerint. Ezek a vezetők nem diktátorok, hanem mindenki példaképei és szolgái. Még a vezetők is tekintély alatt vannak. Alá kell rendelniük magukat a felsőbb vezetőknek, a felsőbb vezetők pedig alárendelik magukat egymásnak és a kollektív testnek. (Lásd Ap Csel 11,1-4; 15,29; 21,18-26; Gal 2,1-14).

7) *Könyörülő* – könyörületes és jólelkű lenni másokhoz. Ez magában foglalja a betegek látogatását, a szegények segítését, az özvegyek és árvák felé való szolgálatot (Máté 25,31-46; Gal 2,10; Jak 1,27; 2,15-17). Az a hívő, aki ezt a hivatalt gyakorolja, vidámsággal tegye, és ne sajnálattal, gyászosan vagy leereszkedő módon.

Összefoglalva, minden kereszténynek sajátos ajándéka, hivatala vagy funkciója van az egyházban (vagy lehet, hogy több is ezek közül). Bármelyiket is adta valakinek az Isten, tegye teljes odaadással, de mindig alázatosan.

3. A szeretet alapelve (12,9-21)

9) A szeretet képmutatás nélkül való legyen. Iszonyodjatok a gonosztól, ragaszkodjatok a jóhoz. 10) Atyafiúi szeretettel egymás iránt gyöngédek; a tiszteletadásban egymást megelőzők legyetek. 11) Az igyekezetben ne legyetek restek; lélekben buzgók legyetek; az Úrnak szolgáljatok. 12) A reménységben örvendezők; a háborúságban tűrők; a könyörgésben állhatatosak; 13) A szentek szükségeire adakozók legyetek; a vendégszeretetet gyakoroljátok. 14) Áldjátok azokat, akik titeket kergetnek; áldjátok és ne átkozzátok. 15) Örüljetek az örülőkkel, és sírjatok a sírókkal. 16) Egymás iránt ugyanazon indulattal legyetek; ne kevélykedjetek, hanem az alázatosokhoz szabjátok magatokat. Ne legyetek bölcsek timagatokban. 17) Senkinek gonoszért gonosszal ne fizessetek. A tisztességre gondotok legyen minden ember előtt. 18) Ha lehetséges, amennyire rajtatok áll, minden emberrel békességesen éljetek. 19) Magatokért bosszút ne álljatok szerelmeseim, hanem adjatok helyet ama haragnak; mert meg van írva: Enyém a bosszúállás, én megfizetek, ezt mondja az Úr. 20) Azért, ha éhezik a te ellenséged, adj ennie; ha szomjuhozik, adj innia; mert ha ezt míveled, eleven szenet gyűjtesz az ő fejére. 21) Ne győztessél meg a gonosztól, hanem a gonoszt jóval győzd meg.

A 12. vers utolsó része számos gyakorlati életelvet mutat be a keresztény magatartásra vonatkozóan, különösen az egymás közötti kapcsolatra. Bár némelyek úgy tekintenek erre a szakaszra, mint különféle példabeszédek gyűjteményére, helyesebb, ha úgy tekintjük, mint a szeretet bemutatását. Miután a 9. vers először megemlíti, úgy tűnik, a szeretet uralkodó gondolattá válik. Ebből a szempontból az Igeszakasz hasonlít az I Kor 13-hoz, és a két szakasz sok azonos pontot hangsúlyoz.

A Róma 12,9-21 tehát nem pusztán szabályok gyűjteménye, hanem a szeretet magyarázata. A szeretet befolyásolja vallási és társadalmi életünk egész terjedelmét. A tanulmány céljából a szeretet 23 alapelvét azonosíthatjuk itt parancsok formájában.

9. vers: 1) A szeretet *(agape)* kifejeződése őszinte, leplezetlen, képmutatás nélkül, tiszta szívből való legyen. 2) A gonosz dolgokat gyűlölni kell. Ez az isteni szeretethez is hozzátartozik: „Akik szeretitek az Urat, gyűlöljétek a gonoszt!" (Zsolt 97,10). 3) Ragaszkodjunk a jóhoz, tartsunk ki állhatatosan mellette.

10. vers: 4) Gyengéd érzülettel viseltessünk keresztény embertársaink iránt, testvéri szeretetben *(philadelphia).* 5) Tiszteljük egymást, önmagunk elé helyezve a másikat. Egymás irányában mutassunk megbecsülést és tiszteletet, s ne saját magunk számára igyekezzünk kivívni azt. „…alázatosan egymást különbnek tartván ti magatoknál" (Fil 2,3).

11. vers: 6) Ne legyünk restek abban, amit teszünk – legyünk szorgalmasak. 7) Legyünk buzgók, legyünk tüzesek lélekben. A görög kifejezés szó szerint azt jelenti: „forrni". 8) Szolgáljuk az Urat. Legyünk rabszolgái mindezen dolgokban.

12. vers: 9) Örvendezzünk a reménységben. 10) Legyünk türelmesek a megpróbáltatások és a nyomorúság idején. (Ez a két pont az 5,1-5 Igéire emlékeztet.) 11) Legyünk hűségesek és kitartóak az imában. Maradjunk meg az imádkozás szokásánál és mindig legyünk készek az imádságra.

13. vers: Adakozzunk a szükségben lévő szentek javára. Ahogy az 1,7-ben és az egész Újszövetségben, a *szent* kifejezés minden újjászületett emberre vonatkozik. 13) Gyakoroljuk a vendégszeretetet. A görög kifejezés szó szerint azt jelenti, „keressük az alkalmat" a vendégszeretetre. A görög „vendégszeretet" főnév szó szerint jelentése: „idegen-szeretet" *(philoxenia).*

14. vers: 14) Imádkozzunk áldásért azok számára, akik üldöznek minket; ne átkozzuk őket. Átkozni azt jelenti, „ítéletet kívánni rájuk, gonoszt idézni meg rájuk, indulatosan szidalmazni". Nem kétséges, hogy ez a vers Krisztus szavain alapul: „Áldjátok azokat, akik titeket átkoznak, és imádkozzatok azokért, akik titeket háborgatnak" (Luk 6,28).

15. vers: 15) Osztozzunk másokkal az örömben és a bánatban. Mutassunk őszinte érdeklődést, törődést és együttérzést. A szimpátiánál többet nyújtunk, ha kifejlesszük empátiás képességünket – mellyel magunkévá tesszük mások érzéseit és gondolatait.

16. vers: 16) Éljünk harmóniában másokkal; legyünk egyetértésben. 17) Ne legyünk gőgösek, vagy nagyratörők, ne hagyjuk, hogy lenyűgözzenek a nagyok és a hatalomban levők, hanem inkább az alacsony sorú emberekkel társalkodjunk. Ez utóbbi mondatrész alkalmazható emberek helyett dolgokra is azzal a jelentéssel, hogy igazodjunk az alázat útjához, vagy, ahogy az angol új fordítás lábjegyzetében szerepel: „szolgai munkára törekedjetek". A King James fordítás a *leereszkedni* szót használja, ám ez a kifejezés ma már mellékjelentésében felsőbbrendűségi magatartásra utal, melyet éppen hogy nyomatékosan elutasít ez a vers. 18) Ne legyünk bölcsek önmagunk előtt. Ne legyünk hiúk vagy önteltek. Ez nyilvánvalóan a Példabeszédek 3,7a idézete. Pál ugyanazt a nyelvezetet használja a Róma 11,25-ben.

17. vers: 19) Senkinek ne fizessünk a gonoszért gonosszal. Ez követi Krisztusnak azon tanításait, hogy ne álljunk ellene a gonosznak, fordítsuk oda a másik orcánkat is, szeressük ellenségeinket, jót tegyünk azokkal, akik gyűlölnek minket, és így tovább (Máté 5,38-48). 20) Mindig legyen gondunk arra, hogy azt cselekedjük, ami jó és helyes mindenki szemében. „Arra legyen gondotok, ami minden ember szemében jó" *(új ford.)*. Ez a Péld 3,4-re történő utalás, különösen a Septuagintára. Ne csupán Isten előtt legyen nyilvánvaló becsületességünk, hanem minden ember előtt is (II Kor 8,21). Életünk, beleértve foglalkozásunkat és egyházi munkánkat is, legyen láthatóan becsületes. Még a látszatát is kerülnünk kell a gonosznak vagy az illetlenségnek (I Tessz 5,22).

18. vers: 21) Ha lehetséges, amennyire rajtunk áll, éljünk békességben mindenkivel. A „ha lehetséges" kifejezéssel Pál elismerte, hogy nem irányíthatjuk mások gondolatait vagy cselekedeteit. Ahhoz, hogy két ember békességben éljen, mindkettőnek megfelelő módon kell viselkednie. Nem irányíthatjuk mások viselkedését, de részünkről elutasíthatjuk a bosszúállást, az erőszakos fellépést, hogy haragudjunk, vagy barátságtalanok legyünk.

19. vers: 22) Ne álljunk bosszút. Helyette adjunk helyet a haragnak, de mi ne vegyünk részt benne. Vannak, akik úgy magyarázzák ezt, hogy adjunk helyet a másik fél haragjának. Még valószínűbb, hogy Isten haragjának (az isteni ítéletnek) kitöltetéséről van szó. Más szavakkal ne vegyük saját kezünkbe a dolgokat, hanem vigyük azokat Isten elé, és hagyjuk, hogy Ő ítélkezzék, ahogy szükségesnek látja. Ez a jelentés kézenfekvő Pál igei idézetéből az V Móz 32,35-ből, melyben Isten azt ígéri, hogy Ő Maga büntet meg minden gonoszt, és kijelenti erre az Ő kizárólagos előjogát. Ez nem azt jelenti, hogy kívánnunk kell

Isten bosszúját saját személyes érzéseink kielégítésére, hanem a következőképpen kell viselkednünk: ha bármilyen bosszúra van szükség, hagyjuk, hogy Isten vigye azt végbe és ne mi.

20. vers: E magyarázat további alátámasztására a 20. vers a Péld 25,21-22 Igéit idézi, mely azt tanítja, hogy adjunk enni és inni a szükségben lévő ellenségnek. Ha így teszünk, eleven szenet gyűjtünk a fejére. Ez utóbbi kijelentés homályos, és számos találgatásra adott okot. Vannak, akik úgy magyarázzák, hogy a szén az átok jelképe, amint az a Zsolt 140,10 mutatja. Azzal tehát, hogy segítünk ellenségünkön, az ő bűnét növeljük, így az ő büntetését is. Ha azonban olyan tanácsnak tekintjük ezt, mely ahhoz segít, hogy súlyosabb büntetésben részesüljön valakinek az ellensége, akkor ez ellene mond e vers tanításának. Ha a szenet az ítélettel azonosítjuk, ennek csak akkor van némi alapja, ha nem úgy tekintjük ezt a verset, mint amely saját motivációnkra utal, hanem csupán úgy, mint ellenségünk tettének következményére. Más szavakkal, mi nagylelkűen segíthetünk ellenségünkön nemes szándékból, de végül Isten meg fogja büntetni az ellenséget, amiért elutasítja a mi kezdeményező barátságunkat.

Egy találékony magyarázat szerint ez a vers arra a keleti gyakorlatra utal, hogy a fejen hordoznak dolgokat. Ha valakinek a tüze kialudt, az egyik barátja vagy szomszédja szenet adott neki, hogy újra meggyújthassa tüzét, felrakva azt egy serpenyőben a fejére. Ebben az esetben ez a vers azt mondja, hogy megetetni egy ellenséget olyan, mint szenet adni a tüzére.

A leghelyesebb magyarázat valószínűleg, ha úgy tekintjük a szenet, mint a szégyen szimbólumát. Ha segítünk ellenségünkön, szégyenérzetet fogunk kelteni benne. Arca felforrósodik és elpirul, mintha izzó szenet öntöttek volna a fejére. Ez megtérésre és bűnbánatra vezetheti őt, míg ha gonosszal fizetünk a gonoszért, egy még elszántabb ellenséget szerzünk. Ebben az összefüggésben néhány magyarázó rámutat egy ősi egyiptomi szokásra, mely szerint a bűnbánatot úgy fejezték ki nyilvánosan, hogy egy szénnel teli serpenyőt hordtak a fejükön.

A szén pontos jelentésétől függetlenül az Igeszakasz világosan azt tanítja, hogy ne kívánjuk, vagy ne keressük a bosszút. Az egyetlen „elégtétel" vagy „bosszú" amit megengedhetünk, hogy jót cselekszünk az ellenségünkkel őszintén vágyva arra, hogy segítsünk rajta, és barátai legyünk.

21. vers: 23) Ne hagyjuk, hogy a gonosz meggyőzzön minket, hanem mi győzzük meg a gonoszt. Ez a végső intés nagyszerűen foglalja össze a 17-20. versek tanítását, de úgy is szolgál, mint odaillő következtetése az egész Igeszakasznak. Végső elemzésben a keresztény élet a gonosz feletti győzelmet jelenti, mely a gonoszt jóval győzi meg. Az isteni szeretet által győzhetünk és felülkerekedhetünk a gonosz erőin az igazság mindenek felett való erejével.

B. Magatartásunk, mint állampolgár (13,1-10)

A kereszténynek nem csak az a kötelessége, hogy alárendelje magát Istennek és keresztény társainak, hanem azért is felelősséggel tartozik, hogy alárendelje magát az államnak. Továbbá nem csak hívő társainak tartozik szeretettel, hanem szomszédainak, honfitársainak, és valójában valamennyi embernek is.

1. Kötelességünk a világi kormányzat felé (13,1-7)

1) Minden lélek engedelmeskedjék a felső hatalmasságoknak; mert nincsen hatalmasság, hanem csak Istentől: és amely hatalmasság, hanem csak Istentől: és amely hatalmasságok vannak, az Istentől rendeltettek. 2) Azért aki ellene támad a hatalmasságnak, az Isten rendelésének támad ellene; akik pedig ellene támadnak, önmagoknak ítéletet szereznek. 3) Mert a fejedelmek nem a jó, hanem a rossz cselekedetnek rettegésére vannak. Akarod-é pedig, hogy ne félj a hatalmasságtól? Cselekedjed a jót, és dícséreted lesz attól. 4) Mert Isten szolgája ő a te javadra. Ha pedig a gonoszt cselekszed, félj: mert nem ok nélkül viseli a fegyvert: mert Isten szolgája bosszúálló a haragra annak, aki gonoszt cselekszik. 5) Annakokáért szükség engedelmeskedni, nem csak a haragért, hanem a lelkiismeretért is. 6) Mert azért fizettek adót is; mivelhogy Istennek szolgái, kik ugyanabban foglalatoskodnak. 7) Adjátok meg azért mindenkinek, amivel tartoztok: akinek az adóval az adót; akinek a vámmal, a vámot; akinek a félelemmel, a félelmet; akinek a tisztességgel, a tisztességet.

Ez az Igeszakasz a kereszténynek arról a kötelességéről beszél, hogy alávessék magukat a világi kormányzatnak. Nem az egyházi vezetésről van szó, noha a fentiek közül sok alapelv azonos módon vonatkozik mindkét területre. A tanítás itt valójában Krisztus szavainak kibővített változata: „Adjátok meg

azért, ami a császáré a császárnak" (Máté 22,21). Hasonló tanítást találunk a Titusz 3,1-ben, a Péter 2,13-17-ben és a 4,15-ben.

1. vers: Mindenkinek alá kell vetnie magát a „világi hatóságoknak" vagy „felső hatalmasságoknak". A szövegösszefüggésből világosan kiderül, hogy emberi kormányzásról van szó. Alá kell vetnünk magunkat ennek, mert Istentől származik minden hatóság, és Ő alapította a létező szabályokat. Ez nem azt jelenti, hogy Isten választott és jelölt ki vagy hagyott jóvá minden egyes vezetőt (noha senki sem gyakorolhat hatalmat, hacsak nem Isten engedi meg neki). Isten az emberi kormányzás az általános alapelveit fektette le. Az volt a célja, hogy az emberi társadalomnak szabályos kormányzása legyen, és az emberre ruházta rá a tekintélyt, hogy létrehozza azt. Az államnak természetesen csak arra van isteni tekintélye, hogy betöltse megfelelő célját Isten tervében, és nem minden egyébre, amelyet esetleg megpróbál véghezvinni.

2. vers: Következésképpen azok, akik ellenállnak az emberi kormányzásnak, valójában Istennek szegülnek szembe. Ez ítéletet eredményez számukra. Az angol változat az *átok* szót használja, de eredetileg ez az angol szó is egyszerűen „ítéletet" jelentett, és nem szükségszerűen utalt az örök ítéletre. Ez a jelentése a görög alapszónak. A szóban forgó ítélet valószínűleg arra a büntetésre utal, melyet a kormányzás ró ki, Isten ügynökeként cselekedve, ahogy azt a 4. vers mutatja. Természetesen a meg nem tért lázadóra végül közvetlenül Isten ítélete is lesújt.

3. vers: Isten elrendezésében a kormányzás feladata, hogy őrizze a rendet, és megfékezze a gonoszt. Az ilyen kormányzat csak a gonosztevőket félemlíti meg. Ha engedelmeskedünk a világi törvényeknek és azt tesszük, ami jó, nem kell félnünk a kormányzattól, hanem dicséretet nyerünk tőle.

4. vers: A vezető Isten szolgája – *diakonos* görög szó, jelentése „szolga vagy segítő." Isten arra használja fel őt, hogy a jóra indítsa az embereket. A gonosztevőknek félniük kell tőle, mert Isten engedte meg neki, hogy „fegyvert viseljen" bizonyos célból. Ez a cél, hogy Isten felhasználja a vezetőt az ítélet végrehajtására is a gonosztevőkön. A kardra történő utalás azt jelenti, hogy a kormányzat fizikai erőt is alkalmazhat a rend fenntartására és a gonosz megfékezésére. Ugyancsak utalhat a halálbüntetés létezésére is.

A világi vezető nem szükségszerűen minden tekintetben Isten szolgája, csak amennyiben segít rendet tartani a társadalomban és megbünteti a törvényszegőket. Magánéletétől függetlenül Isten szolgája bizonyos értelemben, mert eszköze annak, hogy érvényt szerezzen egy szempontból Isten akaratának a társadalomban. Ez nem foglal magában semmilyen egyházi tisztséget világi hivatalnokok számára, még akkor sem, ha azok keresztények. Az állam és az egyház két különböző, elkülönített köre a szolgálatnak.

5. vers: Két oka is van tehát annak, hogy a keresztény engedelmeskedjék a világi kormányzatnak: 1) hogy elkerülje a haragot, azaz a világi büntetést; 2) hogy tisztán megőrizze lelkiismeretét Isten előtt, mivel az emberi kormányzás Isten terve szerint való.

6. vers: A kormánynak való engedelmesség magában foglalja az adófizetést. Jézus Maga is fizetett adót, és erre tanította a tanítványait is (Máté 17,24-27; 22,17-21). A keresztésnynek kell adót fizetnie, mert az adó a világi hivatalnokok megélhetését biztosítja, azokét, akik teljes idejükben Isten célját töltik be. Ezek a világi tisztségviselők Isten szolgái – *leitourgos* a görögben azt jelenti, „közszolga, közigazgatási vagy vallási szolga."

7. vers: A keresztényeknek eleget kell tenniük minden földi kötelezettségüknek. Pál négy példát ad erre: 1) Sarc vagy adó – egyenes adók, melyeket a kormány ró ki. A kifejezés magában foglalja a sarcot is, melyet egy idegen hatalom szab ki, mint ahogy a Római Birodalomnak voltak követelései Izraellel szemben. 2) Vámok – közvetett adók, illetékek, helypénzek, vagy más jellegű állami jövedelmek. 3) Félelem – elismerés, hódolat. 4) Tisztelet. A keresztények elismeréssel és tisztelettel tartoznak a kormányvezetőknek Isten ügyében végzett szolgálatukért. A lelki vezetőket pedig még inkább meg kell becsülni (I Tim 5,17).

Az előbbi intések nem függenek a kormányzás egy bizonyos formájától, és nem is ajánl semmi ilyesmit. (Természetesen az anarchiát kizárja.) Továbbá az intések nem válnak érvénytelenné egy tisztviselő gonosz jelleme miatt. Pál idején a kormányt a Római Birodalom képviselte – egy diktatórikus rendszer, melynek a vezetője Néró császár volt. Sok tekintetben távol állt az Isten által meghatározott ideális emberi kormányzástól, és számos istentelen, a kereszténységgel ütköző gyakorlatot folytatott. Ennek ellenére általánosságban fenntartotta a törvényt és a rendet. Igazságszolgáltató rendszere tökéletlen volt, de megbüntette a gyilkosokat, a tolvajokat és már bűnözőket, akik kárt okoztak az embereknek. Világos tehát, hogy a keresztényeknek alá kellett vetniük magukat a kormánynak, még ha a kormányzás ezen formája hibás volt is, vagy ha az egyéni vezetők alkalmatlanok voltak is, vagy gonoszok. Ellenben semmi

sem zárja ki ebben az Igerészben azt, hogy a keresztények keressék a békés eszközöket a hivatalnokok, a kormányzó pártok leváltására, vagy akár a kormány formájának a megváltoztatására.

Ez a tanítás azt feltételezi, hogy az állam Isten által adott feladatokat tölt be, és nem lépi túl az Isten által kijelölt tekintélyének határait. Vitán felül áll, hogy mit kell tenniük a keresztényeknek, ha az állam nem tesz eleget kötelességének. Természetesen, ha közvetlen összeütközés van Isten törvénye és az ember törvénye között, a keresztényeknek mindig az előzőnek kell engedelmeskedniük (Ap Csel 5,29). A Biblia azonban sohasem támogatja a kormány elleni erőszakos lázadást (Máté 26,52). Noha a Római Birodalom egy elnyomó idegen diktatúra volt a zsidók számára, Jézus és Római levél békés meghódolásra és együttműködésre szólít fel. Ha a lelkiismeretük arra készteti a keresztényeket, hogy ne engedelmeskedjenek a világi törvényeknek, akkor békés megadással alá kell magukat vetniük a világi büntetésnek.

A Róma 13,1-7 arra tanítja a keresztényeket, hogy legyenek törvénytisztelő állampolgárok. Jelenti-e ez azt, hogy a világi rendelkezések minden megsértése bűn az Isten szemében? Isten törvénye, és nem az ember törvénye határozza meg a bűn és az erkölcs fogalmát. Lehet valami törvényes, és mégis erkölcstelen, míg lehet valami törvénytelen, mégsem jelent erkölcstelenséget. Ha a világi törvény megszegése csalással, hazugsággal, lopással jár, vagy Isten erkölcsi törvényének bármely más módon való megsértésével, akkor az természetesen bűnös dolog. Másfelől egy kis, nem erkölcsi, nem bűnügyi jellegű szabálysértés – mint például a közlekedési szabály áthágása – nem szükségszerűen bűnös önmagában. Általános körülmények között elvárható egy kereszténytől, hogy ezeket a szabályokat is tiszteletben tartsa. Ha egy keresztény megsért egy ilyen szabályt, ennek következtében viselnie kell a világi büntetést. Például ha gyorshajtásért megbüntetik, a társadalom szemében úgy tehet eleget törvénytisztelő állampolgári kötelességének, ha megfizeti a büntetést, és így is kell cselekednie.

2. Kötelességünk embertársaink felé (13,8-10)

8) Senkinek semmivel ne tartozzatok, hanem csak azzal, hogy egymást szeressétek; mert aki szereti a felebarátját, a törvényt betöltötte. 9) Mert ez: Ne paráználkodjál, ne ölj, ne orozz, hamis tanubizonyságot ne szólj, ne kívánj, és ha valamely más parancsolat van., ebben az ígében foglaltatik egybe: Szeressed felebarátodat, mint temagadat. 10) A szeretet nem illeti gonosszal a felebarátot. Annakokáért a törvénynek betöltése a szeretet.

A *8. vers* folytatja a kötelezettségek sorát az előző szakaszból. A 7. versben használt görög szó a „kötelesség” (a magyar szöveg „tartozás”-nak fordítja – a ford.) gyökere ugyanaz mint a 8. versben található „tartozás” szóé. A 7. vers arra inti a keresztényeket, hogy fizessék meg minden tartozásukat az állam felé, a 8. vers pedig arra, hogy ne hagyjanak megfizetetlenül egyetlen tartozást sem senki felé.

Egyes magyarázatok szerint a „senkinek semmivel ne tartozzatok” intés azt jelenti, hogy minden kölcsön tiltva van. Nem úgy tűnik azonban, mintha a kölcsönök abszolút tiltása lenne, mivel az Ószövetség törvényeket állított fel a kölcsönök szabályozására (V Móz 15,1-3; 24,10-13). Jézus mondott egy példázatot, amely javasolja a kölcsönök útján való haszonszerzést (Máté 25,27), és Jézus arra tanította a keresztényeket, hogy készséggel adjanak kölcsön a szükségben szenvedőknek (Máté 5,42; Luk 6,35). Az Úr bizonyára nem bátorította volna a keresztényeket kölcsönadásra, ha bűn lenne kölcsönkérni.

Úgy tűnik, hogy a kijelentés értelme inkább ez: „Fizess meg minden adósságot. Ne verjük magunkat olyan adósságba, amelyet nem tudunk időben visszafizetni.” Ez az értelmezés illeszkedik legjobban a szövegkörnyezetbe. Ugyanúgy, ahogy megfizetjük az adót és egyéb költségeket az állam részére, hasonlóképpen időben eleget kell tennünk minden fizetési kötelezettségünknek mindenki más felé is. Az új fordítású angol Biblia így fordítja ezt a mondatot: „Ne hagyjatok adósságot megfizetetlenül”. Egy részletfizetésű kölcsön nem mond ellent ennek az Igeszakasznak, mivel a fizetés nem esedékes a szerződésben kijelölt időpont előtt. Meg kell jegyeznünk, hogy a csődhelyzet felmenthet valakit törvényes kötelezettsége alól, de nem erkölcsi kötelezettsége alól, a kölcsön visszafizetésére.

Az egyetlen kifizetetlen adósság, amellyel a keresztényeknek tartozniuk kell, a szeretet. A görög szöveg jelen idejű főnévi igenevet használ: „szeretni”, mely folyamatos, vagy ismétlődő cselekedetre utal (a magyar megfogalmazás is – a ford.). Az új fordítású angol Biblia azt mondja, legyen „folyamatos szeretet-tartozásunk egymás iránt”. Más szavakkal, ha kifizettük is minden adósságunkat, még mindig tartozunk valamivel, amelyet sohasem tudunk teljességgel törleszteni: szeretettel. Ezzel minden ember felé tartozunk, nem csupán keresztény embertársaink felé.

Ha szeretünk, betöltjük a törvényt. A görög jelen idejű melléknévi igenévvel fejezi ki a „szereti” igét, mellyel szintén folyamatos cselekvést jelöl. Másokat szeretve betöltjük a törvényt. A 10. vers ismét leszögezi ezt az igazságot.

9. vers: Szemléltetésül a 9. vers a Tízparancsolat néhány parancsolatát idézi a II Móz 20,13-17-ből és az V Móz 5,17,21-ből. Ezek a parancsolatok tiltják a házasságtörést, a gyilkosságot, a lopást, a hamis tanúbizonyságot és a kapzsiságot – mindazokat a dolgokat, melyekkel gonoszul cselekszünk más emberekkel szemben. (A kritikai szöveg elhagyja a hamis tanúbizonyság ellen szóló parancsolatot.) Ha igazán szeretünk másokat, természetesen nem követjük el ezeket a bűnöket ellenük. Tehát ezeket a parancsolatokat, és valójában a törvény minden más parancsolatát is, melyek az embertársainkkal való kapcsolatunkkal foglalkoznak, a III Móz 19,18 szavaival foglalhatjuk össze: „…szeressed felebarátodat, mint magadat.” Pál ugyanezt a verset idézi a Gal 5,14-ben is: „Mert az egész törvény ez egy ígében teljesedik be: Szeresd felebarátodat, mint magadat.” Ugyanezt az idézetet találjuk a Jekeb 2,8-ban, ahol Jakab „királyi törvénynek” nevezi ezt a parancsolatot.

Ez az Igeszakasz nem említi azokat a parancsolatokat, melyek Istennel való közvetlen kapcsolatunkkal foglalkoznak, mivel csupán adósságaink megfizetéséről szól embertársaink felé. A többi parancsolatot az V Móz 6,5-ben foglalhatjuk össze: „Szeresed azért az Urat, a te Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből és teljes erődből.” Ahogy Jézus tanította, az Isten iránt és a felebarátaink iránt való szeretet kettős alapelvén nyugszik az Ószövetség valamennyi etikai tanítása (Máté 22,37-40; Márk 12,28-34). Azt is megtanulhatjuk Krisztus Jó Szamaritánusról elmondott példázatában, hogy a felebarátunk nem csupán egy barátunkat, egy rokonunkat jelenti, vagy olyasvalakit, aki a szomszédunkban él. Felebarátunk mindaz, aki szükségben van, még ha egy idegen is, másik fajból vagy társadalmi osztályból (Luk 10,25-37). Felebarátunk az embertársunk.

A *10. vers* összefoglalja ezt az Igerészt. A 9. versben idézett parancsolat megtilt mindent, amivel másoknak ártunk. Ha szeretjük embertársainkat, nem fogunk ártani nekik. Ezért a szeretet által betöltjük a törvényt.

C. Legnagyobb ösztönzőnk és reménységünk (13,11-14)

11) Ezt pedig cselekedjétek, tudván az időt, hogy ideje már, hogy az álomból felserkenjünk; mert most közelebb van az idvesség, mint amikor hívőkké lettünk. 12) Az éjszaka elmúlt, a nap pedig elközelgett; vessük el azért a sötétségnek cselekedeteit, és öltözzük fel a világosság fegyvereit. 13) Mint nappal, ékesen járjunk, nem dobzódásokban és részegségekben, nem bujálkodásokban és feslettségben, nem versengésben és irigységben: 14) Hanem öltözzétek fel az Úr Jézus Krisztust, és a testet ne tápláljátok kívánságokra.

A 13. fejezetnek ez a része azt a reménységet írja le, amely ösztönöz minket a 12-13. fejezetek foglalt tanítások betöltésére. E nagy ösztönzőnk és reménységünk az Úr Jézus Krisztus visszatérése. Ahogy a 12. fejezet a személyes megszentelődésre hív fel, úgy a 13. fejezet a személyes szentségre való felhívással zárul.

A *11. vers* arra buzdítja az olvasókat, hogy tudják az időket, vagyis különböztessék meg az időszakokat. Itt volt az ideje, hogy felserkenjenek – hogy készen legyenek, vigyázzanak és felelősségükre ébredjenek – mert az üdvösség napja közeledik. A Biblia néha úgy beszél az üdvösségről, mint múltbeli dologról, máskor mint jelenben valóról, és megint máskor mint jövőbeni eseményről. Itt úgy szól róla, mint jövőbeni dologról, világosan megkülönböztetve azt az egyszeri, múltban történt, hitbeli megtapasztalástól. (Ez utóbbi a görögben aorisztikus időben van [a múlt idő egyik fajtája a görög igeragozásban – a ford.] amely egyszerű múlt idejű cselekvést jelöl. A hit múlt idejű cselekedete megegyezik a megtérés, megigazulás és megújulás idejével. Az üdvösség jövő idejű meghatározása végső szabadulásunkra utal a bűn minden hatalma és hatása alól, valamint fizikai testünk megdicsőülésére, mely akkor következik be, amikor Krisztus eljön az Ő egyházáért. (Lásd 8,23-25; Fil 3,20,21.)

12. vers: Krisztus megjelenésének hajnala közel van. Mi ugyan gyakran éjfélhez hasonlítjuk Krisztus eljövetelének időpontját, a 12. vers a hajnal hasonlatát használja, mely még megfelelőbb a hívő szempontjából. A várakozás éjszakájának csaknem vége; a nap már majdnem felvirradt. Egyetlen emberi lény sem tudhatja, mikor fog Krisztus ismét eljönni (Máté 24,36), de Pál Krisztus visszatérését saját korában várta. Nem tévedett, amikor várakozással nézett Krisztus visszatérésére, hiszen az Úr azt akarta, hogy egyháza

minden korban legyen kész, és várja az Ő eljövetelét (Máté 24,44). Amikor Pál azt írta, hogy „a nap elközelgett”, Isten arra bíztatta a hívőket, hogy mindig várják az Úr eljövetelét. Ha Krisztus eljövetele közel volt 2000 évvel ezelőtt, mennyivel inkább közel van napjainkban!

Tekintettel a hajnal közeledésére, mi iránt kell felelősséggel viseltetnünk? Először, el kell vetnünk a sötétség cselekedeteit – ezek a bűnös cselekedetek. Azután fel kell öltenünk a világosság fegyvereit – ezek az igazság fegyverei. A kép egy katonáról van mintázva, aki az új napra készül fel. A fegyverzet hasonlata az Ef 6,11-18 kiegészítése.

13. vers: Harmadszor, helyesen kell járnunk, világosságban, elkerülve a bűnös tevékenységeket. Más szavakkal, becsületesen, méltóképpen és illedelmesen kell élnünk és cselekednünk. Úgy tevékenykedjünk, mint aki a nappal világosságában jár, és cselekedeteink nyilvánvalóak legyenek mindenki előtt (Lásd 12,17). Kerülnünk kell a bűnös, éjszakai cselekedeteket. A nappal és az éjszakai közötti ellentét emlékeztet Krisztus szavaira a világosságról és a sötétségről. „…az emberek inkább szerették a sötétséget, mint a világosságot; mert az ő cselekedeteik gonoszak valának. Mert minden, aki hamisan cselekszik, gyűlöli a világosságot és nem megy a világosságra, hogy az ő cselekedetei fel ne fedessenek; Aki pedig az igazságot cselekszi, az a világosságra megy, hogy az ő cselekedetei nyilvánvalókká legyenek, hogy Isten szerint való cselekedetek” (Ján 3,19-21).

A vers hat elkerülendő gonosz cselekedetet sorol fel, három párba rendezve az egymással összefüggő bűnöket.

1) Dobzódások (új ford.: dorbézolások) – dőzsölés; vad tivornyák; orgiák.

2) Részegségek – delírium; kábulat.

3) Bujálkodás (új ford.: szeretkezés) – szó szerint, paráznaságra utal; szexuális erkölcstelenségre.

4) Feslettség (új ford.: kicsapongás) – mértéktelenség; korlátok hiánya; illetlenség; erkölcstelenség. Szexuális mellékértelme is van itt, mivel kapcsolódik az előző szóhoz.

5) Versengések – vitatkozás; veszekedés; pörlekedés; viszálykodás.

6) Irigység – harag mások sikere láttán, elkívánva azt tőlük; féltékenység.

14. vers. Ahelyett, hogy ilyen bűnökben elmerülnénk, öltsük fel az Úr Jézus Krisztust. Szó szerint burkoljuk be magunkat Krisztusba, vagy takarózzunk be Vele. Minden tekintetben Krisztushoz hasonlóvá kell válnunk. Ez hasonló buzdítás, mint amelyet az Ef 4,24-ben és a Kol 3,12-ben találunk.

Ne adjunk semmilyen alkalmat a testnek (a bűnös természetnek), hogy kielégíthesse vágyait. Ne vegyünk részt semmiben, amely rejtett vágyakat ébreszthet. A görög kifejezés szó szerint azt jelenti: „gondoskodás, tervezés, előrelátás, vagy előre gondolkodás.” Ahelyett, hogy engedjük bűnös természetünknek eltervezni bűnös vágyai kielégítését, cselekvően ellene kell állnunk a bűnös vágyak uralmának (6,12) és meg kell öldökölnünk a test cselekedeteit (8,13).

D. A lelkiismeret kérdése (14,1-15,13)

A Római levél gyakorlati tanításának összefoglaló része a lelkiismeret kérdésével foglalkozik. Néhány dolog egyértelműen helyes, míg más dolgok egyértelműen rosszak, ám vannak olyanok, melyeket a lelkiismeret ítél meg. Ez a szakasz ezekhez a kérdésekhez ad útmutatást, anélkül, hogy korlátozná az egyéni lelkiismeretet, de mégsem rombolja az egyház egységét.

Nagyon fontos megjegyeznünk, hogy ezek az útmutatások csakis nem erkölcsi, vagy erkölcsileg közömbös témákra vonatkoznak. Egyetlen bibliai parancsolat vagy bibliai alapelv sem sérül. Ezért ilyen esetekben két keresztény lehet különböző állásponton személyes életében, mégis közösségben maradhatnak egymással, mint hívők.

1. Nem szabad egymást ítélgetnünk (14,1-12)

1) A hitben erőtelent fogadjátok be, nem ítélgetvén vélekedéseit. 2) Némely ember azt hiszi, hogy mindent megehetik; a hitben erőtelen pedig zöldséget eszik. 3) Aki eszik, ne vesse meg azt, aki nem eszik; és aki nem eszik, ne kárhoztassa azt, aki eszik. Mert az Isten befogadta őt. 4) Te kicsoda vagy, hogy kárhoztatod a más szolgáját? Az ő tulajdon urának áll vagy esik. De meg fog állani, mert az Úr által képes, hogy megálljon. 5) Emez az egyik napot különbnek tartja a másiknál: amaz pedig minden napot egyformának tart. Kiki a maga értelme felől legyen meggyőződve. 6) Aki ügyel a napra, az Úrért ügyel: és aki nem ügyel a napra, az Úrért nem ügyel. Aki eszik, az Úrért eszik, mert hálákat ád az Istennek: és aki nem

eszik, az Úrért nem eszik, és hálákat ád Istennek. 7) Mert közülünk senki sem él önmagának: 8) Mert ha élünk, az Úrnak élünk; ha meghalunk, az Úrnak halunk meg. Azért akár élünk, akár halunk, az Úréi vagyunk. 9) Mert azért halt meg és támadott fel és elevenedett meg Krisztus, hogy mind holtakon mind élőkön uralkodjék. 10) Te pedig miért kárhoztatod a te atyádfiát? avagy te is miért veted meg a te atyádfiát? Hiszen mindnyájan oda állunk majd Krisztus ítélőszéke elé. 11) Mert meg van írva: Élek én, mond az Úr, mert nékem hajol meg minden térd, és minden nyelv Isten magasztalja. 12) Azért hát mindenikünk maga ad számot magáról az Istennek.

A vélemény kérdésében a Római levél a keresztény szabadság alapelvét hangoztatja. A személyes – nem a bibliai – meggyőződésünk szerint szabadon cselekedhetünk, ahogy nekünk tetszik. Ezért nem szabad megítélnünk másokat.

1. vers: Be kell fogadnunk azokat is, akik hitben gyengék anélkül, hogy vitatkoznánk velük, vagy elítélnénk őket vitatható dolgaik miatt. Kerüljük az összeütközéseket a személyes vélemények felett. A „hit" ebben az esetben keresztény ismeret, meggyőződés vagy bizonyosság, nem pedig megmentő vagy megtartó hit. Ahogy a 2. vers jelzi, a gyenge testvér nem tökéletlen jellemében vagy szellemében, hanem éretlen még, és megértése hiányos.

2. vers: A lelkiismeret kérdésére a 2. vers a húsevés körüli vitákat hozza fel példaként. Egyes keresztények lelkiismereti okokból elutasították a húsevést. Három okból, vagy azok egyike miatt tették ezt: 1) vallásos hit a vegetarianizmusban, 2) attól való félelem, hogy bálványoknak áldozott húst esznek (I Kor 8,1-13; 10,19-33), vagy 3) attól való félelem, hogy tisztátalannak minősített húst esznek meg, vagy olyat, amely a zsidó törvény szerint tisztátalan módon készült el (ahogy a Dániel 1,8; 12-ben látjuk).

A gyenge vagy erőtelen testvér úgy van leírva, mint aki tartózkodik bizonyos dolgoktól. A gyenge testvérnek nincs teljes megértése saját keresztény szabadságáról; tettei megítélésében alacsonyabb szinten áll. A Római levél azonban nem marasztalja el ezért a gyenge testvért, hisz éppen azt tanítja, hogy ezt nem szabad tenni. Valójában azt mondja, hogy az ilyen tartózkodó hívő hű saját, őszinte meggyőződéséhez annak érdekében, hogy elkerülje a bűn valószínűségét (23. vers).

Fontos, hogy a keresztény szabadságról szóló tanítást erre a szövegösszefüggésre korlátozzuk. Az ellentét, amelyet tárgyal nem erkölcsi kérdéseken alapul, nem bibliai parancsolatnak való engedelmességen, vagy fontos bibliai alapelv betartásán. A szakasz inkább a szertartási kérdésekkel foglalkozik – olyan kérdésekkel, melyeknek nincs erkölcsi jelentőségük. A másik fő példa – a különleges napok megtartásának a kérdése (5. vers) – ugyancsak hasonló természetű. Valójában az Újszövetség határozottan engedélyt ad mindkét hozzáállásra (Márk 7,19; Ap Csel 15,19-29; Kol 2,16-17). A 14,1-15,13 tanítása tehát csak akkor alkalmazható, ha a Biblia engedélyezi az adott viselkedést, vagy ha legalábbis hallgat a tárgyról. Ha Isten Igéje említést tesz egy témáról akár tárgyszerűen, akár alapelvként, akkor a kereszténynek nincs „szabadsága" arra, hogy ne engedelmeskedjék.

3. vers: A következtető figyelmeztetés szól annak, aki valamilyen magatartásformát követ: Az ilyen hívőnek nem szabad megvetnie vagy lenéznie azt, aki nem követi a példáját. Még ha az illető hívőnek mélyebb látása van is a dolgokra, akkor is tiszteletben kell tartania a másik nézőpontját. Azok számára, akik tartózkodnak valamilyen magatartásformától, így szól a figyelmeztetés: Akik tartózkodnak, ne bírálják vagy ne ítéljék el azokat, akik nem úgy járnak el, mint ők. Számos oka van ennek a tanításnak. Először is, Isten elfogadja mind a két tábort, tehát ők sem állhatnak másképpen egymáshoz.

4. vers: Másodszor mindannyian szolgák, mégpedig Isten szolgái, és nem egymáséi. Isten mindenkinek a gazdája. Mivel egyik keresztény sem gazdája a másiknak, egyetlen keresztény hívőnek sincs joga megítélni a másikat. Mindenki azért felelős, hogy Istennek megfeleljen, nem pedig embereknek. Harmadszor, Isten meg fogja adni az erőt mind a tartózkodó, mind a nem tartózkodó hívőnek arra, hogy képes legyen állhatatosságra, és kielégítő módon szolgálja Istent. (További okok felsorolását lásd a 10. versnél.)

A kritikai szöveg szerint „az Úr" (nem pedig „Isten" [a magyar szöveg szerint is „az Úr" – a ford.]) teszi őket képessé arra, hogy megálljanak. Ez azonban nem változtat a mondandón.

5. vers: A második példa a vitás kérdésekre bizonyos napok figyelembevétele, illetve figyelmen kívül hagyása. Ez magában foglalja az olyan napok megtartását, mint például a szombatok, vagy szent napok, valószínűleg a zsidó törvény hatására. Ezek ismét csak nem erkölcsi kérdések, melyekben a Biblia valóban szabadságot enged (Ap Csel 15,19-29; Kol 2,16-17).

Egyesek bizonyos napokat szentebbeknek tartanak, mint egyéb napokat, míg mások egyformának tekintenek minden napot. Mindkét gyakorlat elfogadható az egyházban. Ez világosan kizár mindenféle ra-

gaszkodást bizonyos napokhoz kapcsolódó vallási szabályokhoz, legyen az akár a szombat, mint a zsidó Szombat, vagy a vasárnap, mely a zsidó Szombat helyére lépett. A keresztények számára minden nap a lelki pihenés és felfrissülés napja a Szent Lélek által. Minden nap megszentelt, és alkalmas az imádatra. Természetesen a keresztényeknek hűeknek kell lenniük helyi gyülekezetük látogatását illetően (Zsid 10,25), és a korai keresztények vasárnaponként gyűltek össze, megemlékezésül az Úr feltámadására (Ap Csel 20,7; I Kor 16,2), de nincs törvényeskedő követelmény bizonyos napokra vonatkozóan.

Ezekben a nem erkölcsi kérdésekben mindenki saját értelme szerint legyen meggyőződve. Ki kell dolgoznia személyes meggyőződését, amely irányítja cselekedeteit. Biztosnak kell lennie abban, hogy amit tesz, az helyes. A Biblia nem támogatja sem a tudatlanságot sem a közönyt, hanem a gondos tanulmányozást, és szilárd végkövetkeztetést.

6. vers: Tekintet nélkül arra, hogy valaki hogyan dönt ezekben a kérdésekben, magatartását az Úrnak kell szentelnie. Ha így tesz, az Úr el fogja fogadni cselekedeteit. Ha úgy dönt, hogy megtart bizonyos napokat, akkor ezt az Úr tiszteletére kell tennie és nem törvényeskedő, vagy pogány eredetű motivációból. (A kritikai szöveg elhagyja az „és aki nem ügyel a napra, az Úrért nem ügyel." mondatrészt.) Ha valaki húst eszik, hálát ad az Úrnak érte, és ily módon tiszteli Őt. (Ez nyilvánvalóan az étkezések előtti hálaadó imádságra utal.) Ha valaki tartózkodik a hústól vagy böjtöl, az Úr tiszteletére teszi, és ő is hálát ad Istennek.

7. vers: Egyetlen keresztény sem él vagy hal elkülönülve a többitől; életünk Krisztus életével van összekötve. Minden, amit teszünk, hatással van az emberek látására Krisztusról. Minden tettünkben meg kell Őt dicsőítenünk. Ebből az igazságból következtethetünk egy ide vonatkozó alapelvre, noha ennek a versnek nem ez a szöveg szerinti jelentése: életünk hatással van mások életére, különösen más keresztények életére.

8. vers: Nem számít hogy élünk-e vagy halunk – az Úréi vagyunk. Következésképpen bármilyen magatartás mellett döntünk a nem erkölcsi kérdésekben, magtartásunkat odaszentelhetjük, és oda is kell szentelnünk az Úrnak.

9. vers: Valójában Krisztus azért halt meg és támadott fel, hogy Urunk lehessen mind az életben, mind a halálban. (A kritikai szöveg elhagyja az „és támadott fel" mondatrészt.)

10. vers: Mivel Krisztus uralkodik mindnyájunk felett minden helyzetben, beleértve hogy a halálban és az életben is, hogyan merészeljük bírálni vagy lenézni egymást? Itt megismétlődik az alapmondandó: Nem szabad ítélnünk egymást. A 2.-3. versekben megadott okok mellett azért sem szabad ítélkezőnek lennünk, mert Isten az, Aki megítél mindnyájunkat. Valamennyiünknek meg kell állnia Krisztus ítélőszéke előtt.

Az angol kritikai szöveg azt mondja, „Isten ítélőszéke előtt", de a „Krisztus ítélőszéke" jobban illeszkedik a szövegösszefüggésbe. A II. század elején Polykarpus és Marcion idézte ez utóbbi néhány szót. Bárhogyan is van, „az Atya nem ítél senkit, hanem az ítéletet egészen a Fiúnak adta" (Ján 5,22). Isten Annak a szempontjából fog minket megítélni, Aki földi életet élt, legyőzte a bűnt a testben, és üdvösséget ajánlott fel számunkra emberi életének feláldozása által. „Mert nékünk mindnyájunknak meg kell jelennünk a Krisztus ítélőszéke előtt" (II Kor 5,10).

11. vers: Az ítélet valóságának bizonyítására a 11. vers az Ézsaiás 45,23-at idézi, mely kijelenti, hogy minden térd Jehovának (az ÚRnak) fog meghajolni, és minden nyelv meg fogja vallani Őt. Ha elfogadjuk, hogy a 10. vers Krisztus ítélőszékéről beszél, akkor ez a Jehováról szóló prófécia Krisztusra alkalmazva szilárd megerősítése Krisztus istenségének. Megalapozza, hogy Jézus Krisztus Jehova – az Ószövetség egyetlen Istene. A Fil 2,10-11 ezt az Ézsaiásnál található kijelentést ugyancsak kifejezetten Jézus Krisztusra vonatkoztatja.

12. vers: Mindenkinek egyénileg kell számot adnia magáról Istennek. Ez megismétli a 10. versben bemutatott indokot, miért nem szabad megítélnünk egymást.

Az egész Igeszakaszból három alapelvet vonhatunk le, melyek útmutatást nyújtanak magatartásunkhoz a nem erkölcsi kérdésekben: 1) Mindnyájunknak saját, személyes meggyőződésének kell lennie. 2) Mindnyájunknak saját lelkiismeretét kell követnie ezekben a kérdésekben. 3) Minden dologban el kell ismernünk Jézus Krisztus uralmát.

Az Ő uralma képessé tesz minket arra, hogy türelemmel viseltessünk a véleménykülönbségekkel szemben Krisztus testén belül (de ne legyünk engedetlenek Isten Igéjének.) Továbbá útmutatóul szolgál számunkra a mindennapi keresztény élet gyakorlati kérdéseinek megválaszolásában. Mielőtt eldöntjük, részt veszünk-e valamilyen tevékenységben, fel kell tennünk a kérdést: „Megtehetem-e ezt az Úrnak – há-

lát adva Neki, dicsőítve Őt, és elismerve az Ő uralmát, mialatt cselekszem?" Ahogy a Kol 3,17 kijelenti: „És mindent, amit csak cselekesztek szóval vagy tettel, mindent az Úr Jézusnak nevében cselekedjetek, hálát adván az Istennek és Atyának Ő általa."

2. Nem szabad megkísértenünk másokat (14,13-23)

13) Annakokáért egymást többé ne kárhoztassuk: hanem inkább azt tartsátok, hogy a ti atyátokfiának ne szerezzetek megütközést vagy megbotránkozást. 14) Tudom és meg vagyok győződve az Úr Jézusban, hogy semmi sem tisztátalan önmagában: hanem bármi annak tisztátalan, aki tisztátalannak tartja. 15) De ha a te atyádfia az ételért megszomorodik, akkor te nem szeretet szerint cselekszel. Ne veszítsd el azt a te ételeddel, akiért Krisztus meghalt. 16) Ne káromoltassék azért a ti javatok. 17) Mert az Isten országa nem evés, nem ivás, hanem igazság, békesség és Szent Lélek által való öröm. 18) Mert aki ezekben szolgál a Krisztusnak, kedves Istennek, és az emberek előtt megpróbált. 19) Azért tehát törekedjünk azokra, amik a békességre és az egymás épülésére valók. 20) Ne rontsd le az ételért az Isten munkáját. Minden tiszta ugyan, de rossz annak az embernek, aki botránkozással eszi. 21) Jó nem enni húst és nem inni bort, sem semmit nem tenni, amiben a te atyádfia megütközik, vagy megbotránkozik, vagy erőtelen. 22) Te néked hited van: tartsd meg magadban Isten előtt. Boldog, aki nem kárhoztatja magát abban, amit helyesel. 23) Aki pedig kételkedik, ha eszik, kárhoztatva van, mert nem hitből eszik. Ami pedig hitből nincs, bűn az.

Ez a második útmutató a lelkiismeret kérdésére vonatkozóan épp olyan fontos, mint az első: nem szabad megkísértenünk másokat. Nem élhetünk keresztény szabadságunkkal oly módon, hogy azzal leromboljuk egy gyengébb testvérünk hitét. Nem okozhatunk neki megbotránkozást vagy bukást keresztény életében. A vélemények tekintetében, még ha szabadságunk van is, a szeretet alapelvét kell alkalmaznunk.

A *13. vers* megismétli az előző versek fő mondandóját: nem ítélhetjük el egymást. Azután tovább lép egy újabb állásponthoz: ügyelnünk kell arra, hogy senkinek ne okozzunk botránkozást, vagy ne állítsunk akadályt testvérünk útjába. Ne engedjük, hogy magatartásunk vagy cselekedetünk gátat jelentsen valaki más lelki életében. (Lásd Lukács 17,1-2.) Ugyanaz a görög szó, melynek jelentése „ítélni", megjelenik a Róma 14,13 mindkét mondatrészében. Más szavakkal, ha ítélkezni akarunk, ahelyett, hogy másokat ítélnénk, inkább magunkat ítéljük meg!

A vers két görög szót használ annak leírására, mit nem szabad okoznunk. Az első botránkozást jelent, akadályt, gátat, vagy alkalmat arra, hogy valakinek ártsanak. A másik szó jelentése csapda vagy bűnre való kísértés. Nem szabad tennünk semmi olyat, ami másoknak megütközést okoz lelki életében, vagy ami bűnre viszi.

14. vers: Semmi sem tisztátalan önmagában. Korlátozni kell ezt az állítást a szövegösszefüggésre; egyértelműen az ételekre vonatkozik (15. vers). Az új angol fordítás tehát így adja vissza: „egyetlen étel sem tisztátalan önmagában". Pál természetesen felismerte, hogy sok tevékenység lehet lelkileg tisztátalan és bűnös (II Kor 6,17). A fizikai dolgok önmagukban, mint például az ételek, erkölcsileg semlegesek, de tisztátalanná válhatnak számunkra annak alapján, amit a lelkiismeretünknek jelent. Ez nem foglalja magában azt, hogy minden fizikai dolog jó minden célra. Például nem hasznos, sem nem Isten akarata, hogy bürököt igyunk, méregben fürödjünk, vagy ópiumot szívjunk.

Pált Maga az Úr Jézus győzte meg arról, hogy az ételek erkölcsileg semlegesek. Ez a bizonyossága valószínűleg Krisztus közvetlen kijelentésétől származik, és az Ő Lelkének vezetésétől, de bizonyára volt látása is Krisztus erre vonatkozó tanításáról, mely ma a Márk 7,14-23-ban található feljegyezve. Krisztus világosan tanította, hogy az étel, amely bemegy az emberbe, nem tudja megfertőztetni őt, hanem azok a dolgok fertőztethetik meg, amelyek az ember szívéből származnak.

15. vers: Noha az étel valójában nem bűnös, sértheti másnak a lelkiismeretét. Ha valamelyik testvér lelkiismerete tiltja egy bizonyos étel fogyasztását, nekünk sem szabad azt fogyasztanunk az ő jelenlétében. Például ha egy testvérünk úgy véli, hogy a sertéshús fogyasztása bűnös (noha nem az), ne együnk sertéshúst előtte. Ha mégis eszünk, azzal arra bátoríthatjuk őt, hogy olyasmit tegyen, amit helytelennek tart – ily módon arra késztetjük, hogy hitével ellenkezőleg cselekedjen, bűnösnek érezze magát, és akár arra is, hogy ezzel együtt felhagyjon a keresztény úttal. Vagy ha nem is követi példánkat az evésben, elveszítheti bizalmát keresztény példamutatásunkban, és így elvesztheti hitét is Istenben.

Ha súlyosan megsértjük testvérünket azzal, amit eszünk, akkor nem járunk szeretetben. Nem szabad hagynunk, hogy szabadságunk rombolja másokét. Nem szabad tönkretennünk testvérünk hitét azzal, hogy ragaszkodunk egy olyan viszonylag apró dologhoz, mint például bizonyos ételek fogyasztása, még ha az erkölcsileg megengedhető is a számunkra. Krisztus megfizette a végső árat – az életével –, hogy megmentse a testvérünket; nem szabad tönkretennünk őt egy ideiglenes élvezet kedvéért. Nem szabad ragaszkodnunk keresztény szabadságunkig egészen addig a pontig, hogy az a rombolás eszközévé váljék gyengébb testvérünk számára.

Olyan biztosaknak kell lennünk saját helyzetünkben Krisztusban, és olyannyira figyelmen kívül kell hagynunk saját érdekünket, hogy készek lehessünk a kompromisszumra a nem alapvető dolgokban testvérünk érdekében. Ha mindig küzdünk a „jogainkért" szabadságunk ténylegesen megkötözöttséggé válhat.! F. F. Bruce jól írja le Pál apostolt ebben a tekintetben: „Olyannyira tökéletesen szabad volt a lelki megkötözöttségektől, hogy még a szabadsága sem jelentett megkötözöttséget a számára. Éppoly örömest igazodott a zsidó életmódhoz, amikor a zsidó társadalomban volt, mint ahogy alkalmazkodott a pogány szokásokhoz, amikor a pogányok között élt."[1] Ez megmagyarázza, miért engedett egy alkalommal egy zsidó fogadalomnak, mely zsidó szertartási törvényeket foglalt magában (Ap Csel 21,18-26). Tudta, hogy ezzel semmilyen érdemet nem vív ki Isten előtt, de a zsidó hívők kedvéért kész volt megerősíteni a zsidó kultúrát.

16. vers: A görög szöveg is szó szerint azt mondja. Nem szabad hagynunk, hogy valami, ami számunkra megengedhető, ártalmassá váljék valaki más számára. „Ne engedjétek, hogy amit ti jónak tekintetek, arról úgy beszéljenek, mint gonosz dologról" – mondja az új angol fordítás *(NIV)*. „Ne adjatok alkalmat másoknak arra, hogy bírálják azt, ami igazolt a számotokra." *(Kibővített angol Biblia)*.

17. vers: Ne ragaszkodjunk szabadságunkhoz az étel és ital dolgában, mert a kereszténység lényege nem a természetes dolgokban van, hanem a lelkiekben. Isten országa igazság (erkölcsi tisztaság, becsületesség), öröm (derű), és békesség (belső egyensúly) a Szent Lélekben.

Isten országa Isten uralmát jelenti az emberek szívében és életében. Noha Krisztus szó szerinti, földi országot fog alapítani a jövőben, ez a vers Isten jelenlegi országáról beszél, mely bennünk van (Luk 17,21). Csakis újjászületés útján léphetünk be ebbe az országba – víztől és Lélektől való születés által (Ján 3,3-5). Mivel Isten jelenlegi országa igazságból, örömből és békességből áll, melyekben a Szent Lélek által részesülünk, világos, hogy csak a bennünk lakozó Szent Lélek által vagyunk tagjai ennek az országnak. Az igazi kereszténység az Istennel való belső kapcsolatból ered.

18. vers: Istent szolgálni nem ételekben vagy italokban nyilvánul meg, hanem lelki gyümölcs megtermésében, melyet a szívünkben uralkodó Lélek hoz létre. E gyümölcs megtermésével elnyerjük mind Isten elfogadását, mind az emberek jóváhagyását.

19. vers: A 19.-21. versek összefoglalják a megfelelő magatartást lelkiismereti kérdésekben. Követnünk kell – szó szerint „űznünk" – a békességet minden dologban. Tevékenyen törekednünk kell a békességre; igazán békességszerzőkké kell válnunk. Törekednünk kell arra, hogy építsük egymást – felépítsük egymás hitét, kölcsönösen hasznára, bátorítására legyünk egymásnak.

A *20. vers* megismétli a 14.-16. vers gondolatát. Nem szabad rombolnunk Isten munkáját egy múlandó élvezet kedvéért. Szó szerint, nem szabad „lerontani" Isten munkáját, hisz ez ellentétben lenne az építéssel. Valóban minden étel tiszta, de ha úgy eszünk valamit, hogy azzal másnak megütközést okozunk, akkor helytelenül cselekszünk. Valami, ami megengedhető önmagában, bűnössé válhat, ha másokat téves irányba vezet. Bűnre kísérthetünk másokat, miközben azt gondoljuk, hogy ártatlan dolgot teszünk.

Ismét csak korlátoznunk kell a kijelentést: „Minden valóban tiszta" a szövegösszefüggés szerint – azaz, a nem erkölcsi dolgok, kifejezetten az ételek. Az új fordítású angol Biblia tehát azt mondja: „Minden étel tiszta." Szintúgy, amikor a vers arra figyelmeztet minket, hogy ne okozzunk „megütközést", nem bármi olyanra utal, ami nem nemtetszést vagy bosszúságot válthat ki másokban, hanem olyasmire, ami elbuktathat valakit keresztény életében. Természetesen, amennyire lehetséges, azt is kerülnünk kell, hogy mások nemtetszését vagy bosszúságát kiváltsuk, de nem kell félelemben, vagy megkötözöttségben élnünk mások személyes „harapós kedve" miatt. Azok a keresztények, akik érettnek tekintik magukat, nem használhatják fel a „botránkoztatás" tiltását annak érdekében, hogy egyetemes igazodást követeljenek saját személyes meggyőződésükhöz. Az egész Igeszakasz fő mondandója az, hogy a keresztényeknek *nem* szabad másokat saját személyes meggyőződésükre kényszeríteniük. Ha azonban valaki azzal, hogy él a szabadságával, ténylegesen árt egy őszinte keresztény lelki életnek, akkor kerülnie kell az adott tevékenységet.

21. vers: Helyes megtagadnunk magunktól bizonyos személyes örömöket, ha ezzel megóvunk másokat a lelki ártalomtól. (A kritikai szöveg elhagyja a „vagy megbotránkozik, vagy erőtelen". mondatrészt.) Ez megfelelő ok a kérdéses dolgoktól való tartózkodásra. Ezért kell őrizkednünk még a gonosz látszatától is (I Tessz 5,22). A 21. vers két példát említ: a húsevést és a borivást (szőlőlevet jelent, akár erjedten, akár erjedetlenül). Ez a vers talán általános kifejezésekkel szól, egy-egy példát hozván fel mind az ételre, mind az italra, vagy lehet, hogy teret enged a tényleges vitának. A húsevés megkérdőjelezhető a vegetarianizmus alapján, a bálványoknak áldozott hús, vagy a zsidó törvények szerinti tisztátalan hús miatt. A szőlőlé ivása ugyancsak a zsidó tisztátalansági törvények alapján kérdőjelezhető meg (Dán 1,8), vagy a nazireus fogadalom tiltja (ideiglenesen vagy véglegesen) (IV. Móz 6,3). Nyilvánvaló, hogy minden vitatéma, melyet ez a fejezet említ – étel, különleges napok, ital – a zsidó szertartási törvényekkel kapcsolatos, vagy hasonló szokásokkal a pogányok körében.

Nincs okunk feltételezni, hogy Pál jóváhagyta az alkoholos italokat, melyek más erkölcsi kérdéseket vetnek fel. Minden esetben tartózkodnunk *kell* az alkoholtól, mert az igenis botránykő mások szemében. (A keresztények alkoholtól való tartózkodásának okairól lásd a David K. Bernard *Gyakorlati Szentség: Második áttekintés* c. könyv 10. fejezetét.)

A *22. vers* bemutatja a végkövetkeztetést azok számára, akik nem tartózkodnak ételektől: Ha hited van (azaz meggyőződésed) a szabadságodban, tartsd meg magadnak. (A kritikai szöveg így adja vissza ezt az első mondatrészt: „Ha hited van – legyen.") Gyakorold azt személyesen Isten előtt, de ne botránkoztasd meg vele a testvéredet. Győződj azonban meg arról, hogy ténylegesen tiszta-e a lelkiismereted ebben a dologban. Boldogok azok, akiknek nincsenek kétségei abban, amit tesznek, akik nem ítélik el magukat abban, amit megengedhetőnek tartanak.

A *23. vers* bemutatja a végkövetkeztetést azok számára, akik tartózkodnak valamitől: Ha bármilyen kétségük van valami felől, ne éljenek vele. Ha valaki kételkedik abban, amit tesz, mégis megteszi, ítélet alá kerül. A King James fordítás szerint *átok* alá kerül, de a szó elsődleges jelentése a görögben, és a King Jamesben is „ítélet". Ez azt jelentheti, hogy ha valaki kétségei ellenére cselekszik, ítélet alá kerül saját megítélése szerint, és bűnösnek érzi magát. Az utóbbi kifejezés azonban határozottan azt állítja, hogy a hit alapelvének bármilyen megsértése bűn. Ez nem azt jelenti, hogy minden nem keresztény cselekedet bűnös, hanem azt, hogy vétkezhetünk olyasmivel is, amit mások ártatlannak tekintenek. Ha valamiről azt tartjuk, hogy bűnös, de szándékosan mégis megtesszük, akkor engedetlenség szándékának adjuk jelét, és az Isten elleni lázadásnak. Ez a magatartás akkor is bűnös, ha maga a cselekedet önmagában semleges.

3. Krisztus példáját kell követnünk (15,1-13)

1) Tartozunk pedig mi erősek, hogy az erőtelenek erőtlenségeit hordozzuk, és ne magunknak kedveskedjünk. 2) Mindenikünk tudniillik az ő felebarátjának kedveskedjék annak javára, épülésére. 3) Mert Krisztus sem önmagának kedveskedett, hanem a mint meg van írva: A te gyalázóidnak gyalázásai hullottak reám. 4) Mert amelyek régen megírattak, a mi tanulságunkra írattak meg: hogy békességes tűrés által és az írásoknak vígasztalása által reménységünk legyen. 5) A békességes tűrésnek és vígasztalásnak Istene pedig adja néktek, hogy ugyanazon indulat legyen bennetek egymás iránt Krisztus Jézus szerint: 6) Hogy egy szívvel, egy szájjal dicsőítsétek az Istent és a mi Urunk Jézus Krisztusnak Atyját. 7) Azért fogadjátok be egymást, miképen Krisztus is befogadott minket az Isten dicsőségére. 8) Mondom pedig, hogy Jézus Krisztus szolgája lett a körülmetélkedésnek az Isten igazságáért, hogy megerősítse az atyák ígéreteit; 9) A pogányok pedig irgalmasságáért dicsőítik Istent, amint meg van írva: Annakokáért vallást teszek rólad a pogányok között, és dícséretet éneklek a te nevednek. 10) És ismét azt mondja: Örüljetek pogányok az ő népével együtt. 11) És ismét: Dícsérjétek az Urat minden pogányok, és magasztaljátok őt minden népek. 12) És viszont Ézsaiás így szól: Lészen Jessének gyökere, és aki felkel, hogy uralkodjék a pogányokon; 13) A reménységnek Istene pedig töltsön be titeket minden örömmel és békességgel a hivésben, hogy bővölködjetek a reménységben a Szent Lélek ereje által.

A lelkiismeret kérdésének megvitatása egy buzdítással zárul arra, hogy kövessük Krisztus példáját egymás szeretésében. Ez kihangsúlyozza annak szükségességét, hogy egységet alkossunk a keresztény testvériségben.

Az *1. vers* összefoglalja az előző fejezet témáját: az erős kereszténynek (aki érett felfogással rendelkezik a keresztény szabadságról) tekintettel kell lennie a gyenge keresztényre (arra, akinek lelkiismereti

aggályai vannak bizonyos megengedhető, nem erkölcsi gyakorlattal szemben). A *pedig* szó szorosan összekapcsolja a 15. fejezet kezdetét az előző fejezet gondolatával. A *tartozunk* szó ugyanaz a görög kifejezés, ami a 13,8-ban is található. Az érett kereszténynek erkölcsi kötelezettsége elviselni vagy eltűrni a gyengébb kétségeit. Nem élhetünk saját tetszésünkre.

2. vers: Hívő társunknak kedvezve kell élnünk, arra törekedve, ami az ő számára jó, keresve a módját az ő építésének. Ez nem hízelgést jelent, hanem őszinte törekvést az ő legjobb lelki érdekére. (Az 5.-7. vers tovább tárgyalja kölcsönös kötelezettségeinket.)

3. vers: Krisztus a mi legfőbb példánk ebben a tekintetben. Nem arra törekedett, hogy önmagának kedvezzen, hanem tudatosan eltűrte a szidalmakat, a gyalázkodásokat, a bántalmazásokat, mert hűségesen kitartott Isten akarata mellett. Az idézet a Zsolt 69,9-ből való.

4. vers: A fenti ószövetségi Igék felidézése után, a 4. vers emlékezteti az olvasót a Szentírás céljára, mely az eredeti hallgatóság számára az Ószövetség volt. A Szentírás azért íratott meg, hogy vezessen minket, különösen, hogy türelemhez segítsen (tűréshez, kitartáshoz) és vigasztalást (bátorítást) nyújtson. Ezek viszonzásul reménységet fognak ébreszteni bennünk. A Róma 5,4 már bemutatta, hogy az állhatatosság a megpróbáltatások között reménységet szül. Itt tevékeny béketűrésről van szó, nem pedig passzív beletörődésről. A Biblia istenfélő embereinek példáját tanulmányozva megtanuljuk a türelmet a próbatételekben, a vigasztalást abban a tudatban, hogy Isten meg fog segíteni minket, és a reménységet az üdvösségben.

5. vers: Az 5.-7. versek visszatérnek a keresztény testvériséghez, és egymás iránti kötelezettségeinkhez, melyekről az 1.-2. versek kezdtek szólni. Pál azért imádkozott, hogy Isten adja meg a kegyelmet olvasóinak az egységes értelemhez. Úgy írja le Istent, mint a türelem és a vigasztalás forrását, melyet, ahogy a 4. vers rámutat, Isten Igéjén keresztül tehetünk magunkévá. Az egység lelkét kell hordoznunk „Krisztus Jézus szerint" – Krisztus példája szerint, Krisztus akaratával összhangban, vagy amennyiben mindnyájan Krisztust követjük.

6. vers: Egységünk eredményeképpen egységben dicsérhetjük Istent és adhatunk dicsőséget Neki. Ez az Ige úgy nevezi meg Istent, mint „Istent, és a mi Urunk Jézus Krisztusnak Atyját". Ez a kifejezés nem kisebbíti Jézus istenségét vagy Isten egyetlenségét. Inkább azt az egyedülálló álló szövetségi viszonyt írja le, ahogy az ember Krisztus viszonyult az Atyához. Hasonló ez az Ószövetség megfogalmazásához: „Ábrahám Istene". Emlékeztet minket arra az örökségre, melyet Krisztus nyert el, mint bűntelen ember, és amelynek részesei lehetünk a Krisztusban való hit által. Ahogy Ábrahám leszármazottjai különleges ígéretet kaptak Ábrahám Istenétől, úgy azok, akik hisznek Jézus Krisztusban és azonosulnak vele, különleges ígéreteket kapnak Jézus Krisztus Istenétől. „Mert egy az Isten, egy a közbenjáró is Isten és emberek között, az ember Krisztus Jézus" (I Tim 2,5). Mint ember, Krisztus az emberi faj új feje (Róma 5,14-15; 8,29).

7. vers: Röviden, el kell fogadnunk egymást, és közösségben kell egymással, ahogy Krisztus is elfogadott minket. (A kritikai szövegben „téged" van a „minket" helyett.) Akárcsak a 3. versben, itt is Krisztus példájára mutattunk rá. Ha Krisztus elfogadott valakit, biztos, hogy nekünk is így kell tennünk. Egymás elfogadásával közösségi egységben dicséretet és dicsőséget fogunk adni Istennek – ez fejeződik ki a 6. versben – úgy cselekedetben, mint szavakkal.

8. vers: A 8-12. versek Krisztust, mint legfelsőbb példát állítja elénk egymás elfogadásában és a különbözőségek összeegyeztetésében. Jézus szolgálni jött. Mint zsidó Messiás először a zsidók szolgálatára jött, hogy betöltse az ígéreteket, melyeket Isten e nép őseinek adott.

9. vers: Ugyanakkor Isten célja mindvégig az volt, hogy bevonja a pogányokat is Újszövetségi Egyházába és azok is dicsérjék Őt. Más szavakkal Jézus éppannyira jött a pogányokért, mint amennyire a zsidókért.

Annak megerősítésére, hogy Jézus a pogányokért jött, a 9. vers a Zsolt 18,49-et idézi, mely ugyancsak megtalálható a II Sám 22,50-ben. Dávid szólt Isten dicséretéről a pogányok között, jelezve, Isten akarata mindvégig az volt, hogy a pogányok ismerjék és dicsérjék Őt.

A *10. vers* idéz Mózes énekéből, az V Móz 32,43-ból, mely arra buzdítja a pogányokat, hogy dicsérjék Istent.

11. vers: Egy másik idézet a Zsolt 117,1-ből arra buzdít minden pogányt és minden népeket (többes számban), hogy dicsérjék Jehovát.

12. vers: Végül az Ézs 11,10 kifejezetten leírja Jézus Krisztus küldetését a pogányok közé. „Jesse gyökere" a Messiás, aki Dávid és Jesse (Dávid atyja) ágából származik. Az Ézsaiás 11,1 azt mondja: „És

származik egy vesszőszál Isai törzsökéből, s gyökereiből egy virágszál nevekedik". A Jel 5,5 hasonlóképpen úgy írja le Jézust, mint „Dávid gyökerét". Mint Isten, Jézus Dávid Ura és Teremtője volt, de mint ember, Dávid leszármazottja volt. A Messiás uralkodni fog a pogányokon, és azok reménysége Ő Benne lesz. Az idézet a Septuagintából való.

A lecke, melyet a 8-12. versekből megtanultunk az, hogy Jézus megkülönböztetés nélkül elfogadott mindenkit, és szolgált mindenkinek. Áthidalta minden idők legnagyobb emberi megosztását – a szakadékot zsidók és pogányok között – egyetlen egyházba egyesítve őket. Következésképpen készenek és képesnek kell lennünk felülkerekedni minden különbözőségen az egyházban, beleértve az említett lelkiismereti kérdéseket is. Ha követjük Krisztus példáját, szívünkbe fogadunk minden igaz kereszténytet, és közösségben vagyunk velük.

A *13. vers* egy imában foglalja össze a levél törzsét, mely a reménység Istenéhez szól. Pál azért imádkozott, hogy Isten töltse be olvasóit minden örömmel és békességgel, melyek Isten országának alapvető jellemzői (14,17). Hit által lehetnek ezek részesei. Továbbá imádkozott azért is, hogy bővölködjenek reménységben, ez pedig a Szent Lélek hatalma által lehetséges. (Ap Csel 1,8).

A könyv érvelése tehát egy imádságban végződik, azért, hogy az olvasók egy bizonyos személyes tapasztalatban részesüljenek. Így még egyszer aláhúzza a hit és a Szent Lélek fontosságát.

Megjegyzés: Törvényeskedés és keresztény szabadság

Ha a lelkiismereti kérdések tanítását tévesen alkalmazzák, súlyos hibák lehetnek a következményei. Egyesek gyakorlatilag figyelmen kívül hagyják ezt a tanítást, így elősegítik a törvényeskedést és korlátozzák a keresztény szabadságot. Mások ragaszkodnak a személyes vélemény „szabadságához" az erkölcsi területeken is, vagy olyan tárgyban, amelyről a Biblia szól, ily módon semmissé tesznek sok gyakorlati, igei szentség-tanítást. Annak érdekében, hogy a Róma 14,1-15,13-at megvilágítsuk, röviden szólunk ebben a részben a törvényeskedésről és a keresztény szabadságról. További részletek erről a témáról David K. Bernard *Gyakorlati Szentség: Második áttekintés* c. könyv 3. és a 4. fejezetekben találhatók.

Általánosságban a törvényeskedés szigorú vagy túlzott ragaszkodást jelent egy törvénykönyvhöz vagy szabályzathoz. A keresztény szóhasználatban a törvényeskedésnek két negatív mellékértelme van: 1) Kísérlet arra, hogy az üdvösség alapját jó cselekedetekre helyezzék, vagy szabályok és rendelkezések szigorú betartására. 2) olyan szabályok kirovása önmagunkra és másokra, melyek nem tiszta bibliai tanításon vagy elven alapulnak. Akkor esünk a *törvényeskedés* vétkébe, ha azt valljuk, hogy az ember *üdvösségre juthat cselekedetek által,* vagy *szabályokat hirdetünk alapelvek nélkül.*

Úgy kerülhetjük el a törvényeskedést, ha azt hirdetjük, hogy 1) az üdvösség hit által, és nem cselekedetek által nyerhető el, 2) úgy tanítjuk a szentséget, mint a Krisztusban való új élet szükségszerű eredményét, nem pedig mint az üdvösség elnyerésének eszközét, 3) erkölcsi törvényeket tanítunk, nem szertartási törvényeket és 4) bibliai tanításokat és alapelveket hirdetünk, nem emberi hagyományokat. Ahelyett, hogy megpróbáljuk a keresztény életet külső szabályok közé szorítani, bizodalmunkat a Szent Lélek erejébe, és Isten Igéjébe kell fektetnünk, melyek kimunkálhatják a szentséget a hívő életében. Természetesen a megtérők fegyelmezésében, és a szentek irányításában elengedhetetlen a bibliai alapelvek alkalmazása.

A *keresztény szabadságnak* hármas bibliai jelentése van.

1) *Szabadság a bűntől.* Megtérésünk előtt a bűn szolgái voltunk. Most, mint Lélekkel betöltött embereknek, hatalmunk van a bűn felett (Ján 8,32-36; Róma 6,1-23).

2) *Szabadság a törvény alól.* Ez nem azt jelenti, hogy Isten eltörölte erkölcsi törvényeit, hanem hogy szabadok vagyunk az ószövetségi törvénytől számos módon: *a) Szabadság a törvény büntetése alól,* ami a halál (Gal 3,13). Krisztus meghalt helyettünk, így a törvénynek már nincs hatalma elítélni minket. *b) Szabadság attól, hogy a törvény betöltését kizárólag emberi erőfeszítés által töltsük be.* Az ószövetségi szentek a törvény köteléke alatt voltak, mint a gyermekek a tanítómesterek és a gyámok keze alatt (Gal 4.). Nem volt meg a teljes hatalmunk arra, hogy győzedelmeskedjenek a test felett, és betöltsék Isten erkölcsi törvényét, nekünk azonban meg van erre a hatalmunk a Lélek által (Róma 7,5-6; 8,3-4; Zsid 8,7,13). *c) Szabadság a törvény megsemmisítő hatalmától, melyet az ember okozott a törvény megsértésével.* A törvény, mely önmagában jó volt, ténylegesen ártalmas erővé vált, mert az ember tévesen attól várták a megigazulást, és így elvetették a Krisztusban való hitet (Róma 9,31-10,4; Gal 2,16-21). *d) Szabadság a szertartási törvények alól* (Márk 7,15; Gal 4; Kol 2,16-17).

3) Szabadság nem erkölcsi dolgokban. Szabadon részt vehetünk az olyan tevékenységekben, amelyek nem sértenek bibliai tanításokat. Szabadon követhetjük személyes megítélésünket, vágyainkat és lelkiismeretünket az erkölcsileg semleges területeken, mint például a húsevés és bizonyos napok figyelembe vétele (Róma 14). Ezekben a dolgokban nem szabad megítélnünk egymást, hanem saját meggyőződésünkhöz kell hűnek maradnunk.

A keresztény szabadság nem ment fel minket annak felelőssége alól, hogy engedelmeskedjünk a szentség igei tanításának (Róma 6,15; Gal 5,13; 19,21). A keresztény szabadság nem törli el felelősségünket abban, hogy kövessük az istenfélő vezetőket, amikor ők a szentség bibliai alapelvét érvényesítik napjaink kérdéseiben (Zsidó 13,17; Ap Csel 15,28-29).

Természetes tehát, hogy szabadságunk nem engedi meg a testi vágyak kielégítését, a bűn elkövetését, vagy Isten Igéjének bármilyen módon való megsértését. Ugyanakkor találunk még négy fontos útmutatást a keresztény szabadság gyakorlásához, a nem erkölcsi dolgokra való tekintettel együtt. Csak a következő esetekben élhetünk keresztény szabadságunkkal a nem a erkölcsi tevékenységekben:

1) Ha Istent dicsőítjük általa (Róma 14,6; I Kor 10,31; Kol 3,17).

2) Ha javunkra válik – ha nem romboló fizikailag, értelmileg vagy szellemileg (I Kor 6,12; 10,23).

3) Ha mindvégig uralkodni tudunk felette – ha nem rabol el tőlünk túl sok energiát, időt, vagy pénzt, vagy más módon nem akadályozza kapcsolatunkat Istennel (I Kor 6,12).

4) Ha nem okoz megbotránkozást másoknak – ha szellemileg nem ártalmas másokra (I Kor 8,9-13; 10,32-33; Róma 14,15-21).

Lehet valami erkölcsileg semleges önmagában, mégis sérti valamelyiket a fenti alapelvek közül. Néhány dolog káros lehet egyes embereknek, míg másoknak nem az, a személyiségbeli, érettségbeli, háttérbeli vagy a megtérés előtti tapasztalati különbözőségek miatt. Bizonyos helyzetek nagy kísértést jelenthetnek valaki számára, de más számára nem. Az egyéni különbözőségek miatt Isten sugallhat bizonyos személyes meggyőződést némely embernek, amiket másoknak nem. Ezért nagyon fontos, hogy mindenki hű legyen meggyőződéséhez, és ne próbálja meg ledönteni mások meggyőződését.

A keresztény szabadság arra tanít minket, hogy türelemmel viseltessünk keresztény társaink különböző személyes meggyőződéseivel szemben. Egyetlen esetben se alkudjunk meg a bűnnel. A törvényeskedők, akik nem értik a keresztény szabadság fogalmát, osztályoznak mindent, akár bűnös, akár tökéletesen megengedhető. Vannak azonban „terhek” vagy akadályok, éppúgy, mint egyértelmű bűnök (Zsid 12,1). Néhány dolog nem egyértelműen bűnös önmagában, mégsem hasznosak a keresztény élet szempontjából. Ilyen esetekben a keresztény szabadság megfelelő gyakorlása segíthet elkerülni ezeket a dolgokat. Ennek ellenére, ha valaki nem ért teljesen egyet a kérdéssel, mégis elfogadhatjuk őt, mint keresztényt. Ily módon figyelmeztethetünk bizonyos gyakorlatok veszélyeire, anélkül, hogy törvényeskedőkké válnánk. A keresztény szabadság lehetővé teszi, hogy közösségben legyünk más hívőkkel anélkül, hogy tökéletesen egyetértenénk velük minden személyes meggyőződésben.

Lábjegyzetek

[1] Bruce: 243. old.

VII.
Befejezés
(15,14-16,27)

Személyes összefoglalás

A. Pál indoka a levélírásra (15,14-21)
B. Pál személyes terve (15,22-23)
C. Fébé ajánlása (16,1-2)
D. Végső intés (16,17-20)
F. Üdvözlések Pál társaitól
G. Doxológia (16,25-27)

Befejezés (15,14-16,27)

A Rómabeliekhez írott levél utolsó része egy személyes összefoglalás formáját ölti fel. Míg a könyv nagyobb része inkább hasonlít egy tanításbeli értekezésre, mint levélre, ebben a részben a levél jellegzetességei kerülnek túlsúlyba. Pál céljairól beszél, mint apostol, közöttük e levél megírásának indokáról, és jövőre vonatkozó személyes terveiről. A levél során kifejtett számos pontot, melyekre a zárszóban hivatkozik. Végül egy keresztény szolgáló ajánlásával, számos római szent üdvözletével, majd végső útmutatásokkal és figyelmeztetésekkel, valamint Istent dicsérő, záró sorokkal fejezi be levelét. Noha a befejezés nem elsősorban tanító szakasz, értékes szellemi betekintést és leckét nyerhetünk Pál záró megjegyzéseiből.

A. Pál indoka az írásra (15,14-21)

14) Meg vagyok pedig győződve atyámfiai én magam is ti felőletek, hogy teljesek vagytok minden jósággal, betöltve minden ismerettel, képesek lévén egymást inteni. 15) Bátorságosabban írtam pedig néktek atyámfiai, részben mintegy emlékeztetvén titeket az Istentől nékem adott kegyelem által, 16) Hogy legyek a Jézus Krisztus szolgája a pogányok között, munkálkodván az Isten evangéliumában, hogy legyen a pogányoknak áldozata kedves és a Szent Lélek által megszentelt. 17) Van azért mivel dicsekedjem a Jézus Krisztusban, az Istenre tartozó dolgokban. 18) Mert nem merek szólni semmiről, amit nem Krisztus cselekedett volna általam a pogányoknak engedelmességére, szóval és tettel. 19) Jelek és csodák ereje által, az Isten Lelkének ereje által; úgyannyira, hogy én Jeruzsálemtől és környékétől fogva Illyriáig betöltöttem a Krisztus evangéliumát. 20) Ekképen pedig tisztességbeli dolog, hogy ne ott hirdessem az evangéliumot, ahol neveztetett Krisztus, hogy ne más alapra építsek: 21) Hanem amint meg van írva: Akiknek nem hirdettetett ő felőle, azok meglátják; és akik nem hallották, megértik.

A *14. vers*-ben kezdődik a Római levél befejező része, melyben Pál elmagyarázza, miért írt a Római gyülekezetnek. Akárcsak az 1. fejezetben, ahol arról szólt, miért tervezte el meglátogatásukat, itt is nagyon tapintatos megközelítést használ. Megjegyzi, hogy a római keresztények teljesek jósággal, be vannak töltve minden ismerettel (szellemi érzékenységgel), és képesek egymást tanácsolni (alkalmasak erre). (A kritikai szöveg a „másokat” szót használja „egymás” helyett). Röviden, elismerte, hogy érett keresztények az ő segítsége nélkül is.

15. vers: (A kritikai szöveg elhagyja az „atyámfiai” szót.) A 15. vers megmagyarázza, miért érezte Pál szükségesnek, hogy mindenképpen írjon, és különösen, hogy miért írt egyes helyeken meglehetős bátorsággal. (Olykor talán gyakori szóhasználata volt gondolatában, „Távol legyen!” – főként amikor a 6. fejezetben a bűn elutasításáról beszél a keresztény életében.) Elsősorban úgy tekintette a levelet, mint értékes emlékeztetőt a számukra olyan igazságokról, melyeket már ismertek. Másodszor Isten különleges kegyelmet adott neki – azaz egy különleges szolgálatot, melyet be kell töltenie.

16. vers: Ez a különleges szolgálat Pál apostoli elhívása volt a pogányok közé. Hogy eleget tegyen ennek az Istentől kapott felelősségének, valószínűleg késztetést érzett a szolgálatra Rómában is, mivel ez volt korának legjelentősebb pogány városa.

A mai prédikátorok és tanítók értékes leckét tanulhatnak meg Pál ihletett megközelítéséből. Fel kell ismerniük, mely fokán áll hallgatóságuk az igazságnak és az érettségnek, és méltányolniuk kell azt. Ahelyett, hogy kemény intéseket hangoztatnának a hallgatóság minden hibájának helyesbítésére, alázatosan fel kell ajánlaniuk szolgálatukat, és emlékeztetniük kell őket az igazságokra. Isten üzenetét kell hirdetniük, és betölteniük Isten elhívását, nem azért, mert olyan alkalmasnak érzik magukat erre, a gyülekezetet pedig olyan tökéletlennek, hanem mert Isten hatalmazta fel őket erre. A hallgatóságnak úgy kell éreznie, hogy a prédikátor nem emberi énből, vágyból vagy késztetésből szól, hanem isteni megbízatással és felkenetéssel. Ha Pál az ő rendkívüli elhívása, képessége és teljesítménye ellenére ilyen megközelítéssel élt, mennyivel inkább így kell tennie a mai igehirdetőknek!

Pál elhívása az volt, hogy„Jézus Krisztus szolgája” legyen „a pogányok között”. A *szolga* főnév itt (görögül *leitourgos*) azt jelenti, „egy közigazgatási szolga, vagy vallásos szolga”. Pál feladata az volt, hogy „szolgáljon Isten evangéliumában”. A *szolgálni* ige (görögül *hierourgeo*) jelentése: „szent szolgálatot végezni, papként viselkedni, áldozni”. Az evangélium hirdetése volt Pál papi szolgálata. E szolgálat

célja az volt, hogy egy adományt mutasson be Istennek, egy ajándékot, vagy a pogányok áldozatát. Pál nem próbált rekordszámokat sorolni arról, hányan döntöttek Krisztus mellett, sőt arról sem, hányan keresztelkedtek meg Jézus nevében és töltekeztek be Szent Lélekkel. Ehelyett egy olyan népet akart felajánlani, mely elfogadható Isten előtt. E népnek megszenteltnek kellett lennie – tisztának, szentnek és elválasztottnak a bűntől Isten számára a Szent Lélek által.

17. vers: Miután leszögezte, hogy a rómaiakhoz írott levele isteni elhívásának és papi szolgálatának eredménye, Pál választékosan ír elhívásának természetéről, bemutatva, hogy az valóban apostoli elhívás. Noha soha nem magasztalta fel magát, megdicsőült, vagy dicsekedett Jézus Krisztusban, az Istenre tartozó dolgok tekintetében. Örvendezett annak, amit Krisztus tett az ő szolgálata által.

18. vers: Elutasította, hogy a maga javára fordítsa mások eredményeit, sőt akár azokat is, amit saját szolgálata során ért el; csak arról beszélt, amit Krisztus tett rajta keresztül „Mert semmi olyanról nem mernék beszélni, amit nem Krisztus tett általam… *(új ford.).*

Krisztus munkájának célja, melyet Pálon keresztül végzett az volt, hogy a pogányokat engedelmességre vezesse. Ismét látjuk, hogy nem választhatjuk el a hitet, a hitből való engedelmességtől (Róma 1,5; 16,26). Pál szolgálata nem az volt, hogy az embereket csupán egy értelmi meggyőződésre juttassa, hanem hogy arra késztesse őket, engedelmeskedjenek az evangéliumnak. Minden, ami kevesebb, mint az evangélium üzenetének való teljes engedelmesség, elégtelen ahhoz a megmentő hithez, amelyet Pál hirdetett.

Krisztus munkája Pál szolgálatában megnyilvánult szavakban és tettekben is egyaránt. Pál bátran szólta az Igét, bármerre járt. Továbbá szolgálata megjelenítette az Igét fizikai eredményekben is. Ez magában foglalhatta a hívők engedelmes válaszát, csakúgy, mint a fizikai csodákat, melyeket szolgálata során tett. Az igazi apostoli szolgálatnak ma is szóban és tettben kell megnyilvánulnia.

19. vers: Cselekedetek alatt különösen azokat a hatalmas jeleket és csodákat értjük, melyek Isten Lelke által történnek. Ahogy Pál írta a Korinthusiaknak: „És az én beszédem és az én prédikálásom nem emberi bölcsességnek hitető beszédiben állott, hanem léleknek és erőnek megmutatásában” (I Kor 2,4). Ha el akarjuk érni világunkat, ahogy Pál elérte az övét, nekünk is a Lélek hatalma által véghezvitt csodák apostoli szolgálatát kell végezni.

E felkent, hatalmas, csodálatos szolgálat által Pál képes volt hirdetni az evangéliumot egészen Jeruzsálemtől Illyricumig. Jeruzsálem volt a kiindulópontja az apostoli egyháznak, és a korai egyház szellemi székhelye. Illyricum római tartomány volt az Adriai tenger keleti partján. Ez az ország, melyet Dalmáciának is neveztek, Macedóniától északra feküdt, a mai Jugoszlávia területén. Pál szolgálatának legnyugatibb kiterjedését képviselte a kor szerint, a Jeruzsálemtől legtávolabb eső pontot utazásai során.

Az Apostolok Cselekedetei nem jegyezte fel, hogy Pál prédikált-e Illyricumban. Talán a Macedóniába történt szolgálat hatott fel egészen Illyricum határáig. Talán Pál valóban prédikált Illyricymban, amikor Macedóniába ment Efézusbeli szolgálata után (Ap Csel 20,1-6). Ez közvetlenül azelőtt lehetett, hogy Jeruzsálembe utazott a szegény szentek javára gyűjtött adományokkal, és közvetlenül a Rómabeliekhez írott levél előtt.

Noha Pál nem prédikált minden faluban Jeruzsálemtől Illyricumig, gyülekezeteket alapított e két távoli terület között fekvő, főbb pogány városokban. Teljesítette feladatát, hogy elvigye az evangéliumot ezekre a vidékekre, és alapítson gyülekezeteket, melyek folytatni tudják az evangélizáció munkáját.

20. vers: Pál elhívása az volt, hogy úttörő legyen. Arra törekedett, hogy ott hirdesse Krisztust, ahol még senki nem hirdette. Szándékosan kerülte, hogy olyan helyeken munkálkodjék, ahol mások már dolgoztak. Más helyeken úgy írja le magát, mint magvetőt, és mint olyat, aki alapot vet (I Kor 3,6; 10).

21. vers: Azzal, hogy olyanoknak hirdette az evangéliumot, akik sohasem hallottak róla, Pál az Ézsaiás 52,15 próféciáját igyekezett betölteni.

Nem minden szolgálat olyan, mint Pálé. Pál felismerte, hogy egyesek öntöznek, és mások az ő alapjára építenek (I Kor 3,6-10). Mindamellett a mai igehirdetőknek is ugyanolyan buzgalommal kell evangélizálniuk az elveszettek felé, hogy először mutassák be az embereket Krisztusnak. Az egyháznak mindenkor aktívan kell törekednie olyan területekre, ahol még senki sem hirdette Krisztust az evangélium teljességében. A helyi gyülekezeteknek sohasem szabad önelégültnek és megelégedettnek lennie saját eredményeivel, hanem mindig erőteljesen kell igyekeznie az elveszettek elérésére. Az igehirdetőknek nem szabad arra kényelmes helyzetre törekedniük, hogy mások munkáját fordítsák a javukra. Még ha folytatják is a másik szolgáló által elkezdett munkát, akkor is mindig arra kell törekedniük, hogy az evangélium ügye tovább haladjon. Azonkívül sohasem szabad úgy kiépíteni egy szolgálatot vagy helyi gyülekezetet, hogy leromboljuk vagy elvetjük valaki más szolgálatának eredményét.

D. Pál személyes tervei (15,22-33)

22) Annakokáért meg is akadályoztattam gyakran a hozzátok való menetelben. 23) Most pedig, mivelhogy nincs már helyem e tartományokban, vágyódván pedig sok esztendő óta, hogy elmenjek hozzátok: 24) Ha Hispániába megyek, elmegyek ti hozzátok. Mert remélem, hogy átutazóban meglátlak titeket, és ti elkísértek oda, ha előbb részben beteljesedem veletek. 25) Most pedig megyek Jeruzsálembe, szolgálván a szenteknek. 26) Mert tetszett Macedóniának és Akhájának, hogy a Jeruzsálembeli szentek szegényei részére némileg adakozzanak. 27) Mert tetszett nékik, és tartoznak is vele. Mert ha a pogányok azoknak a lelki javaiban részesültek, tartoznak nékik viszont szolgálni a testiekben. 28) Ezt azért ha majd elvégzem, és nékik e gyümölcsöt átadom, elmegyek közöttetek által Hispániába. 29) Tudom pedig, hogy mikor hozzátok megyek, a Krisztus evangéliuma áldásának teljességével megyek. 30) Kérlek pedig titeket atyámfiai a mi Urunk Jézus Krisztusra és a Lélek szerelmére, tusakodjatok velem együtt az imádkozásokban, én érettem Isten előtt, 31) Hogy szabaduljak meg azoktól, akik engedetlenek Júdeában, és hogy az én Jeruzsálemben való szolgálatom legyen kedves a szentek előtt; 32) Hogy örömmel menjek hozzátok az Isten akaratából, és veletek együtt megújuljak. 33) A békességnek Istene pedig legyen mindnyájan ti veletek! Ámen.

Miután megmagyarázta levele megírásának indokát és apostoli szolgálatát, mely az írásra sarkallta, Pál összefoglalta személyes tervét. Ismét biztosította a rómabelieket arról a szándékáról, hogy meglátogassa őket amilyen hamar csak lehetséges, de megmagyarázta azt is, miért kell előbb Jeruzsálembe mennie.

22. vers: A Róma 1,13 Pál megemlítette, buzgó vágya ellenére megakadályoztatott abban, hogy korábban Rómába jöjjön. Ez a vers azt tárja fel, mi akadályozta meg őt: annak szüksége, hogy először olyan helyeken hirdesse az evangéliumot, ahová az még nem jutott el. Rómában már volt egy gyülekezet, tehát a 15,20-21 elve szerint Pálban az a késztetés munkálkodott, hogy először azon a területen prédikáljon Jeruzsálem és Róma között, ahol még nem hangzott el bizonyságtétel.

23. vers: Ezidőtájt azonban nem volt további lehetősége arra, hogy új területeket nyisson meg Rómától keletre, mivelhogy mindent betöltött az evangéliummal Jeruzsálemtől Illyricumig. Végül elérkezett az alkalom, hogy eleget tegyen sokéves vágyának, és meglátogassa a római gyülekezetet. (Tekintettel Pál alapelvére, melyet a 20. versben fejezett ki, mely szerint nem épít más ember alapjára, valószínűtlen, hogy egy másik apostol – mint Péter – alapította volna a Római gyülekezetet, és ugyancsak kevésbé valószínű, hogy bármelyik apostol lett volna a római gyülekezet elnöklő püspöke.)

24. vers: Pál azonban még e régóta vágyott római látogatás során is azt tervezte, hogy új területet nyit meg az evangélium számára – Spanyolországot. Úgy tűnik, csak úgy találta elfogadhatónak, hogy e vágyának eleget tegyen, ha utazását felhasználja úttörő szolgálatának továbbvitelére. Pál soha, egyetlenegy tervéből sem hagyta ki heves misszionáriusi buzgalmát. (A kritikai szövegben nincs benne az „elmegyek tihozzátok" mondatrész.)

Nem csupán ennek a tervezett utazásnak volt misszionáriusi motívuma éppúgy, mint személyes indítéka, hanem még a római útmegszakításnak is kettős célja volt. Pál vágyott arra, hogy élvezze a római szentek társaságát, amilyen hamar csak lehetséges, de ugyanakkor azt tervezte, hogy kísérőket kérve támogatásért is folyamodik hozzájuk missziós útján Spanyolországba. Ahogy az 1,12-ben, Pál itt is kifejezi, milyen rendkívül sokra becsüli a Római gyülekezet barátságát.

A Biblia sehol sem jegyzi fel, hogy Pál valóban eljutott-e Spanyolországba. Az Apostolok Cselekedeteinek könyve végén Rómába érkezik, noha más körülmények között, mint ahogy elgondolta – fogolyként. A történelmi bizonyítékok arra utalnak, hogy Pált szabadon bocsátották Rómában, majd később másodszor is bebörtönözték ott, és kivégezték. Néhány hagyomány jelzi, hogy valóban járt Spanyolországban a közbeeső időben, de nincs határozott bizonyíték e feltételezés alátámasztására.

25. vers: Mielőtt azonban Pál ellátogatott Rómába, volt egy jellegzetes feladata: el kellett utaznia Jeruzsálembe, hogy ott szolgáljon a szenteknek. Itt a „szolgálni" görög ige a *diakoneo* – azt jelenti: „szolgálni, rendelkezésre állni, támogatni, segíteni."

26. vers: Különösen az állt szándékában, hogy pénzbeli adományokat vigyen a macedóniai pogány gyülekezetektől és Akhájából Jeruzsálem szegény szentjeinek. Macedónia és Akhája római tartományok voltak, melyeknek nagy része az ősi Görögország területén feküdt. Macedónia Görögországtól északra terült el, és magában foglalta Béreát, Thessalonikát és Filippit. Akhájában volt Athén és Korinthus. Ez a két

tartomány képezte Pál legújabb missziós területeit (Ap Csel 19,21), de valószínűleg más területek is, mint például Galata, ugyancsak idetartozott (I Kor 16,1). Ezekre a területekre történő utalás található az Ap Csel 24,17-ben, az I Kor 16,1-4-ben és a II Kor 8 és 9-ben.

27. vers: Noha ez szabadon felajánlott adomány volt, Pál úgy tekintette azt, mint erkölcsi adósságot, mellyel a pogány gyülekezetek tartoztak a jeruzsálemi anyagyülekezetnek. A zsidó keresztények megosztották az evangéliumot és annak minden szellemi áldását a pogányokkal, ez utóbbiaknak tehát kötelességük, hogy viszonozzák ezt a szolgálatot (görögül *leitourgeo*) anyagi dolgokban. A zsidó gyülekezet a pogányok lelki szükségleteit töltötte be; helyénvaló volt, hogy a pogányok anyagi javakkal lássák el a jeruzsálemi szegény szenteket.

28. vers: Az *átadni* igének itt (angolul *elpecsételni* – a ford.) törvényes és üzleti mellékértelme van, azt jelezve, hogy Pál személyes kötelességének tekintette az adományt hivatalos átadását. Szerette volna biztonsággal bemutatni a hazai gyülekezetnek munkája e kézzel fogható gyümölcsét. A *pecsételni* szó talán azt is jelzi, hogy Pál szerette volna, ha ez az adomány megszilárdítja a közösséget a pogány és a zsidó keresztények között. Miután betöltötte ezt a szent megbízatást, szabaddá válik, hogy ellátogasson Rómába a Spanyolország felé vezető útján.

29. vers: Habár Rómába utazása valamiképp késlekedett a fenti elfoglaltsága miatt, bízott abban, hogy ha odaérkezik, az isteni áldás és jóváhagyás teljességével fog jönni. (A kritikai szöveg elhagyja az „evangéliuma” szót.)

30. vers: Ennél a pontnál Pál buzgón kérte a római gyülekezetet, hogy imádkozzanak missziója sikeréért. Kérlelte őket, hogy tusakodjanak vele együtt az imádságban. Ahogy az 1,9-ben, itt is kihangsúlyozza a közbenjáró ima értékét és fontosságát. Pál valóban hitte, hogy mások imádsága döntő hatást gyakorolhat életében és szolgálatában. A rómabeliekhez intézett kérését a legmagasztosabb motívumra alapozta: közös Uruk és Lélek szerelme (görögül *agape*) által.

31. vers: Imakérése hármas jellegű volt. Az első arra vonatkozott, hogy szabaduljon meg a zsidó hitetlenektől. A második az, hogy a zsidó hívők elfogadják őt. Pál nyilvánvalóan előre látta a problémát mindkét fél esetében, és az események alapján előérzete helyesnek bizonyult (Ap Csel 21). Sok zsidó kereszténynek kétségei voltak benne, hallván azt a szóbeszédet, hogy a pogány földön élő zsidókat Mózes törvényének elhagyására tanítja. A jeruzsálemi vezetők kérték őt, hogy tegyen zsidó esküt, mellyel biztosítja az embereket, hogy ő most is figyelembe veszi a zsidó szokásokat. Sok zsidó hitetlen gyűlölte Pált, amiért a pogányoknak prédikált, és amiért, az ő szemükben, lerombolta Mózes törvényét. Amikor a templomba ment, hogy eleget tegyen esküjének, ezek az emberek lázadást szítottak, és megpróbálták megölni őt. Csak a római katonák közbelépése mentette meg tőlük Pált.

32. vers: Pál harmadik kérése az volt, hogy örömmel jöhessen Rómába, Isten akarata szerint, és felüdülésre leljen ott. Ahogy az 1,10-ben, Pál most is ügyelt arra, hogy vágyakozása a római látogatásra Isten akaratában történjék. El akart jönni Rómába, de csakis Isten akarata szerint. Ahogy az 1,12-ben, itt is kihangsúlyozza azt a kölcsönös áldást, melyet látogatása jelentene.

Pál imádsága meghallgatásra talált, noha nem úgy, ahogy ő remélte. Isten valóban megszabadította őt a zsidó hitetlenektől Jeruzsálemben. Elnyerte a zsidó keresztények jóindulatát. Eljött Rómába, de mint rab. Mindezen keresztül Isten akarata teljesedett be.

33. vers: Összefoglalva ezeket a terveket, Pál a Békesség Istenére bízza olvasóit. Miután imádságot kért tőlük, felajánlja saját imáit nekik. (Pál Istennek ugyanezt a címét használja a 16,20-ban. Más címek hasonló használatát találjuk a 15,5-ben és a 15,13-ban.)

C. Fébé ajánlása (16,1-2)

1) Ajánlom pedig néktek Fébét, a mi nénénket, ki a Kenkhréabeli gyülekezet szolgálója: 2) Hogy fogadjátok őt az Úrban szentekhez illően, és legyetek mellette, ha valami dologban rátok szorul. Mert ő is sokaknak pártfogója volt, nékem magamnak is.

Az *1. vers* Fébé (görög forma) ajánlását veti közbe, egy szolgálóét a Kenkhréabeli gyülekezetből, Korinthus keleti kikötőjéből. (Lásd 18,18). Ez az Igeszakasz nyomatékosan jelzi, hogy Pál Korinthusból írta a levelet, és hogy Fébé vitte el a levelet Rómába.

Fébét Pál „nénénk”-nek nevezi, amely azt mutatja, hogy a korai keresztény szokás szerint a hívőtársakat fivérnek vagy nővérnek nevezték az Úrban. Ugyanakkor „szolgáló” is volt a Kenkhréabeli gyüleke-

zetben. A görög *diakonos* szó ugyanaz, mint amelyet a Fil 1,1 és az I Tim 3,12 „diakónusnak” fordít. Logikus következtetés, hogy Fébé diakonissza volt, noha néhány magyarázó azt feltételezi, hogy a szó itt általános értelemben használatos, és nincs gyakorlati értelme. Sok tudós rámutat az I Tim 3,11-re, mint a diakonisszák további bizonyítékára, mivel a görög szó, melyet „feleségek”-nek fordít az Ige, egyszerűen azt is jelentheti, hogy „asszonyok”. Bármelyik esetről is van szó, egyértelmű a Róma a 16,1-ből, és a 16-ban található következő utalásból, hogy számos nő jelentős, felelősségteljes pozíciót és szolgálatot töltött be az újszövetségi egyházban. Az ajánlás módja ugyancsak az együttműködés figyelemreméltó szintjét bizonyítja, és a gyülekezetek közötti nagyfokú szervezettséget.

A *2. vers* segítőnek, vagy szó szerint „pártfogó”-nak nevezi Fébét (görögül *prostatis*). Ez a szó arra utalhat, hogy Fébé jómódú, és magas társadalmi osztálybeli asszony volt, amely magyarázatul szolgálhat lehetőségeire és arra, hogy személyes üzleti okok miatt kellett Rómába utaznia. Bárhogyan is volt, Pál megjegyezte, hogy Fébé sokak számára nyújtott nagy segítséget, közöttük neki magának is. Azt kérte, hogy a Rómabeli gyülekezet szentekhez méltón fogadja őt, és segítse minden módon, ahogyan csak lehetséges.

D. Üdvözlés a Rómabeli szenteknek (16,3-16)

3) Köszöntsétek Priscillát és Akvilát, kik nékem munkatársaim Krisztus Jézusban. 4) Akik az én életemért a saját nyakukat tették le; akiknek nem csak én mondok köszönetet, hanem a pogányoknak minden gyülekezete is. 5) És köszöntsétek azt a gyülekezetet, mely az ő házokban van. Köszöntsétek az én szerelmetes Epenétusomat, aki Akhája zsengéje a Krisztusban. 6) Köszöntsétek Máriát, ki sokat munkálkodott körülöttük. 7) Köszöntsétek Androkinust és Juniát az én rokonaimat és az én fogolytársaimat, akik híresek az apostolok között, akik nálamnál is előbb voltak a Krisztusban. 8) Köszöntsétek Ampilást, ki nékem szerelmesem az Úrban. 9) Köszöntsétek Orbánt, a mi munkatársunkat a Krisztusban, és Stakhist az én szerelmesemet. 10) Köszöntsétek Apellest, ki a Krisztusban megpróbáltatott. Köszöntsétek az Aritóbulus háznépéből valókat. 11) Köszöntsétek Heródiont az én rokonomat. Köszöntsétek a Nárcissus háznépéből azokat, akik az Úrban vannak. 12) Köszöntsétek Trifénát és Trifósát, kik munkálódnak az Úrban. Köszöntsétek a szerelmetes Pesist, ki sokat munkálkodott az Úrban. 13) Köszöntsétek Rufust, ki kiválasztott az Úrban, és az ő anyját, aki az enyém. 14) Köszöntsétek Ásinkritust, Flégont, Hermást, Pátrobást, Merkuriust, és az atyafiakat, kik velök vannak. 15) Köszöntsétek Filológust és Juliát, Néreust és az ő nénjét, és Olimpást és minden szenteket, kik velök vannak. 16) Köszöntsétek egymást szent csókolással. Köszöntenek titeket a Krisztus gyülekezetei.

Ebben a szakaszban Pál huszonhat személynek küld üdvözletet (a legtöbbjükről csak itt esik említés), két ház népének, és három házi gyülekezetnek. (A két háznép valószínűleg szintén gyülekezet volt.) Sok utalás ezekre az emberekre érdekes és szívfájdító, de a legtöbb esetben csupán találgathatjuk, hogy kik voltak és mit tettek. Különösnek tűnhet, hogy Pál oly sok szentet ismert a városban, ahol sohasem járt, de már sok beszámolót hallott a római gyülekezetről (1,8; 16,19). Továbbá nyilvánvalóan más helyeken együtt munkálkodott közülük sokakkal és megtérített sokakat, akiket az élet megváltozása végül a nagyvárosba kényszerített.

Első pillantásra ezek az üdvözletek nem látszanak túl jelentősnek, összevetve a levél többi részével, noha számos nagyon fontos igazságot tartalmaznak. Először is segítenek megerősíteni a levél eredetiségét. Ha a levél nem volna eredeti, miért írt volna bele valaki oly sok jelentéktelen üdvözletet, amelyről könnyen bebizonyosodhatott volna, hogy hamis?

A szakasz azt mutatja, hogy Péter apostol nem volt pásztor Rómában ebben az időben, tehát értelemszerűen nem lehetett a gyülekezet alapítója. Ha ott tartózkodott volna, Pál biztosan belefoglalta őt is ebbe a terjedelmes felsorolásba, különösen, hogy oly sok kevésbé ismert embert is üdvözöl. Egy figyelemreméltóan udvarias szakaszban minősíthetetlenül durva dolog lett volna figyelmen kívül hagyni az alapító, elnöklő püspök személyét.

Figyeljük meg a nők kiemelkedő szerepét a korai egyházban. Pál tíz nőt említ ebben a fejezetben, kettő kivételével mindegyikhez hozzáfűzve néhány jellegzetes megjegyzést. Ezekkel a kifejezésekkel írja le egyénenként őket: szolgáló, (valószínűleg diakonissza), segítő, munkatárs, aki ismert az apostolok között, és az evangélium munkása. Nyilvánvaló, hogy nem kifogásolta a nők részvételét a gyülekezet munkájában.

Jegyezzük meg Pál apostol udvarias hangvételét, személyes érintettségét és keresztény szeretetét. Nem sajnálta az időt, hogy kifejezze őszinte elismerését az egyének szolgálatáért, kedvességéért és barátságáért, még az ismeretlenek felé is.

Továbbá ez a szakasz bemutatja azt a közeli kapcsolatot és őszinte érzületet, amely a korai egyházat jellemezte. Gyönyörű bepillantást nyerünk a szentek evangéliumért való odaszántságáról, szenvedéséről és munkájáról csakúgy, mint a hittel, reménnyel és szeretettel áthatott életükről.

3. vers: Pál először Priscillát és Akvilát üdvözli, azt a házaspárt, akik szorosan együttműködve dolgoztak Pállal az evangéliumért (Ap Csel 18,2; 18; 26; I Kor 16,19; II Tim 4,19). Priscilla becézett (bizalmas) formája az eredeti Prisca névnek, és ez az utónév az, amelyet Pál ténylegesen használt itt a görög szövegben. Priscilla talán egy Prisca nevű előkelő római családból származott. Ha így van, akkor magas társadalmi helyzete lehetett az oka annak a szokásokkal élesen ellenkező dolognak, hogy az ő neve a férje, Akvila neve előtt van megemlítve, aki egy pontusi zsidó volt. Az is valószínű, hogy azért szerepel itt az ő neve előbb (és a legtöbb igeszakaszban a fentebb felsoroltak közül), mert meghatározóbb volt a személyisége és kiemelkedőbb volt a szerepe az egyházban.

4. vers: Priscilla és Akvila életüket kockáztatták Pálért. Jelentős szolgálatokat végeztek, mely méltó volt a pogány gyülekezetek köszönetére, csakúgy, mint Páléra. A Biblia nem jegyezte fel azt az eseményt, amelyre Pál itt hivatkozik.

5. vers: Egy helyi gyülekezet jött össze e házaspár otthonában. Bár a városban élő minden szentet egyetlen gyülekezet részének tekintettek, rendszerint nem volt olyan hely, ahol mindenki egyidejűleg összse tudott volna gyűlni. Nem voltak gyülekezeti házak. Általában kis csoportokban gyűltek össze egyéni otthonokban. Minden csoportot gyülekezetnek nevezhettek a szó bizonyos értelmében, ahogy Pál is teszi itt. Sok tekintetben a helyi házi gyülekezet vezetője megfelelhetne a mai pásztornak. Nyilvánvaló, hogy a házi gyülekezeti vezetők az egyház vénei voltak a városban, egy elnöklő vénnel vagy püspökkel az élükön.

Említés történik Epenétusra, aki a kritikai szöveg szerint Akhája vagy Ázsia első gyümölcse volt. Bizonyára ő volt Pál első megtértje az Ázsiában fekvő római tartományban, Nyugat-Kisázsiában (mai Törökország).

6. vers: Pál üdvözöl egy Mária nevű asszonyt, aki a kritikai szöveg szerint sokat munkálkodott „értünk” vagy „értetek”. (Az egyetlen levél, amely megkülönbözteti a két görög szót.)

7. vers: Andronikus és Junia Pál rokonai és fogolytársai voltak. A rokont kifejező görög szó egyaránt jelenthet „rokonságot” vagy „honfitársat”. A két személy együtt raboskodott Pállal, előttünk ismeretlen okból. Ha valóban Pál vérrokonai voltak, ami valószínűnek látszik abból, hogy Pál nyilvánvalóan ismerte őket már a megtérése előtt is, akkor újabb fénnyel világítódik meg Pál megtérése. Ebben az esetben ő nem csupán István prédikációjával szembesült, hanem rokonsága keresztény tanúbizonyságával is, és talán hosszú ideig tusakodott emiatt. Némi segítséget kapunk így az Úr hozzá intézett szavainak magyarázatához: „…nehéz néked az ösztön ellen rúgódoznod.” (Ap Csel 9,5). Pál drámai megtérése tehát nem semmiből eredt, hanem a csúcspontja lehetett a szívében dúló, belső küzdelemnek.

Andronikus és Junia „híresek voltak az apostolok között”. Ez jelenthette azt is, hogy az apostolok előtt jól ismertek voltak. Még valószínűbb, hogy mint apostolok voltak jól ismertek. Természetesen nem tartoztak a Tizenkettő közé, hanem a görög szó tágabb értelmében voltak apostolok, azaz „olyanok, akiknek küldetésük van”. Ez hasonló a pionír misszionáriusok mai fogalmához. Ebben az értelemben nevezték Pált és Barnabást is apostolnak (Ap Csel 14,14).

Felmerül némi kérdés, hogy a második nevet, Juniának (nő névnek) kell-e értenünk, ahogy a magyar fordítás és néhány angol fordítás is visszaadja, valamint ahogy a legtöbb korabeli tekintély mondja, vagy Juniasnak (férfi név), ahogy a modern fordítások írják. Néhány kézirat még Juliaként (női név) is visszaadja. Ha feltételezzük, hogy női név, akkor Andronikus és Junia valószínűleg férj és feleség, akárcsak Priscilla és Akvila. Természetesen sok mai teológus elfogadhatatlannak tartja, hogy egy nőt apostolnak nevezzenek a szó bármilyen értelmében, még akkor is, ha egy férj és feleség misszionárius csapat tagja. Bauer, Arndt és Gingrich azt állítja, hogy lehetetlen meghatározni, férfi vagy női névről van-e szó, de megjegyzik: „Annak lehetősége, hogy ez egy nő neve (korabeli bibliamagyarázók Andronikust és Juniát házastársaknak tekintették) megfontolásra méltó.”[1]

8. vers: Pál üdvözölte Ampliást, akit fölöttébb szeretett az Úrban. A görög szöveg ténylegesen az Ampliátus név teljes változatát használja.

9. vers: Üdvözlet ment Urbánusnak (helyesebb formája az Orbánnak), egy másik munkatársnak, és Stakhisnak, egy másik különösen szeretett embernek.

10. vers: Apellesről úgy ír Pál, mint aki kipróbáltatott és elfogadtatott. Talán régi munkás volt, aki számos próbatételen ment keresztül. Pál személyes hangvételt használ, hogy változatosan írja le az egyes személyeket, figyelemreméltó jellemük szerint. Üdvözlések szólnak Aristóbulus házanépének is.

11. vers: Pál Heródionnak, egy másik rokonnak vagy pusztán zsidó honfitársnak is küld üdvözletet, valamint Nárcisus házanépének. Aristóbulus és Nárcisus valószínűleg jelentős polgárok lehettek nagy családdal és sok szolgával. Lehet, hogy ezt a két verset Pál ténylegesen két gyülekezetnek írta, akik ezeknél a tiszteletreméltó házaknál gyűltek össze.

12. vers: Három női evangélistát említ meg ez a vers. A Triféna és Trifósa nevek arra utalnak, hogy ők nővérek voltak, valószínűleg ikrek. Pál nagyon illedelmesen utal Persisre, mint „szerelmetes”-re, és nem mint „szerelmesem”-re.

13. vers: Rufus talán Cirénei Simon fia volt, azé az emberé, aki Krisztus keresztét vitte (Márk 15,21). Az, hogy Rufus, Simon fia, jól ismert volt a korai egyházban, érzékelhető abból a szokatlan gondosságból, mellyel Márk megemlíti a nevét. Rufusnak nyilvánvalóan különleges elhívása volt Istentől életére vonatkozóan. Pál metafórikusan saját anyjának nevezi Rufus anyját; ennek az asszonynak bizonyára sajátos, anyai kapcsolata volt Pállal.

14. vers: Egy másik gyülekezetről is olvasunk itt. A nevek, melyek ebben a versben olvashatók, sehol máshol nem találhatók a Bibliában. Hermás nem ugyanaz az ember, aki a népszerű áhítatos könyvet, a *Pásztor*-t írta, mivel az számos nemzedékkel később keletkezett.

15. vers: Egy újabb házi gyülekezethez is érkezik üdvözlet. Filológus és Julia valószínűleg házaspár volt, vagy bizonyára fivér és nővér.

A *16. vers* összefoglalja ezeket az egyéni üdvözleteket azzal a buzdítással, hogy a rómaiak köszöntsék egymást szent csókkal. Nincs bizonyíték arra, hogy Isten meg szándékozta volna ezt alapozni, mint sajátos rendelkezést. Inkább az üdvözlés tipikus keleti és zsidó formájáról van szó azonos neműek között, akik megölelték és arcon csókolták egymást. A korai egyháztörténet szerint a korai keresztények gyakorolták a „békesség csókját”. Lényegében a Római levél azt parancsolja a keresztényeknek, hogy üdvözöljék egymást szeretettel, mint Isten családjának a tagjai. A mai nyugati kultúrában ez megfelel a kézfogásnak, és ugyanazon neműek közötti a baráti ölelésnek.

A kritikai szöveg magában foglalja a „minden” szót a vers második mondatában. Minden gyülekezet köszönti a Római gyülekezetet. Nem kétséges, hogy ez attól a küldöttségtől való, akik csatlakoztak Pálhoz jeruzsálemi útján az adományok eljuttatásában.

E. Végső intés (16,17-20)

17) Kérlek pedig titeket atyámfiai, vigyázzatok azokra, akik szakadásokat és botránkozásokat okoznak a tudomány körül, melyet tanultatok; és azoktól hajoltok el. 18) Mert az ilyenek a mi Urunk Jézus Krisztusnak nem szolgálnak, hanem az ő hasuknak; és nyájas beszéddel, meg hízelkedéssel megcsalják az ártatlanok szívét. 19) Mert a ti engedelmességetek mindenekhez eljutott. Örülök azért rajtatok; de akarom, hogy bölcsek legyetek a jóban, ártatlanok pedig a rosszban. 20) A békességnek Istene megrontja a Sátánt a ti lábaitok alatt hamar. A mi Urunk Jézus Krisztus kegyelme veletek. Ámen.

Ez az intés a levélben eddig szokatlan megjegyzést vet közbe, mert Pál egyedül itt hangsúlyozza ilyen nyomatékosan apostoli tekintélyét. A levél során mindvégig nagyon óvatos és tapintatos volt, a Szentírásra hivatkozott és az indokra, melyre feladatait alapozza, tekintettel arra, hogy nem ő térítette meg a rómaiakat, és nem is szolgált feléjük. Isten azonban minden bizonnyal olyan fontosnak tekintette ezt a figyelmeztetést, hogy helyesnek látta egy nyomatékos, tekintéllyel alátámasztani.

17. vers: Ez a végső intés a bajkeverők ellen szól. Hangsúlyozottan felszólítja a rómaiakat, hogy vigyázzanak a bajkeverőkre és tartsák magukat távol tőlük. A levél hátralévő része nem szolgáltat bizonyítékot arra, hogy ez idő szerint ilyen probléma létezett volna a Római gyülekezetben – ellenkezőleg, csupa dicséret hangzik el (1,8; 15,14; 16.19). Nyilvánvaló, hogy Isten jövőbeni problémákra figyelmeztette a rómaiakat. Pál már számos gonddal találkozott Galatában, ahol a hívek visszatértek a júdaizmushoz. Azokra a zsidó keresztényekre utalt, akik ragaszkodtak ahhoz, hogy a pogány keresztényeknek meg kell

tartaniuk Mózes törvényét az üdvösségükhöz. Pál előre látta, hogy ezek az idegenek hamarosan meg fognak jelenni Rómában is, és viszályokat fognak szítani.

Különösen arra kaptak intést a rómaiak, hogy ismerjék fel és kerüljék azokat, akik szakadásokat okoznak (csoportokat az egyházon belül) és botránkozásokat (megütközést vagy akadályt, mely gátolja az embereket abban, hogy Isten megtalálják és szolgáljanak Neki). El kellett kerülniük az olyanokat, akik gátat emeltek a tanítással szemben, melyet tanultak, s amely magában foglalta ezt a levelet is.

A *18. vers* leírja ezeknek a bajkeverőknek a jellemzőit. Az Úr szolgálata helyett saját hasukat vagy vágyaikat szolgálják. Más szavakkal, bérencek. Nyájas beszéddel és hízelgő szavakkal megcsalják az egyszerű hívőt. A görög szó, amely „ártatlanok”-nak van fordítva *(akakos)* itt azt jelenti „ártatlan, jámbor, gyanútlan.” E bérencek módszerei éles ellentétben állnak Pál saját evangéliumi nyilatkozatával: „Én is... nem mentem, hogy nagy ékesszólással, avagy bölcsességgel hirdessem néktek az Isten bizonyságtételét... És az én beszédem és az én prédikálásom nem emberi bölcsességnek hitető beszédiben állott, hanem léleknek és erőnek megmutatásában” (I Kor 2,1; 4). (A kritikai szöveg „Úr Krisztust” ír „Úr Jézus Krisztus„ helyett.)

A *19. vers* biztosítja a rómaiakat Pál bennük való bizalmáról, és bizalmáról abban is, hogy képesek megmaradni az igazságban. Ahogy az 1,8-ban megjegyzi, a Római gyülekezet jó hírnévnek örvendett a kereszténység körében, és Pált ez örömmel töltötte el. Különösen nevesek voltak engedelmességükről. Isten mégis figyelmezteti őket, hogy legyenek bölcsek a jóban, és ártatlanok a gonoszban. A görög „ártatlanok” szó *(akeraios)* jelentése „tiszta” is (angolban: „egyszerű”). Ez ugyanaz a szó, amelyet Krisztus szavaiban „szelíd”-nek fordít a Biblia: „Legyetek azért okosak, mint a kígyók, és szelídek, mint a galambok” (Máté 10,16), tehát a 19 vers úgy tűnik, utalás Krisztus korábbi szavaira.

A *20. vers* a győzelemről biztosít. A békesség Istene (lásd 15,33) békességet hoz a küzdelemben az ellenség elpusztításával. Hamar megrontja a Sátánt az egyház lába alatt. A szó, amely „hamar”-nak van fordítva egyaránt jelentheti azt, hogy „rövidesen” vagy „gyorsan”. A hangsúly talán azon van, hogy amikor a Sátán feletti győzelem megtörténik, az gyorsan fog bekövetkezni.

A 20. vers nyilvánvalóan az I Móz 3,15-re utal, melyben Isten azt mondja a kígyónak: „És ellenségeskedést szerzek közötted és az asszony között, a te magod között, és az ő magva között: az neked fejedre tapos, te pedig annak sarkát mardosod.” E Krisztusról szóló prófécia Istenre való alkalmazásával a Római levél ténylegesen egyenlővé teszi Krisztust Istennel. Ugyancsak egyenlővé teszi a Krisztus lábai alatt legyőzött Sátánt az egyház lábai alatt megrontott Sátánnal. Mivel az egyház Krisztus teste, az egyház részt vesz a Sátán letiprásában, és győzedelmesen kerül ki a Sátánnal való küzdelemből.

E diadalmas megjegyzésben áldás van kijelentve a római gyülekezet számára: „A mi Urunk Jézus Krisztus kegyelme veletek.” (A kritikai szöveg elhagyja a „Krisztus” és az „Ámen” szót.)

Míg e szakasz nyomatékos figyelmeztetése valahogy szokatlan a Rómabeliekhez írott levélben, hasonló intések a bajkeverőkről, bérencekről, csalókról és hamis prófétákról gyakori az Újszövetségi levelekben. (Lásd Fil 3,18-19; II Tim 3,6; Titusz 1,10-11; II Péter 2,12-19; és Júdás 11-16.)

F. Üdvözlet Pál kíséretétől (16,21-24)

21) Köszöntenek titeket Timótheus, az én munkatársam, és Luczius, Jáson, és Sosipáter az én rokonaim. 22) Köszöntelek titeket az Úrban én Tertius, ki e levelet írtam. 23) Köszönt titeket Gájus, aki nékem, és az egész gyülekezetnek gazdája. Köszönt titeket Erástus a városnak kincstartója és Kvártus atyafi. 24) A mi Urunk Jézus Krisztus kegyelme mindnyájan ti veletek. Ámen.

Azok, akik Pállal voltak a levél megírásának idején, ugyancsak üdvözletüket küldték. Ahogy a 16,3-16-ban, ez a szakasz is a korai egyházat jellemző testvériségről, összetartozásról és szeretetről tanúskodik. Segít azonosítani a Korinthust, mint a levél megírásának helyét. Egyúttal hitelesíti is a levelet, különösen az utolsó része.

A *21. vers* nyilvánvalóan Pál kíséretétől való üdvözleteket jegyez fel. Timótheus Pál munkatársa volt, neve jól ismert az Apostolok cselekedeteiből, az Timótheushoz írt első és második levélből, és a Pál leveleiben történő különböző utalásokból. Lucius, Jáson és Sosipáter ugyanazok a férfiak lehettek, akiket az Ap Csel 13,1; 17,5-7 és 20,4 említ, de erre nincs bizonyíték, mivel ezek a nevek meglehetősen gyakoriak voltak. A férfiak Pál rokonságához tartoztak, itt valószínűleg csupán honfitárs vagy zsidó társ jelentésben. Lucius (görögül *Loukios*) bizonyára nem az újszövetségi szerző, Lukács volt, mert Pál ő reá mindig így

utalt, mint *Loukas*-ra (Kol 4,14; II Tim 4,11; Fil 24). Továbbá, mint pogány, Lukács semmilyen értelemben nem volt Pál rokona (noha a szöveget lehet úgy is pontozni, hogy a versben csupán Jásonra és Sosipaterre vonatkozzon a rokon megjelölés).

22. vers: Tertius, a keresztény írástudó, aki lejegyezte Pál levelét, ugyancsak üdvözletét küldte. Pál általában egy írástudónak diktálta le leveleit (I Kor 16,21; Kol 4,18; II Tessz 3,17). Lehet, hogy ez segít megmagyarázni Pál erőteljes, friss, gyors stílusát és gyakori megszakításait, valamint a fő gondolatmenettől való elkalandozásokat.

A *23. vers* üdvözleteket jegyez fel annak a városnak a kereszténye itől, ahol Pál tartózkodott, s amelyet ez a vers segít azonosítani, mint Korinthust. Gájus egyike volt a korinthusi megtérteknek, akit Pál személyesen keresztelt meg (I Kor 1,14). Ő volt Pál vendéglátója ebben az időben, csakúgy, mint az egész gyülekezetnek. Nyilvánvaló, hogy a Korinthusi gyülekezet az ő házánál gyűlt össze, vagy talán jól ismert vendéglátója volt azoknak a keresztényeknek, akik Korinthusba látogattak. Gájus nagyon gyakori név volt, és az itt szereplő bizonyára nem azonos Ap Csel 19,29; az Ap Csel 20,4 és a III János 1-ben található Gájussal.

Erastus volt a város kincstárnoka. Érdekes látni, hogy legalább egy korai keresztény magas méltóságot töltött be a társadalomban – a kor egyik legnagyobb városának a kincstárnoka volt. Ez az ember valószínűleg nem ugyanaz, akit az Ap Csel 19,22 és a II Tim 4,20 említ, noha ez utóbbi utalás összefüggésben van Korinthussal. Archeológusok felfedeztek egy járdakövet az első századi Korinthusból, melyen Erastus neve szerepelt felvésve, mint a közmunka vezetőjének neve. Noha a két tisztség és a két görög szó, mely kifejezi azokat nem ugyanaz, az új angol fordítás ez utóbbi címet használja a 23. vers fordításánál. Erastust valószínűleg előléptették közmunka vezetőből városi kincstárnokká.

Kvártus ismeretlen előttünk. A görögben azt a jelzőt kapta, hogy „a” testvér, melynek lehetséges jelentése a „mi” testvérünk, vagy az „ő” testvére. Lehet, hogy egyszerűen csak jelen volt, amikor Pál a levelet küldte. Vannak, akik úgy vélik, hogy Tertius Kvártus bátyja volt, mivel egyikük nevének jelentése „harmadik”, a másiké pedig „negyedik”.

A *24. vers* egy másik áldás, az Úr Jézus Krisztus kegyelmének segítségül hívása az olvasók számára. A kritikai szöveg szerint ez nincs benne az eredetiben, hanem valószínűleg a 20. vers hatása nyomán lett betoldva, hisz csaknem pontosan megismétli azt a verset. A legtöbb rendelkezésünkre álló görög kézirat a 16,25-27 verseit előbbre helyezi a levélben (lásd később) és a 24. verset helyezi a végére. A 24. verset odaillőbb és helyesebb befejezésnek tartják, mint a 23. verset, mivel a 24. vers olyan áldást tartalmaz, amely gyakran olvasható Pál más leveleinek utolsó versében.

G. Doxológia (16,25-27)

25) Annak pedig aki titeket megerősíthet az én evangéliumom és a Jézus Krisztus hirdetése szerint, ama titoknak kijelentése folytán, mely örök időktől el volt hallgatva. 26) Most pedig megjelentetett a prófétai írások által, az örök Isten parancsolata szerint, a hitben való engedelmesség végett minden pogányoknak tudomására adatván, 27) Az egyedül bölcs Istennek a Jézus Krisztus által dicsőség mindörökké. Ámen.

Akárcsak Pál más leveleiben, a Római levél is Isten dicséretével zárul. A görög kéziratok többsége ezt a szakaszt a 14,23 után helyezi. Lehet, hogy a korai másolók nem gondolták ezt a levél végének, mert nem áldás volt, amivel Pál többi levele zárult. Egy másik feltevés azt is jelzi, hogy a Római levél időnként úgy küldetett tovább a többi gyülekezetnek, hogy elhagyták a személyes 15. és 16. fejezetet. Ám még ha valaki meg is kérdőjelezi ennek a szakasznak a helyét, nincs oka megkérdőjelezni a levél hitelességét.

Noha különbözik Pál szokásos áldásától, ez a szakasz megfelelő befejezése ennek az egyedülálló levélnek. A kezdő rész bevezető témájához tér vissza. Lehet, hogy Pál még hozzátette ezt a befejezést, miután Tertius megírta a levelet és visszaolvasta neki. Pálnak szokása volt, hogy leveleit sajátkezű megjegyzésével fejezze be (II Tessz 3,17), így ez a doxológia nagyon is lehet Pál saját aláírása. Ez a felemelő dicsérő himnusz kétségtelenül odaillő befejezése a könyvnek.

25. vers: Pál a mindenható Istennek szánta ezt dicséretet. Isten hatalmára utal, mely megerősíti a római hívőket – amit Pál az 1,11-ben is kíván. Ez a megerősítés „az én evangéliumom és Jézus Krisztus hirdetése szerint” lehetséges (vagy megígért). Akárcsak a 2,16-ban, Pál személyessé teszi az evangéliumot. Ahogy az 1,16-ban, kihangsúlyozza, hogy Isten hatalma a Jézus Krisztus evangéliuma.

Ez annak a titoknak a kijelentése folytán történik, mely régidőtől fogva el volt rejtve. A *titok* szó, ahogy az Újszövetség használja, Istennek azokra a titkos gondolataira és tervére utal, mely el volt rejtve az ember megértésétől, és amelyet Istennek ki kellett nyilatkoztatni az ember számára ahhoz, hogy az ember megértse. Pál írásaiban a titok olyasmi, ami egykor titok volt, de most kinyilatkoztatott.

26. vers: Ez a titok most megismertetett minden nemzettel. A kijelentés az örökkévaló Isten parancsolata által vált lehetségessé és vált valóra. A titok „a próféták írásai" által jelentetett meg, vagy a prófétai írásokon keresztül. Ez úgy tűnik az Ószövetségre utal, ha pedig így van, hogyan nyilatkoztatott ki a titok az Ószövetségben úgy, hogy ugyanakkor rejtve volt a világ előtt? A válasz ez lehet: Noha az Ószövetség tartalmaz próféciákat melyek, amikor helyesen magyarázták és hirdették azokat, ismeretessé tették Isten titkos tervét az ember előtt, de csak Jézus Krisztus hirdetésének fényében, melyet az újszövetségi egyház hirdetett, jutott el az ember e próféciák teljes megértésére.

A másik lehetséges magyarázat, hogy ez az Ige az újszövetségi próféciákra utal, – az újszövetségi szerzők ihletett írásaira, melyek ekkor már elkészültek, körbejártak és összegyűjtettek az egyházban. Mindemellett a „prófétikus" első jelentése „Istentől ihletett", és nem „előrejelző a jövőre". Az összehasonlítás az Ef 3,5-tel (lásd később) bizalmat kölcsönöz ennek a magyarázatnak.

Mi itt a titok pontosan? Ha a 25. vers második mondatrésze az első megismétlése, akkor a titok Jézus Krisztus hirdetése. Ez az, hogy Isten kinyilatkoztatta Magát testben (I Tim 3,16), megszerezte nekünk az üdvösséget Fia halála, eltemettetése és feltámadása által, és most felajánlja ezt az üdvösséget az egész emberiségnek a Krisztusban való hiten keresztül, és képessé teszi az embert a megtérésre, a Jézus nevében való keresztségre a bűnök bocsánatára, és a Szent Lélekkel való betöltekezésre. Az Ószövetség prófétált erről, az Újszövetség hirdette, és most világosan kinyilatkoztatott az emberiségnek.

A titok még inkább vonatkozik Isten tervére az Újszövetségi egyház tekintetében. Isten mindvégig azt tervezte, és az Ószövetség megjövendölte, hogy Isten új szövetséget fog bevezetni és képez majd egy Lélekkel betöltött testet az elhívott hívőkből. Isten terve az volt, hogy megváltsa a pogányokat, de még inkább, hogy egyesítse a zsidókat és a pogányokat egy testben a Jézus Krisztus evangéliumában való hit által. (Lásd Róma 3,21-31; 4,9-17; 9,24-29; 15,7-13.) Ez a titok az Ef 3,3-6-ban található leírva, és úgy tűnik, ez a sajátos jelentés illeszkedik legjobban a Római levél szövegösszefüggésébe: „Hogy tudniillik kijelentés útján ismertette meg velem a titkot, a szerint, amint az elébb megírám röviden, melynek olvasásából megérthetitek, hogy micsoda az én értelmem a Krisztus titka felől; Amely egyéb időkben meg nem ismertetett az emberek fiaival úgy, ahogy most kijelentetett az Ő szent apostolainak és prófétáinak a Lélek által: Hogy tudniillik a pogányok örökös társak és egyugyanazon test tagjai és részesei az ő ígéretének a Krisztus Jézusban az evangélium által."

A titok kijelentésének célja minden nemzet számára, a „hitben való engedelmesség". Az angol szöveg szerint a „hit engedelmessége". Az új fordítású magyar Biblia úgy adja vissza, „hogy eljussanak a hit engedelmességére". Ahogy az 1,17-ben, ez a vers is kihangsúlyozza a hit általi megigazulást. A *Wicliffe Bibliamagyarázat* szerint a cél „az engedelmesség, melyet a hit hoz működésbe."[2]

Sokan, helyesen, a Rómabeliekhez írott levél tekintélye alapján prédikálják a hit általi megigazulást. Ám ugyanezeknek az embereknek jó része úgy határozza meg a hitet, mint pusztán elméleti döntést, értelembeli elfogadást, vagy szóbeli megvallást. Szükséges, hogy megértsék a hitet, ahogy a Rómabeliekhez írott levél bemutatja – mint amely elválaszthatatlan az engedelmességtől.

A *27. vers* azzal foglalja össze a mondatot, hogy visszatér a 25. versben megkezdett gondolathoz: a dicsőség adásához Istennek. Az ihletett apostol elismeri az egy Istent, aki egyedül bölcs, akinek örök dicsőséget ad Krisztus által. Ez a vers hasonló a Júd 25-höz: „Az egyedül bölcs Istennek, a mi megtartónknak, dicsőség, nagyság, erő és hatalom most és mindörökké. Ámen."

Ahogy a kegyelem és a békesség Istentől Krisztus által nyerhető el számunkra (1,7), úgy nekünk is Jézus Krisztuson keresztül kell dicsőséget adnunk Istennek. Isten megérdemli az örök dicsőséget azért, Aki, de különösen azért érdemel örök dicsőséget, mert kinyilatkoztatta Magát és üdvösséget szerzett Krisztus által. Az egyetlen Isten, Aki megtestesítette Magát mint Jézus Krisztus, uralkodni fog az örökkévalóságban, felmagasztalt Krisztusként, megdicsőült emberi testben (Jel 22,3-5). Mint Jézus Krisztus, Isten dicséretet, imádatot és dicsőséget kap az Ő egyházától örökkön örökké. Dicsőség Istennek Jézus Krisztus által mindörökké. Ámen! – úgy legyen!

Lábjegyzetek

[1] Walter Bauer, Arndt, és Gingrich: *A Greek-English Lexicon of the New Testament,* 2. kiadás. (Chicago: University of Chicago Press, 1979), 380. old.
[2] *The Wicliffe Bible Commentary,* 1226. old.

Bibliográfia

Alan, Kurt et al., kiadók. *The Greek New Testament,* harmadik kiadás. Stuttgart, West Germany: United Bible Societies, 1983.

Barmby, J. *Romans, The Pulpit Commentary* 18. kötete, H. D. M. Spence és Joseph Exell, kiadók. Reprint 1981, Grand Rapids: Eerdmans.

Bauer, Walter, Arndt, W. F., és Gingrich, F. W. *A Greek English Lexicon of the New Testament,* második kiadás. Chicago: University of Chicago Press, 1979.

Bernard, David. *The New Birth.* Hazelwood, Mo.: Word Aflame Press, 1984.

Bernard, David. *The Oneness of God.* Hazelwood, Mo.: Word Aflame Press, 1983.

Bernard, David. *Practical Holiness: A Second Look.* Hazelwood, Mo.: Word Aflame Press, 1985.

Bonhoeffer, Dietrich. *The Cost of Discipleship,* második kiadás, R. H. Fuller, fordító. New York: Macmillan, 1959.

Bridges, Jerry. *The Pursuit of Holiness.* Colorado Springs, Co.: NavPress 1978.

Bruce, F. F. *The Epistle to the Romans, The Tyndale New Testament Commentaries* 6. kötete, R. V. G. Tasker, kiadó. Grand Rapids: Eerdmans, 1963.

Dana, H. E. és Mantey, J. R. *A manual Grammar of the Greek New Testament.* New York.: Macmillan, 1957.

Eerdman, Charles. *The Epistle of Paul to the Romans.* Philadelphia: Westminster Press, 1966.

Fuller, Daniel. *Gospel and Law: Contrast or Continuum?* Grand Rapids: Eerdmans, 1981.

Hiebert, D. Edmund. *An Introduction to the Pauline Epistles.* Chicago: Moody Press, 1954.

Holy Bible, New International Version, The. Grand Rapids: Zondervan, 1978.

Holy Bible, The New King James Version. Nashville: Thomas Nelson Publishers, 1982.

Marshall, Alfred. *The Interlinear Greek-English New Testament.* Grand Rapids: Zondervan, 1958.

Nee, Watchman. *The Normal Christian Life.* Wheaton, Il.: Tyndale House Publishers, 1957.

Newell, William. *Romans Verse by Verse.* Chicago: Moody Press, 1938.

Pfeiffer, Charles és Harrison, Everett, kiadók. *The Wicliffe Bible Commentary.* Chicago: Moody Press, 1962.

Bible Commentary. Chicago: Moody Press, 1962.

Phillips, J. B. *The New Testament in Modern English.* New York: Macmillan, 1958.

Thayer, Joseph. *A Greek-English Lexicon of the New Testament.* 1885, reprint Grand Rapids: Eerdmans.

Thomas, W. H. Griffith. *St. Paul's Epistle to the Romans.* Grand Rapids: Eerdmans, 1974.

Vaughan, Curtis, kiadó. *The New Tastament from 26 Translations.* Grand Rapids: Zondervan, 1967.

Vine, W. E. *An Expository Dictinary of New Testament Words.* Old Tappan, N. J.: Fleming H. Revell, 1940.